ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ

ಸದ್ಭಾವ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಸದ್ಭಾವ

(ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ)

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಸಂವಹನ

12/1A, ಈವನಿಂಗ್ ಬಜಾರ್ ಹಿಂಭಾಗ
ಶಿವರಾಂ ಪೇಟೆ, ಮೈಸೂರು - 570 001

SADBHAVA

A collection of Pen portraits and other articles

by

Dr. Chennaveera Kanavi
Kalyana Nagar, Dharwad - 580007

Published by
Samvahana
12/1A, Behind Evening Bazaar
Shivarampet, Mysore - 570001

Pages : viii+208

First Edition : 2008

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೦೮

Paper Used : 70 GSM Maplitho

Price : Rs. 150/-

ಬೆಲೆ : ಒಂದು ನೂರು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ

ಮುದ್ರಣ :

ಶ್ರೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್
೧೨/೧, ಈವನಿಂಗ್ ಬಜಾರ್ ಹಿಂಭಾಗ ಶಿವರಾಂಪೇಟೆ,
ಮೈಸೂರು - ೫೭೦ ೦೦೧ ದೂರವಾಣಿ : ೨೪೭೬೦೧೯

ಅರಿಕೆ

ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ 'ಹೊನ್ನಾರು ಮಾಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಾಹಿತ'ದ ನಂತರ ಇದು ಈ ವರ್ಷ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಮತ್ತೊಂದು ಗದ್ಯ ಕೃತಿ. ಕಳೆದ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ-ಬೆನ್ನುಡಿಗಳು, ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಪರಿಚಯ ಹಾಗೂ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆದಷ್ಟು ಕಾಲಾನುಗ್ರಮಣಿಕೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಶುಭ ನುಡಿಯೆ ಹಕ್ಕಿ' (೨೦೦೦)ಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಕವನಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏಳು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಹತ್ತು ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತು ಕವನಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಎಂಟು ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಬೆನ್ನುಡಿಗಳು ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿವೆ. 'ವ್ಯಕ್ತಿ-ಶಕ್ತಿ : ನನಗೆ ಕಂಡಷ್ಟು' ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ಕಿರಿಯ ಸಮಕಾಲೀನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದ ಬರೆಹಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದವು.

ಈ ಬರೆಹಗಳು ಹಿಂದಿರುವ ಆಶಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಈ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ 'ಸದ್ಭಾವ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಡಾ|| ಜಿ. ಎಸ್. ಅಮೂರ ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದರ ಅಂದ ಚಂದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನದ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಎನ್. ಲೋಕಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ತುಂಬ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಭಾಗ - ೧ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು

ಭಾಗ - ೨ ಬೆನ್ನುಡಿಗಳು

ಭಾಗ - ೩ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಶಕ್ತಿ : ನನಗೆ ಕಂಡಷ್ಟು

ಭಾಗ – ೧

ಮುನ್ನುಡಿಗಳು

'ಕಾಲವಾಹಿನಿ' : ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ

ದಿನವೂ ಅದೇ ನದಿಯಲ್ಲಿ, ಅದೇ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕಿ ಬಂದೆವೆಂದುಕೊಂಡರೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹೊಸ ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಮೀಯುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರವಂತರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದಿರದು. 'We cannot dip twice into the same river'ಎಂಬ ಮಾತು ಕಾಲಪ್ರವಾಹದ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನಿಂತ ನೀರು ಕೊಳಚೆಯಾಗಿ ಹೊಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹರಿಯುವ ನೀರು ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ನೀರಿಗೆ ಹಾದಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಾಲವಾಹಿನಿಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನೂ, ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಿನಬೆಳಗೂ ಅದು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ, ಸಾಹಸಕ್ಕೆ, ದುಡಿಮೆಗೆ ಕಾಲಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಒಮ್ಮಿಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ಕಂಡುಬರುವ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ ದೊರೆಯುವದುಂಟು.

ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂದಿನ ಆಗು -ಹೋಗುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಳೆದ ಅರ್ಧಶತಮಾನದಲ್ಲಿ - ಅಂದರೆ ಅದರ ನವೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ -ಅದರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೂಡಿದ ಸಭೆ-ಸಮ್ಮೇಲನಗಳು, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಎಷ್ಟೋ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನದ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಮಾಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಲೇಖಕನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೆದ ತನ್ನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು 'ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ'ಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಿರಿಯರಾದ ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರ ಪ್ರಕೃತ ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸೂಚಕವಾಗಬಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕವಾಗಬಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಕಾಲಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಲೇಖನಗಳನ್ನುಈಚೆಗೆ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಈ 'ಕಾಲವಾಹಿನಿ'ಯ ಲೇಖನಗಳು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವದು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಇನ್ನುಳಿದ ಪ್ರೌಢ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಬರುವ ಮೊದಲೇ 'ಕಾಲವಾಹಿನಿ'ಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡುದು ಸಹಜವೂ ಸಕಾಲಿಕವೂ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ವಿಚಾರಪೂರ್ಣವಾದ

ಮಾತನ್ನು ಮೊದಲಿಗೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸಾಗಬಹುದು. 'ಕಾಲವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದು-ಇಂದು-ಮುಂದುಗಳ ಸಂತತ ಧಾರೆಯನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದು ಹೋದದ್ದೆಂದೂ ಅಳಿದು ಹೋಯಿತೆಂದಲ್ಲ; ಅದರ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಳಿವು. ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ. 'ನಿನ್ನೆ' ಅಳಿಯದಿದ್ದರೆ 'ಇಂದು' ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗತಕಾಲದ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ, ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವ, ಆಳವಾಗುವ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯದತ್ತ ಹರಿಯುವವು.' ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಅಂದಿನ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಗಳು ಇಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿರುವದನ್ನೂ, ಅದರ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಗೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಒದಗಿರುವದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳು ಗುರುತಿಟ್ಟು ತೋರಿಸಿವೆ. 'ಕನ್ನಡ: ಕರ್ನಾಟಕ' ಎಂಬ ಮೊದಲ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ 'ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರದ ಸೊಗಸು ಇರುತ್ತದೆ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಹಂಬಲದ ಸೊಗಸನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಬರೆಹಗಳು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿವೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಐದು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನೋಡಬಹುದು. ನವಕರ್ನಾಟಕದ ನಿರ್ಮಾಣ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವ, ಸುಸಂಘಟಿತ ಪ್ರಯತ್ನದ ಅಭಾವದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಕೂಗಿಗೆ ಬೆಲೆ ಬಾರದಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಡುವ, ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಿನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಗೋಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯವಿತ್ತಿರುವ ನಾಡಹಬ್ಬದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸುವ -ಲೇಖನಗಳು ಒಂದು ಬಗೆಯವು. ಕನ್ನಡದ ಏಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರಿಗಿರುವ ಕಳಕಳಿಯನ್ನೂ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ಇವು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. 'ಈಗಿನ ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳ ಗುಡಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ದೇವಿಯ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ನಾವೇಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಬಾರದು?' ಎಂಬ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆ ಈಗ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕನ್ನಡಿಗರ ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ಸಂಶೋಧನಾಸಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ 'ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು' ಅವು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ.

ಗ್ರಂಥ,-ಗ್ರಂಥ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಘಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯವು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮದ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದ ವಾತಾವರಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸವಿಗನಸನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪಿ.ಇ.ಎನ್. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹಾಗೂ ಅದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ಬಂಗಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನುಎರಡು ಲೇಖನಗಳು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

ಪ್ರವಾಸ ವರ್ಣನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಗರ ಸುಧಾರಣೆ, ವೈವಾಹಿಕ ಸಂಬಂಧ, ಕಲಾವಿದ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ, ಕಾಲವಾಹಿನಿ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ವಿಚಾರ ಲಹರಿಗಳನ್ನು ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ

ಮೂಡಿಸಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬಹುದು.

ಸಭೆ-ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ವರದಿಯೊಂದಿಗೆ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸುವರ್ಣರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗುಂಪಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು. ಸಹಜ ಸುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಇಲ್ಲಿಯ ತಿಳಿಯಾದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರ ಲೇಖನ ಕಲೆಯ ಸಮೀಕ್ಷಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸೊಗಸನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಪಂಪನ ಹಬ್ಬ', 'ಪಾವಟೆ ಹಬ್ಬ' ಹಾಗೂ 'ಬೇಂದ್ರೆ ಹಬ್ಬ' ಮೊದಲಾದವು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ಸಹಜ ಕಲಾವಂತಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ದುಡಿದು ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದ ಹಳಕಟ್ಟಿ, ಕುಂದಣಗಾರ, ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಹಾಗೂ ಆರ್. ಎ. ಜಾಗಿರದಾರರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಐದನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು. ಈ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲ ಲೇಖಕರ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ, ಗುರುಗಳಾಗಿ, ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಬಾಂಧವ್ಯ ಪಡೆದವರು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅವರ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವಗಳ ಚಿತ್ರಣ ಕಳೆಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. 'ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಧಾರ್ಮಿಕರಾದ ಅವರ ಬಾಳಿನ ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಹಿರಿಮೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು' ಎಂದು ವಚನ ಪಿತಾಮಹ ಫ. ಗು. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿಯುವಾಗ; ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಕುಂದಣಗಾರರ ಸವಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ವ್ಯಾಸಂಗದ ಬಗೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಕುಂದಣಗಾರರು ಗುರುವಿನ ಗುರು ಪರಮಗುರು ಇದ್ದಂತೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ; ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಥಮ ಉಪಕುಲಪತಿ ಆರ್. ಎ. ಜಾಗಿರದಾರರ ಸರಸ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯನ್ನೂ, ಅವರ ಕಾರ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಅವರ ಉತ್ಸಾಹಯುಕ್ತ ದುಡಿಮೆ, ಅಭ್ಯಾಸ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ, ನ್ಯಾಯಬದ್ಧ ನಿಲುಮೆಯನ್ನುಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಾಗ; ಅಖಿಲ ಭಾರತದ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಬಗೆಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ 'ಕಣ್ಣು ತುಂಬುವ ಆಕೃತಿ; ಮನತುಂಬುವ ಮುಖದ ಕಳೆ; ಸದಾಸ್ಮಿತ ವದನ; ತುಂಬು ಪಾಂಡಿತ್ಯ; ವಿಶುದ್ಧ ಅಭಿರುಚಿ; ರಸಿಕತೆ; ಗಾಂಭೀರ್ಯ; ಸ್ನೇಹಪರತೆ; ಖಂಡಿತವಿಚಾರ ಸರಣಿ; ನಯವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ; ಕಂಠಶ್ರೀ -ಇವುಗಳ ಮೂರ್ತಿಯಂತಿದ್ದರು ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ.' ಎಂದು ಮುಗಿಸುವಾಗ ಅವರವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಸಕ್ರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಮಾಳವಾಡರ ಈ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠದೃಷ್ಟಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ. ನುರಿತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ವಿಚಾರವಂತ ಲೇಖಕರಾಗಿ, ತೂಕದ ಮಾತುಗಾರರಾಗಿ ಹೆಸರಾದ ಅವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿತಚಿಂತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಬಳಕೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ, ಬರೆದ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಆದ ನಿಲುಮೆಯನ್ನು

ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾವನಾವಶರಾಗದೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವ, ಸಂಗಡಿಸಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ ಹಾಗೂ ಸಮಯೋಚಿತ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಗುಣ ಈ ಲೇಖನಗಳ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬಹು ಮಟ್ಟಿನ ಲೇಖನಗಳು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಆಯಾಕಾಲದ ಸಂಗತಿಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಯಿಂದಾಗಿ 'ಕಾಲೋಚಿತಕ್ಕೈದಿದಾ ತೃಣವೇ ಪರ್ವತವಲ್ಲವೇ?' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಕಾಲೋಹ್ಯಯಂ ನಿರವಧಿಃ' ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೂ ಒಂದು ಕಾಲಖಂಡದ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಲೇಖನಗಳು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲವು.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಕಾಲವಾಹಿನಿ'ಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿ ನಾನು ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲೂ ಸೂಚಿಸಿದ ಗುರುವರ್ಯ ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರ ಶಿಷ್ಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

೧೯೬೮

'ಸಾಮಾಜಿಕನ ಸಂವಚನಗಳು' : ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಭದ್ರಗೊಳಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಡಾ|| ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು ಒಬ್ಬರೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. 'ಆನಂದಕಂದ' ಎಂಬ ವಿನಯಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಅವರು ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಗಣ್ಯಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳನ್ನೂ, ಮರೆಯಲಾಗದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ, ಸೊಗಸಾದ ಗೀತರೂಪಕಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ವಿಮರ್ಶೆ- ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಶ್ವಕೋಶದಂತಿರುವ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನತೆಯ ಜೀವನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಡವಳಿ, ನುಡಿವಳಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹಲವಾರು ಲೇಖನ ಹಾಗೂ ಭಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತೀವ್ರ ಅನಾರೋಗ್ಯದಿಂದ ಈಗವರು ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಯಾರಾದರೂ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡುವದು? ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡದು. ಜನತೆಗೆ ತಾನು ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನಲ್ಲ ಎಂಬ ದುಃಖದಿಂದ ಮೌನವಾಗಿ ಕಂಬನಿ ಮಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಯ ಜೀವಾಳವಾದ ಆಶಾವಾದಿತ್ವವೇ ಅವರನ್ನು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾರದೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿಯವರು ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಪ್ರಸ್ತುತ'ಸಾಮಾಜಿಕನ ಸಂವಚನಗಳು' ಕೃತಿಗೆ ನಾನೇ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿರುವದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗೌರವವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ, ಅಂತಃಕರಣದ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಚಿರಕೃತಜ್ಞ.

೧೯೩೮ ರಿಂದ ೧೯೬೦ರವರೆಗೆ 'ಜಯಂತಿ'ಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೊಂದು ವ್ರತದಂತೆ ಸಮರ್ಥರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ. 'ಜಯಂತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಂದು ಲೇಖನ ಇಲ್ಲವೆ ಕವಿತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡರೆ ಆ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಅದೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡವರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬ. ಸಮರ್ಥ ಲೇಖಕರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಸದಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ತನ್ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ 'ಜಯಂತಿ'ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹೊರಲಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದರೂ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಅವರು ಎಷ್ಟೂ ದೂರ ಸರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ

'ಜಯಂತಿ' ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿತ್ತು. ೧೯೮೦ರ ನವಂಬರ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಕಥೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಅಶ್ವತ್ಥರು 'ಜಯಂತಿ' ಹೇಗೆ ಬೆಟಗೇರಿಯವರ ಮಾನಸಪುತ್ರಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಥೆಯಾಗಿಯೇ ಬರೆದಿರುವದನ್ನು ಕೆಲವರಾದರೂ ಗಮನಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ವಚನ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಅನುಭವ, ಸಂವೇದನ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನಲಹರಿಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ನಮ್ಮ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಲೇಖಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ 'ಸಾಮಾಜಿಕ' 'ಕಾಲರಾಯ' ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಕಿತಗಳಿಂದ 'ಜಯಂತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟನೆಗೊಂಡ ಬೆಟಗೇರಿಯವರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡು ಈಗ ಈ ಪುಸ್ತಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ದರಿಂದ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಬಲ್ಲವು. ಈ ವಚನಗಳ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಅಭ್ಯಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡನಾಡು ನುಡಿಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೆಟಗೇರಿಯವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಕನ್ನಡ ನಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಮಂತ್ರವಾಗಿ, ಸೂತ್ರವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿ, ಶಾಸನವಾಗಿ ಸಲ್ಲುವುದನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಬಂದವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೋದಯದ ಈ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಈ ವಚನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮನನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ :

ಓ, ಕನ್ನಡವೆ! ಕನ್ನಡಿಗನ ಉಸಿರೆ, ಕರುಳೆ,
ಬಾಳೆ, ಬಿಡುಗಡೆಯೆ! ನಿನ್ನ ಮರೆದೆನಪ್ಪೊಡೆ
ನಾನು ಬೀಳ್ವೆ, ಆಳಾಗುವೆ ಗೋಳಿಡುವೆ!
ನಿನ್ನನರಿದೆನಪ್ಪೊಡೆ ಏಳುವೆ, ಬಾಳುವೆ, ಆಳುವೆ!

'ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆಯೆ ಬರೆದೊರೆಯುವದು ಅದೆಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯವಯ್ಯಾ?' ಎಂದು ಕೇಳುವ ಲೇಖಕರು

ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಆದರ್ಶದ ಕಡೆಗೆ ಒಲಿಸುವ
ಆದರ್ಶವನ್ನು ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವ
ಎದೆಯ ಮಾತುಗಳ ಸ್ರೋತವೇ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನ್ನುವಳಯ್ಯಾ
ನಮ್ಮ ಭಾವರಾಜ್ಯದ ರಾಣಿ ವಾಗೀಶ್ವರಿ!

ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಧೋರಣೆ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿತ್ಯಸತ್ಯದ ದರ್ಶನಕಾರನೆ ನಿಜವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ'.

ದುಡಿಯುವವರ ದುಡಿತದ ಪಡಿ ಯಾರ ಬಾಯಿಗೊ ಬಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಬಡತನದ

ಬಾಳು; ಮತ-ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹಂಚಿಹೋಗಿ ಖತಿಗೊಂಡ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನ; 'ಆದರ್ಶ'ಎಂಬ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಅಣಕದ ನಗೆ ನಗುವ ಅಣ್ಣಂಗಳು; ಆಭಾಸವೇ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವ ಬಹುಮತದ ಯುಗ; ಅರ್ಥರಹಿತ ಅಕ್ಷರ ಮಾಲಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ 'ಸರ್ವೋದಯ' ; ಲೋಕದ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವ ಆಡಳಿತ; ಇಂಥ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ ಇರಬೇಕಾದ ಚಿತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವದು ಅವುಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯಾದರೆ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂಬಿಸುವಂತೆ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳುವದು ಈ ವಚನಗಳ ರೀತಿ -ನೀತಿಯಾಗಿದೆ.

ಲೌಕಿಕವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನೇ ಕೊಂಡಾಡುವವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಪರಮಾರ್ಥದ ಪಿಡುಗನ್ನು ಹರಡುತಿರುವ ಪರದೇಶಿಗಳ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಪರಮಾರ್ಥವೇ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಚರಮ ಸೀಮೆಯೊಂದೊರೆದು
ಲೌಕಿಕವನು ಹಳಿದು ಗಳಹುವ ಗಣಂಗಳೆ ನೀವು ಕೇಳಿರಯ್ಯಾ!
ಪರಮಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೇಕಲ್ಲವೆ ಮೈ?
ಮೈಯಿದ್ದಲ್ಲಿಯೆ ಮನವಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಮನವಿದ್ದಲ್ಲಿಯೆ ಭಾವನೆಯಿರುವುದಲ್ಲವೆ?
ಪರಮಾರ್ಥವೆಂಬ ವಿಷಯ ಭಾವನೆಯ ಬಳ್ಳಿಗೆ ಅರಳಿದ ಮುಗಿಲ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯೆಂಬುದನು ಅದೆಂದೊ ಕಂಡಿರುವ ನಮ್ಮ ಕಾಲರಾಯ!

ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದು ಈ ವಚನಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಿರುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹಿರಿದಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯಿಸಬಲ್ಲರು:

ಹೊಸನೀರ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಹೊಳೆಯಿಂದು, ಕೊಳಚೆಯ
ನೆರೆಯಾದುದನು ಕಂಡನಯ್ಯ ನಮ್ಮ ಕಾಲರಾಯ
ಭಾವನೆಯನ್ನು ಗದ್ದುಗೆಗೇರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಿಣಿ
ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದು ಮಾನವ ನೀತಿ
ಇರುವೆ ಕಿರಿಯದಾದರೂ ಅರಿಯದಯ್ಯ ಸೆರೆಯಾಳಿನ ಸಂಕಟವನು!
ಆನೆ ಹಿರಿಯದಾದರೂ ಬಿಗಿವುದಯ್ಯ ಅರಸರ ಸರಪಣಿಯದರ ಅಡಿಗಳನು!
ಹೇಡಿಯಾಗಿ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಏಡಿಯಾಗಿ ನೀರೊಳೀಜಾಡು
ತಿರುವುದೇ ಲೇಸು ಕಣಾ.
ತಿರೆಯ ತಣಿಸುವ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಹೊನಲಿಡುತಿರುವಾಗ
ಅರಿಯದೆ ಬಂದು ಕಡಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಮರುಗುತಿವೆ ಕಾಣಾ ಹಿರಿದೊರೆಗಳೆಲ್ಲ!

ಇವರ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯೂ ಬದುಕನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸುಖವ ಮರೆತು ಇನ್ನೆಲ್ಲರ ಇರವನರಿತು
ಕರುಣೆ ಮೈತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕರುಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಿಸುವದೇ ಬದುಕಿನ

ಹದಗಾರಿಕೆಯೆಂಬ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ ಕಾಲರಾಯ...
ತನ್ನ -ಕಜ್ಜವೆಂಬುದೆ ಮಾನವನಿಗೊಂದು ಮಹಾ ತಪಸ್ಸು ಕಾಣಯ್ಯ!....
ಲೋಕದ ಬದುಕಿನ ಕಹಿ -ಕಷ್ಟಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ನೊಂದ,
ಸಿಹಿ-ಸುಖಗಳ ಅನುಭವದಿಂದ ನಲಿದ ಮಾನವ, ತನ್ನ
ಎದೆಯ ಹಾರಯಿಕೆಯ ಬದುಕೊಂದನು ಭಾವಿಸಿದನಯ್ಯ!
ಆ ಭಾವನೆಯ ಬದುಕನೆ ಮೋಕ್ಷವೆಂದು ಕರೆದನು ಕೇಳಯ್ಯ...
ಮಾನವನ ಒಳಬಾಳಿನ ಅರಳಿಕೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ
ಹೊರಬಾಳಿನ ಅರಳಿಕೆ ರೀತಿಯಿಂದ.

ಹೀಗೆ ಲೇಖಕರ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜದ ಬಗೆಗಿನ ಸಮಗ್ರವಾದ ನೋಟದಿಂದ ಈ ವಚನಗಳು ಹುರಿಕಟ್ಟಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಂಶ ಅವಕ್ಕೆ ಕಳೆ ನೀಡಿರಬಹುದಾದರೂ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಜನತೆಗೆ ನೀಡುವದೇ ಅವುಗಳ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. 'ಹೋದ ದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಗುವವರು ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಚೆಲುವನ್ನೇ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದವರು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಚೆಲುವನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವದನ್ನು ಮಾಡೋಣ!' ಎಂದು ಅವರು ಓದುಗರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ನಿನ್ನ ಮನದ ಅರಿವೆ ಗುರುವಾಗಿ ಗುರಿಯತ್ತ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕರೆದೊಯ್ಯಬಲ್ಲದು' ಎಂದು ತಮ್ಮದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ವಚನ ಪ್ರಕಾರದ ಸತ್ವ ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿಯೂ 'ಅನುರಣನ'ಗೊಂಡು ಮುನ್ನಡೆದಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿರುವ ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಕಾಲೇಜು ಈ ಜನತಾ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತನ್ನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯವೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. 'ವಿದ್ಯಾಗಿರಿ' ಎಂಬ ತನ್ನ ಸ್ಥಳನಾಮವನ್ನು ಅದು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಬರಹಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರ 'ಸಾಮಾಜಿಕನ ಸಂವಚನಗಳು' ಮೊದಲ ಹೂವಾಗಿ ಅರಳಿರುವದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಯಾವ ಪ್ರೇರಣೆ, ಪೋಷಣೆ, ದಕ್ಷತೆ, ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ, ವ್ಯವಹಾರ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಬೇಕೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿರುವದು ಒಂದು ಸುಯೋಗ. ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊರಬರುವಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಜನತೆಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೮೧

'ನುಡಿಮಿಡಿ' : ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಗಿ

ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿಯವರ ಸ್ವರಚಿತ ವಚನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆಯಲು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಲವಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಅವರದು ಇದೇ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಬಂಧ, ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕವನ, ಕಥೆ, ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸಂಕಲನಗಳೂ ಪ್ರಕಟನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ, ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಅದನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣವನ್ನು ಈ 'ನುಡಿ-ಮಿಡಿ'ಯ ಗೊಂಚಲಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆದ್ಯರು ಬಿತ್ತಿದ ವಚನದ ಬೀಜ ಕನ್ನಡದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿ, ಪಲ್ಲವಿಸಿ ಬೆಳೆದು, ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ಚೇತನ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು 'ವಚನ ವೃಕ್ಷ'ವೆಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರೇ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ವಚನೋದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಿದೆನಾಗಿ ಸೂರೆಗೊಂಡು ಮಾರು ಹೋಯಿತ್ತಯ್ಯಾ ಎನ್ನ ಮನ' ಎಂದು ನೆನೆದಿದ್ದಾರೆ. (೧೨೫ ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರರ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.) ಶಿವಶರಣರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀರುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದು ಮೂಲ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಮೂಲತಃ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿ, ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಗಳ ಸಂಘರ್ಷದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಂದಿನ ವೈಚಾರಿಕ ಯುಗದ ಒಲವು-ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾತಿನ ಸರಳತೆ, ಅನುಭವದ ತೀವ್ರತೆ, ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳು ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡು ಸಹಜವಾದ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿರುವ ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಹಿರಿಯರೂ, ಆರೇಳು ಜನ ಕಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನವರೂ ಮುಖ್ಯರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ವಚನಗಳ ರೂಪಾಂಶ ಹಿಂದಿನದಾದರೂ ಭಾವಾಂಶ ಚಿಂತನಾಂಶಗಳು ಇಂದಿನವಾದಾಗಲೇ ಅವುಗಳ ಜೀವಂತಿಕೆ ಒಡೆದು ಕಾಣಬಲ್ಲುದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಬದುಕಿನ ಸಂವೇದನೆಯಿಲ್ಲದೆ ರೂಢಿಗತವಾದ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥಲ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಾವಿರ ವಚನಗಳನ್ನು ಬರೆದರೂ ಹೊಸಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಫುರಿಸದೆ ಅವೆಲ್ಲ 'ಕೊಟ್ಟಣವ ಕುಟ್ಟುತ್ತ ನುಚ್ಚು ತೌಡು ಕಾಣೆ

ಭೋ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಕ್ಯಕ್ಕೊಮ್ಮೆ 'ಅಯ್ಯಾ' ಎಂದು ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ವಚನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಸುಲಭವಾದ ರಚನೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಿಜವಾದ ವಚನ ರಚನೆ ಮಾತಿನ ಲಯ, ಓಟ, ಬೀಸು, ಕಾವ್ಯದ ಹೊಳಹಿನೊಂದಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ವಿನೂತನ ಸೊಬಗನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿಯವರು ವಚನ ರಚನೆಯ ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಲ್ಲರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳ ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿ-ಶಕ್ತಿ, ದೇಶ -ಭಾಷೆ, ಸಹಕಾರ, ದಾನ, ಲೋಕವ್ಯವಹಾರ, ಜ್ಞಾನ-ಅಜ್ಞಾನ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕೀರ್ತಿ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಮಾತು, ಜಾತಿ-ಧರ್ಮ, ಸಂಸಾರ, ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಹಣ-ಅಧಿಕಾರ, ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಚಿತ್ರ, ಭಕ್ತಿ ಜೀವ-ದೇವ, ಮಠ-ಮಠಾಧಿಪತಿ, ಹರಕೆ-ಹಾರೈಕೆ ಹೀಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿವಿಧ ಭಾವನೆ, ವಿಚಾರ, ಅನುಭವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವಚನ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಾದರೂ ವಚನಗಳ ಖಚಿತ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಅಂಥ ಕೆಲವನ್ನಿಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು.

'ಪಡುವಣ ಕಡಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಕಡಲನ್ನು ಕಂಡ ವಿಸ್ಮಯಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಳಹನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ :

> ... ...
> **ಜಗವ ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಶಿಶುವಾಗಿ**
> **ಕಡಲ್ತಾಯಿಯ ಒಡಲ ಸೇರುವ ಸೊಬಗನೇನ ಬಣ್ಣಿಸುವೆನಯ್ಯಾ**
> **ಸಮುದ್ರ ರುದ್ರಕ್ಕೆ ರುದ್ರ: ಸುಂದರಕ್ಕೆ ಸುಂದರ**
> **ವಾರ್ಧಿ ಉಕ್ಕೇರಿದರೂ ಮೇರೆ ಮೀರಿದುದಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ**
> ... ...
> **ಅಪಾರ ಕಡಲಿನ ಉಪ್ಪು ನೀರನು**
> **ಸೂರ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಫಿಲ್ಟರಿನಲ್ಲಿ ಸೋಸಿ, ಸಿಹಿಮಾಡಿ**
> **ಮೋಡದ ಬಾನಿನಿಂದಿಳೆಗೆ ಸುರಿಯುವ ನಿನ್ನ**
> **ಕೃಪೆಯು ವಿಜ್ಞಾನ ಇನ್ನಾರಿಗಿದೆಯಯ್ಯಾ!**

ಕೆಲವು ದೀರ್ಘವಾದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿವರಣೆಗಳು ಬೋಧಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಮನೋವೇದಕವಾಗಿರುವುದು ಕಡಿಮೆ. 'ರಾಷ್ಟ್ರವೃಕ್ಷ'ದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಂಡಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ರೂಪಕ, ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವ ವಚನಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ.

ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಬದಲು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಬಯಸುವ ಹಸನಾದ ಮಾತಿನ ಸೊಗಸನ್ನು ನೋಡಿ:

> **ಒಬ್ಬರ ಅಭ್ಯುದಯವ ಕಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಉರಿದರೆ**
> **ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಹೊಗೆಸುತ್ತಿ, ಮನದ ಮನೆಯ**

ಹಸಗೆಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಹಸನಾಗಿಸಬಲ್ಲುದೆ?
ಶಾಂತಿ -ಸಹಕಾರಗಳ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಬಳಿದಲ್ಲದೆ
ಹಸನಾಗದು, ಹೊಸತಾಗದು.

ಕಿಡಿಕಿಯ ಕದ ಮುಚ್ಚಿ ತೆರೆಯುವಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕಿನ ಒಳಹೊರಗನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ಮುಂದಿನ ವಚನ:

ಕಣ್ಣ ಕಿಡಿಕಿಯ ಕದ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಹೊರಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಯ್ಯಾ,
ಹೃದಯ ಕುಡಿಕೆಯ ಮುಚ್ಚಳ ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಒಳಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಯ್ಯಾ,
ಕರುಳು ಕರಗಿದಾಗ ಮಿದುಳು ಕಿರಣಿಸಿದಾಗ
ಪ್ರೀತಿ-ಜ್ಞಾನಗಳ ಪ್ರಕಾಶವೆಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಪಸರಿಸುವುದಯ್ಯಾ.
ಆಗ ಒಳಗೂ ಬೆಳಗು; ಹೊರಗೂ ಬೆಳಗು
ಇಹಪರಗಳೆರಡಕೂ ಬೆಳಗು ನೋಡಾ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ, ಅದರ ಲೋಪ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಸುವಾಗ ಈ ಲೇಖಕರು ಪಡೆದಿರುವ ಯಶಸ್ಸು ಮೆಚ್ಚುವಂಥದು. ಸಹಕಾರಿ ಉಗ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುವ ಈ ಹೆಗ್ಗಣಗಳು:

ಸಿಮೆಂಟು, ಕಬ್ಬಿಣ, ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಭದ್ರವಾಗಿಹ
ಸಹಕಾರಿ ಉಗ್ರಾಣಗಳ ಛಿದ್ರಮಾಡಿ ಒಳಸೇರಿದ
ಸಣ್ಣನೆಯ ಇಲಿಗಳು ತಿಣ್ಣನೆಯ ಹೆಗ್ಗಣಗಳಾಗಿ
ಹೋರಿನಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವ ಅಚ್ಚರಿಯ ನೋಡಾ!
ಈ ಹೆಗ್ಗಣಗಳನು ಬಲೆಹಾಕಿ ಹಿಡಿವ
ಕಲೆಗಾರನೊಬ್ಬರನಾದರೂ ತೋರಾ.

ಭಾವ-ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಶರಣರ ವಚನಗಳ ನೇರವಾದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಲೇಖಕನ ಸ್ವಂತಿಕೆಗೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎತ್ತಣ ಸೂರ್ಯ, ಎತ್ತಣ ಸಾಗರ.' 'ಸತ್ಯ ನುಡಿದರೆ ನಿಷ್ಠುರಿಯೆಂಬರು.', 'ನುಡಿದರೆ ಶಬ್ದ ಸೌಷ್ಟವ ಸೂಸುವಂತಿರಬೇಕು,' 'ಅಂದಣವನೇರಿದೊಡೇನು' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸದೇನನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ 'ಚರಣಕ್ಕೆ ಶರಣು' 'ವಿರಹದ ಕುಲುಮೆ'ಯಂಥ ವಚನಗಳು ರಚನಾವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಚನಗಳನ್ನುನೆನಪಿಗೆ ತಂದರೂ ತನ್ನತನವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ವಚನ:

ವಿರಹದ ಕುಲುಮೆಯಲಿ
ಕಾದು ಕಾದು ಕೆಂಡವಾಗಿಹೆನವ್ವಾ
ಬಡಿದತ್ತ ಮಣಿಯುವ ಮೆತ್ತಗಿನ ಕಬ್ಬಿಣವಾಗಿಹೆನವ್ವಾ
ಒಲುಮೆಯ ಚಿಲುಮೆಯ ಚಿಮ್ಮಿಸಿ
ಎನ್ನ ಮನವನು ಎಂದು ತಣಿಸುವನವ್ವಾ ಕೆಳದಿ
ಸಂಗಮೇಶಪ್ರಿಯ ನಿಡುಮಾಮಿಡಿ ಚನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನು?

'ನೀನೆ ಇರುವೆ', 'ಅಂಚೆಯಾಳು','ಶಿವನಬುಟ್ಟಿ'ಯಂಥ ವಚನಗಳು ನೂತನ ರೂಪಕ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಓದುಗನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತವಲ್ಲದೆ ಪರಿಣಾಮ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿವೆ.

ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಾವೀನ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ:

ಪೆನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಬರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕತ್ತಿ-ಢಾಲುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾಳಗಕೆ ಬರುವ ಯೋಧನಂತೆ.

***

ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯವರ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ
ಪಟ್ಟಣಿಗರ ಬಾಳೆತ್ತಣದು?

***

ಕೀರ್ತಿ ಕನ್ಯೆ ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆದು ಓಡಿದಾಗ
ಬೆನ್ನು ಹತ್ತದ ಅಣ್ಣಗಳಾರಯ್ಯಾ?

ಗಾದೆಗಳಂತೆ ಕೋದು ನಿಲ್ಲುವ ಸಾರವತ್ತತೆಯನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಲ ಮಾತು ಪಡೆದಿರುವದುಂಟು:

ನಂಬಿಗೆಯಿಲ್ಲದ ಹೃದಯ ನೀರಿಲ್ಲದ ತಂಬಿಗೆಯಯ್ಯಾ
ಹಣವುಳ್ಳೊಡೆ ಕತ್ತೆ ಸತ್ತಿಗೆಯ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಬುದು ನೋಡಾ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಹೀಗಿದೆ :

ನೆನಪಿನುಯ್ಯಾಲೆಯಲಿ ಜೀಕುತ್ತ ಜೀಕುತ್ತ
ಕಲ್ಪನೆಯ ಗಗನಕೇರುವೆ
ಮತ್ತೆ ಮಣ್ಣಿನ ನೆನಪಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಯುವೆ
ಈ ಏರಿಳಿತದಾಟದಲ್ಲಿ ನೆಲವ ಮರೆಯದಂತಿರಿಸಯ್ಯಾ
ಏಕೆನುವೆಯಾ? ಜೋಕಾಲಿ ನಿಂತಾಗ
ಮತ್ತೆ ನೆಲೆಯೂರುವದು ನೆಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ?

ಇಂಥ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೀ ಹಂಡಿಗಿಯವರು ನೆಲದ ಗಾಢ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಗಿಲ ಕನಸನ್ನು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸುತ್ತ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಬೆಳಗುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೮೫

'ಮೌನದ ಮಾತುಗಳು' : ಚಂದ್ರಶೇಖರ ವಸ್ತ್ರದ

ಉದ್ವೇಗ, ಆವೇಶ, ಆಕ್ರೋಶದ ನುಡಿಗಳು ಚುರುಕಾಗಿಯೂ ಚೂಪಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇರಿಯುತ್ತವೆ. ನೋಯಿಸುತ್ತವೆ, ಮಾಯದ ಗಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವು ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೆನಿಸಿದರೂ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವು ಮನಸ್ಸಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ವಿರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಲೋಕನ ಮಾಡಿದಾಗ, ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿದಾಗ, ಅನುಭವದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ, ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಸೆಯಿಂದ ಹೊರಬಂದಾಗ ಮಾತು ಬರಿ ಮಾತಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಜ್ಯೋತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಲ್ಲುವ ಗುಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ತೆರೆಗಳ ಅಬ್ಬರ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ದೂರ; ಮೌನಶರಧಿಯ ತಳದಲ್ಲಿ ಅವು ಮುತ್ತಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಜ್ಞಕವಿಯ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

> **ಧ್ಯಾನದಾ ಹೊಸಬತ್ತಿ| ಮೌನದಾ ತಿಳಿದುಪ್ಪ**
> **ಸ್ವಾನುಭವವೆಂಬ- ಬೆಳಗಿನಾ ಜ್ಯೋತಿಯ-**
> **ಜ್ಞಾನವನು ಸುಡುಗು ಸರ್ವಜ್ಞ**

ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಯಿಂದ ಅದು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು; ಹೀಗೆ:

> **ನಾನು ದೇವರನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದೆ**
> **ಮತ ಧರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ.**

ಧರ್ಮ-ಗುರುವಿನ ಕಥಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣ ಮಿಂಚಿ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಿನಿಗವನಗಳ ರೂಪವನ್ನೇ ಪಡೆದಿವೆ.

ಮಾತು ನವುರಾಗಿದ್ದರೂ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣ-ಕೋಮಲತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕರಗಿಸಿ ಬಿಡಬಲ್ಲದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವೆರಡನ್ನು ನೋಡಿ:

> **ಮರದ ಎಲೆ ಕಿತ್ತುವಾಗ ನೆನಪಿಸಿಕೋ**
> **ಮಗುವಿನ ಬೆರಳುಗಳ**
>
> **ಮೊಸ್ಗೆ ಹೂ ಕಿತ್ತಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯ್ತು**
> **ರಕ್ತ ಕೆಂಪಗೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದೇನಿಲ್ಲ ಎಂದು**

ಅರಿವು, ಅನುಭವ, ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಟ್ಟಿಯಿಳಿಸಿದಂತೆ, ಹತ್ತು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದದ್ದನ್ನು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಿಸುವದಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರತಿಭೆ ಬೇಕು.

ಮುಂದಿನವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಪರಿಭಾವಿಸಿ:

ಅನುಭವ ವಾಚಾಳಿ, ಅನುಭಾವ ಮೌನಿ.

...

ಬೇಕುಗಳಿಗೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚು, ಬೆಳಕು ಕಣ್ತೆರೆಯುತ್ತದೆ.

...

ಮದುವೆ ಬಂಧನವಲ್ಲ, ಕುತೂಹಲದ ಬಿಡುಗಡೆ.

...

ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಾಮ.

...

ಕತ್ತಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕನಿಕರಿಸದ ಬೆಳಕು ಹೇಗೆ ಬೆಳಕಾದೀತು?

...

ಭಗವಂತ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದಾಗ ಮಗುವಿನ ನಾಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ: 'ಓದಿದಾ ಓದು ತಾ ಮೇದ ಕಬ್ಬಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ಓದಿನಾ ಒಡಲನರಿತಿಹರೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಕಬ್ಬಾದಂತೆ' ಎಂದು. ಅಂಥ ಓದಿನ ಒಡಲನ್ನರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೇ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ವಸ್ತ್ರದ ಅವರ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಹೊತ್ತಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಈ 'ಮೌನದ ಮಾತುಗಳ' ಭಂಡಾರ ಬೆಳೆದು ಇನ್ನಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕೈಗೆ ದೊರಕುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೮೫

'ದಿನಕ್ಕೊಂದು ನುಡಿಮುತ್ತು' : ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ

'ಪರಂಜ್ಯೋತಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ 'ನುಡಿಮುತ್ತು' ಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ ಅವರ ಪರಿಚಯ ನನಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವುಗಳ ಲೇಖಕರು ಯಾರಾದರೂ ಹಿರಿಯ ಅನುಭವಸ್ಥರಿರಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಅವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಿಚಯವಾದಾಗ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷದ ವಿನಯಶಾಲಿ ಬಸವರಾಜರನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಈಗ ಅದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಳಿತಾದದ್ದು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದರ ಗುಣ ಹತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ನನ್ನದಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆಯುವದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಾನದ ವಿಷಯ.

ಮನುಷ್ಯನ ಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು ಅವನ ಸ್ವಂತ ಗಳಿಕೆಯಾದ ಅನುಭವ ಸಂಪತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವವನ ಜೀವನದ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಅನುಭವದ ಪೂರ್ವಾಪರ ವಿವೇಚನೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಬದುಕಿಗೊಂದು ಹದ, ಬಾಳಿಗೊಂದು ಬೆಳಕು ದೊರೆಯಬಲ್ಲದು. ಓದು-ವಾದಗಳಿಂದ, ನೋಟ-ಕೂಟಗಳಿಂದ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ವಿವೇಕ ಒಡಮೂಡಬಹುದಾದರೂ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಅವುಗಳ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯ ಒಂದು ನುಡಿ ಇದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ವೇದವೇ ಹಿರಿದೆಂದು | ವಾದವನು ಮಾಡುವಿರಿ
ವೇದದಲಿ ಏನು -ಅರಿದಿಹಿದು | ಅನುಭವಿಯ
ವೇದವೇ ವೇದ ಸರ್ವಜ್ಞ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲನೆಯ ನುಡಿಮುತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಿಚಾರ ಹೊಳೆದಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹ.

'ಬದುಕುವುದನ್ನು ಓದಿ, ಕೇಳಿ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಬದುಕಿಯೇ ಅರಿಯಬೇಕು. ಆದರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಓದು ಹಾಗೂ ಕೇಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.'

ಈ 'ನುಡಿಮುತ್ತು'ಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಜೀವನದ ವಾಸ್ತವ ಅನುಭವದಿಂದ ಹೊಳಪುಗೊಂಡಿದೆ ಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥವುಗಳನ್ನೋದಿದಾಗ ಅವು ನಮ್ಮ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೂ ಸಮೀಕರಣಗೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ತಲೆದೂಗಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತದಿಂದ ಅವುಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ -ಮತ್ತೆ ಆಲೋಚಿಸುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾತಿನ ಚಮತ್ಕಾರವಿರದೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ಆವಿಷ್ಕಾರವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವು ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ

ಕೆಲವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು.

'ಅರ್ಹತೆಗೆ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟೋ ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಬ್ಬಗೆಯ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಅನರ್ಹತೆಯನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ಪ್ರಗತಿಯಿಲ್ಲದಾಗಿದೆಯಾದರೆ, ಅರ್ಹತೆಯಿದ್ದ ರತ್ನ ಸದೃಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಾಳು ಗೋಳಿನದಾಗಿ ಅವರೂ ಮಂದಗಾಮಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.'

'ಉದರದ ಹಸಿವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಊಟಮಾಡಿ ತಣಿಸಬಹುದು. ಜ್ಞಾನದ ದಾಹವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ 'ಆಸೆ'ಯೆಂಬ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ದಾಹವನ್ನು ಹಿಂಗಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅದು ದುರಾಸೆಯಾಗಿದ್ದರಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಸಾಧ್ಯ.'

'ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಏನಾದರೊಂದು ನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿ ಇದ್ದರೆ ಆ ಗುರಿಯತ್ತ ಗಮಿಸುವ ಮಾರ್ಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಪಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಗುರಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗತಿಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಮನವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.'

'ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ದೊರಕುವ ಆನಂದ ಅಸದೃಶವಾದದ್ದು. ಇದು ಅನುಭವ ಜನ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನುಭವಗಮ್ಯ ವಿಷಯ.

'ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಧಿಸಲಾಗದ್ದನ್ನು ಸಣ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಧಿಸಬಾರದೆಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ; ಸಾಧನೆಯೆಂಬುದು ಸಾಧಕನ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೇಲೆಯೇ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಬಹುದು'

ಅರ್ಹತೆ, ಆಸೆ, ಗುರಿ, ಕರ್ತವ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಚಿಂತನೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ, ಅಷ್ಟೇ ಸರಳವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು.

ಈ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲೋ ಕೇಳಿದಂತೆ, ಓದಿದಂತೆ ಅನಿಸುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳು ಇಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಹೊಸಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಆಲೋಚನೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ನೋಡಬಹುದು:

'ಕಲ್ಪನೆಯ ಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಕನಸಿನ ಲೋಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ದೊಡ್ಡದು. ಕನಸು ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾದದ್ದು, ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಕನಸಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಎಂಥ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಅವರವರು ಕಾಣುವ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವದು ಕಷ್ಟಕರ.'

'ಪ್ರೇಮ-ಕಾಮ ಪದಗಳು ದೂರ ದೂರದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದವುಗಳು. ಒಂದು ಆದರ್ಶ ತತ್ವವಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕೇವಲ ಕ್ಷಣಿಕ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಪ್ರೇಮ-ಕುರುಡು' ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ 'ಕಾಮ-ಕುರುಡು' ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ.' ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತತೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತು ಹೆಚ್ಚು ಸಾರವತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನೋಡಿ :

'ಭೂತಕಾಲ, ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ.'

'ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾಗೃತವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.'

'ಸುಂದರವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವ ದುರಾಸೆಯಿರಬಾರದು.'

'ನೂರು ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾವಿರ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಅಂತಿಮ ನಿರ್ಧಾರ ನಮ್ಮದೇ ಆಗಿರಬೇಕು.'

ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವದೇ ಈ ನುಡಿಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವದರಿಂದ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆ ಇದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವೆನಿಸಬಹುದು. ಅವು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಉಪದೇಶದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಪ್ಪೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾನುಭವದ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಪರಿಭಾವನೆಗೆ ಸಲ್ಲುವಂತಿರುವದೇ ಈ 'ನುಡಿಮುತ್ತು'ಗಳ ವಿಶೇಷ. ಐದು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇವು ಬರೆದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಲೇಖಕರು ಇಷ್ಟಪಡಬಹುದು. ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅದರ ಅದ್ಭುತ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

'ಎಂಥೆಂಥ ವಿಚಾರವಾದಿಗಳಿಗೆ, ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಈ ಜೀವನದ ಅಜ್ಞಾತ ರಹಸ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ, ಒಂದೇ ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗದಿರುವುದು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಅದ್ಭುತ.'

ಈಗ್ಗೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳ, ದಾರ್ಶನಿಕರ ಮಹಾನುಭಾವರ ಅನುಭವೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಡಿ. ಟಿ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಾತುಗಳು' ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ನಾನು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಎರಡು ಮಾತು ಬರೆದದ್ದುಂಟು. ಇದೀಗ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ 'ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನುಡಿಮುತ್ತ'ನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಲೇಖಕ ಡಾ|| ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ ಅವರನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಶುಭಕೋರುತ್ತೇನೆ.

೧೯೮೭

'ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳು' : ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ

ಶ್ರೀ ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗರ ಈ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನಾನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕವಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಯವರೆಗೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಏರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಏಳು-ಬೀಳುಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಹೇಗೆ ಮಹತ್ವದ ಭಾವಗೀತಕಾರರಾಗಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಕೃತಿನಿಷ್ಠ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

1

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಂಶೋಧನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕವಿ ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಸತ್ವ, ಪಡೆದ ಆಯಾಮ, ಬಳಸಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳು, ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು, ಧೋರಣೆಗಳು, ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅದರ ಅನೇಕ ಸ್ತರಗಳು, ಧ್ವನಿ ಸಂಪತ್ತು, ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಗಳು, ಇತರ ಕವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ, ಈ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಉಳಿದ ಕವಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ- ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಭಾಷೀಯ ನೆಲೆ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

'ಭಾಷೀಯ ನೆಲೆ' ಅಧ್ಯಾಯ ಮರಾಠಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಗೀತ ಪ್ರಕಾರ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಕೇಶವಸುತರ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೊದಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಭಾವ ಗೀತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಸಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ ; ಅಲ್ಲದೆ ಕೆಲವು ಕವನಗಳ ವಸ್ತುವನ್ನೂ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅವು ಸೂಚಿಸಿರಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೇಶವಸುತ, ಗೋವಿಂದಾಗ್ರಜ, ವಿನಾಯಕ ಜನಾರ್ದನ ಕರಂದೀಕರ ಮೊದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಮರಾಠಿ ಕವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಂತ ವಾಙ್ಮಯರು ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರಭಾವಗೊಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಮಾತಾದ ಮರಾಠಿಯ ಮೂಲಕವೇ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರೆನ್ನುವುದು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಪ್ರಥಮ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿವೇಚನೆ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಸಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಪ್ರಭುತ್ವಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಸಂವೇದನೆಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆಯೇ ವಿನಃ ಅವರ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಅನಂತರ ಇಳಿವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗುತ್ತ ಹೋದುದನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೇ ತೋರಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ನೇರವಾಗಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಆಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಭಾರತೀಯ ಲೇಖಕರಾದ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ, ಅರಬಿಂದೊ ಮತ್ತು ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯಿಡು ಅವರ ಪ್ರಭಾವವೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳನ್ನುಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅರವಿಂದರ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪನೆ, ಬೇಂದ್ರೆ ಮುಂದೆ ಎಂತಹ ಕವಿಯಾದರೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಗೊಳಿಸುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯತತ್ವವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಾದ ವಚನಕಾರರು, ಹರಿಹರ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರ ಪ್ರಭಾವ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ದನಿಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ್ದೆಂಬುದನ್ನು , ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅನೇಕ ವಾಣಿಗಳು ಅವರ ಕಿವಿತುಂಬಿದ್ದನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನಸು, ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಅವರ ಭಾವಲೋಕವನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತ ಹೊರಟದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪಡೆದ ಸಂಸ್ಕಾರದ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಒಂದು ನೋಟ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡಿದೆ.

2

ಭಾಷೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತನದ ಹುಡುಕಾಟವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮತನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಹೊರಟ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯೆಂದು ಕರೆದಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇವು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗವಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಬಂದಂತೆ ಹಾಡುತ್ತ ಹೋದವುಗಳೇ ನಿಜ, ಅವರ ಕಿವಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. 'ಬೆಳಗು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾರ್ಥಕ ಸಾಲುಗಳಿದ್ದರೂ ಈ ಮಟ್ಟದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇಡೀ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸದೆ ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಲ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೋ ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಇನ್ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೊ ಬೇಂದ್ರೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಹೋದದ್ದು ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಜಾಡನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಈ

ಕವಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೂ ನಂತರದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಜನ ಹೇಗೆ ಮೆಚ್ಚುವರೋ ಎಂಬ ಭಯವಿದ್ದರೆ ಆ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

3

ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆಗೇರಿಸಿದ ನಿಲುವು ಕೆಲವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿತೆಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮುಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿದೆ. 'ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ?' ಕವಿತೆಯ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಲಯಗಳ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯಿಂದ ಕವಿ ಗಾರುಡಿಗನಾಗಿ ಕಂಡರೂ ನಾದದ ಒಂದು ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆಂಬ ಲೇಖಕನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದರೂ, ಈ ಕವಿತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕೂದಲು ಸೀಳುವಿಕೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದಂಶವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. 'ಬೇಂದ್ರೆತನ' ಎದ್ದು ಕಾಣುವ 'ಕುಣಿಯೋಣು ಬಾರಾ' ಕವಿತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಗರ್ಥಪ್ರತಿಪತ್ತಿಗಿಂತ ಲಯಾನ್ವಿತ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ತನ್ಮಯಗೊಳಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 'ಹೀಗೆ ಅರ್ಥ ಅಪಾರ್ಥ, ಅರ್ಥಹೀನತೆ, ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜಾದೂಗಾರಿಕೆಗೆ 'ಕುಣಿಯೋಣುಬಾರಾ' ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ಮಾತು ಸ್ವಲ್ಪ ದುಡುಕಿನದಾಗಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಲೇಖಕರೇ ಈ ಕವಿತೆಯ ಕೆಲ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದು:

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ನಕ್ಕಸೂನು' ಎಂದರೆ 'ನಕ್ಕಷ್ಟೂ' ಎಂಬ ಅರ್ಥ.

ಆರನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಹೂನೀರನುರುಳಿಸಿ' ಎಂಬುದು ಹರ್ಷಬಾಷ್ಪವಾಗಬಹುದು.

ಎಂಟನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು 'ಕೋಲುಹಿಡಿದ ಸಾಲಿಮಾಸ್ತರರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಸಾಲಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಕುಣಿಯುವ ಕೋಲಾಟದ ಚಿತ್ರವನ್ನು. ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಇಳಿಗೂದಲೀಸಾಡಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿ 'ಈಸಾಡಿ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಲೇಖಕರು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಬರೀ ಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದಲ್ಲ. ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಕುಣಿಯುವಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೇಶರಾಶಿ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಈಸಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವ ರಮ್ಯಚಿತ್ರದಿಂದಾಗಿ 'ಈಸಾಡಿ' ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಹದಿನೆಂಟನೆ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸಾವೊಮ್ಮೆ ತಪ್ಪಿತು' ಎಂದಾಗ ಕುಣಿತದ ಸಂತೋಷ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದ ಅಥವಾ ಗೆದ್ದುದರ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.

'ಗಂಗಾವತರಣ' ಕವಿತೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ 'ಭಾವನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂತಃ

ಸತ್ವವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ತನ್ನ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಜನತೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಕವನಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಬಲ್ಲವು' ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಲೇಖಕರು ಅದಕ್ಕೆ ಕವಿತೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

4

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಸಿದ್ಧ ಕವನಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ 'ಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆ' ಅಧ್ಯಾಯ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದು ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವನಗಳು ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧ ಕವನಗಳು ಬೇರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗೇಯತೆಯನ್ನು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾರ್ಥಕ ಭಾವಗೀತೆಯಾಗಿ 'ಮಾಯಾ ಕಿನ್ನರಿ' ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೇ ಮುಟ್ಟಿದೆಯೆಂಬ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ತುಂಬ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ಲೇಖಕರು ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಬೇಂದ್ರೆ ಸಿದ್ಧಕವಿಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಲು ಸಾಲಿಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸುವ 'ಸಖೀಗೀತ'ದ ವಸ್ತು ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಆಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರೊಡನೆ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದ ತಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ಭಾಷೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಂಡೂ ಸಹ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾನುಭವದ ಪರಿಪಾಕದೊಡನೆ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಾವ್ಯ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೊಸತೊಂದು ಆಯಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರುವುದು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕೀಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಈ ಕಾವ್ಯ ಹೇಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಬಹುಶಃ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆತ್ಮೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ, ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ 'ವಸ್ತುರೂಪ'ವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಕವಿತೆಯಾಗಿರುವ 'ಜೋಗಿ', ಇದರಂತೆಯೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ಅರಳು-ಮರಳು' ಸಂಗ್ರಹದ ನಂತರ ಬಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ಕವಿತೆ 'ಸಣ್ಣ ಸೋಮವಾರ' ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಕೇತವೊಂದನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ 'ಸ್ವರೂಪ ದೀಪ' ಇವುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮನಂಬುಗುವಂತಿದೆ.

ಮಹತ್ವದ ಕವಿತೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಸದ 'ನೃತ್ಯ ಯಜ್ಞ' ಕವಿತೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಮಹತ್ವ ಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ ಈ ಲೇಖಕರು ಅದರ ರಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಕವಿಯ ನಾದಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಇದೊಂದು ಅಸಫಲ

ಕವನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೂ ಅದರ ಕಾವ್ಯದ ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೂ ಈ ಕವಿತೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಿತ್ರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ಮೀನ-ಕೇತು'ವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಧೋರಣೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿರಬಹುದೆನ್ನುವ ಅನುಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಿದ್ಧಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಡು ಕನಿಷ್ಠ 130 ಕವನಗಳನ್ನು ಆರಿಸಬಹುದೆನ್ನುವ ಲೇಖಕರು ಅವುಗಳ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವನಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ, ಸತ್ವವನ್ನೂ, ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಯಾವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಅರಿವು ಲೇಖಕರಿಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿ ಒಬ್ಬರೆಂದು ಹೇಳಲು ನಾವು ಹಿಂಜರಿಯಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ 1957ರ 'ಅರಳು-ಮರಳು' ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಆಡುಭಾಷೆಯಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತ, ಚಮತ್ಕಾರ, ಚತುರೋಕ್ತಿ, ವಿಡಂಬನೆ, ಮನರಂಜನೆಯ ರೀತಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದಲೂ ಹಾಗೂ ಸಂವಾದಕ್ಕಿಂತ ಅಂತರ್ಮುಖತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಇಳಿಮುಖವಾದದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

5

ಅನುಬಂಧ -1 ರಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ, ಶ್ರೀಧರ ಖಾನೋಳಕರ ಕವಿಗಳ ಬಗೆಗೂ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನುಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅವರ ಕವನಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಪಡೆದಿರಬಹುದೆಂಬ ಶೋಧನೆಯಿದೆ, ಅನುಬಂಧ -2 ರಲ್ಲಿ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿ ಅಡಿಗ ಮತ್ತು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನವ್ಯಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಣಕ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಆ ಮಾರ್ಗದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನುಬಂಧ -3 ರಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ನಾಕುತಂತಿ', ಹಾಗೇ 'ಇದು ನಭೋವಾಣಿ' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೊಡಲಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕುಶಲತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯಸತ್ವ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಇದುವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ವಿಮರ್ಶಾ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದಿರುವ ಈ ಸಂಶೋಧನ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮೇಲಾದ ಪ್ರಭಾವಗಳು, ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಿಂದಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ, ಪ್ರಾಂತೀಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅಭ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮಂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬಿಡಿ ಕವನಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ 'ಬೇಂದ್ರೆತನ'ವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಸೇರಿಸಿದ ಹೊಸತನ್ನು, ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಹೊಸ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು, ಮೆರೆಸಿದ ತನ್ನತನವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೇಂದ್ರೆ

ಕಾವ್ಯದ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಪರಸ್ಪರ ಪೋಷಕವಾಗಿ, ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು, ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೃತಿನಿಷ್ಠ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ರೀತಿ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ.

ಲೇಖಕರ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ. ತೌಲನಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ. ಸಂಶೋಧನ ದೃಷ್ಟಿ, ವಿಮರ್ಶಾಶಕ್ತಿ, ನಿರೂಪಣಾ ಕೌಶಲ -ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಬಂಧದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಾಣಬಹುದು, ಅವರು ಮಂಡಿಸುವ ವಾದದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೂ ಇದೆ. ಶೈಲಿ ಸರಳವಾಗಿದ್ದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪರಿಭಾಷೆಯನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೀಡು ಮಾಡದೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಆಧುನಿಕ ಕವಿಯ ಎಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವ ವಿರಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.

'ನಾ ಕಂಡ ಬೇಂದ್ರೆ : ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ' : ಜೀವಿ

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು' ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅರವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಯುವಕರು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಮೀಪವರ್ತಿಗಳಾಗಿ, ಅವರನ್ನೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅವರ ಸೇವಾನುರಾಗಿಗಳಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಅವರಲ್ಲಿ, ಈಗ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವ 'ಜೀವಿ' (ಡಾ|| ಜಿ. ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ) ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. 'ನನ್ನ ಹಾಗೂ ವರಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಂಬಂಧ ಒಂದು ಋಣಾನುಬಂಧ... ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ನನಗೆ 'ಜೀವಿ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮ ನೀಡಿದರು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕವಿತೆ ಬರೆಸಿದರು. ನನ್ನಿಂದ 'ಆರತೀ ಪದ್ಯ' ಬರೆಸಿದರು. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ನನ್ನ ನಾಟಕಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು.'

೧೯೫೭ರಿಂದಲೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ನಿಕಟವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಜೀವಿ ಸ್ವತಃ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕದಂತಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದ್ದರೂ ಅವರು ಮುಖ್ಯತಃ ಕವಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿ. ಐದು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ (೧೯೫೯ - ೧೯೯೩) ಅವರು 'ದಶಪದಿ' ಎಂಬ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹೊಸತಾದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಚತುರೋಕ್ತಿ'ಯ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಸುಲಭಗ್ರಾಹ್ಯವಾಗುವಂತೆ 'ದಶಪದಿ' ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಸಾಧನೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೇಂದ್ರೆ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೇ ಇವರು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮನದ ಹಣತೆಯ ಬೆಳಕಿಗೆ ಎರವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ತ್ಯಾಗದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ಅವರ ದಶಪದಿಯೊಂದರ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಗುತ್ತಿದೆ :

> 'ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವವನಿಗಿಂತ ನೀಡುವವನೇ ಹಿರಿಯ
> ಸೇವೆಯ ಮಾಡುವ ಜೀವಿಯು ಎಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರ ಕಿರಿಯ.'

ಬೇಂದ್ರೆಯವರೊಂದಿಗಿನ ತಮ್ಮ ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ನಿರಂತರ ಒಡನಾಟವನ್ನು, ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಮಹತಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರ ಪ್ರತಿಫಲ: 'ನಾ ಕಂಡ ಬೇಂದ್ರೆ: ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಹೃದಯ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಜೀವಿ ಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರಿಗೆ

ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅವರು ಮನಸ್ಸು ತೆರೆದು, ಹೃದಯ ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಾಲುಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ನಡುವಿನ ಮೂರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಲೇಖಕರು, ಬೇಂದ್ರೆ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, ಮೊದಲ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಸತಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

'ಬೇಂದ್ರೆ: ಜೀವನ ದರ್ಶನ'ದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾರವತ್ತಾದ ಪರಿಚಯವಿದ್ದು ಕೆಲವು ಮಹತ್ವದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅದು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ, ಅವರ ಕಾವ್ಯವೇ ಅವರ ಜೀವನ' ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ತೀರ್ಮಾನ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ.

'ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ : ಸ್ವಾದ-ಆಸ್ವಾದ' ಎಂಬ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕೃತಿ 'ನಾಲ್ಕು ತಂತಿ'ಯ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರೇ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿರುವ ರಸ ವಿಮರ್ಶೆಯಿದೆ. ಅವರೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಫಲವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದ 'ಪರಾಶರಾರೂಪಾ' ಎಂಬ ವೈದಿಕ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪದ್ಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಕವಿತೆಯ ವಾಚನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬೇಂದ್ರೆ ಪರಾವಾಣಿಯ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಡೂ' ಕವಿತೆ 'ಹುಡುಕು' ಎಂಬ ಕೇಂದ್ರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಬಗೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಅವರ ಕವಿತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ: 'ನನ್ನ ಬಹಳಷ್ಟು ಕವಿತಾದಾಗ Architetural development ಇರ್‍ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಇದು ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಕವಿತಾ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲಾ' ಶಬ್ದದ ಹಿಂದಿರುವ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುನ್ನಡೆಯುವ ಈ ಕವಿಯ ರೀತಿಗೆ 'ನೋ' ಎಂಬ ಪದ್ಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಧ್ವನಿ ಮುದ್ರಣ ತೆಗೆದು ಇದನ್ನು ಲೇಖಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅಧಿಕೃತತೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. 'ಒಂದೇ ಕರ್ನಾಟಕ' ಕವಿತೆಯ 'ಉಗ್ಗಡಿಸಿರಿ ನಾಸ್ತಿಗ ಜಯ ಜಯ ಜಯವೆಂದೇ' ಎಂಬ ಸಾಲಿನ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖಕರಿಗುಂಟಾದ (ಉಳಿದವರಿಗೂ) ಸಂದೇಹ ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಕವಿಯೇ ನೀಡಿದಾಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಾಂವಾ' ಕವಿತೆಯ ಬಗೆಗಿನ ವಿವೇಚನೆ ಅದರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ರಹಸ್ಯಮಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ಜೋಗಿ' ಕವಿತೆ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂಬ ವಿಮರ್ಶಕರ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ವಿವರಣೆ ನಿಜಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ 'ರುದ್ರವೀಣೆ' ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಚರಣದಲ್ಲಿಯ 'ಸಾಯಲಾರದಳುತಿದೆ' ಎಂಬ ಸಾಲು 'ಸಾಯಲಾರದರಳುತಿದೆ' ಎಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಮೂಲಕವೇ ಜೀವಿ ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡುದು ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ.

'ಮೇಘದೂತ'ವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಎಲ್ಲ ಅನುವಾದಗಳು ಕನ್ನಡದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಸತ್ವ ಪಡೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ 'ಮುಕ್ತಕಂಠ'ದ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ನಿದರ್ಶನ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಲಾವಣಿ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದಿರುವ 'ನಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಶರಣು' (ಮೂಲ ಸ್ಪ್ಯಾನಿಸ್ ದೇಶಭಕ್ತಿಗೀತೆ) ಅನುವಾದಿತ ಕವಿತೆಯೆಂದು ಅನಿಸದೇ ಇರುವಷ್ಟು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಇದರ

ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಜೀವಿಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಮುಂದಿನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ: 'ಇದರಲ್ಲಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರೇಮ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕಡೆಯಿತು... ಅನುವಾದ ಮಾಡ್ತಾ ಮಾಡ್ತಾ ಇದರ ಹುತಾತ್ಮ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಂಗಾತು. ನಾನೇ ಇದರ ನಾಯಕನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಇದು ನನ್ನದೇ ಹಾಡಾಯಿತು.'

'ಬೇಂದ್ರೆ : ಸಂಗ -ಸಾನಿಧ್ಯ' ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದ ಮಾಸ್ತಿ, ಅಡಿಗ, ಹೆಬ್ಬಾರ, ಕಾರ್ನಾಡ ಮುಂತಾದವರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನಿಟ್ಟು ನೋಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಕವಿಯ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನು ಪಡೆದ ವಿಶೇಷ ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳ ರೋಚಕ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾದ ಯೋಗವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಜೀವಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಬೇಂದ್ರೆ : ಒಲವು -ನಿಲುವು' ಅಧ್ಯಾಯದ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಲೇಖಕನ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಆಡಿದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು' ಆ ಅವಧಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆತ್ಮೀಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರವತ್ತಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ವಿಜ್ಞಾನದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. 'ಜೀವಿ, ನನಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ನಾನು ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಬಯಸುವೆ. ನನ್ನ ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿವೆ' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. "ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ, ದೇಹವನ್ನು ಬಹುಶಃ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಡುವೆ" ಎಂದಿದ್ದ ಅವರ ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ ನಿಜವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ವಿಶ್ವಮಾನವತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಶಬ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಂಖ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸುವದು ಹೆಚ್ಚು ಸಮರ್ಪಕವೆಂದು ಬೇಂದ್ರೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದರ ವಿಚಾರ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಬಂಧ ('ಬೇಂದ್ರೆ : ಸಿದ್ಧಾಂತ -ಸಂದೇಶ)ದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಸಾಹಸ ಅವರದಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಜೀವಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಹೃದಯ- ವಿವೇಕ ತತ್ತ್ವ' ಪರಿಪಾಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಸಂದೇಶವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ವಿಶ್ವಧಾರಣ ಸೂತ್ರ' ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂಬುದು ಲೇಖಕರ ಹಂಬಲವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ 'ಗಾರುಡಿಗ' ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಬೇಂದ್ರೆ ಸಮಾಜದ ವಿಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವಿಷವೈದ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಜೀವಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದು ಜೀವಿಯ ಕೊರಗು. ಆದರೂ ಸಾಧಕಜೀವನದ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಜೀವಿಯವರಿಗೆ ಇಳಿದಷ್ಟನ್ನು, ತಾವು ತಿಳಿದಷ್ಟನ್ನು ಕೊಂಕು ಬಿಂಕಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರಲು ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕವಿಮಿತ್ರ ಡಾ. ಕೆ.ಎಸ್. ಶರ್ಮಾ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೯೭

'ಹಣತೆಗಳು' : ಎಚ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಬರ ಪರಿಹಾರ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಕೋಶದ ನಿವೃತ್ತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಎಚ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ತಜ್ಞರಾದ ಭೂವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ, ಹವ್ಯಾಸಿ ಫೋಟೋ ಕಲಾವಿದರಾಗಿ, ಚಿತ್ರ-ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪಳಗುತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಪಡೆದಿವೆ. ಫೋಟೋಗ್ರಫಿ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅವರು ದೇವಾಲಯಗಳ, ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪಗಳ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ ಕಲೆಗಳ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಮುಖಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸುವ ಚಿತ್ರ-ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಬರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಶಿವಶರಣರು ಹಿಂದೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೇ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಕೆಲವು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಪದಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವಂಥ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯೆನ್ನಬಹುದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರ ಮೊದಲ ಪುಸ್ತಕ 'ಹಣತೆಗಳು' ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವಂಥದು. ಅವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿ ಓದುಗರ ಕೈ ಸೇರುವ ಮುನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳಾದ ಅವರು ನನ್ನಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲೇ ಕುಡಿವೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ಹಣತೆಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಎರೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ಈ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆ.

ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಡುಪಿಟ್ಟು, ನಾಡು -ನುಡಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ತಂದ ಒಂಬತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದು, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ (೧೯೭೧-೧೯೯೭) ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮಹನೀಯರು ಕಾವ್ಯ, ಚಿತ್ರ ಕಲೆ, ಗಮಕ, ನಟನ, ಛಾಯಾಚಿತ್ರ, ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯ, ಯಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರ, ವಾಸ್ತು ವಿದ್ಯೆ -ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೃಷಿಗೈದು ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆದವರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸುವದು ಒಂದು ಬಗೆಯಾದರೆ, ಅವರ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದು, ಒಳ -ಹೊರಗನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆಲೆಗಟ್ಟಿ ನೋಡುವದು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲದೆ, ಲೇಖಕನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು

ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರದೊಡನೆ ಸಮೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಮಖದೂಮ್ ಕುರಿತ ಲೇಖನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಕವಿಯ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸೂಚನೆಗಳಿಂದ ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜನಪ್ರಿಯ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಜನಪ್ರಿಯ ನಾಯಕ - ಈ ಎರಡೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಒಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಚಿತ್ರಣ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ. ದೀನದಲಿತರಿಗಾಗಿ, ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಾಗಿ, ಸತ್ಯ, ಸಮತೆ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಅದರ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದುದರ ಈ ಕವಿಯ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಅವನ ಕವಿತೆಗಳ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದಲೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇವನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಹಾಡುಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕತೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು, ಪ್ರಣಯ ಗೀತೆಗಳೂ, ಗಜಲ್‌ಗಳೂ ಕಾವ್ಯ ಗುಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಅಭ್ಯಸನೀಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಗಾರ ಡಾ|| ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಮೂಲ ಉರ್ದುವಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲೇಖನವನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಸೊಗಸಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಪುರಾಣಿಕರು ಕಾರ್ಮಿಕ ಕಮೀಷನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಆಪ್ತ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಉರ್ದು ಕವಿ ಹಮೀದ್ ಅಲ್ಮಾಸ್ ಪುರಾಣಿಕರ ಜೀವನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಯಕಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಬಾಧೆಯಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಗೈದ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಂದು ನೈಜ ಘಟನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಪ್ತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಅಲ್ಮಾಸ್ ಅವರ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೆನಿಸಿದ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಆಳಂದಕರ್ ಶಂಕರರಾಯರು ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಿರಾಶೆ, ಬಡತನ, ಕಷ್ಟ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಹೇಗೆ ಅಪರಂಜಿಯಂತಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಲೇಖನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವಂತಿದೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತಿದೆ. ಕವಿವರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಘಟನೆ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಕಲಾವಿದ ಆತ್ಮತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಚಿತ್ರಗಳ್ನ ರಚಿಸಿದಂತೆ ಹಣದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರರಾಯರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೊಂದು ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರದೆ ಕವಿಹೃದಯದ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದ ಚಿತ್ರ ಮನ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಸಾವಿರದ ಹಾಡುಗಳ ಸರದಾರ ಎನಿಸಿದ ಬಾಳಪ್ಪ ಹುಕ್ಕೇರಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸರಳವಾದ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಕಂಠಸಿರಿಯನ್ನೂ, ಜಾನಪದ ರೀತಿಯ ಹಾವಭಾವಗಳನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ, ಶರಣರ, ದಾಸರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜನಪದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಅವರ

ಹಾಡಿನ ಮೋಡಿ ಹೇಗೆ ಭಾಷೆಯ ಗಡಿ ಮೀರಿ ಸಹೃದಯರನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದು ತುಂಬ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಬಾಳಪ್ಪ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಚಾರಕರಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ ಕನ್ನಡದ ಪರಿಚಾರಕರಾದದ್ದು ಕನ್ನಡದ ಪುಣ್ಯವೆಂಬ ಲೇಖಕರ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ತುಂಬ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕಾರ ಎಂ. ಜನಾರ್ದನನ್ ಅವರ ಸಂದರ್ಶನ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ವಿನಯ, ಸ್ನೇಹಪರತೆ ಹಾಗೂ ನಿರಹಂಕಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೋರ್ವ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕ ಇ. ಹನುಮಂತರಾವ್ ವನ್ಯಜೀವಿಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯರಾಗಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಕಂಡು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಎಲ್ಲ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಿತ ವನ್ಯಜೀವಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅದರ ಪರಿಸರ, ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯ, ಕಲಾತ್ಮಕತೆ ಮತ್ತು ನಿಖರತೆಗಳು ಸ್ಫುಟಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯವೆನ್ನ ಬಹುದಾದ ಈ ವನ್ಯಜೀವಿ ಛಾಯಾಗ್ರಾಹಕ' ಯುವಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸದೆ ಇರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ.

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ರೈತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ, ಓದಿದ್ದು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕನೇ ವರ್ಗದವರೆಗೆ, ಸ್ವಂತ ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಉಭಯ ಭಾಷಾ (ಕನ್ನಡ-ತೆಲುಗು) ಕವಿಯಾಗಿ, ಲೇಖಕರಾಗಿ, ಗಮಕಿಯಾಗಿ, ನಟರಾಗಿ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಡಾ|| ಜೋಳದರಾಶಿ ದೊಡ್ಡನಗೌಡರ ಸಂದರ್ಶನ ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅವರ ಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮೌಲಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ದಿವಂಗತರಾದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಇನ್ನೊಂದು ಲೇಖನ 'ಕಾವ್ಯ ದಾಸೋಹಿ' ಎಂಬ ಸಮುಚಿತವಾದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೇಖಕರು ಅರ್ಪಿಸಿದ ನುಡಿಗಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಗಾಂಧಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದ ಹರ್ಡೇಕರ ಮಂಜಪ್ಪನವರನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರದ ಅವರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಆಶ್ರಮ, ಆಲಮಟ್ಟಿಯ ಆಶ್ರಮ, ಅಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ನೈತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಅವರೊಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯಾಗಿ, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರಾಗಿ, ವಾಗ್ಮಿಯಾಗಿ ನಾಡಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಹುಮುಖ ಸೇವೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆಲಮಟ್ಟಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಮಾಧಿಯ ಸದ್ಯದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರದ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಟಿಪ್ಪಣಿಯೊಂದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವದು ಅತ್ಯಂತ ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೆಸರಿನ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಭಾ ಸಂಪನ್ನತೆಯಿಂದಲೂ ಸರ್. ಎಂ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವ, ದೆಹಲಿಯ ಭಾರತೀಯ ಸಿಮೆಂಟ್ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರೂ ಕನ್ನಡಿಗರೂ ಆದ ಡಾ|| ಎಚ್. ಸಿ. ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ ಈ ಸಂಕಲನದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳ ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನದಂತಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಅವರು ರೂಪಿಸಿದ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾನಕಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಪರೂಪದ ಸಾಧನೆ ಎನ್ನುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರು

ತಾವು ಅವರೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಸಂದರ್ಶನದ ಆಯ್ದ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಿಮೆಂಟ್ ಉದ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯ ತಮ್ಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಆದರ್ಶ ಪ್ರಾಯರಾಗಿರುವ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಲೇಖನಗಳು ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದ ಉಪಯುಕ್ತ ವಿವರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿಯೂ ಪರಿಣಮಿಸಿವೆ. ಆಯಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಚಂದ್ರಶೇಖರರಿಗಿರುವ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಚಿತ್ರಗಳು ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿವೆ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಇವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿದ್ದರೂ ಈಗ ಸಂಗ್ರಹ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇವು ತಮ್ಮ ತಾಜಾತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಲೇಖಕರ ಆತ್ಮೀಯ ಶೈಲಿಗೆ ಬಹು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನವೂ ಹೌದು.

ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಲೇಖನ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಇದೀಗ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತರಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿರುವ ಲೇಖಕರ ಸಂಯಮ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕುದ್ದು. ಇತಿಹಾಸ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅವರ ಇನ್ನುಳಿದ ಹಲವಾರು ಮಹತ್ವದ ಲೇಖನಗಳು ಬೇಗ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೆ ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉಪಕಾರವೆನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈ ವರ್ಷದ ದೀಪಾವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನವ 'ಹಣತೆಗಳ'ನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಬೆಳಕನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡಿರುವ ಡಾ. ಎಚ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಕನ್ನಡ ತಾಯಿಯ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ದೀಪಮಾಲೆಯ ಕಂಬವನ್ನೇ ಬೆಳಗುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹಾರೈಸಿ, ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

೧೯೯೭

'ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' : ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ

ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರವಲೋಕನ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ ಅವರ ಆಳವಾದ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ವನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆ ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರ ಅಥವಾ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಂಥ ಕೆಲವು ಲೇಖಕರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಈಚೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು ಲಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ಸಾಧನೆಗೈದು ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಸೀಮಿತ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು, ಮೀರಿ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ, ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದ ಕೆಲವು ಒಳನೋಟಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತಿಯೊಬ್ಬನ ಕೃತಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪರಿಸರದಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅವೆರಡನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ತೊಡಗುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥವಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಯಾದ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಅದನ್ನು ಕಾಳಜಿಪೂರ್ವಕ ಒದಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ, ಬಡತನದ ಬಾಳು, ತಾಯ ಮಮತೆ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೆ ಓದುವ ಚಟ, ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ, ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ ನಿರ್ಭಿಡೆಯ ಸ್ವಭಾವ, ಅನ್ಯಾಯ -ಶೋಷಣೆಗಳೆದುರು ಸಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವ ಮನೋಧರ್ಮ, ದೀನ-ದಲಿತರ, ರೈತ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಅನುಕಂಪ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೈಲುವಾಸ, ಸಮಾಜವಾದದ ಒಲವು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅವರು ವಿಶಾಲವಾದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಲಿತದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಂದೋಲನ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದೊಂದು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಘಟ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರಮುಖ ಲೇಖಕರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದ. ಕನ್ನಡದ ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳೆರಡರ ಮಧ್ಯೆ ೧೯೪೦-೪೨ರಿಂದ ೧೯೫೦ರವರೆಗೆ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅದರ ಅವಧಿಯನ್ನು

ಗುರುತಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆ, ಯಥಾರ್ಥತೆ, ಶ್ಲೀಲಾಶ್ಲೀಲದ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ತೊಡೆದು ಬರೆಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡರೂ ಬಹುಕಾಲ ಆ ಮಾದರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ತತ್ವಗಳು ಅದಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರ ಶ್ರಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸರಿಯಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗದಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರ ಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಓದುಗರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದು ಬರೀ ಸಾಮ್ಯವಾದಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲ; ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಂಡ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಚಳುವಳಿ, ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ನಿಲುವು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕನ, ವಸ್ತು ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಲವತ್ತು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮುಂದಿನ ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಈ ಕೃತಿಯ ಹೃದಯದಂತಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತಾರ ಎರಡುನೂರು ಪುಟಗಳಿಗೂ ಮೀರಿದುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ ಒಂದು ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸದ ಅನುಕೂಲತೆಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ೧) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ ೨) ಕಾರ್ಮಿಕ ಹೋರಾಟ ೩) ಸಾಮಾಜಿಕ ೪) ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ೫) ಐತಿಹಾಸಿಕ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವರ ಒಟ್ಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿದ್ದು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಗುಣದೋಷಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಬರವಣಿಗೆ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ 'ಮಾಡಿ ಮಡಿದವರು' ಕೃತಿ ಅಸದೃಶ ಪಾತ್ರ ಚಿತ್ರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಯಾಗಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಂತೆಯೇ,ಕಾರ್ಮಿಕ ಹೋರಾಟದ ಚಿತ್ರಣವುಳ್ಳ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿ 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ' ವಾಸ್ತವತೆ, ಕಲ್ಪನೆ, ಆದರ್ಶಗಳ ಸಮನ್ವಯವನ್ನೂ, ಸ್ವಾನುಭವದ ಪರಿಪಾಕವನ್ನೂ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿಯೂ ಲೇಖಕರ ಸಂಯಮ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ. ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಸ್ತುವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಧ್ಯೇಯ ಸಮತೆಯುಳ್ಳ ಸಮಾಜ ರಚನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಧರ್ಮಡಂಭಕರ ಬಿಂಬ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿರುವ 'ಮೋಹದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ' ಹಾಗೂ 'ಜರತಾರಿ ಜಗದ್ಗುರು'

ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಂಜನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕವಾಗಿರುವ 'ಮೋಹದ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಲೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಕೃತಿಯ ಬಹುತೇಕ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಶೋಧನೆಯ ಕೊರತೆಯಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಾತಿ ಸಮಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಜನಾಂಗಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ 'ಜನಿವಾರ ಮತ್ತು ಶಿವದಾರ' ಉತ್ತಮ ವರ್ಗದ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವೈಷಮ್ಯವನ್ನೂ, 'ನೀ ನನ್ನ ಮುಟ್ಟಬೇಡ' ಉಚ್ಚವರ್ಣದವರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಶೋಷಣೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರ, ಅನಾಚಾರಗಳಿಗೊಳಗಾದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಜೀವನಚಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ, 'ಹರಿಜನಾಯಣ'ದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಆಂತರಿಕ ತರತಮಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಅವರ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ, ಎರಡನೆಯದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಕಾದಂಬರಿ ಎನಿಸಿರುವುದಕ್ಕೂ ನೀಡಿರುವ ಕಾರಣಗಳು ಸಮಂಜಸವಾಗಿವೆ. ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ 'ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವಳು' ಹಾಗೂ 'ಪಾತರಗಿತ್ತಿ' ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಇಲ್ಲವೆ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಣಗಳಂತೆಯೇ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ವೇಶ್ಯಾ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರು ತಳೆದ ನಿಲುಮೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಬಹುತೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ, ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮಾಜದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ 'ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು' ಹಾಗೂ 'ಹೆಂಡತಿ'ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಸ್ತುವಿನ ಮೇಲೆ ಲೇಖಕರಿಗಿರುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಿಡಿತ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಸಾಧಾರಣೀಕೃತ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸರ ಜೀವನವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರು ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು. 'ನಾನೂ ಪೊಲೀಸನಾಗಿದ್ದೆ' ಹಾಗೂ 'ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯ ಹಿಂದೆ' ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಪೊಲೀಸರನ್ನು ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುವ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆಂಬ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಸ್ತುವಿನ ನಾವೀನ್ಯತೆಯಿಂದ ಇವು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ವರದಿ ರೀತಿಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಬಂಧ ಶಿಥಿಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಲು ಲೇಖಕರು ಮರೆತಿಲ್ಲ. 'ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದ ವ್ಯಕ್ತಿ - ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿನ ಇತರ ಸಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಸಿವು, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇವು ಬೆಳಕು ಬೀರುವಂಥವು.

ದಲಿತರ ಮತ್ತು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗಿರುವ ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ 'ಬೆಳಗಿನ ಗಾಳಿ' ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ

ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಬಂದಿರುವ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರದ ನಾಡಿನ, ಸಮಾಜದ ಅವನತ, ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಹಾಗೂ ವಿಕೃತ ಮುಖಗಳನ್ನು ವಿಡಂಬನೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮೊನಚನ್ನು ಅಳವಡಿಸದೇ ಬಿಂಬಿಸುವ ಕೃತಿಗಳೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಒಟ್ಟು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಖಂಡಿತವಾದದ ಮತ್ತು ಕಟುಟೀಕೆಯ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಇವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಕೊಳಕನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆದಂತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯರಂಗವೂ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ನಾಲ್ಕು ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರರ 'ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವದ ಕೊರತೆ'ಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸರಳೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿವೆ ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲದು.

ನಾಲ್ಕು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ರಚನೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯದೆಂಬ ಅರಿವಿದೆ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯಗಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನ ಕಲ್ಪನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅವರೇ ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ದೇಶೀಯ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ನಡೆಸಿದ ದಂಗೆ, ಹೋರಾಟಗಳೇ ಈ ಕೃತಿಗಳ ವಸ್ತು, ಕಿತ್ತೂರಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಪೌರುಷ ಪರೀಕ್ಷೆ' ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯೆನಿಸಲು ಅದರ ರಭಸದ ಏಕಮುಖ ಪ್ರವಾಹ, ಕಾರ್ಯಕಾರಣ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಂಧ, ಬಿಗುವಿನ ಭಾಷೆ - ಇವು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಸಂಗೊಳ್ಳಿ ರಾಯನಾಯಕ'ದಲ್ಲಿ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿ ವಸ್ತುವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಗಿರಿಯ ನವಿಲು'ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಅಕ್ಕನ ದಿವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಡಾ. ಸಾದರ ಅವರು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಣ್ಣಕತೆಗಾರರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದನ್ನು 'ಕಾರವಾನ್'ದಿಂದ 'ಕಾಡಿನಹಾಡು'ವರೆಗಿನ ಹನ್ನೊಂದು ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಓದುಗರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ಕಂಡಿರುವುದು ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಆರಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಗತಿಪರ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೆ. 'ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಕಥೆ' ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಆತ್ಮಕಥೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಗ್ರ ಪರಿಚಯವನ್ನೊದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಬಂಧ ಕಾರರು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವಾಗ ಈ ಕೃತಿಯ ನೆರವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಶೈಲಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖಕರು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ವಿವಿಧ ಪರಿಕರಗಳ ಸೋದಾಹರಣಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ಸಾಹಿತಿಯ ಶೈಲಿಯು ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಆತ ಬದುಕಿದ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ನಿರ್ವಿವಾದವಾದದ್ದು. ಕೃತ್ರಿಮತೆಗೆ ಪಕ್ಕಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನೇರವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಪಡಿಸುವ ಜನಪರ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಸಹಜವಾಗಿ

ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. ನೇರನುಡಿ, ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಭಾಷೆ. ಅಸದೃಶ ಸನ್ನಿವೇಶ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯ, ಉಪಮೆ -ರೂಪಕಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವಯುತ ಬಳಕೆ, ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳು, ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪದಪುಂಜಗಳು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಬೈಗುಳಗಳು - ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಶೈಲಿಯ ವಿವೇಚನೆ ತುಂಬ ರೋಚಕವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ತಟಸ್ಥಭಾವ, ಕಲಾದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುವಿನೊಂದಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದಿದ್ದುದು ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಬಹುಮುಖ್ಯ ದೋಷ ಹಾಗೂ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಲೇಖಕರು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ತೂಕವನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಟವಿದ್ದರೂ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗೆ ತಾವು ಬರೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಉಳಿದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರಿಗಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ಧೋರಣೆಯ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಿನ್ನವೇ ಆಗಿದ್ದ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶಕರನೇಕರು ಪರಿಭಾವಿಸಲಿಲ್ಲ, ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಡಾ. ಸಾದರ ಅದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಕಾದಂಬರಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು' ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾರಾಂಶ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವರು ಇಂಥ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಬರಹದ ಮೂಲವನ್ನು ಹಾಗೂ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕಿನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಅನುಭವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು... ಅವರು ಹುಟ್ಟಾ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರೇ? ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದಾದ ಪ್ರಗತಿಶೀಲರೆ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅವರ ಬದುಕು - ಬರಹಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿಯುವ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥೈಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಬೀಜಾಂಕುರವಾದದ್ದು ಬಂಡಾಯದ ಮನೋಧರ್ಮ. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಕ್ರಾಂತಿಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಟೊಂಗೆ ಟಿಸಿಲು ಪಡೆಯಿತು. ಈ ಬಗೆಯ ಆಯಾಮವೇ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲದ್ರವ್ಯವಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ತಲುಪಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಡಾ. ಸಾದರ ಅವರ ಈ ಅಧ್ಯಯನ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರವಲೋಕನದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಸ್ವರೂಪ ಕೆರೆಯ ನೀರನು ಕೆರೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ವರವ ಪಡೆದಂತಾಯಿತೋ ಏನೋ. ಆದರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಡಾ. ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇಟ್ಟಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಈ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೦

'ಜಯಂತಿ ರೂಪಕಗಳು' : ಹಾ. ವೆಂ. ನಾಗೇಶ

ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೋಡದೆ ಅವುಗಳ ಗುಣದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವ ಕೆಲವು ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ 'ಜಯಂತಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅದರ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ (ಆನಂದಕಂದ) ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು (ಇದು ಅವರ ಜನ್ಮ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ವರ್ಷ). ಹೀಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಪಡೆದ ಅಂದಿನ ತರುಣ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಹಾ. ವೆಂ. ನಾಗೇಶ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಐವತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ 'ಜಯಂತಿ' ಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಗದ್ಯಗೀತೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕತೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ನಾನು ಆಗ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಹಾ. ವೆಂ. ನಾಗೇಶ, ಕಲಬುರಗಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನನಗೆ ಪರಚಿತವಾದದ್ದು ಹೀಗೆ. ಆಗಿನ್ನೂ ಅವರು ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎ. ಓದಲು ಅವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮ ಪ್ರಸಾರಾಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದರು. ಉತ್ಸಾಹಶಾಲಿಯಾದ, ನಗೆಮೊಗದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿಬಿಟ್ಟರಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಗೆ ಅವರೂ ಧಾರವಾಡದವರೇ ಆಗಿಬಿಟ್ಟದ್ದು ಒಂದು ಸುದೈವ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಅವರೂ ಕೆಲಕಾಲ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಯೋಗಾಯೋಗವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಮುಂದೆ ಅವರ ಅಧ್ಯಾಪನದ ವಿಷಯವಾದ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮೊದಲೇ ಕರಗತವಾಗಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯಿಂದ ಅವು ತಮ್ಮ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡವು.

'ಜಯಂತಿ ರೂಪಕಗಳು' ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥಕ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾವರೂಪಕಗಳನ್ನು ಓದುವವರು, ಲೇಖಕರು ಇಂಥವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಾರರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಕೈಯಾಡಿಸಿದವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವಿರಳ. ಬಹುಶಃ ಅನೇಕ ಬರೆಹಗಾರರ ಲಕ್ಷ್ಯ ವಚನಗಳ ರಚನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಲೂಬಹುದು. 'ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯನಿದ್ದಾನೊ ಇಲ್ಲವೊ' ಎಂಬಂತಹ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನುಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ರೂಪಕ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದಲ್ಲದೆ

ಮುಖ್ಯ ಅಲಂಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಕವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ Metaphor ಗೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಭಾವಕೋಶವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆರೋಪಿಸುವದು ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಅಂದರೆ ಅದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ, ಘಟನೆ ಹಾಗೂ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ರ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥ ಬೇರೆ ಏನೊ ಒಂದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕವಿಯ ಭಾವಾನುಭವವೆಂದು ಕರೆದದ್ದುಂಟು. ಅಂತೆಯೇ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ರೂಪಕಗಳು ಲೇಖಕರ ಭಾವನಾನುಭವಗಳನ್ನು ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಫಲವಾಗಿದೆ.

'ಬಾಳಿನ ಒಳದಿರುಳ ರುಚಿನೋಡ' ಹಚ್ಚುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬರೆಹವೂ ಇಡಿಯಾಗಿಯೇ ಓದಿ ಸವಿಯಬೇಕಾದಂತಹದು. ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಶೈಲಿ ನಾಗೇಶರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉದಾಹರಿಸಿ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಬಹುದು : 'ಪ್ರೀತಿ'.

'ಪ್ರೀತಿಯೆನ್ನುವುದು ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಇಣಿಕಿ ಬರುವ ತಂಗಾಳಿ. ಕಣ್ಣೆವೆಗಳನ್ನು ತುಸು ತುಸುವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ನಸುಬೆಳಕು. ನೆಲದಾಳದಿಂದ ಅಂಗುಲಂಗುಲ ಬೆಳೆವ ಹೂಗಿಡ, ತನಗರಿಯದಂತೆಯೇ ನಸುಬಿರಿದ ಹೂಮೊಗ್ಗೆ. ಮರಿಬೆಕ್ಕಿನ ಮೈಯನ್ನು ಸವರುವ ಎಳೆಮಗುವಿನ ಕೈ, ಮಿದು ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಪುಳಕಗೊಂಡು ಮೈ ನಿಮಿರುವ ಮಿದು ಮೈಯ ಬಿಳಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಮುದ್ದು ಮೊದಲ-----ಅದು ನಿಮಗರಿಯದಂತೆಯೇ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಬೆಂಬಿಡಿದು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನಾವರಿಸುವ ಮಾಯಾಶಕ್ತಿ!'

ಈ ಬರವಣಿಗೆ ನಾಗೇಶರ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳದು ಇಂದಿಗೂ ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ಪ್ರಾಯ ಎನ್ನುವಂತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ತೀವ್ರವಾದ ತಮ್ಮ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಶ್ರಮವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಓದುಗರು ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾ. ವೆಂ. ನಾಗೇಶರ ಭಾವರೂಪಕಗಳು ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಆಗಬೇಕು. ಗೆಳೆಯ ನಾಗೇಶರು ಬೇಗ ಗುಣಮುಖರಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಅವರು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೦

'ನಾಕ ಹೊತ್ತ ಮಲ್ಲಿಗೆ' : ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿ

ಕಾವ್ಯ, ಕಥೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶಾ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಡಾ. ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿ ಇದೀಗ ತಮ್ಮ ಮೂರನೆಯ ಕಾವ್ಯ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ (ಸತ್ತ ಹುಡುಗಿಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ೧೯೮೯) ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಡಾ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಕೋತಿನ ಅವರು 'ಬಹಳಷ್ಟು ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ಶೋಧನೆಗಿಂತ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತೇ ನಡೆಸಿರುವ ಅನ್ವೇಷಣೆಯ ಸಾಚಾತನ'ವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಗಂಭೀರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಈ ಕವಿ ಬದುಕಿನ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ನವೋದಯದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ನವ್ಯದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮಿಸಿ, ಬಂಡಾಯದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ ಈ ಕವಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಗೊಂದಲವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಧೋರಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಿದ್ದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೃದ್ಯವೆನಿಸುವ ಸರಳತೆಯನ್ನು, ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ವೈರುಧ್ಯಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನಗಳಿವೆ.

ಉಫೋ ಉಫೋ ಎಂದವರ ಹಿಂದೆ
ಉಫೋ ಎನ್ನುತ್ತ-
ತನ್ನತನವನ್ನೇ ಶೂನ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಯವಾಗಿಸಿ
ಬೇರುಗಳ ಜಿಗಟುಗಳಿಲ್ಲದ
ಗೊಡ್ಡು ಪುರಾಣಗಳನ್ನೇ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತ
ಹುಂಬ ನಿದ್ರೆಯಲಿ ಧಿಮಿಗುಡಲು
ಹೊರಟ ನನ್ನ ಕವನಗಳು
ಇಂದೇಕೋ
ನಿಗಿನಿಗಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕಾರುತ್ತ
ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಎಚ್ಚರಾಗುತ್ತಿವೆ.

('ನನ್ನ ಕವನಗಳು')

ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಹಾಕುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ವಾಚ್ಯಕ್ಕಿಳಿದದ್ದುಂಟು :

(ಜನನಾಯಕರಲ್ಲವೇ ನೀವು?) 'ವಾಸ್ತವದ ಬಲೆ'ಯಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಗರಿಸುವ ಅನುಭವವೂ ಆಗದೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಬರಬರುತ್ತ ಭಾವದ ಕಾವಿನಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮೊಳೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೂಕ ವೇದನೆಗಳ
ಕನಸು ಕುಸುಮಗಳ
ಹೊತ್ತು ನಿಂತ
ಸುಪ್ತ ಚೇತನಗಳೇ
ಸೆಲೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಆರಿ ಹೋದ ಅನಿಸಿಕೆಗಳೇ
ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳಲು
ಬಸಿರು ಹೊತ್ತು ತರುವ
ನೂರು ಭಾವನೆಗಳೇ ಮಾತನಾಡಿ.

('ಭಾವನೆಗಳೇ ಮಾತನಾಡಿ')

ಕೆಲವೆಡೆ ಜಾನಪದ ಲಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕೈ ಚಾಚಿದ್ದರೂ ಶಿಷ್ಟಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದು ತನ್ನೊಳು ತನ್ನ ಮೋಕ್ಷವಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವತ್ತ ಕವಿ ಸಾಗಿರುವುದನ್ನು ಈ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ತಲ್ಲಣ'ದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನ, ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದರೂ 'ಕಾವ್ಯ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲಪೂರ್ಣ ಮಾಧ್ಯಮ' ಎಂಬ ಅರಿವು ದಟ್ಟವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜೊತೆಗೇ ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. 'ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಶ್ರೀ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಕ್ಷೋಭೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.... ಇಂತಹ ತಲ್ಲಣ, ಜಡತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ದುರಂತಗಳ ನಡುವೆ ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿ ತಮ್ಮ ತಲ್ಲಣದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯ ರೂಪ ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದು ಜಡತೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಅವರ ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು' ಡಾ. ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿಯವರು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲಸತ್ತ್ವವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯೊದಗಿರುವುದನ್ನು ಕವಿ ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸರದ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರದಿಂದ ಪಾರಾಗುವ ದಾರಿಕಾಣದೆ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವ ಸ್ಥಿತಿ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದು ಅವನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ಕವಿತೆ ಕಳೆದಿದೆ' ಎನ್ನುವಲಿ ಅದರ ಅರಿವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಕಾವ್ಯವಾಗಿಸುವುದರ ಕಡೆಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಡುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ತಲ್ಲಣ ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗುವುದು 'ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನ'ದಂಥ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ-

ಬೇಕಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶುದ್ಧ ಭಾವ,
ಒಳಗನ್ನು ಕಂಡು ನೆಚ್ಚುವ
ತಾರ್ಕಿಕ ಆಂತರ್ಯ,
ಇದೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಬೇಕು, ಸಾಂಪ್ರತಕ್ಕೆ
ತೆರೆದ ಕಣ್ಣು-ಮಾಗಿದೊಳನೋಟ.

ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಮುಂದಿನ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸುವುದು ಅದರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತ', 'ಕವಿತೆಯಾಗಲು ಹವಣಿಸಿದ ಸಂವೇದನೆಗಳು'

ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರೂಪಕಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ವಾಚಾಳಿತನಕ್ಕೂ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

೩

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾಕ ಹೊತ್ತ ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಾಗಿದೊಳನೋಟ ನೀಡಲು ಕವಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಒಳದನಿ ಹಾಗೂ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಎರಡನ್ನೂ ಸಮೀಕರಿಸತ್ತ ಸಂಬೋಧಿಸುವ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಯ ಸೂಚನಾತ್ಮಕ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಡುವುದು ವಿಮರ್ಶೆಯ ರೀತಿಯಾಗಲಾರದಾದರೂ ಕವಿಯ ಆಶಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಅದರಿಂದ ನೆರವಾಗಬಹುದು.

ಭಾವದೀವಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದೇಟಾಗಿ ಸಣ್ಣಗೆ ತಣ್ಣಗೆ
ಉರಿದು ಬೆಳಕಾಗಿಸುವ -ಬೆಳಕಿನೊಳಗೊಂದಾಗುವ
ಧವಳ ನಿಶ್ಚಲತೆ - ನಿರಹಂಕಾರಿ ನಿಲುವು.

('ಸಾವಿಗಲ್ಲ ಈ ಬದುಕು')

ಆತ್ಮೀಯ ಗುರುವಿನ ಸಾವಿನ ನೋವನ್ನನುಭವಿಸಿದಾಗ 'ಸಾವೇ ನೀನೇ ಹೇಳು ಯಾರ ಸಾವು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಾತ್ವಿಕನ ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಸಾತ್ವಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸಬಲ್ಲುದು. ಅಪಾರವಾದ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ 'ಮನುಷ್ಯ'ನನ್ನೇ ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆಯ ಬಲ್ದೆರೆಗಳು ದಂಡೆ ಗಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ 'ಪ್ರಳಯವಾಗುವ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ ಬಾನು ಬುವಿ' ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ 'ಕವಿತೆಯ ಜೀವ ಹಿಂಡುವಂತಾ'ಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಾದವಿದೆ. ಕುದಿದು ಮಿಂದು ಹದಗೊಳ್ಳುವ ದಾಂಪತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಸುಖದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ 'ನಾಕ ಹೊತ್ತ ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಯಲ್ಲಿ ಕಂಪು ಬೀರಿದೆ. ಸುಂದರವಾದ ಕಾಶ್ಮೀರಕ್ಕೆ 'ಬಂದೂಕುಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಾತನಾಡುವ' ಸ್ಥಿತಿಯೊದಗಿದ್ದರೂ ಕರುಣೆಯ ಕಣಿವೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಟ್ಟಬೇಕು ಮತ್ತೆ'ಎಂಬ ಆಶಾವಾದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. 'ಭಾರತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ' ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ'ಯನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತ ಮನುಕುಲಕ್ಕಿರುವ ಹೃದಯ ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಕರುಳಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಿತ್ರ 'ಗುಬ್ಬಿ, ಮಗು, ಬಸಳೆಬಳ್ಳಿ-ನಾನು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ಮಗುವಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಬಡತನದ ಮೂಲಕ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದ ಮಗುವಿನ ಕರುಣಾಜನಕ ಸ್ಥಿತಿ 'ಮರಣ ತಡುಹಿ ಮನವ ಒದ್ದು' ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. 'ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ದಲಿತ-ಬಂಡಾಯ' ಕವಿತೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವಿದೆ. 'ಅವ್ವ: ಸಪ್ತ ಸ್ವರಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ' ಮತ್ತು 'ನನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೇರಿಗೆ ನಿನ್ನ ನೆನಪು' (ಅಪ್ಪನಿಗೆ) ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಲಂಕೇಶರ 'ಅವ್ವ' ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರಬಹುದಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬಂದಿಲ್ಲ. 'ಪೆಂಟಗಾನ್‌ಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ' ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ತಳಮಳ ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿದೆ. ಗುಜರಾತಿನಲ್ಲಿ ಭೂಕಂಪ ಕವಿಹೃದಯದ ಅನುಕಂಪದೊಡನೆ 'ಸಂತೋಷದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಮೈ ಮರೆತಾಗ ಸಾವಿನ

ರುಚಿ ನೀಡಿದೆಯಲ್ಲ ತಾಯೀ' ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರ ಭರತ ಮಾತೆಗೆ ಭೂಮಾತೆ ಕೊಟ್ಟ 'ಉಡುಗೊರೆ'ಯಾಗುವ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಕರುಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಸುನೀತದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹದಿಮೂರು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಶಿಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಬಯಸುವಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ವಸ್ತುವಾಗಿಸಿದ ನಾಲ್ಕಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. ಗಜಲ್ ೧ ಮತ್ತು ೨ ಪ್ರೀತಿಯ ಸುಖ-ದುಃಖ ಎರಡನ್ನೂ ಒಂದಾಗಿಸಿ ಹೃದಯದ ತಂತಿಯನ್ನು ಮೀಟುವಂತಿವೆ.

ಮಾತಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು ನಿನ್ನ ಮೌನ, ಅದರ ದನಿ ಶಬ್ದಗಳಿಗೂ
ನಿಲುಕದು ನಲ್ಲೆ - ಎಂದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲೋ

(ಗಜಲ್ -೧)

ನಿನಗೆ ನಾನು ಸುಖದ ಒರತಿ, ನನಗೆ ನೀನು ಜೀವ ಮುಕುತಿ
ಯಾರಿಗೇನು ಎಂದೆಯಲ್ಲ, ನಿಂದ ನೀನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

(ಗಜಲ್ -೨)

'ಯಾಕೀ ಮೌನ', 'ಯಾರು ಕಸಿದರು' ಎಂಬ ಇನ್ನೆರೆಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಕೆ 'ಮುರಿಯುತಿವೆ ಮನಸುಗಳು' ಎಂಬ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯದೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿದೆ. 'ಕಳೆದು ಹೋದ ಸತ್ಯ', 'ಕದವಿಲ್ಲದ ಜಗದಲ್ಲಿ' ಹಾಗೂ 'ನೆನಪು ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯಂಥ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಿಸಬಲ್ಲುದು;

ಹೊಳೆಹಳ್ಳ ಹರಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ, ಮಳೆ -ಬೆಳೆಗಳ
ತಳುಕಿಲ್ಲ, ಕಡಿದರು ಯಾರು-
ಕೂಡಿಕೊಂಡ ಸಲುಗೆ -ಸಂಬಂಧ ?

(ಕಳೆದು ಹೋದ ಸತ್ಯ)

ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಬದುಕಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅರ್ಥಯಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ರೀತಿಯದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಲ್ಲಟಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವಂಥದು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಬೆಸುಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಬೇಕಾದುದು ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಭಾವತೀವ್ರತೆಯೊಡನೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆಯ ಎಳೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಶಬ್ದ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನಗತ್ಯವಾಗಿ ಜಟಿಲತೆಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೇನೊ ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬರಬಹುದು. ಸಂವಹನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಂಶವೂ ಕೂಡ. ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿಗಿ, ಲಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಇವರು ಕೊಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಾವ್ಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕವಿಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ೨೦೦೨

'ಕಾವ್ಯಸಂಗಮ' : ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿ

ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸಬರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ, ಚರಿತ್ರೆ, ಸಂಪಾದನೆ, ವಚನ-ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರದ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಓದುಗರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಗಾಗ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಬಂದಿರುವ ಅವರು ಇದೀಗ ಕೆಲವನ್ನು ಆಯ್ದು 'ಕಾವ್ಯಸಂಗಮ'ದ ಮೂಲಕ ರಸಿಕರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಎರಡು ಮಾತು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾಡು-ನುಡಿ, ದೇಶ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಸಮಾಜ, ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪ-ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಕವಿಯೇ ಅವುಗಳನ್ನು ಆ ರೀತಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತ ಕೊನೆಯ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕವಿತೆಯ ರಮ್ಯ ಹಾಗೂ ನವ್ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು 'ಹಳತು-ಹೊಸತು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಎತ್ತಲಾರದ ಹತ್ತುಮೊಳ ಸೀರೆಯನು ಮೈತುಂಬ ಸುತ್ತಿ
ಕಪ್ಪು ಹೊಲಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಹರಿವ ಹೊಳೆಯಂತೆ
ಹೊಳೆವ ಬೈತಲೆ ಕೂಡ ಕಾಣದಂತೆ
....
....
ಬೆಣ್ಣೆಯಂತಹ ಗಲ್ಲಗಳ ಎಣ್ಣೆ ಬಸಿಯುವ ಮುಖವು
ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ತುಂಬು ಸೆರಗನು ಹೊದ್ದು
ಕೇಳಿದರೆ ಕಿವಿನಿಮಿರುವ ಕಾಜಿನ ಬಳೆಗಳನು ನುಡಿಸುತ್ತ
ಕಾಲ್ಬೆರಳ ಉಗುರು ಕಾಣಿಸದ ಸೀರೆಯಂಚು ನೆಲ ಗುಡಿಸುತ್ತ
ನಡೆವ ಪುರಾಣ ಕಾವ್ಯದ ಪರಿ ಹಳತು!
....
....
ಎಣ್ಣೆಕಾಣದ ಹುಡಿಯುದರಿದ ಬಾಬ್‌ಕಟ್ಟು
....
ಮಿನಿಸ್ಕರ್ಟು ತೊಟ್ಟು, ಬಿಳುಪು ತೊಡೆಗಳ ಹೊಳಪಿಸುತ್ತ
ಹೈಹೀಲ್ಡ ಶೂಗಳ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಸ್ ಮಾಡುತ್ತ
ಮುಂಗಾಲ್ ಪುಟಿಗೀ ಕೊಟ್ಟು ಮುಂಜೋಲಿಯಲಿ ಸಾಗುವ
ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಬಗೆ ಹೊಸತು!

ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅತಿರೇಕಗಳ ನಡುವಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಕವಿ

ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರುವುದುಂಟು. 'ಭಾವದ ಬೀಜ ಮೊಳೆತಾಗ' ಕವಿತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಚ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ 'ಮೊಳೆತ ಬೀಜದ ಬದುಕು ಸಾರ್ಥಕ'ವಾಗುವ ಪರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟ ರೂಪಕ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಭೆಯ ಅಮಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ 'ಮಾಯಕಾರ್ತಿ' ಕವಿತೆ 'ಓ ಪ್ರತಿಭೆ, ನಿನಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಬೇನೆ ತಿನ್ನಬೇಕೆ?' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ಕಾನ್ವೆಂಟಿನ ಕಗ್ಗಂಟನ್ನು ಕಂದಮ್ಮಗಳ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿಗಿಯುವ'ದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ 'ಕನ್ನಡ ದೀಕ್ಷೆ' ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ದೇಶದರ್ಶನ' ಕುರಿತ ಪದ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾವೋದ್ವೇಗದಿಂದ ಕೂಡಿವೆ:

ಚೀನಿ ದೈತ್ಯನಂ ಪದತಲದಿ ತುಳಿತುಳಿದು
ತ್ರಿಶೂಲದಿಂ ತಿವಿದು ರಣಚಂಡಿಯಾಗು (ಭಾರತಿ-ಚಾಮುಂಡಿ)

* * * *

ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದೆದ್ದೇಳು ವೀರ ಭಾರತ ಸಿಂಹವೆ
ನಿನ್ನ ಗರ್ಜನೆಯ ಗಂಭೀರ ನಾದಕ್ಕೆ
ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಚದುರಿ ಹೋಗಲಿ
ಗಡಿಯಲಿ ನಿಂತು ಕಾಲ್ಕೆದರುತಿಹ ಗುಳ್ಳೆನರಿ (ತಾಳಿಬಾ ವೀರಾವತಾರ)

ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಉಕ್ಕಿಹರಿದರೂ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿರುವುದರಿಂದ ವಿಚಾರಪರತೆಯ ಕೊರತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ 'ಮಹಾವೃಕ್ಷ' ಹಾಗೂ 'ಗಣರಾಜ್ಯ' ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಾಗ ಉದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕವಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ:

ದೇವಗಣವೋ, ದೈತ್ಯ ಗಣವೋ
ಮಾನವಗಣವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ
ಅವರ ವಿಲಾಸ ವೈಭವವೂ ಬೇಡ,
ಇವರ ಸುಲಿಗೆ ಶೋಷಣೆಯೂ ಬೇಡ,
ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಸಾಕು
ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣ (ಗಣರಾಜ್ಯ)

ಪ್ರೀತಿ-ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಭಾವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ನೆತ್ತರದ ಹೂವು' ತನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಗ್ರಹದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವಿತೆಗಳ ವಸ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ, ನಿತ್ಯವೂ ನಡೆಯುವ 'ಶ್ರಮದಪೂಜೆ'ಯಿಂದ ರೈತನನ್ನು 'ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಅರ್ಚಕ'ನಾಗಿ ಕವಿ ಕಂಡಿದ್ದಾನೆ. 'ಬಸ್‌ನಿಲ್ದಾಣ'ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರ-ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿದೆ. ನಗರಜೀವನದ ಏಕತಾನತೆಯ ಬೇಸರ 'ಸಂಕೀರ್ಣ'ದಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದರೆ 'ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ದಾಣ', 'ಹದಿವಯದ ಹುಡುಗರು' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಗೆ ನವ್ಯತೆಯ ನೆಲೆಯಿದೆ. 'ಬಿರುಗಾಳಿ-ಮಹಾಪೂರ' ನವಜೀವನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ:

ಸತ್ತ ಕಪ್ಪೆ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಒಳಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು
ಪಾಚಿಗಟ್ಟನಿಂತ ನೀರಾಗಿ ಗಬ್ಬು ನಾರಬೇಕೆ?
ಅದಕೆಂದೇ ಈವಿಪ್ಲವ!

'ಬಹು ಅಂತಸ್ತಿನ ಕಟ್ಟಡ' ಹಾಗೂ 'ಗುಡಿಸಲುಗಳ ಗೂಡಿ'ನಲ್ಲಿ 'ದೀಪಾವಳಿ'ಯ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕು ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಧವೆಯ ಬಾಳಿನ ನೋವು 'ನೊಂದಜೀವಿ'ಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಪಡೆದಿದೆ.

ಭಾವ-ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೂತನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವ ನಿಸರ್ಗ ಕುರಿತ ಕವಿತೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. 'ಹೂವ ಬಿಟ್ಟಮಾವು' ಭಾವಗೀತವಾಗಿದ್ದರೆ 'ಕಲಾವಿದ ರವಿ', 'ಬರಿದಾದ ಬೆಟ್ಟ', 'ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮ', 'ನೆರೆದ ನೀರೆ' ಮೊದಲಾದವು ಮುಕ್ತ ಛಂದದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ರೂಪಕ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿವೆ.

ಹೊಲದ ಬೇಲಿಯಗುಂಟ ಅರಳಿ
ಕುಲುಕುಲು ನಗುವ ಚದುರಂಗಿ

* * * *

ಹದಿಹರೆಯದ ಗುಲ್‌ಮೊಹರ್ ಹುಡುಗಿ

ಮೊದಲಾದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಕವಿಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಒಲವಿಗೆ 'ಆತ್ಮಕಥೆ' ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ:

ನಾನು ವೇಷದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ
ಭಾವದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ; ಬದುಕಿನ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ
ಆಡಂಬರ ಅಟ್ಟಹಾಸಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ
ಅಂತರಂಗದ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿಯವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಕವಿಹೃದಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಬೊಗಸೆ ನೀರಿನಿಂದ ದಾಹವನ್ನು ತಣಿಸುವ ಗುಣವಿದೆ; ಹಸಿರಿನ ಹೊರೆಯಿರದಿದ್ದರೂ ಚಿಗುರು, ಹೂವುಗಳ ಚಿತ್ತಾರವಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಸೆಳೆಯುವ ಸುಳುಹು ಹೊಳಹುಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹದ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗ್ರಹ 'ಕಾವ್ಯಗೌರವ' ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ನೆರವಾಗಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕೈದು ದಶಕಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಒಲವನ್ನು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಡಾ. ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿಯವರನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೩

'ಹಾಡ ಬರೆದೆನವ್ವಾSS' : ವಿಮಲಾ ಇನಾಮದಾರ

ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಮಲಾ ಇನಾಮದಾರ ಅವರದು ಕೋಮಲವಾದ ಕವಿಹೃದಯ. ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ಬರೆದದ್ದುಂಟು. ಕಳೆದ ವರ್ಷವೇ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು 'ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಲೆ', ಚುಟುಕುಗಳು - 'ಚುರುಕು ಚುಟುಕು' ಓದುಗರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬಲ್ಲವು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡದ ವಿವಿಧ ಭಾವಲಹರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ತ್ರಿಪದಿಗಳು 'ಗರತಿಯ ಹಾಡು'ಗಳ ಒರತೆಯ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೊಗಸೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಕೊಡುವಂತಿವೆ. ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಚೌಪದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಚುಟುಕುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರೂ, 'ಹನಿಗವನ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ಹಾಡ ಬರೆದೆನವ್ವಾ sss' ಅವೆರಡು ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದು. ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಂಡು -ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರೇಮ, ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರಿಯತೆ, ಭಕ್ತಿಭಾವ, ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾವನಾತ್ಮಕತೆಯಿಂದ ಬರೆದ ಹಲವಾರು ಚಿಕ್ಕ - ದೊಡ್ಡ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನದ ಪ್ರೇಮಗೀತೆಗಳದೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಾಲುಗಳು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ.

ಹೃದಯ ನನ್ನದಾದರೇನು ಬಡಿತ ನಿಮ್ಮದು
ನನ್ನ ಎದೆಯ ತುಂಬಿನಿಂತ ನೆನಪು ನಿಮ್ಮದು ('ಪ್ರೀತಿ-ಸ್ಫೂರ್ತಿ')
ಜೊತೆಯನರಸಿ ಬದುಕ ಬಯಸಿ
ಮನಸು ನಿನ್ನ ಬೇಡಿದೆ.
ಯಾರ ಹಂಗು ಬೇಡ ನಮಗೆ
ನಮಗೆ ನಾವೆ ಆಸರೆ ('ಪಯಣ')
ಯಾರ ಮಗಳೊ ಯಾರ ಮಗನೊ
ಹರಯ ಕೂಗಿ ಕರೆಯಿತು.
ಜನುಮ ಜನುಮದ ನಂಟು ಆಗಿ
ಭಾವ ಬಂಧ ಬೆಸೆಯಿತು. ('ಬಂಧನ')

'ಗಂಡಿಗೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿಗೊಂದು ನೀತಿ ಏತಕೋ' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಸಹನೆಯ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ.

ಎದೆಯ ತುಂಬಾ ನೋವ ತುಂಬಿ
ನಗುತಲಿರುವೆ ನಾನು
ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಕಷ್ಟ ಬರಲಿ
ಸಹಿಸಿಕೊಂಡೆ ಇರುವೆನು. ('ಹೆಣ್ಣು')

ತಾಯಿ- ಮಕ್ಕಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಚಿತ್ರಣಗೊಂಡಿದೆ:

ಗಂಡನ ಮನೆಯಲಿ ವೈಭವವಿದ್ದರೂ
ಮನ ತವರ ನೆನಸತೈತಿ,
ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರು ಸಹ
ತಾಯ ನೆನಪು ಕಾಡತೈತಿ ('ಅಮೃತ')
ಮೋಡದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆವ ತಾರೆಯಂತೆ
ನೀನೆ ಬೆಳಕು ಬಾಳಿಗೆ;
ತಾಯಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಪಡೆದ
ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ('ಪಾರು')
ಕಂದಾ ನೀ ನಗುತಿರು ಈ ಬಾಳಬನದಲಿ
ಬರುವ ಬೇಗುದಿಯೆಲ್ಲ ನನ್ನದಾಗಿರಲಿ.

ಮುಂಜಾವು 'ವಸಂತ ಋತು', 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಹೂವು'ಸೃಷ್ಟಿ'ಮಳೆಗಾಲ' 'ಕಡಲ ಮೊರೆತ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ಸೊಬಗು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕವಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿದೆ.

ಹಸಿರಿನ ಹೊದಿಕೆಯ ಹೊದ್ದಿಹ ಬೆಳಕಿಗೆ
ಇದೊ ನನ್ನ ನಮನ;
ಭೂಮಿಗೆ ಬೆಳಕನು ಚೆಲ್ಲಿದ ರವಿಗೆ
ಇದೊ ನನ್ನ ನಮನ.

ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿವೆ.

'ಶೃತಿ' 'ವ್ಯರ್ಥ' 'ನಟನೆ' 'ಕಾಲ' 'ಕಪ್ಪು' 'ಅಳಲು' 'ಹರಿಜನರು ನಾವು' 'ಕಣೆಕವ್ವ ಸೋಜಿಗ' 'ಮೇಲು-ಕೀಳು' 'ಹಕ್ಕು' 'ವರದಕ್ಷಿಣೆ' 'ಹಾರ ಬರೆದೆನವ್ವಾಽಽ' - ಈ ಕವನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಗಿಯೂ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು, ಭಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದು
ಪಡೆದುದೇನನು?
ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು
ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನು: ('ವ್ಯರ್ಥ')
ಯಾರ ಕಷ್ಟ-ಸುಖವ ಕೇಳಿ ಕಾಲನಿಲ್ಲದು
ತನ್ನ ಪಾಡಿಗದುವೆ ತಾನು ಉರುಳುತಿರುವುದು ('ಕಾಲ')
ಕಪ್ಪು ಕಲ್ಲ ಶಿಲೆಯಲಿ
ಕಲೆಯು ಅರಳಿ ನಿಂತಿದೆ,
ಕಪ್ಪು ಮೋಡ ಮಳೆಯ ಸುರಿಸಿ
ಇಳೆಗೆ ಕಳೆಯ ತಂದಿದೆ. '(ಕಪ್ಪು')

ಊರಿನಲ್ಲೆ ಸಾವಿದ್ದರೂ
ಉಸಿರು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು,
ಬದುಕಿದ್ದರು ಸತ್ತಂತೇ
ದಿನವ ಕಳೆಯುವವರು ('ಹರಿಜನರು ನಾವು')
ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದ ಕಟುಕರ ಮನೆಯ
ಗಿಳಿಯಾಗಲು ಒಲ್ಲೆ-ಸನ್ನನೆ
ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲೆ ('ವರದಕ್ಷಿಣೆ')
ಪುಟಗಳೆಷ್ಟು ಎಣಿಸಲುಂಟೆ?
ದಣಿವನರಿಯೆನು, ಬರೆದು ಬರೆದು
ಹೃದಯವನ್ನು ಹಗುರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ,

ಅಂದಹಾಗೆ, ಶ್ರೀಮತಿ ವಿಮಲಾ ಅವರು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಪುಟ ಪುಟದಲ್ಲಿಯೂ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿದೆ. ಬರೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ಯೋಚಿಸಿ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಭಾಷೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರೀಗ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡುವದು ಅವಶ್ಯವಿದೆ.

'ಜೇಡನ ಬಲೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಬರೆದಿರುವ ಒಂದು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆಯೂ ಅಡಗಿದೆ.

ನೀ ಬರೆದ ಕವನದ ಸಾಲು
ನೀರು ಮಜ್ಜಿಗೆಯಾಗದಿರಲಿ,
ಪರಿಮಳ ಸೂಸುವ ತುಪ್ಪವಾಗಿರಲಿ
ಜೊಳ್ಳಾಗದಿರಲಿ.

೨೦೦೨

'ಕಾಡಿದೆ ತವರಿನ ನೆನಪು' : ಮಾಯಾ ಹರಪನಹಳ್ಳಿ

ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಯಾ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಕಂಗಳು ಏನು ನೋಡಿದರೇನು ಕನಸು ಕನ್ನಡ
ನಾವು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೇನು, ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕನ್ನಡ

'ಹೃದಯ ಕನ್ನಡ' ಸದ್ಯದ ಈ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದವು. 'ಎಲ್ಲಾದರು ಇರು, ಎಂತಾದರು ಇರು, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೀ ಕನ್ನಡವಾಗಿರು' ಎಂಬ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನುಡಿ ಈ ರೀತಿ ಸಫಲಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಮನಸ್ಸು ಮುದಗೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ತಕ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ 'ಅಕ್ಕ'ದ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಸಲ್ಲಬೇಕು.

ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವು, ಬಾಳಿನ ನೋವು-ನಲಿವು, ದಾಂಪತ್ಯಜೀವನದ ಗೆಲುವು, ತಾಯ್ನಾಡಿನ ಒಲವು, ಆಗೀಗ ಮನಸ್ಸಿಗುಂಟಾಗುವ ದಿಗಿಲು-ಇವುಗಳಿಂದ ಒದಗುವ ಭಾವಸ್ಫುರಣಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ದೈವೀ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಚೇತನಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಹೆಣ್ಣು ಜೀವನದ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ, ಸರಳವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ದೊರೆತಿರುವದು ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಿದೆ.

ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಹೂ ಬಿಸಿಲಿನ ಹೊಂಗಿರಣದಲ್ಲಿ
ಹೊಸತನ ತುಂಬಿ ಬರಲಿ ಆಶಾಕಿರಣದಲ್ಲಿ
ನೋವು- ನಲಿವು, ಬೇವು -ಬೆಲ್ಲದ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿ
ಸುಖ-ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಿ ಸ್ಮರಣೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ

ಸಂಗ್ರಹದ ಮೊದಲ ಕವನ 'ಹೊಸ ಚೇತನ'ದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಟ್ಟು ಆಶಯ ಮೂಡಿ ಬಂದಹಾಗಿದೆ. 'ಬೆಳಕು' 'ಚಂದ್ರಮ', 'ಕಾಗೆ', 'ಕವಲು ದಾರಿ', 'ಮನಸಿನ ಪಯಣ', 'ನಾಟಕ' ಮೊದಲಾದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಎರಡು ಸಾಲುಗಳು ಪಲ್ಲವಿಯಾಗಿ ಭಾವದ ಮುಂದಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವದುಂಟು. 'ಬೆಳಕು' ಕವಿತೆಯ ಪ್ರಾರಂಭ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ :

ಕತ್ತಲೆಯನು ಸರಿಸಿ ಹರಿದಿದೆ ಬೆಳಕು
ಈ ಬೆಳಕನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಾಗಿದೆ ಬದುಕು

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಪಡೆದ ರೋಮಾಂಚನ 'ಅಮೃತ ಸಿಂಚನ'ದಲ್ಲಿದ್ದರೆ 'ಮೌನದಿ ಏಕೆ ಕುಳಿತಿರುವೆ ಮುನಿಯಂತೆ' ಎಂದು 'ಕಾಗೆ'ಯನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಕವಿಯ

ಸಹಾನುಭೂತಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹೊಸ ದೇಶದ ಪರಿಚಿತರಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ನಾಡಿನ ಮುಖ ಕಂಡರೂ 'ಕಾಡಿದೆ ತವರಿನ ನೆನಪು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿದೆ. ಅಂಥದೇ ಭಾವನೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು 'ಪರದೇಶಿ ಪಕ್ಷಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ನುಡಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ಮನದ ಅಂಗಳದಿ ನೂರು ಆಶೆ ಉಕ್ಕಿ
ವಿಮಾನದಿ ಬಾನಲಿ ಹಾರಿದ ಹಕ್ಕಿ
ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಪರದೇಶಿ ಪಕ್ಷಿ
ಮರೆತಿಲ್ಲ ತನ್ನತನ ಹೃದಯ ಸಾಕ್ಷಿ

***

ಪಿಜ್ಜಾ, ಪಾಸ್ತಾ, ಟಾಕೊದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ
ಆದರೂ ಮರೆತಿಲ್ಲ ಅಮ್ಮನ ಕೈಯ ಮೊಸರನ್ನ
ಮಲಗಿದರೂ ದೊಡ್ಡ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ
ಮೆರೆಯುತಿಹುದು ತವರಿನ ಕನಸಿನ ಮಾಲೆ

ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳು ಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಿವೆ :

ಹಕ್ಕಿಯಂತೆ ಬಾನಿಗೆ ಹಾರಿದೆ
ಚುಕ್ಕಿಯಂತೆ ಆಗಸದಿ ಮೂಡಿದೆ
ಮಳೆಯ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಹರಡಿದೆ
ಮೋಡದಂತೆ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಈಜಿದೆ ('ಮನಸಿನ ಪಯಣ')

***

ಇಂದು ಏನೊ ಹೊಸತು ಚೇತನ
ಬಾನು ಭುವಿಯ ಮಧುರ ಮಿಲನ ('ಮೊದಲ ಮುತ್ತಿನ ಮಳೆ')

***

ಮೋಡ ಕರಗಿ ತಿಳಿಯಾಗಿದೆ ಗಗನ
ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಬಣ್ಣದ ಜನ ('ನೀಲಾಕಾರ')

ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿಸರ್ಗ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿರುವುದು ಕವಯಿತ್ರಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. 'ರವಿ' ,'ಸಂಗಾತಿ' ಪತಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಎದೆದುಂಬಿ ಹಾಡುತ್ತವೆ:

ಬಾಳಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ರವಿ
ಒಲವಿನ ಕವನವ ಬರೆದ ಕವಿ.

'ಸಾವು' 'ಸುಂಟರಗಾಳಿ' ಕವನಗಳು ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ಹಿತೈಷಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು 'ನಾರಿ' ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ಸಂಗ್ರಹದ ಉತ್ತಮ ಕವಿತೆಯೆನ್ನಬಹುದಾದ 'ಅಳಲು' ಸ್ತ್ರೀ ಜನಾಂಗದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಬಯಸುತ್ತದೆ.

'ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಹೂವು', 'ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹರಿಯುವ ನದಿ', 'ಮಮತೆ ತುಂಬಿದ ಧರಣಿ'ಯಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಶಕ್ತಿ ಅರಳಲು, ಹರಿಯಲು, ಹಸಿರಾಗಲು, ಬದುಕಲು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ತುಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಹೃದಯದ ಮಾರ್ದವತೆ ಈ ಕವನಗಳ ಮುಖ್ಯಗುಣ. ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸದ ಅನಗತ್ಯ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅನುಪ್ರಾಸದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಿದರೆ ಕವಿತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜೀವಕಳೆ ಬರಬಲ್ಲದು. ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮೇಳೈಸಿ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕವಯಿತ್ರಿ ಕೊಡಬಲ್ಲರು. ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯೇ ಭರವಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಾಯಾ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯವರಿಗೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಹಾರೈಸಿ ಶುಭಕೋರುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೬

'ಮೊಬೈಲ್ ಧ್ವನಿಗಳು' : ಎನ್. ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರಮೂರ್ತಿ

ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಬರವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಎನ್. ಎಸ್. ಶ್ರೀಧರ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದು ಮರುಓದಿನ ವಿಮರ್ಶಕರೆಂದೇ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರು ಓದುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ನಂಬಿರುವ ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾಲ್ವತ್ತು ಜನ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಂಥ ಓದಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಸಿದಾಗ ಕಂಡ 'ಬೆಳಕಿನ ಬೆರಗು' (2005) ವಿಮರ್ಶಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಅವರು ಆಗಾಗ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ನನ್ನ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಿಯವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಣನೆಗೆ ಬಾರದೆ ಹೋದದ್ದು ಕಾವ್ಯರಚನೆ' ಎಂದು ಪತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವರು ಬರೆದದ್ದುಂಟು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನವನ್ನು ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತರು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇರಲಾರರು ಎಂದು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಯಶಸ್ವಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ಮೊಬೈಲ್ ಧ್ವನಿಗಳು' ಸಂಗ್ರಹದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೂ ಆಗಿರುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ತಕ್ಷಣದ ಸಂಪರ್ಕದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ, ಒಂಟಿತನದ ನಿವಾರಣೆಗೆ, ಆತ್ಮೀಯತೆಗೆ, ಸ್ನೇಹಪರ ಸಂವಾದಕ್ಕೆ ಸುಲಭ ಸಾಧನವಾಗಿ ಇಂದು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಯಂತ್ರ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. 'ಬಳಿಸಿಕೊಂಡೆವದನೆ ನಾವು ಅದಕು ಇದಕು ಎದಕು' ಎಂದು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿಸಿ ಅದನ್ನೇ ಕವಿತೆಗೂ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯವರ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡಲೆಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ?
ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೆ ಹಿಡಿಯಬೇಕು ಆಕಾಶ.
ಕೇಳಬೇಕು ಮೊಬೈಲ್ ಧ್ವನಿಗಳ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ
ನಾಡಿ ಹಿಡಿದು ಬಿಸಿಯುಸಿರ ಏರಿಳಿತ ಅಳೆಯಬೇಕು
ಬದುಕ ಕಡೆವ ದಾರಿಗೆ ಅದನು ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು
ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಳಿದುಳಿದ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳೇ ಸಾಕು

ಹೀಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಕವಿತೆಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಆಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ 'ವಿಂಬಲ್ಡನ್ -1987'

ಅಗಮ್ಯ ಅನುಭವದ ಆನಂದಕ್ಕೆ
ಲಂಡನ್ ಹಸಿರು ಅಂಗಣವೊಂದು
ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಜ್ಜುಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ

ಈ ಕ್ರೀಡೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಪುಟಿದೇಳುವ ಆಶೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಕನಸುಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ 'ಅಚ್ಚರಿಯ ನಡುವೆ ಬೆಳಗಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ, ಕಾಲಪುರುಷ ಮೌನವಾಗಿ ನೀಡುವ ತೀರ್ಪು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ

ಒಳಗೊಂಡು ಒಂದು ಕತೆಯ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಹಸಿರು ಅಂಕಣ ಸಜ್ಜಾಗುವುದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ 'ಅಂದಹಾಗೆ ಇದು ಯಾರ ಕತೆಯಲ್ಲ ಹೇಳಿ' ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಎಲ್ಲರ ಬದುಕಿನ ಆಚೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸಿ ಕವಿತೆ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದುಂಟು. 'ದೇವರಂತಹ ದೇವರಲ್ಲಿ' ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕೋರಿ, ಅದರ ವಿವಿಧ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜಾಗುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ, 'ಕಥಾಸಮಯ'ದಲ್ಲಿ ಕತೆ ಹೇಳುವ ಕೇಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಮನೋಧರ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ತಲೆಮಾರಿಗೆ (ತಾತ) ಅದು ಪುಣ್ಯದ ಕೆಲಸವೆನಿಸಿದರೆ ಎರಡನೆಯ ತಲೆಮಾರಿಗೆ (ತಂದೆ) ಅದು ಬದುಕುವ ದಾರಿ ಕಲಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಮೂರನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ (ನನ್ನ) ಮಗ ಕಥೆ ಕೇಳುವ ಮೊದಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಉತ್ತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಥೆಯ ಮೂಲಕ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕವನದ ಒಟ್ಟು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ 'ಗದ್ಯತೆ'ಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಅದೇ 'ಶೆಹಜಾದೆ ಕತೆಯ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ರಾತ್ರಿ' ಕವನ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

'ಅರೆಬರೆ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕವಿತೆ', 'ಇರುವುದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮದೇ ಮನೆ' 'ಜಾಂಡೀಸ್ ದಿನಗಳು' ಮುಂತಾದವು ಕಥನ ಕವನಗಳೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕತೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಕಾವ್ಯಾತ್ಮದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಸರಯೂನದಿ ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದ್ದು' ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥದ್ದು, ರಾಮಾಯಣದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾನಕಿ, ರಾಘವರ ಕಂಬನಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ, ಮಧ್ಯಕಾಲದ ಪರಕೀಯರ ದಾಳಿಗಳಿಗೆ ಹರಿದ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಕಂಬನಿಯ ತೆರೆಗಳಾಗಿ, ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಹಡಗಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದ ಪ್ರೇತಗಳು ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಮಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ ತಲ್ಲಣದ ಬಿರುಗಾಳಿ' (ಬಾಬರಿ ಮಸೀದಿ ಧ್ವಂಸ) ಯಿಂದ ಒಡಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಉಪ್ಪುನೀರಿನ ಸೋಂಕು ಹೀಗೆ ಪಿಸುದನಿ ಕವಿತೆಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲದು. ಗುಂಜನೂರಿನ ಮನೆ, ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಟ್ಟೆ ಮೊದಲಾದ ಪದ್ಯಗಳು ಗತಕಾಲದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನೇ ಕವಿತೆಯಾಗಿಸಿದರೆ 'ಇದು ಬೆಂಗಳೂರು'ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಚಿತ್ರೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುವ 'ಪ್ರೀತಿ'ಯ ಎರಡನೆಯ ಗುಂಪಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಲುದನಿಯ ಸಲ್ಲಾಪದ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಕಡಲಿನ ಉಬ್ಬರ-ಇಳಿತ "ಬೆಚ್ಚಗಿನ ವಿರಹ", "ಕಣ್ಣಂಚಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಳ ಮೂಟೆ", ""ಸ್ಪರ್ಶದೊಡಲಲ್ಲಿ ಬೆರಗಿನ ಲಜ್ಜೆ" ಮುಂತಾದವು ನಿಸರ್ಗದ ನುಡಿಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡನುಡಿಯುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅನುಭವಕಥನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಸಲು ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನುರಿತಂತೆ ಶ್ರೀಧರ ಮೂರ್ತಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲರೆಂಬ ಭರವಸೆಯೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೭

'ನಾನೂರುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು' :ಮಾರುತಿ ದಾಸಣ್ಣವರ

ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಾಯ್‌ಸ್ಕೂಲಿನ ಒಂಬತ್ತನೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದ. ಬರೆಯುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದೆ. ಈಚೆಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಕೋರಿದ ಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಕವಿತೆಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೊಂದು ನನ್ನ ಕೈ ಸೇರಿತು. ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ರೀತಿ, ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಮಾರುತಿ ದಾಸಣ್ಣವರ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊಸಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮದ ಇವರು ಎಂ. ಎ., ಬಿ. ಇಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ನವೋದಯ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುವರ್ಷ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕೊಡಗಿನ ಗಾಳಿಬೀಡು, ಜವಾಹರ ನವೋದಯ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಡುವೆ ಅವರ ಕಥೆ, ಕವಿತೆಗಳು'ಮಯೂರ', 'ತುಷಾರ', 'ಹೊಸತು'ಮೊದಲಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಕೆಲವು ಬಹುಮಾನಗಳ್ಳೂ ಅವರಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಕವನ ಸಂಕಲನವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅವರ ಬಹುದಿನಗಳ ಹಂಬಲ ಇದೀಗ ಕೈಗೂಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ರೂಪದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ದ್ವಂದ್ವ, ಒಳಿತಿನ ಅಭೀಪ್ಸೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಡುವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಏರುಪೇರು, ಬದುಕಿನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿರುವ ದ್ವೇಷ-ಹಿಂಸೆ ಮುಂತಾದವಕ್ಕೆ ಕವಿ ಹೃದಯವೊಂದು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ಸಂಯಮ ಕೂಡ ಮೆಚ್ಚುವಂತಹದು.

ಈ ಕವಿಯ ಕನಸು ಕಾಣುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಆ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಆಶೆ ನಿರಾಶೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವದ ಬಿಸಿ ಓದುಗರನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. 'ಹ್ಯಾಂಗ ಕಾಣಲಿ ಕನಸ' ಕವಿತೆ ಈ ಭಾವವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ:

ಹ್ಯಾಂಗ ಕಾಣಲಿ ನಾ...
ಸುಖದ ಸುಂದರ ಕನಸ,
ವಾಸ್ತವದ ಹೆಣ
ಹೀಂಗSS ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ!

ಕವಿತೆ ಮುಂದುವರಿದು ಜಾತಿಗೊಬ್ಬ ಜಗದ್ಗುರು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಶ್ವಮಾನ ವಿಶಾಲ ಧರ್ಮದ ಕನಸನ್ನು, ಭ್ರಷ್ಟರಾಜಕಾರಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಸುಂದರ ಕನಸನ್ನು ಓಣಿಗೊಬ್ಬ ಲಾಡೆನ್ ಅವಿತು ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜ್ಯದ ಕನಸನ್ನು

-ಹೇಗೆ ಕಾಣುವುದು ಸಾಧ್ಯ? ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕನಸು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ:

ನಿರಂತರ ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ಭವ್ಯ ಕನಸುಗಳು
ಮಾಂಸ ಖಂಡ ರಕ್ತರಹಿತ ಅಸ್ಥಿಗಳು (ವಿಪರ್ಯಾಸ)

***

ಅಜ್ಜನೆಟ್ಟಾಲದ ಬಿಳಲುಗಳಲಿ
ಜೋಕಾಲಿ ಜೀಕುವೆಳೆಯಳು
ಕನಸುಗಳ ಚೆಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ-
ಬೇರ ಬಿಗು ಕೋಟೆಯಂಗಳದಿ
ತರಗೆಲೆಗಳಾಗಿ... (ಬೇರು, ಬಿಳಲು, ಬಾಲೆ)

***

ಇವನ ಕನಸುಗಳ ಹೊರೆ
ಅಪ್ಪನ ನಿಶೆಯ ನೊರೆಯಲಿ
ತೆಪ್ಪದಂತೆ ಸಲೀಸಾಗಿ
ತೇಲಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ (ಹೀಗೊಬ್ಬ ಪುಟ್ಟನ ಹೋಂವರ್ಕ್)

***

'ಯಾಕ್ರೀ ಕನಸಾ...?'
ಎಂದಳೆನ್ನಯಶೋಧರೆ
'ಕನಸು? ಅಲ್ಲಲ್ಲಬು... ಬು..ಬುದ್ದ'
ಎಂದವನೇ ಅವಳೆದೆಯ ಮೃದುವಲ್ಲಿ
ಹುದುಗಿಬಿಟ್ಟೆ ('ಬುದ್ಧನೊಡನೊಂದು ರಾತ್ರಿ)

***

ಹರಿದ ಹೊನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ
ಬಾಳ ನಿಜದ ಬೆಳಗಳು (ಭಾವಬಂಧ)

ಹೀಗೆ ಕನಸು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಚಿತ್ರ ರೂಪಕಗಳು ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭದ ಕಾವ್ಯಗುಣಕ್ಕೆ ಮೆರುಗನ್ನಿತ್ತಿವೆ. ಹಿಂಸೆಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶಾದಾಯಕ ಜೀವನದ ಭೀಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಣ 'ಹೀಗೊಂದು ಪಯಣ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ:

ಬಾಯಾರಿ ಬಸವಳಿದು
ಏದುತ್ತ ಹೊರಟೆ,
ಹೊರಟ ದಾರಿಯೇ ಮರೆತು
ಗಾಬರಿಯಾಯ್ತು
ಓಹ್! ಅಲ್ಲಿದೆ ಓಯಾಸಿಸ್ಸು...
ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ನೀರೆತ್ತಿಕೊಂಡರೆ
ಅದೂ ಕೆಂಪು!

ಅಮ್ಮನ ದುಡಿತ ಅಪ್ಪನ ಕುಡಿತದಲ್ಲಿ ಕರಗಿ ಹೋದಾಗ ಬಡ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ದುರ್ಗತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ'ಹೀಗೊಬ್ಬ ಪುಟ್ಟನ ಹೋಂವರ್ಕ್' ದ ಕಂದೀಲು:-

ಕತ್ತಲಿನ ದರ್ಪವ ಸಹಿಸುತ
ಕಂದೀಲು ಕಂದಿ, ಕುಂದಿ
ಸೋತು ಉರಿಯುತಿದೆ
ಈ ಇವನ ಕಣ್ಣಲೂ
ಬೆಳಕ ತುಂಬಲಾಗದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಹೇಗೆ ವಿಕೃತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು 'ನಮ್ಮ ಕಾರುಣ್ಯ' ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ದುಡಿದು ಮಡಿದ ಮಹಾಜೀವಗಳನ್ನು ನೆನೆಯದ ಇಂದಿನವರ ಕೃತಘ್ನತೆಯನ್ನು 'ಇಂದಿನೀ ದಿನದ ಹಿಂದೆ'ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತದೆ :

ಇಂದಿನೀ...
ಹಬ್ಬದ ಬೆಳಕಿನ ಹಣತೆಯಲಿ, ಬತ್ತಿಯಾಗಿ
ಸುಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆಯಾಗಿ ಉರಿದು ಹೋದ
ಆ ಅಸಂಖ್ಯ ಅನಾಮಧೇಯರುಗಳು
ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ?

ರಾಮನನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ, ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಲು ಕೆಲವರು ಹುಡದಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನತೆ 'ರಾಮನಿಲ್ಲೇ ಇದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗೆ ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ:

ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕಂಟೆಪ್ಪನ
ಮರಡಿಯಲಿ..
ರಾಮಲಸುಮಣ್ಣರು
ಜಿರಿಕಿ ಕಾಲ್ಮರಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು
ಅಡ್ಡಾಡಿದಾಗ ಮೂಡಿದ
ಹೆಜ್ಜೆಗುರುತುಗಳಿವೆ...

'ಅಂಬೇಡ್ಕರರಿಗೆ', 'ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ' ತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಹಪಹಪಿಸುವ ಭಾವ 'ನಾ ಕರುಬಿದೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

(2)

'ಮೂಕ ಭಾವಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೀಟರುವ ರಾಗ'ದ ಭಾವಗೀತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಿಷಾದದ ಮಿಡಿತವಿದೆ :

ಕೂಗ್ಯಾವೋ ಮಣ್ಣಾಗ, ಬಾಯಾಗ ಬಲಾಯಿಲ್ಲ
ದನಿಗೋಳು ಬರುತಿಲ್ಲ, ಮೇಲ್ಬುಳಿವ ಕಾಲ!
ನಾಟ್ಯಾವೋ ಇರಿದಾವೋ ಹಲವಾರು ಶೂಲ

ಕಂಡಿಲ್ಲ ಮೊಗವೆತ್ತಿ ಬೆಳ್ಳನ್ನ ಮುಗಲ ! (ಹ್ಯಾಂಗ ಹಾಡಲಿ ನಾನು)
ಆದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ
ಮಣ್ಣುಂಡು ಬದುಕ್ಯಾವೋ ಭಾವ ಸತ್ತಿಲ್ಲ;
ಸುತ್ತೆಲ್ಲ ಮೊಳಿತಾವು ಭೀತಿಯೇನಿಲ್ಲ

ಎಂಬ ಸಾಂತ್ವನದಲ್ಲಿ ಆಶಾದಾಯಕ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. 'ಹೇಳು ಹೃದಯದ ಕಿವಿಯಲಿ' 'ಈಗೇಕೆ ಬಂದಿರುವೆ?' 'ಮನ್ನಿಸು' ಮೊದಲವು ಪ್ರೀತಿಯ ನೋವು-ನಲಿವನ್ನು ಹಾಡಾಗಿಸಿದ ಕವನಗಳಾಗಿವೆ.

ಚುಟುಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಂತನೆಯಿದೆ :-

ನಾವು ಗುಂಡಗೆ
ಉರುಳುವ ಉರುಳಿನಂತೆ
ಚಂದದ ಚೆಂಡಿನಂತೆ
ಜಿಗಿಯುತ್ತ ಪುಟಿಯುತ್ತ
ಹೊರಟಿದ್ದೆವು.
ಕಾಲ ನಮ್ಮನು
ಕೆತ್ತಿ, ಕಡಿದು,
ಕೊರೆದು ಈಗ
ಚೌಕು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ(ಕಾಲ)

'ಮಾರುತಿ ದಾಸಣ್ಣವರ ಅವರ ಕವಿ ಹೃದಯದ ತುಡಿತ -ಮಿಡಿತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ 'ನಾನೂರುವ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು', 'ಮಾತಾಡುತ್ತಿವೆ ಮೂಡುತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಸಂದೇಹ ಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಜೋಕೆ ತೂಕಗಳಿಂದ ಅವು ದೃಢವಾಗುತ್ತ ಸಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸಿ ಶುಭ ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೭

'ಲಿಕ್ಕಿ-ಚುಕ್ಕಿ' : ರೋಷನ್ ಭೋಪ್ರಾ

"ತಲೆ ತಲಾಂತರದಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಮಾರವಾಡಿ ಬಂಧುಗಳು ಕಾವ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು ಅಪರೂಪ. ಇಡೀ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಬ್ಬರು ಮಾರವಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾಕಾರರಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ರೋಷನ್ ಭೋಪ್ರಾ ಕವನ ರಚನೆಗೆ ಮನತೆತ್ತು ಗಮನ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ". ರೋಷನ್ ಭೋಪ್ರಾರವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಮನ ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಪ್ರೊ||ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಭಿನ್ನ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಬದುಕಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಜೀವವೊಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕವಿಯಾಗಿ ಈ ನಾಡಿನ ಮಣ್ಣಿನ ಋಣಕ್ಕೆ ತಾನು ಭಾಧ್ಯಸ್ಥನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವ ಭಾಗ್ಯ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕಿದೆ? ಡಾ|| ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರು ಹಾರೈಸಿದಂತೆ ರೋಷನ್‌ರವರ ಮನಮಲ್ಲಿಗೆಯ ರಸಬಳ್ಳಿ ಕಬ್ಬಿ ಕಂಪು ಬಿರುತ್ತ 'ಲಿಕ್ಕಿಚುಕ್ಕಿ'ಯಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ಕುಡಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ.

ಈ ಯುವ ಕವಿಯ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನವೆ ಮಕ್ಕಳ ಕವನ ಸಂಕಲನವಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿರುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿದರೂ ಸಹಜತೆಗೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ, 'ಮನೆ ಪ್ರಥಮ ಗೌರವ ವೇದಿಕೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ 'ಮನ ಮಲ್ಲಿಗೆ'ಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ನೆನೆದು ಅಮ್ಮನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವನಿಸಿದ ಕವಿ ಈಗ ಮಗ 'ಲಿಕ್ಕಿ' (ಲಿಖಿತ್)ಯ ತುಂಟಾಟದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಪುನರನುಭವಿಸಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧತೆ,ಕುತೂಹಲ ಹಾಗೂ ಜಾಣತನಗಳೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬ ಜೀವನದ ಸೊಗಸಿನೊಂದಿಗೆ ಮಗುವಿನ ಮನೋಲಹರಿಯ ನುಡಿ ಚಿತ್ರಗಳಿವೆ:

ಮನೆಯಲಿ ಒಬ್ಬನೆ ಮುದ್ದಿನ ಮಗನಿವ
ಕೂಗುತ ಕರೆದರೆ ಲಿಕ್ಕಿ
ಬಗ್ಗಿದ ತಲೆಯನು ಎತ್ತಿ ನೋಡುತ
ನಗುವನು ಸಂತಸ ಉಕ್ಕಿ (ಲಿಕ್ಕಿಚುಕ್ಕಿ)

ಇವನ ತುಂಟಾಟ ಓಡಾಟಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗಾಳಿಪಟ ಹಾರಿಸಿದಂತೆ :

ನೆಲದಲಿ ಹಾರುವ ಬಿಳಿ ಗಾಳಿಪಟ
ಮನಸಿವನದು ಬಿರುಗಾಳಿ
ಮನಬಂದೆಡೆ ಇವಹಾರಿದ ಹಿಂದೆ
ಅಜ್ಜಿಯು ಬಾಲಂಗೋಚಿ (ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ)

ಉಪಕಾರ, ಮಂದಬುದ್ಧಿ, ಸಿಂಹದ ತ್ಯಾಗ, ದುರಾಸೆ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಥಾಂಶ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಿಡಿಸ ಬಹುದು.ಮಗುವಿನ ಮನೋಲಹರಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಕವನಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ:

ಬಾನೊಳು ಓಡಿ ಮೋಡದಿ ಈಜಿ
ದಾಟಿದ ನಮ್ಮ ಮನೆ
ತುಂಬು ನಗುವಲಿ ಕೈಯನು ಈಸಿ
ಸೆಳೆದವ ಚಂದ್ರಮನೆ (ಚಂದಿರ ಕಾಜಾಣ)

(ನೀ. ರೇ. ಹಿರೇಮಠರ 'ಚಂದಿರನೇತಕೆ ಓಡುವನಮ್ಮ' ಕವಿತೆಯನ್ನು ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು)

ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ, ನಿರೂಪಣಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯಿದೆ :

ಮುಗಿಲೆತ್ತರದಲಿ ಹಗಲು
ಬೆಳ್ಳಿ ಚಂದ್ರಬಾನಿಗೆ
ಮೋಡದೊಳಗೆ ನುಗ್ಗುವ
ವಿಮಾನ ಪುಟ್ಟ ಕಣ್ಣಿಗೆ (ಗಾಳಿಪಟ)

'ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಚಂದಿರ' ಬರಬರುತ್ತಾ ಕಿರಿದಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು (ಅದನ್ನು ಹಣ್ಣೆಂದು ಭಾವಿಸಿ)

ಕಳ್ಳ ಮೋಡದಲವಿತು
ಕದ್ದು ತಿಂದಿರಲು
ವಾರ ತುಂಬಿರಲೆರಡು
ಒಬ್ಬನೇ ಮುಗಿಸಿದನು (ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಚಂದಿರ)

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಸಹಜವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ರೋಚಕವಾಗಿದೆ.

('ದೇವರ ಪೆಪ್ಪರಮೆಂಟೇನಮ್ಮ' ಎಂದು ಕೇಳುವ ಕುವೆಂಪು ಕವಿತೆಯ ಮಗುವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು)

'ಕಬಡ್ಡಿ ಟ್ರೋಫಿ' ಇಡೀ ಆಟವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಟ್ಟುವಂತಿದೆ.

'ಗಾಂಧಿಕೋಲು' ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಚುರುಕಾಗಿದೆ. ಖಾಕಿ ಕೋಟಿನ 'ಆಟೋ ಮಾಮ', ಹೆಗಲ ಚೀಲದ 'ಅಂಚೆ ಮಾಮ', ಚಡ್ಡಿಯು ಕಾಣದ ದೊಗಳೆ ಅಂಗಿಯ 'ಕಡಲೆಕಾಯಿ' ಮಾರುವ ಪೋರ, ಮಗುವಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮೀಯರು. ಹೊಸ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರಳಿದ ಮಗುವಿನ ಆಸಕ್ತಿಗೆ 'ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಅಜ್ಜ' ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ಅಭಿಮಾನ 'ಮೊಳಗುತಿರಲಿ ಕನ್ನಡ' ದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದಿದೆ :

ಈಜು ಮೀನು ಹೊಳೆವ ತಾರೆ
ಚಂದಮಾಮ ಕನ್ನಡ
ಬೆಳಗೊ ಸೂರ್ಯ ಕನ್ನಡ
ಹಾಡುಹಕ್ಕಿ ಕನ್ನಡ
ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿ ಬೋಂಡ ಬಜ್ಜಿ
ಲಾಡು ಕಡಬು ಕನ್ನಡ. (ಮೊಳಗುತಿರಲಿ ಕನ್ನಡ)

'ಲಿಕ್ಕಿ ಚುಕ್ಕಿ'ಯ ಈ ಬಗೆಯ ಚೊಕ್ಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಓದಿ, ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ನಲಿಯಲಿ. ಯುವ ಕವಿ ರೋಷನ್ ಛೋಪ್ರಾ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೂ ಸಾರವತ್ತಾದ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಲಿ ಎಂದು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೭

ಭಾಗ – ೨

ಬೆನ್ನುಡಿಗಳು

'ನಾನು ಕಂಡ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು' : ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಸಂಪುಟ ೧

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಧಾರವಾಡದ 'ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿ'ನ ಕತೆಯನ್ನು, 'ಗುಂಪಿನ' ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ತಾಳಿ, ಅದರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಬರೆಯ ಹೊರಟಿರುವದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. 'ನಾನು ಕಂಡ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು' ಮೂರುಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಿದ್ದು ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗ 'ಶಾಂತಿ ನಿಕೇತನ'ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇದೀಗ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

'ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು' ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಆದರ್ಶವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಲೇಖಕರು ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ 'ವಾಸ್ತವ'ವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ 'ಗುಂಪಿ'ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಲೇಖಕರ ಆತ್ಮವೃತ್ತಾಂತವಾಗಿಯೂ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಸೋಗನ್ನೂ ಹಾಕದೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಲೋಪ ದೋಷಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ಓದುಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲದು.

ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು, ಅಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಗುಂಪಿ'ನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಿನುಗುನೋಟವೂ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

'ಸತ್ಯ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಸೊತ್ತಾಗಿರದೆ ಅದು ಎಲ್ಲರ ಸೊತ್ತು ಆಗಿದೆ' ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಸಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥ ಅವರ ಮುಂಬರುವ ಸಂಪುಟಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಂಪುಟ ೨

'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ, ಅದರ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಹರ್ನಿಶಿ ದುಡಿದ, ಗುಂಪಿನ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶೇ. ಗೋ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ - ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಸಂಬಂಧವಿರದಿದ್ದರೂ -ಹಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಗತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ, ಬಹುಶಃ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಈ ಎರಡನೆಯ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ಪುಸ್ತಕದಂಗಡಿ, ಮುದ್ರಣಾಲಯ,

ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಚಾರ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನ ಮೂಲಕ ನಾಡಿನ ಉಜ್ವಲ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಾಣುವ ಅವರ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಬಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತೋರಿಸದಿದ್ದುದು ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯದಿದ್ದುದು ಗುಂಪಿನ ಸೋಲಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಂತರವಾಗಿದ್ದರೂ ಲೇಖಕರು ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ನಾವು ಕೇಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವರು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಕೆಲವೊಂದು ಘಟನೆ -ಸನ್ನಿವೇಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಲೇಖಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ಮಗ್ಗಲು ಇರಬಾರದೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗುಂಪಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿರುವ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರರು. "ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ 'ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿ'ನಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆದರೆ ಈ ನನ್ನ ಬರವಣಿಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗಲಿ' ಎಂಬುದೇ ಲೇಖಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

ಸ್ವತಃ ಸಾಹಿತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ನಾಡು -ನುಡಿಯ ಏಳಿಗೆಯ ಸಂಕಲ್ಪ ಹೊಂದಿದ ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ, ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂದರ್ಭದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದ ಆದರ್ಶವಾದಿಯೊಬ್ಬನ ಅನುಭವಗಳ ಅಮೂಲ್ಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಗ್ರಂಥ.

ಸಂಪುಟ ೩

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ 'ನಾನು ಕಂಡ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು" ಈ ಮೂರನೆಯ ಸಂಪುಟದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. 'ಸಾಧನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಮತ್ತು ಜೀವನ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ'ಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಮಗೆ ಸ್ನೇಹ -ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೊದಗಿಸಿದ ಮತ್ತೆ ಹಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು, ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ವೈವಿಧ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಿನ ಮೂಲ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ಲೇಖಕರು ಈ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಗುಂಪು ಮಾತ್ರ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆತನವು ಅದರ ಗುರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾಧನವಾಗಿತ್ತು" ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರು ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ.

ಸಾಮೂಹಿಕ ಗುರಿಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಗೆಳೆತನದ ಸೆಲೆಗಳು ಬತ್ತದಂತೆ, ನೋಡಿಕೊಂಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯಗಳೆಷ್ಟೋ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಆಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಅವು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಬಡತನಕ್ಕಿಂತ ಮನೋದಾರಿದ್ರ್ಯವೇ 'ಗುಂಪಿ'ನ ವಿಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣವೆಂಬುದನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿದ, ಅದರ

ಹುಚ್ಚು ಹವ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಉಳಿದ ಲೇಖಕರು ಓದುಗರಿಂದ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಇರಲಾರರು.

"ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಔದಾರ್ಯ, ವಿಶಾಲ ಮನಸ್ಸು, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸ್ವಭಾವ, ಆದರ್ಶ ಜೀವನದ ಪ್ರೇರಣೆ - ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು" ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ಅಂದಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಕನ್ನಡಿಗರ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿರುವದು ವಿಚಾರ ಮಾಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

'ನಾನಿದನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮೊದಲು ಅಲ್ಪನಾಗಿದ್ದೆ, ಬರೆದು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಅಲ್ಪನಾದೆ. ಬರೆಯದೇ ಇರುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವನೂ ನಾನಲ್ಲ' ಎಂದು ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಬರವಣಿಗೆಯ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪೂರ್ವ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕರು ತಪ್ಪದೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುವ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ.

೧೯೮೧

'ಶೋಕ ಸಭೆ' :ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ

ತನ್ನ ದೇಶ, ತನ್ನ ಜನ, ತನ್ನ ಪರಿಸರ, ಬದುಕಿನ ಇಂದಿನ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತತೆ - ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರೌಢವಾದ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತನ್ನ ನೋವನ್ನು, ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ, ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ ಅವರ 'ಶೋಕಸಭೆ' ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನವೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಮೆ, ಪ್ರತೀಕಗಳ ಜಟಿಲ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಕಾಯುತ್ತ ಕೂಡದೆ, ನೇರ ನಿರೂಪಣೆಯಿಂದ, ಒಡೆದು ತಿಳಿಹೇಳುವಂತೆ, ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತು ಆದಷ್ಟು ಕಾವ್ಯವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕವಿಯ ಸದ್ದುಗದ್ದಲವಿಲ್ಲದ ಸಾಧನೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ತಾನು ನಂಬಿದ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಣಾಲಿ ಒಂದು ಘೋಷಣೆಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅಡ್ಡಗಾಲು ಹಾಕದಂತೆ ತನ್ನ ಒಟ್ಟು ಇಂಗಿತವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕರಗಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಈ ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಭರವಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

೧೯೮೭

'ಗಲ್ಲುಗಳಲಿ ಗುಲಾಬಿ' : ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಆಗಸನಕಟ್ಟೆ

ಅಹಮಿಕೆ, ಆತುರ, ಆಕ್ರೋಶಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜದ ನೋವು, ನರಳಾಟಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಅಗಸನ ಕಟ್ಟೆ ಒಬ್ಬ ಗಮನಾರ್ಹ ಕವಿ. ಪ್ರಥಮ ಸಂಗ್ರಹ 'ನನ್ನ ಧಣಿಗೆ ನನ್ನ ದನಿ'ಯಿಂದ ಈ ಎರಡನೆಯ ಸಂಕಲನ 'ಗಲ್ಲುಗಳಲಿ ಗುಲಾಬಿ'ಯವರೆಗೆ ಅವರು ಇಟ್ಟಿರುವ ಸಂಯಮದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ನೋವು, ಯಾತನೆ, ಹಿಂಸೆಗಳ ಏರಾಟದಿಂದ ನಿರಾಶೆಯ ಅಂಚಿಗೆ ತಲುಪುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಬದುಕಿನ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ಮಾನವೀಯತೆಗೆ ಒಲಿದದ್ದು: ನೀರ ಹನಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಲ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದು.

'ನವಲಗುಂದದಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ' 'ಬರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಏನಿದೆ ಕೊಡುಗೆ' 'ಪೋಸ್ಟ ಮಾರ್ಟಂ ಗೃಹದ ಮುಂದೆ' 'ಒಬ್ಬನ ಸಾವು' 'ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲಿ ಒಂದು ಥೇಟರ್' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ಕವಿಯ ಮಾಗಿದ ಜೀವನಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. 'ಎಂಥ ಸುಖ, ಎಂಥ ಸುಖ', 'ಹುಲಿ -ಅಶ್ರುದಲಿ' ಕವಿತೆಗಳು ಅನುಭಾವದ ತುಡಿತದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು. ಕವಿಯ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಭಾವಾನುಭವಗಳ ಸುಂದರ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿರುವ 'ಹುಯ್ಯನುವ ಗಾಳಿಯೇ' ಬಂದು ಯಶಸ್ವಿರಚನೆ.

ಸಂಕಲನಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಕಲನಗಳು ಹೊರ ಬರುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಂಡಾಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವೆನಿಸದ, ಆದರೂ ಆದರ ತಿರುಳನ್ನು ಪಡೆದ ಇಂಥ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಓದುಗರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸಿದ್ದೇನೆ.

೧೯೯೩

'ಆತ್ಮಶೋಧ ' : ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆ

ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರಿಗೆ ಅನುಭಾವಿ ಕವಿ ಎಂಬ ಅಗ್ರ ಪಟ್ಟ ಒದಗಿಸಿದ 'ನನ್ನನಲ್ಲ' ಅದರ ಉನ್ನತ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯೊಂದಿಗೆ ಯೌಗಿಕ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವೀ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿ. ಎಲ್ಲಾ ಮತ ಧರ್ಮದ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ಅದಕ್ಕಿದೆ. 'ಪೂರ್ವರಂಗ', 'ಕಾಳರಾತ್ರಿ', 'ಬೆಳಗು' ಈ ಕಾದಂಬರಿ ರೂಪದ ಆತ್ಮಕಥನಗಳು ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಆತ್ಮಗೀತೆಯ ಹೊಲಬು ಹೊಳೆಯಲೆಂದು' ಬರೆದ ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳು.

ಸಂಪಾದನಾಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಹಾಗೂ ಕವಿಯ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ನಿಕಟವರ್ತಿ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಡಾ. ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆಯವರು ಮೇಲೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕರ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಸತ್ಯದ ಭಕ್ತರಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕವಿ ಹಾಗೂ ಸಾಧಕಜೀವಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಪುಟ 'ಆತ್ಮಶೋಧ' ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲುದು.

'ಮಧುರ ಚೆನ್ನ : ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ' (೧೯೭೬) ಯಂಥ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಪಸೆಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಲೇಖನಗಳು' (೧೯೯೩) ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಭಾಷಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿವಿಧ ಆಸಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

೧೯೯೮

'ಆಕಾಶ ಕಳೆದಿದೆ' : ಜಯಶ್ರೀ

'ಕಳೆದು ಹೋಗಿದೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವ 'ಆಕಾಶ'ವನ್ನು ಈ ಪಂಚಕಾವ್ಯ ಗುಚ್ಛದ ಭಾವ - ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಡಿದಿಡಲು ನಡೆಸಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಶ್ರೀಮತಿ ಜಯಶ್ರೀಯವರ ಪ್ರಥಮ ಕಾಳಜಿ. ಅನಂತತೆ, ಆದರ್ಶ, ಬೆರಗು, ಮುಗ್ಧತೆ, ಮುಗಿದಿರದ ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲೆ, ನೋವಿನ ವ್ಯಾಪಕತೆ, 'ಮುಖವಾಡಗಳು', 'ಮುಟ್ಟಲಾರದ ಸತ್ಯ' -ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆಕಾಶ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತ, ಅನುಭವಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು -ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಳ ಚಿಂತನೆ-ಅವಲೋಕನ, ಹೆಣ್ಣಿನ ನೋವಿನ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ನಗರೀಕರಣದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒದಗಿರುವ ಧಕ್ಕೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಡವರ, ಶೋಷಿತರ ಬಗೆಗಿನ ಕಳವಳ- ಈ ಬಗೆಯ ವಸ್ತುವಿನ ಹರಹಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕಥನದ ಎಳೆಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಅನುಭವದ ಜೊತೆಗೇ 'ಕಳೆದು ಹೋದ ಕಾತರದ ಸ್ವಪ್ನ ಸಂಜೆ', 'ಬಳೆಯ ಚೂರುಗಳು ಬಣ್ಣದ ಕನಸು'ಗಳ ವಿಷಾದವೂ ಸೇರಿ ಸ್ಮಂತಿಕೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ನಿಸರ್ಗದೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿ ಬದುಕಿದ ಕವಯಿತ್ರಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ಅನುಭವ, ಅದರ ಸವಿನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿ, ಅಮ್ಮನ ಅಪಾರ ಅಂತಃಕರಣ ('ನೂರಾರು ಹಬ್ಬ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಹೆಮ್ಮರ') ಎಲ್ಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಡುಗೊಂಡು'ಸರ್ವಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮೆರೆವ ಕರುಣೆ'ಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ, 'ನೂರು ಹೂವುದುರಿ ನಾಕು ಮಿಡಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಇಲ್ಲಿ ನಿಯಮ' ಎಂಬ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೀರಿ ಬೆಳೆದು, ಸುತ್ತಣ ಜೀವನದ ವಿಕೃತಿಗೆ ವಿಷಾದಗೊಂಡರೂ ನಿರಾಶೆಗೊಳ್ಳದ ('ಪಂಚಮಿ ಬಂದೀತೆ ವೋಡಗಳ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಳೆಹನಿಗಳ ಮುಡಿದುಕೊಂಡು?') ಹೆಣ್ಣು ಜೀವದ ಈ ಹಂಬಲದ ಮುಂಬರುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶ ತನ್ನ ನೂರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಮಿನುಗಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೧೯೯೬

'ಮುಚ್ಚಿದ ಬಾಗಿಲು ಮತ್ತು ಮರಿಗುಬ್ಬಿ' : ವಿಷ್ಣು ನಾಯ್ಕ

ಕವಿ-ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಡಾ|| ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ವಿಷ್ಣುನಾಯ್ಕ ತಮ್ಮ ಬದುಕು-ಬರವಣಿಗೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಛಲಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ|| ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರಂಥ ಪ್ರಾಜ್ಞ ವಿಚಾರವಾದಿ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರು ರಂಗಕರ್ಮಿಯಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾಗಿ, ಪ್ರಕಾಶನಸಾಹಸಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರುಗನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಬೆರಗನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮಾಜವಾದಿ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸತ್ವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಜನತೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಇದುವರೆಗಿನ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಧೈರ್ಯ, ಛಲಗಾರಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು 'ಕಾವ್ಯಮಯ'ವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಹವಣಿಸಿದೆ. ವಿಷಾದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಎಡೆಯಿದ್ದರೂ 'ಸ್ವಂತಿಕೆ'ಗೆ ಮೊದಲ ಪಟ್ಟ. ('ಸ್ವಂತಿಕೆ'ಇಲ್ಲದ ಸಾವಿರ ಇದ್ದರೂ ನೆಮ್ಮದಿ ಹೆರುವುದೇ ಬಾಳು?) 'ಯುದ್ಧಮೀಮಾಂಸೆ'ಯ ವಿಚಾರವಂತಿಕೆ ಉಳಿದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. 'ಪರದಿಯ ವರದಿ'ಯಂಥ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ನೋವು ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಮರೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ('ನಿತ್ಯ ಅವಮಾನ') 'ಬನ್ನ-ಬೆವರು'ಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವು.

'ಮನೆ ತುಂಬಿದವಳಿಗೆ' 'ಹೀಗೊಂದು ಸಮಜಾಯಿಷಿ' 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ' 'ಅನಿರ್ವಚನೀಯ' - ಈ ಬಗೆಯ ಕವಿತೆಗಳ ಭಾವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯ ಮಾತೃಸಂಹಿತೆಯ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪದ್ಯಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಅವ್ವ ಮತ್ತು ನಾನು' ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಾನಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೨೦೦೦

'ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ-ದೃಷ್ಟಿ' : ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿ

ರಿವಾಯತಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಶಿವಶರಣೆಯರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ, ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮತ್ತು ಕೆಳವರ್ಗದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವೈಚಾರಿಕ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ, 'ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ'ವನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ, ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ, ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮತಿ ಎಚ್. ಎಂ. ಬೀಳಗಿಯವರ ಇದುವರೆಗಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸದ್ದಿಲ್ಲದ ಸಾಧನೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಬೀಳಗಿಯವರ ಜಾನಪದ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತಿವೆ. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ ಕುರಿತ ದೀರ್ಘ ಲೇಖನ ತನ್ನ ಸಮಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದೆನಿಸಿದರೆ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಕುತೂಹಲಕರವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ರಿವಾಯತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ. 'ಮುಸ್ಲಿಂ ಹಬ್ಬ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವಗಳು' ಯಾವುದೇ ವೈಭವೀಕರಣಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದೇ, ಮಹತ್ವದ ವಿವರಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ.

ಲೇಖಕಿಯ ಅಂತರ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಮತೀಯ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಹಂಬಲ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವಂಥದು. ಸಂಯಮಪೂರ್ಣವಾದ ಸರಳ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ನಿರೂಪಣೆ ಲೇಖಕಿಯ ಶೈಲಿಗೆ ಮೆರುಗನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇಂಥ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಹಸನಬಿ ಬೀಳಗಿಯವರನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೦

ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಿಲ್ವ : ಮಂದಾಕಿನಿ ಪುರೋಹಿತ

ಶ್ರೀಮತಿ ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ ಅವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ವಾಚಕರಿಗೆ ಪರಿಚಿತರಾಗಿರುವ ಡಾ. ಮಂದಾಕಿನಿ ಪುರೋಹಿತ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದರ ಫಲ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಿಲ್ವ'. ಕಳೆದ ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಲೇಖನ, ವಿಮರ್ಶೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪರಿಚಯಗಳನ್ನು ಈ ಸಂಗ್ರಹ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳ ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಲವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಚದುರಂಗರ ಮೂರು ಕಾದಂಬರಿಗಳು' ಅದಕ್ಕೊಂದು ನಿದರ್ಶನ. ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಪತ್ರಿಕಾ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತಿಗಳೊಡನೆ ತಮಗಿರುವ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕೆಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಡಾ. ಸರೋಜಿನಿ ಶಿಂತ್ರಿ, ವರದರಾಜ ಹುಯಿಲಗೋಳ ಮೊದಲಾದವು ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ)

ಡಾ. ಮಂದಾಕಿನಿ ಪುರೋಹಿತ ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಶೀಲತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಒಳನೋಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಫಲಗೊಳಿಸಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೦

'ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗದ ವಚನಕಾರರು' : ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ

ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿರಚನೆಯ (ನಾಟಕ) ಬಳಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಮೂವತ್ತೈದಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳ (ಸಂಪಾದಿತ) ಪ್ರಕಟನೆಯ ಮೂಲಕ ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಶೋಧನ ಹಾಗೂ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಅವರ ಇದುವರೆಗಿನ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ 'ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗದ ವಚನಕಾರರು' (೧೩ರಿಂದ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿ) ವಿಷಯದ ಸಮಗ್ರತೆ ಹಾಗೂ ವಿವೇಚನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

'ಬಸವ ಪೂರ್ವ ಯುಗ' ಹಾಗೂ 'ಬಸವ ಯುಗ'ದ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಅಧ್ಯಯನ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆಯಾದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಚನಕಾರರನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದರೆ ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮಹತ್ವದ ವಚನಕಾರರ ಬಗೆಗೆ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬದುಕು - ಬರೆಹಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡಲು ಡಾ. ರಾಜೂರ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂಕ್ತಆಧಾರಾಂಶಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಬಾಲಸಂಗಯ್ಯ (ಅಪ್ರಮಾಣದೇವ) ನೆಂಬ ಮಹತ್ವದ ವಚನಕಾರನ ಹೆಸರು -ಕಾಲ-ಜೀವನ ಸಂಗತಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿರುವವರ ಕುರಿತು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷ. ಬಸವೋತ್ತರ ಯುಗದ ವಚನಕಾರರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಚಲಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಶಿಸ್ತಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಮೆರುಗು ಪಡೆದು ತಿಳಿಯಾದ ಶೈಲಿಯೂ ಕೂಡಿ ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

೨೦೦೧

'ದೆವ್ವದ ಜೊತೆ ಮಾತುಕಥೆ' : ಎಸ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ

ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಮುಖವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಇಂದಿನ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕಲನ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಕೆಲವರು ಮುಖ್ಯ ಕವಿಗಳು ನವ್ಯದ ಕಣಿವೆ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾದು ಬಂದರೂ ನವೋದಯದ ಜೀವಸ್ವರಕ್ಕೆ ವಿಮುಖರಾಗದೆ "ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದುದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು" ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರ ಕಾವ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

'ದೆವ್ವದ ಜೊತೆ ಮಾತುಕಥೆ' ತುಂಬ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಭಟ್ಟರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನೋಟ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ ಕೂಡ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕವಿಯ ಸಾಕ್ಷೀ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕವಿತೆಗಳ ನಾಯಕ ಇಂದಿನ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರುತ್ತ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅಪರೂಪದ ಕವನ ರೂಪದ ಕಥಾನಕವಾಗಿದೆ. ಭಟ್ಟರ ಈ ಹೊಸ ರಚನೆಗಳು ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕತೆ ಹಾಗೂ ಅಡಿಗರ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಸ್ಫೋಟಕತೆಯ ಬೆಸುಗೆಯಂತಿದೆ.

೨೦೦೦

'ಮಹಾನಿರ್ಗಮನ' : ಮೋಹನ ನಾಗಮ್ಮನವರ

'ಮುಗಿಯದ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ ಒಂಟಿಯೋಧ'
'ಕುಣಿವ ಭಾವಗಳ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮೈತುಂಬಿದರೂ
ಜಗ ಕಂಡಂತೆ ಬಯಲಗೊಮ್ಮಟ'
'ಏಳೇಳು ಜನ್ಮಕ್ಕೆಂದು ನಾವೊಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪ್ರೀತಿ ಬಣವೆ'
'ದ್ವೇಷವೆಂದರೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ'
'ಪ್ರಳಯ ಪೂರ್ವದ ಮೌನದೊಡಲಲ್ಲೇ ವಿಪ್ಲವದ ಬೀಜಗಳು'
'ದಹಿಸಲೆಂದು ಧಗಧಗಿಸುವ ಬೆಂಕಿಗುಳಿವುದು ಬರಿ ಬೂದಿ'

-ಹೀಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳತ್ತ ಕೈ ಚಾಚುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತು, ರೀತಿ ಆಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೋಹನ ನಾಗಮ್ಮನವರ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕೃಷಿಗೆ ಮಹಾನಿರ್ಗಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ದಕ್ಕಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ದಲಿತ, ಬಂಡಾಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೇ ಆಶಾವಾದ, ನಿರಾಶವಾದಗಳ ದಂಡೆಗೆ ಆಗೀಗ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದರೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಸೆಳವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಗತಿ ಇದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ ರೊಟ್ಟಿ ಬಡಿದು ಹಂಚಿನಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಹಂಚುವ ಈ ಗುಣ ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

೨೦೦೩

'ಆಳು ಕೂಗಿನ ಹಕ್ಕಿ' : ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ

ಕಳೆದ ಎರಡು ಎರಡೂವರೆ ದಶಕಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಕೃಷಿಗೈದ ಬಸವರಾಜ ವಕ್ಕುಂದ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಭಾವ, ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಆಶೆಯಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಬೀಜ, ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಔಷಧಿ, ಯಾಂತ್ರಿಕ ಉಪಕರಣ ಇವುಗಳಾವನ್ನೂ ಬಳಸದೆ, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಗಾಳಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಒಡ್ಡಿಕೊಂಡರೂ ತನ್ನ ನೆಲದ ಜೀವಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಹೆಚ್ಚು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿರುವುದು ಇಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಪರಿಸರದ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕುತ್ತ ಅದರ ಲಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಹತಾಶೆ, ಅತೃಪ್ತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯಾಗಿ ಇವರು ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ವ್ಯಂಗ್ಯ ವಿಡಂಬನೆಗೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡು, ಸೋಲು ಗೆಲವುಗಳ ದಂಡೆ ಬಂಡೆ ನಡುವೆ ಈ ಕಾವ್ಯ ಜೀವಂತ ವಾಹಿನಿಯಾಗಿರುವುದು ಕವಿಯ ಜೀವನ ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. 'ಆಳು ಕೂಗಿನ ಹಕ್ಕಿ'ಯಲ್ಲಿ ನೋವನ್ನು ಅವುಡುಗಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದ ಪ್ರೌಢವಾದ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ತಾತ್ವಿಕ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಓದುಗರ ಹಾಗೆಯೇ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ, ಕಾಣ್ಕೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಸ್ತು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ಕಾವ್ಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದು ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಚಲಿತ ಚಳುವಳಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಚಲಿತರಾಗದೆ ಸ್ವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ವಕ್ಕುಂದ ನವ್ಯೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

೨೦೦೪

ಮೌನ ಮಾತಾಡಿತು : ಎಸ್. ಬಿ. ಶಾಪೇಟಿ

ಏನನ್ನಾದರೂ ಬರೆಯಬಹುದು, ಆದರೆ ಆತ್ಮಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆದು ನಿತ್ತರಿಸುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಅಸಿಧಾರಾವ್ರತ. ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ (ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದ) ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಬಿ. ಶಾಪೇಟಿಯವರು ಎಂಬತ್ತರ ಗಡಿಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿರುವ ಈ ಪಕ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾವು ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಹೊರಳು ನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿರುವದು ತುಂಬ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಬಾಲ್ಯದ ರೋಚಕ ನೆನಹುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ. ಉಚ್ಚಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವದರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ (ರಾಜಾರಾಮ ಕಾಲೇಜ) ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಗಾಢವಾದ ಋಣಾನುಬಂಧಕ್ಕೆ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುತ್ತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ತವೇಧಕವಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟೆಯವರಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ, ಅವರಿಂದಲೇ ಸೈ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಶಾಪೇಟಿಯವರು ಎರಡು ದಶಕಗಳ ತಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆಡಳಿತಾನುಭವಗಳನ್ನು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಾ ವಿಭಾಗದ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ) ಅತಿರಂಜಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆಯ ನೆರಳು ಕೂಡ ಬೀಳದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆವಹಿಸಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕ ಸಂಗತಿ. ಮಾನವೀಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧ ಜೀವನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನೇರ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ತನ್ನ ನಿರ್ಲಿಪ್ತತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಆಪ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಾಕ್ಷೀಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಮೌನ ಮಾತನಾಡಿ'ದ್ದೂ ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸಿದೆ.

೨೦೦೦

'ನಿರ್ಭಯದ ನಿಲವು' : ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪುರ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ವಿವೇಚನೆಯ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ, ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವೆನ್ನುವಂತೆ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಧರ್ಮ-ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ' ಹಾಗೂ ಮಹಿಳಾವಾದಿ ಓದಿನ ಕ್ರಮದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ ಚಿಂತನೆಗಳ 'ಮಹಿಳೆ -ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ'ಯಂಥ ಗಮನಾರ್ಹ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಡಾ. ಶಾಂತಾ ಇಮ್ರಾಪುರ ಅವರ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಸ್ತ್ರೀ ಪರ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಂದಿನ ಮಜಲನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಅದರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಮುನ್ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಸಮುಚಿತವಾದ ಸಮಗ್ರ ನೋಟ ಇಲ್ಲಿ ಓದುಗರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ನೆಲೆ, ಅನುಭಾವ, ದಾಂಪತ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ, ಬಸವಯುಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯತೆಯ ಶೋಧ, ಅಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವದ ಮಾದರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಅತಿರೇಕವಿರದೆ ಸಂಯಮದಿಂದ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡಲು ಇಲ್ಲಿಯ ಬರವಣಿಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಶರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ - ಸಮಾಜ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. 'ಜೈನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ', 'ವೇಮನರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಬಂಧಿ ಧೋರಣೆಗಳು', 'ಆಧುನಿಕ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು' ಲೇಖನಗಳು ಲೇಖಕಿಯ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿವೆ.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಪರ ಚಿಂತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವಲ್ಲಿ 'ನಿರ್ಭಯದ ನಿಲುವು' ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲದು.

೨೦೦೫

'ನೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಗರಿ' : ವಿಜಯ ಧಾರವಾಡ

'ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ, ಹಿಡಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು ಇಡಿಯ ಮೂರ್ತಿ'- ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ವಿಜಯ ಧಾರವಾಡ ಅವರ ಇಂಥ ಒಂದು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯತ್ನ ಫಲ 'ನೂರು ಕಣ್ಣಿನ ಗರಿ'. ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ -ವೈಯಕ್ತಿಕವಿರಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಿರಲಿ- ಕವಿ ತೋರಿಸುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ದೃಷ್ಟಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ಅವರ ಈ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಒಂದು ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಯಾವ ಮುಲಾಜೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಬಿಗುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವನ್ನು ಅದರ ವಿವಿಧ ಮಗ್ಗಲುಗಳೊಂದಿಗೆ, ಜೀವಂತ ವಿವರಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಆಶಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಬಹುತೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ವರ್ಣ ಚಿತ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲಾವಿದನ ರುಜುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳು ಕೊನೆಗಾಣುವ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹಂಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯದಿಂದ ಸಾಹಸಗೈದು ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ, ಹುಡುಕುವ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನೂರೆಂಟು ದಾರಿಗಳಿವೆ ಎಂಬ ಕೆಚ್ಚು, ಪೌರುಷ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕವಿತೆಗಳ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ, ಸ್ವ-ಪರ ವಿಮರ್ಶೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆಡೆಗೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಕವಿಯ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಜೀವನ ಧೋರಣೆಯನ್ನೇ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಸರಳತೆಯಿಂದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ವಿಜಯ ಧಾರವಾಡ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಭರವಸೆಯ, ಭಿನ್ನ ಶೈಲಿಯ ಕವಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೦೦೫

'ಕೊರಳು -ಕೊಳಲು' : ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ

'ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಕಾದಂಬರಿ' (೧೯೯೪), 'ಕನ್ನಡ ಕಥನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಸಣ್ಣಕತೆ' (೨೦೦೩) ಯಂಥ ಮೌಲಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ ಅದೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೊರಳು-ಕೊಳಲು' ಸಂಪುಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರುವುದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಸಮಾನ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರ ಕಾಳಜಿಗಳ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ಮೊದಲ ಲೇಖನದಲ್ಲಿಯೇ 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ'ದ ಈಚಿನ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅದರ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಗೌಣವಾಗಿಸಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿರುವುದು ಆಮೂರರ ವಿಮರ್ಶಾವಿವೇಕಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿಗೂ ನಾಂದಿಯಾದಂತಿದೆ. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ ಹಾಗೂ ಬಂಡಾಯ ಕಾವ್ಯಗಳ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಹಿನ್ನೋಟ ಶೋಧನ ದೀವಿಗೆಯಂತೆ ಬೆಳಕುಬೀರಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ನವ್ಯತೆಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹೊಂದಿರುವುದರೆಡೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತ, ನವ್ಯೋತ್ತರಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಲ್ಲದಿರುವುದು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ವನ್ನೇ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಅದರ ಸಹಜ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ವಿಶೇಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಸಮಗ್ರವಾದ ಹಾಗೂ ಸಮುಚಿತವಾದ ಅಧ್ಯಯನದ ಒಂದು ನೋಟ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. 'ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ', 'ಭಾರತ ಸಿಂಧು ರಶ್ಮಿ' ಹಾಗೂ 'ಭವ್ಯ ಮಾನವ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ 'ಆಧುನಿಕ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯ' ಲೇಖನ ಆಯಾ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಅಖಂಡ ದರ್ಶನ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಐಕ್ಯದ ಆದರ್ಶ ಹಾಗೂ ದೇಸೀ ಪರಂಪರೆಯ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವ, ಪೂರ್ವಗ್ರಹಮುಕ್ತ ಬರವಣಿಯಾಗಿ ಗಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದೊಡನೆ ನಡೆಸಿದ ಅನುಸಂಧಾನ ಇದುವರೆಗಿನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಒಳನೋಟಗಳೊಂದಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಆಮೂರ ಅವರೇ ಬೇರೆಡೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕಿಂತ ಆಳ, ಸಮೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಮಗ್ರತೆಗಿಂತ ಆಯ್ಕೆ ಅವರ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ಪಾಕದಂತಿರುವ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಎಂದಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಿಗ್ಗಿಸಿದೆ.

೨೦೦೫

'ಬಟ್ಟ ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಿಂದು' : ಶಶಿಕಲಾ ವಸ್ತ್ರದ

ಕಳೆದ ಕಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕವಯಿತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಶಶಿಕಲಾ ವಸ್ತ್ರದ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಪುರುಷ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಮೇಣ ಬತ್ತಿಯಂತೆ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿ'ರುವ ಸ್ತ್ರೀ ಜೀವನದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ನೋವುಗಳು, ಆಶೋತ್ತರಗಳು ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಗಳೇ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಜೀವನದ ಒಳಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಸುವಂತಹದು. ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂವೇದನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪಡೆದು, ಹೆಣ್ತನದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕವಾಗುತ್ತ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಸತ್ವವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಷೇಧಗಳ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೊಮ್ಮುವ ಭಾವನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಜೀವನಾನುಭವ ವಿಸ್ತಾರವಾದಂತೆ ಹೊಸ ಧ್ವನಿ-ಲಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಬದುಕು ನೀಡುವುದನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ 'ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿತು ಆಕಾಶದಗಲಕ್ಕೆ ಕೈ ಚಾಚುವ' ಕವಿಯ ಛಲಗಾರಿಕೆ ಕಾವ್ಯದ ಕಸುಬುಗಾರಿಕೆಯೂ ಆಗಿರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ.

ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ನುಂಗುವ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವ'ದಾರುಣದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪಯಣ' ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಮರಳುಗಾಡನ್ನು ದಾಟಿದಾಗ 'ಗುಡ್ಡದಾಚೆ ಕಾಣುವ ಮಿನುಗುದೀಪ' ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೆನಿಸಿದರೂ ಆಡು ಮಾತಿನ ಲಯದ ಆಪ್ತವಾದ ದೇಸೀ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಶಶಿಕಲಾ ಅವರ ಶೈಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದು, ಮಹಿಳಾ ಕಾವ್ಯದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಯಚ್ಚಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡುದರ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ ಇಲ್ಲಿದೆ.

೨೦೦೬

'ಕಿಂಕಿಣಿ': ಶ್ವೇತಾ ನರಗುಂದ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆ, ಆತಂಕ, ಒತ್ತಿಟ್ಟ ನೋವು, ಕೊರಗು, ಅನುತಾಪ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ, ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕವನಗಳು ಕನ್ಯಾದಾನ, ಮದುವೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಅವಳಿಗೂ ಒಂದು ಹೆಸರಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ದಿಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಟ್ಟದೆ ಇರಲಾರವು. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ನಾನೆಂದರೆ ನಾನಲ್ಲ. ಅವಳೆಂದರೆ ಅವಳಲ್ಲ, ಅವಳು ನಾನಾಗಬಹುದು ನಾನು ಅವಳಾಗಬಹುದು' ಯಾಕೆಂದರೆ 'ನಮ್ಮ ಗುಂಡಿಗೆಯ ಬಡಿತದ ಲಯ ಒಂದೇ' ಎಂಬ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ. ವಾಚ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ವ್ಯಂಗ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಕವನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

ಈ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಹೊರತಾದ 'ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿಡಿ', 'ಅಂತರ', 'ಗೆಳೆತನ', 'ಆಟ', 'ಧನ್ಯವಾದಗಳು', 'ವಸುಂಧರಾ ಪರಿಕಾಮ', 'ಕಲಿಕೆ', 'ನದೀಗೀತ', 'ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ', 'ಛಾಯೆ' ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಸಹಜವಾದ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಸಮತೂಕವನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿವೆ. 'ನನಸಾಗದಿದ್ದರೂ ಕನಸು ಬೇಕು ಮನಸು ಜೀವಂತವಿಡಲಿಕ್ಕೆ' ಎಂಬ ಆಶಾವಾದದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಕವಯಿತ್ರಿಯ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಗಲಿ.

೨೦೦೬

ಭಾಗ — ೨

ವ್ಯಕ್ತಿ-ಶಕ್ತಿ : ನನಗೆ ಕಂಡಷ್ಟು

ಜಿ. ನಾರಾಯಣ:ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಪಂಡಿತರತ್ನಂ ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾಗ ಆಜೀವ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆಜೀವ ಸದಸ್ಯನಾದೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ೩೯ನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದಾಗ ಆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೆ ಒದಗಿದ್ದಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಾರಂತರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿ ಹಾಗೂ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೆ.

ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರ ಪರಿಚಯ ನನಗಾದದ್ದು ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ. ಅವರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ. ಅವರನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಅವರ ಸಾದಾ ಖಾದಿ ವೇಷಭೂಷಣದಲ್ಲಿ. ಸೌಮ್ಯನಗೆಯ, ಒಲಿದು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧಿಮಾರ್ಗದ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತನೊಬ್ಬನ ನಿರಾಡಂಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಗೋಚರಿಸಿತು. ನೋಡಲು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯಂತಿದ್ದ ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರದ ಮಾಜಿ ಮೇಯರರೆಂಬುದನ್ನು ನಂಬಲಿಕ್ಕೂ ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅರಿತಿದ್ದ ನನಗೆ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಲವಾರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ, ಅವನ್ನು ಫಲಪ್ರದವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುತ್ತ, ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ ಅವರ ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಅಚ್ಚರಿ, ಆದರ, ಅಭಿಮಾನ ಉಂಟಾದವು.

ಜಿ. ನಾರಾಯಣ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ದಶಕದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಒದಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಕಾಲವನ್ನು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆದದ್ದು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ಸಾಧನೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ತ್ರೈವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ಬಲಪಡಿಸುವಿಕೆ, ಕನ್ನಡೇತರರಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಶಿಕ್ಷಣ, ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಚಾರ-

ಇದೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ೧೯೭೩ರಿಂದ ಅವರ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ಯಶಸ್ಸಿಗೂ ಇದೇ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸಂಚರಿಸಿ ಜನತೆಯನ್ನು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದರು.

ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ವಜ್ರ ಮಹೋತ್ಸವದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವರೂಪದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಕಟ್ಟಡ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ಎಟುಕಬಲ್ಲ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟನೆ, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಉಪಾಯ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳು -ಹೀಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸಗಳು ಜಿ. ನಾರಾಯಣರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಪಡೆದವು. 'ಚಿನ್ನದ ಬೆಳಸು' 'ಕೌಸ್ತುಭ' ದಂಥ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬೆಳ್ಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಸಾರ ಯೋಜನೆಯಾಗಿ ಆಚರಿಸಿ, ಅದನ್ನು 'ಪುಸ್ತಕ ವರ್ಷ'ಕ್ಕೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿ, 'ಪುಸ್ತಕ ಭಾಗ್ಯ'ವನ್ನು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಜಿಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಮಾರಾಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ -ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಪರಿಷತ್ತಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಲುಗಲ್ಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. 'ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಜಿ. ನಾರಾಯಣ' ಎಂಬ ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮೆಚ್ಚು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆ ತಲೆಮಾರಿನ ಹಿರಿಯರೆಲ್ಲರ ಅನಿಸಿಕೆ ಅಡಗಿದೆ. ತಾವು ಸಾಹಿತಿಗಳೆಂದೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದೂ ಎಲ್ಲೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು 'ವಿನೋದ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ನಾರಾಯಣರು 'ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಳಜಿಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದರೆಂಬ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಂಬುವದು?

ಇವರ ದಕ್ಷತೆ, ಛಲಗಾರಿಕೆ, ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮ ಸಾತ್ವಿಕತೆ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇವರ ಈ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೇಳ, ಜಾತ್ರೆ, ರಥೋತ್ಸವವಾಗಿ ಕಂಡವು. ಬದಲಾದ ಪರಿಸರ, ಭಿನ್ನವಾದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಧ್ಯೇಯ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದ ಕೆಲ ಸೃಜನಶೀಲ ಲೇಖಕರ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೂ ಇವರು ತುತ್ತಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ 'ಇದು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಪರಿಷತ್ತಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪರಿಷತ್ತು ಜನತಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಬೇಕು' ಎಂಬ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಕನಸನ್ನು ನನಸನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ದಣಿದದ್ದನ್ನು ಯಾರು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಆಡಳಿತದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಜ್ಞರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡೇ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ಅವರು ಎಂದೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಹಣ ಪಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಷತ್ತು ಸರಕಾರದ ಅಧೀನ ಕಚೇರಿಯಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಅವರಿಗಿದ್ದಿತು. ಇಂದು

ಜೀವನದ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರುವಾಗ, ಪರಿಷತ್ತಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಮುಗಿಸಲು ಅವರು ರಾಜಕಾರಣಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯವಿರಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಲವು ಮುಖಗಳು ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡವು. ಅವರು ಆಡದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ; ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರಿಷತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ದಿ|| ವಿ. ಸೀ. ಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಂತೆ ನಾರಾಯಣರ ಅಧಿಕಾರಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯ ಮಹತ್ತರವಾದದ್ದು. ಪರಿಷತ್ತು ಒಟ್ಟು ನಾಡಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನೆ, ಪ್ರಚಾರಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಯಿತು. ಒಂದು ದೌರ್ಭಾಗ್ಯದ ಕಾಲವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವರು ಜಿ. ನಾರಾಯಣರು. ವಿಧಾಯಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುವ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರಂಥ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ನಿರಾಡಂಬರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತೀರ ವಿರಳ. ದಿ. ಟಿ. ಟಿ. ಶರ್ಮಾ ಹಾಗೂ ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಟನೆಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕಾರ್ಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ತುಂಬು ಆವರಣವನ್ನು ಅದೇ ಮೊದಲು ಕಣ್ತುಂಬ ಕಂಡ ಜಿ. ನಾರಾಯಣರು ತನ್ನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ದಿ|| ಪಾವಟೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಈಗ ಪೂರ್ಣ ಅರಿಯುವಂತಾಯಿತು' ಎಂದರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕಾದರೂ ಆ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಕೆಲ ಅಂಶಗಳಾದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅರವತ್ತು ದಾಟಿರುವ ದಣಿವರಿಯದ ಈ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿನಂದನದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಂತಾಯಿತು.

'ಅಭಿನಂದನ ಸಂಚಿಕೆ' : ೧೯೮೪

ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ನೇಹಜೀವಿ ಚದುರಂಗ

ಚದುರಂಗರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು 1955ರಲ್ಲಿ. ಗೆಳೆಯ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರೊಡನೆ ಮೈಸೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಸೌಮ್ಯ ಸ್ನೇಹಪರತೆ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೇ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬುವಂತಹದು. ಆಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಸಲ ಕೂಡಿ, ಮಾತನಾಡಿ ಅವರೊಬ್ಬ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ನೇಹಜೀವಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕ ಎನ್ನುವದರೊಂದಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಎನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಗಣ್ಯರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಂಗರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನನಗೆ ತುಂಬ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವ ಮೊದಲು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೆಲವು ಕತೆಗಳನ್ನೂ 'ಸರ್ವಮಂಗಳಾ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಿಂದ ಬಂದ ನನಗೆ 'ಸರ್ವಮಂಗಳಾ' ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ಅನುಭವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತ್ತು. 'ನಿಸರ್ಗ', 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ' ಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾದ ಅದರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಮೂಗಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟು ಮಾದಕ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಯ ದುರಂತ ಚಿತ್ರ ಹೃದಯವನ್ನು ಹಿಂಡುವಂಥದು. ಮೈಸೂರು ಕಡೆಯ ಜಾನಪದದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ನನಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಕೃತಿ ಅದು. ಹೀಗೆ ಚದುರಂಗರು ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಕುತೂಹಲಕಾರಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂದಿನ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರೂ ಆಗೀಗ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ಪಂಥದ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಸದ್ದು ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಾದದ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಅರಿವೂ ಅವರಿಗೆ ಬರುಬರುತ್ತ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವ ಪಂಥದ ಲೇಖಕರಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಭಾವುಕತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಡೆಗೊಡದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಕಲೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಅನುಭವದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಚದುರಂಗರ ಕೃತಿಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೋ ಹನ್ನೆರಡೋ. ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳ ಬರವಣಿಗೆಯ ಈ ಸಂಯಮ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ನಾಲ್ಕೈದು ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹಗಳು, ರಂಗಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಒಂದು ಅಸಂಗತ ನಾಟಕ, ಐದಾರು ಮಾದರಿಯೆನಿಸುವ ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕಗಳು, ಒಂದೆರಡು ಚರಿತ್ರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು. 'ಸರ್ವಮಂಗಳಾ' ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ತಂತ್ರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮೂರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ತನ್ನ ಹೊಸ ಅನುಭವದೊಂದಿಗೆ 'ಉಯ್ಯಾಲೆ' ಗಮನಾರ್ಹ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸಮೃದ್ಧ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನು ಪಡೆದ 'ವೈಶಾಖ' ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯೆನಿಸಿದೆ. ಪಾತ್ರ ಬಾಹುಳ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ವೈವಿಧ್ಯ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಆ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪಂಥಗಳ ಮಹತ್ವದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ 'ವೈಶಾಖ' ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಎರಡು ದಶಕಗಳ ಅವರ ಕಾಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಸಜ್ಜನರಾಗಿ ಬಾಳುತ್ತ, ಬರೆದಷ್ಟೂ ಬಂಗಾರವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಚದುರಂಗದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಕನ್ನಡ ಜನ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಉಚಿತವಾದ ಕೆಲಸ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶುಭಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕೋರುತ್ತ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣ ಗೌರವವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಚದುರಂಗ : ವ್ಯಕ್ತಿ-ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
೧೯೮೮

ಗೊರೂರು ನಮನ

ಕಳೆದ ಒಂದು ದಶಕಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಯರನೇಕರನ್ನು ಅವರ ಜನ್ಮಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ನಿಮಿತ್ತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭ ನಮಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವುದು ಕನ್ನಡದ ಭಾಗ್ಯ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ಓದು, ಮರು ಓದಿನಿಂದ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದರ್ಶನದಿಂದ, ಒಡನಾಟದಿಂದ ನನ್ನಂಥವರು ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರರೂ ಒಬ್ಬರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗೊರೂರು ಅವರ 'ಹಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರಗಳು' ಹಾಗೂ 'ನಮ್ಮ ಊರಿನ ರಸಿಕರು' ಸೇರಿವೆ. ನಾನೂ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದಲೇ ಬಂದವನಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಈ ಕೃತಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನೊದಗಿಸಿದವು. ಇತರರಿಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟದ್ದುಂಟು. ಅಂಥವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತದ್ದು 1966ರಲ್ಲಿ. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅಪ್ಪಟ ಗಾಂಧೀವಾದಿಯಾಗಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕಂಡಾಗ 'ಗರುಡಗಂಬದ ದಾಸಯ್ಯ' ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ವೇಷವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ನೆನೆಪಾಗದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹಾಸ್ಯ ಗುಣದಿಂದ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ನನಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ವಿನೋದದ ಮಾತಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ವಿರಾಮವಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಕಳೆದಾಗ ತಮ್ಮ ನೆನಪಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ರುಚಿರುಚಿಯಾಗಿ ನಮಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿದರು. ಅಂದಿನ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು (ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ) ಅವರು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಆ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು ಅದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಳೆದವರಂತೆ ಸವಿದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಅವರು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ದೊಡ್ಡವರಾಗಿ ಕಂಡರು. 1978ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಎಂಬ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಂಡ ರೀತಿ ಅನನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಗೊರೂರವರ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರದೇ ಆದ ಮೆರುಗಿದೆ. ನವಿರಾಗಿ ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸದೆ, ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ, ಕಟಕಿಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಎತ್ತಿ

ತೋರಿಸಿದಾಗಲೂ ಅದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಕಲಾವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ರಸದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವ ಅವರ ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದ ಹೇಮಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಮನಸ್ಸಿನ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಕನ್ನಡಿಗ ಹತಭಾಗ್ಯನೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. "ಹೇಮಾವತಿ ನಮ್ಮ ಉಸಿರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ರಕ್ತ.......ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಬರುವ ಗಾಳಿ ಜೀವನದಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದು 'ಹೇಮಾವತಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ' ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲದೆ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನ ಶೀಲತೆಗೂ ಎಡೆಯಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಜೀವನಚಿತ್ರ, ಭಾಷಾಂತರ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಗಮನಾರ್ಹವೆನಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಗೂ ಎಡೆಯಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು.

'ಪು.ತಿ.ನ. ನೂರರ ನೆನಪು' ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊರತಂದ ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾ ನರಸಿಂಹ ಅವರು ಇದೀಗ 'ಹೇಮಾವತಿಯ ಚೇತನ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವದು ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಈ ಇಬ್ಬರು ಮಹನೀಯರ ಅಪರೂಪದ ಮೈತ್ರಿಗೂ ಇದು ದ್ಯೋತಕವಾಗಬಲ್ಲದು. 'ದೇವರ ಕರುಣೆ ಮಿತ್ರ ಮುಖೇನ ನಮಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಮತ್ತೇತರಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಗೊರೂರು ಅವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಪು.ತಿ.ನ ಈ ಹಿಂದೆ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಬಹುದು.

'ಹೇಮಾವತಿಯ ಚೇತನ'

(ಜನ್ಮ ಶತಮಾನದ ಸಂಭಾಷಣ ಕೃತಿ)

೨೦೦೫

ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರು : ಮಾಗಿದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ವಿಮರ್ಶಕರೆಂದೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಯ ಲೇಖಕರೆಂದು. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ 'ಕಥೆಗಾರ'ದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದರ ನೆನಪಿದೆ. ಈಗಲೂ ಆಗೊಂದು ಈಗೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಾಗಲೂ ನಾನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಓದುವದುಂಟು. ಪರಿಸರವನ್ನು ಭೇದಿಸುತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಅವರ ರೀತಿ ತುಂಬಾ ಆಕರ್ಷಕವಾದದ್ದು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಅವರ 'ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ' ಕಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ('ಉದಯವಾಣಿ' ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಚಿಕೆ) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರು, 'ಸಂಪಾದಕರು ಕಥೆಯನ್ನೇ ಬರೆದುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಥೆ ಬರೆಯಬೇಕಾಯಿತು' ಎಂದರು. 'ಇಂಥ ಒತ್ತಾಯಗಳು ನಿಮಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಬರಲಿ' ಎಂದು ನಾನೆಂದಾಗ ಅವರು ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಗುಳುನಕ್ಕರು.

ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ್ದು ೧೯೫೫ರ ಮೈಸೂರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ. ವಿಮರ್ಶಾಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ'ನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಪ್ರಬಂಧ ಓದಿದ್ದೆ. ಅವರು ಬಹುಶಃ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳ'ನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ನನ್ನ ಮುಖ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೇ ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೂ ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ತಡೆದರು.

ಆಮೇಲಿನ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅನೇಕಸಲ ಕೂಡಿದ್ದೇವೆ. ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ಆದರೆ ಯಾವ ಗೊಂದಲವೂ ಇಲ್ಲದ ಅವರ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಲೆದೂಗಿದ್ದೇನೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಓದು, ಆಳವಾದ ವಿಚಾರಪ್ರಜ್ಞೆ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರಸಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. 'ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಸಾರ್ಥಕ ಬದುಕಿನ ತಿರುಳು ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ' ಎಂದು ಇತ್ತೀಚಿಗೆ ಅವರು ಒಂದೆಡೆ ಬರೆದದ್ದು, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಎರಡನ್ನೂ ಹದವಾಗಿ ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ಮಾಗಿದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ತಮ್ಮ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಮ್ಮಟಗಳಂಥ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾಗೆ ಇತರರೂ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯ ಇಂದಿನ ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಗೆ ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರಂಥವರ ಕೊಡುಗೆಯೂ

ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ಗಮನಹರಿಸಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿರಳ. 'ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ' ಯೋಜನೆ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಮುಂಚೆಯೇ ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರು 'ಕಾದಂಬರಿ-ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯ'ದಂಥ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ತಮ್ಮ 'ಸಹಚಿಂತನೆ'ಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಕಣಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ, ಇದೇ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆನ್ನಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಂತೆಯೇ ನಾಡು, ನುಡಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಕಾಳಜಿಗಳಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ. "ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆಯೇ ?"

ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರು : "ನಿಜವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿ ರಾಯರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳಿಂದ ನಾನು ಬಹಳ ಉಪಕೃತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

'ಮಯೂರ'ದಲ್ಲಿಯ ಈ ಲೇಖನವನ್ನೋದಿ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರು ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವಲ್ಲಿ (೯-೪-೧೯೬೮) ಈ ಮಾತುಗಳಿವೆ :

"ಸಂದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ, ನಿಜವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯ ಕಂಡು ಬೆರಗಾದೆ. ಖ್ಯಾತನಾಮರಾದ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೊಬ್ಬರು ತಮಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ನೆರವಾಯಿತೆಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವ ಔದಾರ್ಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿಗಿಲ್ಲ. ನೀವು ಹೆಸರು ಹೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ."

ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯೇ ವಿಮರ್ಶಕರೊಬ್ಬರು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಒಂದು ಅಪವಾದವೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಹಿತ್ಯ-ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ನಮಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಇಂಥ ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

'ಸೌಜನ್ಯ'

(ಅಭಿನಂದನ ಸಂಚಿಕೆ)

೧೯೯೧

ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲರ ಆದರ್ಶ

೧೯೩೮-೪೦ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ನಾನು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಗರಗದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರು ಮತ್ತು ಏಳನೇ ಇಯತ್ತೆ (ಮುಲ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷೆ)ಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆ ಅದೇ ಆಗ ಕೆಳಗಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಗರಗದ ಶಾಲೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯೆನಿಸಿ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಿತು. ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಭಾತಫೇರಿ, ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶ ಭಕ್ತಿಯ ವಾತಾವರಣ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಖಾದಿ ಬಟ್ಟೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮೈಮೇಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಅನೇಕ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸಭೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಉತ್ಸಾಹ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲರು ಒಮ್ಮೆ ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಹೋದ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ನೆನಪಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೂಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬರೆದ 'ಶೂರ ಸುಭಾಸಚಂದ್ರ ಬೋಸ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಶಾಲೆಯ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಓದಿದ್ದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಲುವಿನ ಶುಭ್ರ ಖಾದಿಧಾರಿಯಾದ, ಆವೇಶ ಆಡಂಬರಗಳಿಲ್ಲದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಎಫ್. ಪಾಟೀಲರ ಅಂದಿನ ಸೌಮ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ನಾನು ಕಾಲೇಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು 'ವಿಶಾಲ ಕರ್ನಾಟಕ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಒಂದೆರಡು ಕವಿತೆಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಹನುಮನಮಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಸ್ತರಣ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಸಮೀಪದ ಸಂಪರ್ಕ ಒದಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಗ್ರಾಮ ಸುಧಾರಣೆ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಒಕ್ಕಲುತನ, ತೋಟಗಾರಿಕೆ, ಅರಣ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ನಿರಂತರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಅವರು ಬರೆದ ಲೇಖನ ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕಗಳು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ "ನೆನಪಿನ ಒರತೆ" ಗ್ರಂಥವನ್ನೋದಿ, ಪಾಟೀಲರ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇದು ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಅವರು

ಹೊರತರಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆದರ್ಶದ ಒಳನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಬೆಳಕಿಂಡಿಯಾಗಿ ಬಾಳ್ವೆಯೇ ಬೆಳಕಾಗಿರುವ ವಾಸ್ತವತೆ ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ತಳಹದಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾಡಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಮನೋಧರ್ಮದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರಾದುದರಿಂದ ಇದು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಕಥೆಯಾಗಿರದೆ, ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಒಂದು ಸಮೀಚೀನವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಯೋಗ್ಯ, ಸಮೃದ್ಧ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಸಾಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ. ಕಲ್ಪನೆಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. "ಜೀವಿಗಳ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವದ ಸೆಳೆತಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ಆದರ್ಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸೆಳೆತಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತವೆ" ಎಂಬ ಅವರ ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ಯಾವುದನ್ನೂ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಈ ಬರೆಹದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ನಿರೂಪಿತವಾದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲ ಅವು. ನಡೆದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಪಾಟೀಲರ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೋರದೆ ಅನುಕರಣೀಯವೆನಿಸಿದೆ. ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಅದರ ಬದಲು ತಮಗನಿಸಿದ ಸ್ವಂತ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನೂ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೂ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ, ಬರವಣಿಗೆ "ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅನರ್ಪಿತವಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ" ಎಂಬ ಲೇಖಕರ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಅನುಭವ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಇವರೊಬ್ಬ ವನಗಾವಲು ಸಿಪಾಯಿ (ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಗಾರ್ಡ್) ಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿರಕ್ಷರಿ ತಂದೆಯ ಆಶೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯದ ಅರಣ್ಯ ಉಪಸಚಿವ (೧೯೫೨), ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕ್ಯಾಬಿನೆಟ್ ಸಚಿವ (೧೯೫೮), ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಪ್ಲಾಂಟೇಶನ ಕಾರ್ಪೋರೇಶನದ ಚೇರಮನ್ (೧೯೭೪)ರಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲನಗೌಡರಿಗೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಸಂಕಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲ ಅಪಾರವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ನಂಬುಗೆ ತಾಳುವಂತಾದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ೧೯೩೪ರಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಮೋಟೇಬೆನ್ನೂರಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಓದಿ, ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪಾಟೀಲರು ನಂತರ ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿದ ನಿಷ್ಠೆ ಅಸಾಧಾರಣವಾದದ್ದು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಕಾರ್ಯವೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿನ ಸೇವಾಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಭಾವನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಜಗಜಾಂತರ ಭೇದವನ್ನು ಇವರು ಕಂಡಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ

ನ್ಯಾಯದ ಹೋರಾಟವು ಈಗ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆಯೆಂದೇ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ವಾರದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಇವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಋಣವನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ತೀರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಸಾದ ನಿಲಯಗಳನ್ನೂ ತೆರೆದು ಸಾವಿರಾರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ನೆರವೀಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಇಂದಿಗೂ ಆದರ್ಶವೆನಿಸಿದೆ. ಅಳುಕು ಮನದ, ಹಿಂಜರಿಯುವ ಸ್ವಭಾವದ ತಮ್ಮ ದೋಷ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಅರಿವೂ ಅವರಿಗಿದೆ. "ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನ ಮುಡಿಪಿಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲದೆ, ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ದೋಷದಿಂದ ನಾನಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಂತಿರುವ ಸಂಕಷ್ಟಗಳೂ ಬಹಳ. ಅವ್ಯವಹಾರಿಕವಾದ ಹುಚ್ಚು ಆದರ್ಶಗಳ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಮೈಮೇಲೆ ಮರ ಕೆಡವಿಕೊಂಡಂತೆ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಾನಾಗಿಯೇ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ." ಪಕ್ಷ ಪಂಗಡ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ, ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆ, ಗತ್ತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಅನಾಸ್ತಕರಾದ ಪಾಟೀಲರಂಥವರಿಗೆ ಇಂಥ ತೊಂದರೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎದುರಿಸಿ, ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಮುನ್ನಡೆದಿರುವುದು ಅವರ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ವಿಕ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಸೇವಾ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆಂಬ ಸಂತಸ ಅವರಿಗಿದ್ದೇ ಇದೆ.

ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಕಟ್ಟಡ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಇಂದಿನ ದುರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ೧೯೩೯ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೆ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲಬೋರ್ಡ ಚೇರಮನ್ನರಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ನಡೆದು, ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ, ಗಾವಠಿ ಶಾಲೆಗಳು ಬೋರ್ಡಿನ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನಗೊಂಡುದು ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಜ್ಞ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೆರವಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳು ರಚನೆಗೊಳ್ಳುವಂತಾದುದು ಪಾಟೀಲರ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಭಾವನೆ ಕುದುರಿಸುವ ಸಾಧನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಮುಂದಾಳುಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಬೆಂಗಳೂರಿನಂಥ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಸೌಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಇಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ದೃಶ್ಯವಾಗಿರುವಾಗ, ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲರ ಆದರ್ಶವು ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ೧೯೩೭ ರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾಕೋಳ ಗ್ರಾಮವನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸಾಧನ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ ಸರಳತೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಫಲ ಸಿದ್ಧಿಸುವದೆಂಬ ಗಾಂಧೀಜಿಯ ದಾರಿಯೇ ಇವರನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದಿತು. ಅಧಿಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತ, ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದಾಗಿನ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಪಾಟೀಲರಂಥವರ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಹರಿಜನರ ಹಾಗೂ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಸೇವೆ, ಶ್ರಮದಾನದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡ

ರಸ್ತೆ, ಬಾವಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಮಹತ್ವದ ಬುನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯ ಮಹತ್ವದ ತತ್ವವೊಂದನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅರಿಯಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಗಿನ ಆಳುಗಳ ಹಾಜರಿ ಪುಸ್ತಕ, ಪಗಾರ ವಿತರಣೆ ಮೊದಲಾದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾದಿರಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಆ ಊರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರೊಡನೆ ಸವರ್ಣಿಯರೂ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಯಾರಿಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟು ಮಾಡದು? ಅಂಥ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ೩೫-೪೦ ಜನ ಹರಿಜನರು ೧೯೪೨ ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತಾದುದು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜೋಗದ ಜಲಪಾತದಿಂದ ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ (ಕಾಕೋಳಕ್ಕೆ) ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವಂತೂ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವೆನಿಸಿದೆ.

೧೯೪೫ ರ ವರೆಗಿನ, ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸುಮಾರು ೪೦ ವರ್ಷಗಳ 'ನೆನಪಿನ ಒರತೆ' ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ 'ಜೀವನ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿದಾಯಕ ಸೆಳೆತ'ಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಅವರೇ ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧. ನಾಡಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

೨. ನಾಡ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಿದ್ದ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು.

೩. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ ಹಿತೋದ್ದೇಶದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ದುಡಿಯುವುದು.

೪. ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತ ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ತತ್ವವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರತನಾಗುವುದು.

"ನಾನು ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೈಮಿತ್ಯವಾಗಿ ಆ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿಕೊಂಡು ಓದಿದರೆ ಸಾಕು" ಎಂಬ ಅವರ ಈ ಆತ್ಮಕಥೆಯ ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಹಂಕಾರ ಭಾವ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವೀಯ ಅನುಕಂಪ, ಸೇವಾಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ಆದರ್ಶಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವ ಈ ಗುಣ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಈ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಮನನ ಮಾಡುವಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಆತುರದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಈ ಕೃತಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಂಪುಟಗಳೂ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. 'ನೆನಪಿನ ಒರತೆ'ಯ ಮೂಲಕ ಅವರು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಖಣಿಯನ್ನೇ ತೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಪಾಟೀಲರೇ ಅರಿತಿರಲಾರರು.

'ಚಿರ ಚೇತನ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೧೯೮೯

ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ.

ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಯವರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಯಾವಾಗ ಎಂಬುದು ಅಷ್ಟು ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಅವರ ಸೌಮ್ಯವಾದ, ಸೌಜನ್ಯಪೂರ್ಣ ಮೆಲುನಗೆ ಮಾಸದಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಒಂದು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ (ನೆಲ-ಮುಗಿಲು) ಗದ್ಯಕೃತಿಯನ್ನೂ (ಸಾಹಿತ್ಯಚಿಂತನ) ಅವರು ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಸಹೃದಯತೆ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶೆಯ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ನಮ್ಮನ್ನು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ತಂದದ್ದು, ಸ್ನೇಹ ಸಂವರ್ಧನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕವಾದದ್ದು ಬಹುಶಃ ಕಾವ್ಯವೇ ಇರಬೇಕು. ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಹಾಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನಾವುದಕ್ಕಿದೆ ?

> **ಯಾವುದೊ ನೀಲಿಮೆಯಾಚೆಯ ಲೋಕ ?**
> **ಅದರ ದಿವ್ಯ ಬೆಳಕು**
> **ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹಗಲಿರುಳು ಜಿನುಗುತಿರೆ**
> **ನಡೆಯಲಿಹುದು ಬದುಕು**

ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಬಗೆಯ ಅರಿವನ್ನು, ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರು ಪಡೆದವರು.

> **ಬಿಗಿದ ಮುಖವನು ಸಡಿಲುಗೊಳಿಸು, ಗೆಳೆಯ**
> **ನೋಡದಿರು ಬಿರುಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಇಳೆಯ**

ಎಂಬ ಒಳದನಿಯಿಂದ ಓದುಗರ ಮನವನ್ನು ಮಿಡಿದವರು

> **ತಲೆಬಾಗೋಣ ತೆಂಗಿನ ಮರಕ್ಕೆ**
> **ಪಾರ್ಥೇನಿಯಂ ಗಿಡಕ್ಕಲ್ಲ**

ಎಂಬ ಆರೋಗ್ಯಕರ ನಿಲುವನ್ನು ತಾಳಿದವರು. ಕಾವ್ಯಪಂಥ ಅಂತವಿಲ್ಲದ್ದು, ಅದರ ಗುರಿ ಅಗಮ್ಯ ಎಂದು ನಂಬಿದವರು. "ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ; ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ" ಎಂದು ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಕವಿ-ಕಲಾವಿದನ ಲಕ್ಷಣವೂ ಆಗಿದೆ.

ಅಂದಹಾಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನ, ಆಲೋಚನ, ಪರಿಭಾವನೆ ಮೊದಲಾದವು

ಅವರ ಹತ್ತಾರು ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿವೆ. ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಅವರ ಬರವಣಿಗೆ ಸಮತೂಕದ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಕೃತಿನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ; ಸಮಗ್ರದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಡಾ|| ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ನಂತರದ ಪೀಳಿಗೆಯ ಗಣ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ. ಒಬ್ಬರು ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಇಂಥ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಕನ್ನಡದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಪೋಷಿಸಲು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಅವರು ಅನುವಾದಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕವಾದುವುಗಳು.

ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದೆ. ಅವರ ನೂರೊಂದನೆಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವ ಸದವಕಾಶ ನನಗೆ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒದಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿದಂತೆ ಗುಣವೂ ಏರುತ್ತ ಹೋಗಿರುವುದು ಈ ಕೃತಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಚಿಕ್ಕವೂ, ಕೆಲವು ದೊಡ್ಡವೂ ಇರಬಹುದು. 'ಮಹಾಕವಿಯೊಡನೆ ಮಾತುಕತೆ' ಎಂಬುದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೂ ಅಧಿಕೃತವೂ ಆದ ದಾಖಲೆಯಿಂದಾಗಿ ಅದೊಂದು ಹೊಸಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ 'ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ'ಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯುಳ್ಳ 'ಅಂತರತಮ' ವಚನಗಳು. ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದ (1976) ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ. ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ : "ಇದುವರೆಗಿನ ಸಾಧನೆ ನನಗೆ ಅಮಲೇರಿಸಿಲ್ಲ. ತೃಪ್ತಿತಂದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಙ್ಮಯ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹೇರಾಸೆ ನನ್ನದು." ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಅವರು ಅದೇ ಆಶೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರ ಆಸೆ ಫಲಿಸಲೆಂಬುದು ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರೆಲ್ಲರ ಹಾರೈಕೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಅವರ ನೂತನ ಕೃತಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಂದುಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಹೃದಯತುಂಬಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ಸಾರ್ಥಕ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೧೯೯೦

ಗೃಹಸ್ಥ ಸ್ವಾಮಿ

ಡಾ. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ಮೈಸೂರಿನ 'ಉದಯ ರವಿ'ಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೇ ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. 1955-ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸಲ ನಾನು ಕುವೆಂಪು ಅವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮವಯಸ್ಕರೊಬ್ಬರು ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಸಂಪುಟವನ್ನು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಅವರ ರುಜುವಿನೊಂದಿಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವರು ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಎಂಬುದು ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಮಾತಿಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆ ಸಂದರ್ಭ ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರು ಅವರ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ('ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ') ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಲಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹ ಗಾಢವಾಗಲು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವೇನೂ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರು ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವಾಗ ಈಗಲೂ 'ತಿ. ರು. ಸ್ವಾಮಿ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಗುರುವಿನಿಂದ ಶ್ರೀಕಾರ ಪಡೆದವರು.

ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸರಳ ಹಾಗೂ ನಿರಾಡಂಬರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಾನು ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರ ನಡೆ-ನುಡಿಯಲ್ಲಿ, ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಮೃದುವಾದ ಮುಗುಳು ನಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ತನ್ನ ಶುಭ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ರತೆ ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ವೈಪುಲ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಅನೇಕ ಸಲ ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟದ್ದುಂಟು. ಸೃಜನ, ಸಂಶೋಧನ, ವಿಮರ್ಶೆ ಈ ಮೂರೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೈದಿರುವ ಸಾಧನೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ತನ್ನ ಅಂತಸ್ಸತ್ತ್ವದಿಂದ ಅದು ತುಷ್ಟಿಗೊಂಡು, ಪರಿಶ್ಕೃತೆಯತ್ತ ಸಾಗಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು.

'ತಪೋರಂಗ' ಅವರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದರೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ವಿಮರ್ಶೆ-ಪ್ರಬಂಧ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ಅವರ ನಿಜವಾದ ತಪೋರಂಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಹಾಗೂ 'ತೌಲನಿಕ

ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ'ಗಳಂತಹ ಬೃಹತ್ಕೃತಿಗಳು ಅವರ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಿವೇಚನೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದ್ದರೆ, 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ : ವೈಚಾರಿಕ ಅಧ್ಯಯನ', 'ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ', 'ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ'ದಂತಹ ಚೊಕ್ಕ ಕೃತಿಗಳು ಶರಣರ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರದರ್ಶನವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿವೆ. ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಅವರನ್ನು ಆ ವಿಷಯಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಪ್ರಮುಖ ಶರಣರ ಜೀವನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು, ಅವರ ಅನುಭಾವದ ನಿಲುವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಪರಿಪೂರ್ಣದೆಡೆಗೆ' (ಅಲ್ಲಮ), 'ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ' (ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ). 'ಕರ್ತಾರನ ಕಮ್ಮಟ' (ಬಸವಣ್ಣ), 'ನೆರಳಾಚೆಯ ಬೆಳಗು' (ಸಿದ್ಧರಾಮ), 'ಜ್ಯೋತಿ ಬೆಳಗುತಿದೆ' (ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ) ಈ ಹೆಸರುಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿವೆ.

ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬಲ್ಲ, ಪಂಡಿತಪಾಮರರಿಬ್ಬರೂ ಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಬಲ್ಲ ಕೆಲವೇ ಶಕ್ತರಾದ ವಾಗ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳೂ ಒಬ್ಬರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 'ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯ'ದ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸಗಳು ಧಾರವಾಡದ ಸಭಿಕರನ್ನು ತನ್ಮಯಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಮಠಗಳ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಗೃಹಸ್ಥ 'ಸ್ವಾಮಿ'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. "ಇತರರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ, ತಾನೂ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಮುಖನಾಗದೆ ಇರುವವನ ಕುಟುಂಬ ಜೀವನವು ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಪೋಬಲವುಳ್ಳುದು" ಎಂಬ "ತಿರುಕ್ಕುರಳ್"ನ ನುಡಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಘಾತಗಳು ಒದಗಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಶರಣಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಅವರು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಥ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸಹೃದಯ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ಬಾಳಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಶುಭಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕಾಗಿ ಕೋರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಜನಮನವನ್ನು ಸದಾಕಾಲವೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರಲಿ ಎಂದು ಸರ್ವದಾ ಹಾರಯಿಸುತ್ತೇನೆ.

'ಶಿವ ಚಿಂತನ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೧೯೮೮

ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ : ಒಂದು ಸ್ಮರಣೆ

೧೯೪೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಾನು ಅದೇ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದೆ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರು ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದು ಪಾಸಾಗಿರುವ ಸುದ್ದಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಹರ್ಷದ ವಾತಾವರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಆಗ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠರ ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥ ಒಂದು ಸಭೆಯ ಏರ್ಪಾಡಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಸಭೆಯಂತೂ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಹಬ್ಬದ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಹಿರೇಮಠರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಿತೀಯ ರ್‍ಯಾಂಕ್ ಪಡೆದಿದ್ದ ಆರ್. ವಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರೂ ಅಂದಿನ ಸಭೆಯ ಸನ್ಮಾನಿತ ಅತಿಥಿಯಾಗಿದ್ದರು. (ಇವರೇ ಮುಂದೆ ರಾಕು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು.)

ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರನ್ನು ನಾನು ಕಂಡದ್ದು ಅದೇ ಮೊದಲ ಸಲ. ವಿನಯ, ಸಾದಾತನ ಅವರಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂದಿನ ಸಭೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಕರ್ಷಣೆಯೆಂದರೆ ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಕೆ.ಇ. ಬೋರ್ಡ್ಸ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಅವರೇ ಅಂದಿನ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ, ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಪ್ರೊ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ ಅಂದು ಮಾತನಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರು. ಹಿರೇಮಠರು ತಮ್ಮ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಕಂಠಶ್ರೀಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಅಂದಿನ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು ಕನ್ನಡತಾಯ ತೇರು ಸಿಂಗಾರಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. ತೇರಿನ ಮಿಣಿಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ತುಂಬ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ಅವರು ಬಯಸಿದಂತೆ ಆರ್.ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರು ಕನ್ನಡದ ಮುನ್ನಡೆಗೆ ಕೊನೆ ಯವರೆಗೂ ದಣಿವರಿಯದೆ ದುಡಿದು, ಕನ್ನಡ ತಾಯ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಿದರೆಂಬ ಭಾವನೆ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

ನಾನು ಆರ್. ಎಲ್. ಎಸ್. ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರು ಕೂಡಿಕೊಂಡು- ಕಾಲೇಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಮಿತ್ರರೂ ಇದರಲ್ಲಿದ್ದರು - 'ಕಿರಿಯರ ಬಳಗ'ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಲಿಂಗಾಯತ ಟೌನಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರು ರಬಕವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ನಿಯೋಜಿತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಲು ಬಳಗ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಿರಿಯರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿತ್ತು. ಮರುವರ್ಷವೇ ಮತ್ತೆ ಅಂಥ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಕಿರಿಯರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಒದಗಿತು. ಹಿರೇಮಠರನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದೇ ವರ್ಷ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಿ. ಇ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ರ್‍ಯಾಂಕ್

ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ಮಗದುಮ್ ಅವರನ್ನು ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸನ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಆರ್. ಸಿ. ಯವರು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಂದಾಳತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದವರು ಬಿ. ಎಸ್‌ಸಿ. ಯಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠ ಅವರಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಆರ್. ಸಿ. ಯವರ ಪರಿಚಯವಿದ್ದಿತಲ್ಲದೆ ಅವರ ಕಟ್ಟಾ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. (ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಎಸ್. ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠರು ಆರ್. ಸಿ. ಯವರ ಬೀಗರಾದದ್ದು ಒಂದು ಯೋಗಾಯೋಗವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು). ಅತ್ಯಂತ ಸಜ್ಜನರೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠ ಅವರು ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅದೇ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅಂದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ಕಿರಿಯರ ಬಳಗ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಕೈಬರೆಹದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರ್. ಸಿ. ಯವರು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಸಭೆಯನಂತರ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಕೈಬರೆಹವನ್ನು ತಾವು ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದರು. ('ಚೆಂಬೆಳಕು' ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಬರೆದ ತಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಆರ್. ಸಿ. ಯವರು ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.)

ನಾನು ಎಂ.ಎ. ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ರೀಡರ್ ಆಗಿ ಬಂದರು. ನಮಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಐದಾರು ಜನ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಲ್ಲಿ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರಾದರು. ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ಲಿನ ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಅವರು ನಮ್ಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಧ್ಯಾಪನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಅವರ ಜ್ಞಾಪಕ ಶಕ್ತಿ. ಈ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದ ಅವರ 'ಸುಮಾಂಜಲಿ' (ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ) ಹಾಗೂ 'ಮಹಾಕವಿ ರಾಘವಾಂಕ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದ ನಾನು ಅವರು ಕವಿಹೃದಯದ ಪಂಡಿತರೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದೆ. ೧೯೫೨ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಆ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಬ್ಯಾಚಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮರುವರ್ಷ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಹಿರೇಮಠರು ವಿಭಾಗದ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯವರ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಆಗಾಗ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕಷ್ಟ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಮೈಗೂಡಿ ಕೊಂಡು ಬಂದುದರಿಂದ ಒದಗಿದ ತೊಂದರೆಗಳಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗದೆ ಕರ್ತವ್ಯನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹಿರೇಮಠರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೆ ಅವರಿಗೆ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತದ್ದು ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರದು. ಈ ಮೊದಲೇ ಬೆಳಗಾವಿ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದ ಅವರು ಸಂಶೋಧನ ಸಂಪಾದನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯದ ಯೋಜನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಸವನಾಳರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೯೫೨ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಳರ

ಆಕಸ್ಮಿಕ ನಿಧನ ಹಿರೇಮಠರನ್ನು ಕಂಗೆಡಿಸಿದರೂ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಬಸವಪುರಾಣದ ಸಂಪಾದನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿದರು. ಹಿರೇಮಠರ ಮುಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಶುಭೋದಯಕ್ಕೆ ಇದು ನಾಂದಿಯಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು.

೧೯೫೨ ಅಗಸ್ಟ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟನ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಸಹಾಯಕ ಕುಲಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಎಸ್. ಎಸ್. ಒಡೆಯರ್ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ಸಿ. ಸಿ. ಹುಲಕೋಟಿಯವರು ಚೋಟಾ ಮಹಾಬಳೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ (ಈಗಿನ ಕ್ಯಾಂಪಸ್) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ಲಿನ ೩೦ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಸತಿಗೃಹವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಹಿರೇಮಠರೇ ಅದರ ವಾರ್ಡನ್ ಆಗಿದ್ದರು.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದೀಮಠರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಗಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದೊಡನೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರು ಅವರ ಬಲಗೈಯಾಗಿ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿ ಅವರೊಡನೆ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಕಾಲೇಜು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ಆಫೀಸ್ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಸಂಬಳವನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ದೇಣಿಗೆಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಯೋಜನೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ಹಿರೇಮಠರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸೇವೆಗೆ ಕಂಕಣ ಬದ್ಧರಾದರೆನ್ನಬಹುದು. ೧೯೫೩ ರ ಡಿಶಂಬರ್‌ದಿಂದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರ ತೊಡಗಿದ ಅವರು ದಿನವೂ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ನಡೆದುಕೊಂಡೇ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರು ಅಷ್ಟು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

೧೯೫೪ ರ ಅಗಸ್ಟನಲ್ಲಿ ಡಾ. ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟೆಯವರು ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೊಡನೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹೊಸ ಅಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಶೇಷ ಒಲವು ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಪ್ರೊ. ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಯವರು ಮರಳಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೊಡನೆ ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರು ೧೯೫೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಪದೋನ್ನತಿ ಪಡೆದಿದ್ದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಸಂಶೋಧನೆ, ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ, ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನ ಪತ್ರಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಹಕಾರ ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. 'ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ ಸಂಗ್ರಹ'ದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆ ಮುಂದೆ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರೇಮಠರು ಬಿಡುವು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಿಡುವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಉಪನ್ಯಾಸಕರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ, ತತ್ವಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡಿತೋರಿಸುತ್ತ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ತಮಗಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರು ತಮ್ಮ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಬಲಪಡಿಸಿದರು. ಡಾ. ಪಾವಟೆಯವರ ಬೆಂಬಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಹಿರೇಮಠರು ವಿದೇಶ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಸಮಗ್ರ ವಚನ ವಾಙ್ಮಯ ಸಂಶೋಧನ, ಸಂಸ್ಕರಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಟನ ಯೋಜನೆಗೆ ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ಯಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಸಹಾಯ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಅಕಾಡೆಮಿಕ್ ವಲಯದ ಹೊರಗಿರುವ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು, ತಜ್ಞರನ್ನು ಈ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಇದರ ವಿಶೇಷ. ನಾಗಭೂಷಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು, ಈಶ್ವರ ಸಣಕಲ್, ಮೇವುಂಡಿ ಮಲ್ಲಾರಿ, ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿರುಸಾಗಿ ನಡೆಸಿ ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ, ತಾಡವೋಲೆ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಭಂಡಾರ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಾನಪದ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನದ ಕಾರ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಜೇನುಗೂಡನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುವಂತಿತ್ತು.

ಹಲವಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಹಿರೇಮಠರು ವಿಭಾಗದ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸು. ೪೦ ರಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಗಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಿದೆ.

ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಚನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಬಗ್ಗೆ ('ಮುಕ್ತಿಕಂಠಾಭರಣ') ಎದ್ದ ವಾದ ವಿವಾದ ಕೆಲಕಾಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಪ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಾಶಕನಾಗಿ ನನಗೂ ಅದರ ಬಿಸಿ ತಾಗದೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಹಿರೇಮಠರಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಿದ್ದ ಉತ್ಸಾಹ ಮುಂದೆ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದುದು ಒಂದು ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ಡಾ. ಎ. ಎಸ್. ಅಡಕೆಯವರು ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಗೊಂಡು ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದ ಇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ಮುಂದುವರಿದವು. ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ ೧೯೬೯ ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಹೊಂದಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿದ ಸ್ವತಂತ್ರ

ಕಟ್ಟಡದ ಕಾರ್ಯ ಆಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡರೂ ಮುಂದೆ ಹಿರೇಮಠರು ಕುಲಪತಿಗಳಾದಾಗಲೇ ಅದು ಪೂರ್ತಿಗೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ಯೋಗಾಯೋಗವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

೧೯೭೪ ರಲ್ಲಿ ಹಂಗಾಮಿ ಕುಲಪತಿಯೆಂದು ಅಧಿಕಾರವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಿರೇಮಠರು ಪಾವಟೆ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ನಡುವೆ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿನ ಅಶಿಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಿರೇಮಠರು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸರಿಪಡಿಸಿದರು. ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮೇಲೆದ್ದು ಪೂರ್ತಿಗೊಂಡವು. ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡಿತು. ಸಿಂಡಿಕೇಟಿನ ಕೆಲವು ಸದಸ್ಯರು ಸಹಯೋಗ ಹಾಗೂ ಹಿತೈಷಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಅವಧಿಗೆ ಹಿರೇಮಠರು ಕುಲಪತಿಯೆಂದು ನೇಮಕಗೊಂಡಾಗಲೇ ಅವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕುಲಪತಿನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ರಜತೋತ್ಸವ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಆ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು.

ಡಾ. ಹಿರೇಮಠರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಜೀವನ 'ಸುಮಾಂಜಲಿ' (೧೯೪೪) ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ೧೯೫೪ ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಮೇರಿಕೆಯ ಬರ್ಕ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಿತು.

ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಯ್ತು
ಎತ್ತಿ ಮೈದಡವಿಲ್ಲ
ಮುತ್ತನಿಡು ತಾಯೆ ನಾ ಪರದೇಶಿಯೆ ?
ಎತ್ತ ಹೋದರೂ ನಿನ್ನ
ಹತ್ತಿರವೆ ನಾನಿದ್ದೆ
ಸುತ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗಿರಿಯನೇರುತಿರಲು

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ಒಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು 'ಮೌನಸ್ಪಂದನ' ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದರ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. 'ದೂರದ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬರಿಗೈಯಿಂದ ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಕಥೆ 'ಉರಿಬರಲಿ, ಸಿರಿಬರಲಿ'ಯ ಅರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದಿರುವುದು ಅವರ ಅಗಾಧವಾದ ಜ್ಞಾಪಕಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಪೀಠದ ಶಿಲ್ಪಿಗಳಾಗಿ, ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಡಾ. ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠರ ಹೆಸರನ್ನು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠಕ್ಕಿಡುವುದಾದರೆ ಅದೊಂದು ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಬಲ್ಲದೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

'ಡಾ|| ಆರ್. ಸಿ. ಹಿರೇಮಠ ನಾವು ಕಂಡಂತೆ'
(ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ)
೧೯೯೯

ಗುರುನಾಥ ಜೋಶಿ : ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು

ನಾನು ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ 'ದೇವದಾಸ' ಕಾದಂಬರಿ ಉಪಪಠ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಬಗೆಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದ್ದಿತು : ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಕುವ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಗುರುನಾಥ ಜೋಶಿಯವರ ಹೆಸರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿತು. ಅವರು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲವೆ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒದಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯ, ಸಾಧಾರಣ ಎತ್ತರದ, ಸದಾ ಖಾದೀಧಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರು, ನೋಡಲು ಸರಳ ಆದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಣತ್ತಿದ್ದರು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆಯೇ ಮುಖದಲ್ಲಿಯ ಮುಗುಳು ನಗೆಯೂ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಅವರು ಹಿಂದೀ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನ ದಾರಿ ಒಂದೇಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ನಿಸರ್ಗ'ದ ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯರು ಆಗ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಸದಾ ಖಾದೀಧಾರಿಗಳು. ಅವರ ಪರಿಚಯ ಆಗಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಜೋಶಿಯವರ ಪರಿಚಯವೂ ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆದಹಾಗೆ ನೆನಪು. ಅಧ್ಯಾಪನ, ಪ್ರವಾಸ, ಬರವಣಿಗೆ, ಭಾಷಣ- ಹೀಗೆ ಸದಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಸ್ಥೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ಕೆಲವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಣ್ಯರೆನಿಸಿದ್ದರು.

ಕೆಲಕಾಲ ಜೋಶಿಯವರು 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರೊಡನೆ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದಿತ್ತು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ 'ದೇವದಾಸ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ನನಗೆ ಶರಶ್ಚಂದ್ರರ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ ಗುರುನಾಥ.ಜೋಶಿಯವರು. ಅವರೇ ಬಂಗಾಲಿಯಿಂದ ಅನುವಾದಿಸಿದ 'ಪರಿಣೀತಾ' 'ಚಂದ್ರನಾಥ', 'ಶ್ರೀಕಾಂತ', 'ಚರಿತ್ರಹೀನ', 'ಷೋಡಶಿ', 'ಸುಮತಿ', 'ಅನುರಾಧ' ಮೊದಲಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಓದುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರೇಮಚಂದರ ಅನೇಕ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟೂಬಿಡದೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಶರತ್ ಶತಮಾನೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಜೋಶಿಯವರ 'ಶರಚ್ಚಂದ್ರ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ, ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು

ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಒಂದು ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದೀ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇತುವೆಯಂತೆ ಜೋಶಿಯವರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. 'ಹಿಂದೀ-ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಕೋಶ', 'ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ-ಹಿಂದೀ ಶಬ್ದಕೋಶ', 'ಸುಬೋಧ' 'ಹಿಂದೀ-ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ,' ಮೊದಲಾದವು ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ವರದಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರೆದದ್ದು ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಉತ್ತಮ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದು ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಕೆಲಸ ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವಂಥದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಕುಲಪುರೋಹಿತ ಆಲೂರು ವೆಂಕಟರಾಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. 'ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕೀ ರೂಪರೇಖಾ' ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದ ಬಹುಮಾನಿತ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. 'ಪತ್ರ-ಪುಷ್ಪ' ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಬರೆದ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ಕಾರಂತರ 'ಅಳಿದ ಮೇಲೆ' ಹಾಗೂ ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ'ಯಂಥ ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಹಿಂದೀ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳು ಜೋಶಿಯವರನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಕತೆಗಳ ಹಿಂದೀ ಅನುವಾದವನ್ನು ಹಿಂದಿಯಿಂದ 'ಮೀರಿಮಗಳು' ಮತ್ತು 'ಆರು ಬೀಘ ಭೂಮಿ' ಕೃತಿಗಳ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಇವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟುದು ಜೋಶಿಯವರ ಅನುವಾದದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದನ್ನು ಇವರು ಹಿಂದಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದು 'ಗಲ್ಪ ಸಂಸಾರ ಮಾಲಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ೧೯೩೮ ರಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಅದು ಪ್ರೇಮಚಂದರ ಮಗನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿರುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಜೋಶಿಯವರ ಈ ಭಾಷಾಬಾಂಧವ್ಯದ ಕಾರ್ಯ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಗುಜರಾತಿ ಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇವರು ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ 'ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಲಿದಾನ' ೧೯೩೭ ರ ವರೆಗಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದರೆ, "ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಇತಿಹಾಸ' ೧೯೩೭ ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಇತಿಹಾಸ. ಇದು ಆಗಿನ ಹಿರಿಯ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಶ್ರೇಷ್ಠ ದಾನ" ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಥೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾದರೆ 'ನನ್ನ ಕಾಶ್ಮೀರ ಪ್ರವಾಸ' ಅವರ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಆಂದೋಲನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಜೋಶಿಯವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ ಅಪ್ಪಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದಿಗಳು. ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಹಿಂದೀ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಮೊದಲಾದ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವ ಅಮೂಲ್ಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿವೆ.

ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದು ಜೀವನದ ಅಮೃತ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಕಂಡಿರುವ ಜೋಶಿಯವರ ಉತ್ಸಾಹ, ಸರಳತೆ, ಸಜ್ಜನಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮುಪ್ಪು ಆವರಿಸಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಗುರುನಾಥ ಜೋಶಿಯವರಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಇದ್ದುದಾದರೆ ಭಾರತದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಕೊಡಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ಸಾಮರಸ್ಯವುಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

'ನಮ್ಮ ಗುರಣ್ಣ'
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
೧೯೮೪

ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಸ್. ಗಣಾಚಾರಿಯವರ ಸ್ಮರಣೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅನೇಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಪರ್ಕ ಒದಗಿದ್ದು ಒಂದು ಸುಯೋಗ. ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆ, ಸಂಶೋಧನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದನೆ, ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸ ಮಾಲೆಗಳು - ಹೀಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವರ್ಗದವರು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಹಕಾರ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ವಿಭಾಗದ ಡಾ.ಸಿ.ಆರ್. ಯರವಿನತೆಲಿಮಠ ಅವರು ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಸಾರಾಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವರ ಥೀಸಿಸ್ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಆ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಸ್. ಗಣಾಚಾರಿಯವರಿಗೆ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ಕೋರಿದ ಪ್ರಸಂಗ ಇಂದಿಗೂ ನನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ. ವಿದ್ಯಾವಿನಯ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಪ್ರೊ. ಯರವಿನತೆಲಿಮಠರಂಥವರು ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಗುರುವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷವೆನಿಸಿತು.

ಪ್ರೊ. ಗಣಾಚಾರಿಯವರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಮೊದಲಾದ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಭದ್ರಾಕಾರವನ್ನು ನಾನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದ್ದುಂಟು. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಅವರ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇನು ಕಾರಣದಿಂದಲೊ ಏನೊ ನನಗೆ ಅವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಿಚಯವಾಗಲಿ, ಸಮೀಪದ ಸಂಪರ್ಕವಾಗಲಿ ಒದಗದೇ ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೆನೆದರೆ ನನಗೇ ಇಂದು ಅಚ್ಚರಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ನಾನು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆನಾದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಆ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪರಿಣತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಅವರ ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ತೃಷೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾದವನೇ ನಿಜವಾದ ಅಧ್ಯಾಪಕನಲ್ಲವೆ?

ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತಲೆ ಎತ್ತಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಅಂದು ಪಟ್ಟ ಪರಿಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕ ದುಡಿದ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದದ್ದು. ವಿಜಾಪುರದ ವಿಜಯ ಕಾಲೇಜಿನ ರೂವಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೂ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು

ವಿದ್ಯಾಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಸಫಲರಾದ ಪ್ರೊ. ಗಣಾಚಾರಿಯವರನ್ನು ಇಂದು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿದೆ. ಬೋಧನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಕ ಮತದಾರ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ವಿಧಾನ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕೀರ್ತಿ ಅವರದಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ 'ಸೇವಾ ಧರ್ಮ' ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಇಂದು ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಒಳಗೊಳಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ 'ಸೇವೆ' ಕೈಕೊಳ್ಳುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ತಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಲಭವಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾರಿಯಾಗಿ ಅದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಶೋಚನೀಯ.

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು ಪ್ರೊ. ಬಿ. ಎಸ್. ಗಣಾಚಾರಿ, ಡಾ. ಎಚ್. ಟಿ. ಸಾಸನೂರ ಅಂಥವರನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನೇಕರು (ಉದಾ : ಡಾ. ಯರವಿನತೆಲಿಮಠ, ಪ್ರೊ. ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ, ಡಾ. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ. ಆರ್. ಎಸ್. ಚುಳಕಿ, ಡಾ. ಆರ್. ಕೆ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮೊದಲಾದರು) ಈ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಗಣ್ಯ ಲೇಖಕರೂ ಆಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿರುವದು ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಕ ಅಥವಾ ಗುರು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಏನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ : 'ಶಿಷ್ಯಾದಿಚ್ಛೇತ್ ಪರಾಜಯಂ'; ಯಾವುದರಲ್ಲಿ? ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ, ವಿನಯದಲ್ಲಿ, ವಿವೇಕದಲ್ಲಿ. ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ನೀಗಿಕೊಂಡು, ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಾರ್ಥದತ್ತ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಮಷ್ಟಿಯ ಹಿತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹಿತವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ; ತಾನೂ ಬದುಕಿ ಅನ್ಯರನ್ನೂ ಬದುಕಗೊಡುವ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನ ಪ್ರಭಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. Henry Adams ಎಂಬವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ : A teacher affects eternity. He can never tell where his influence stops.

ಗುಣಕ್ಕಿಂತ ಹಣವೇ ಮೇಲಾಗಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ಮೌಲ್ಯರಹಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗುರುಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದು, ಅದನ್ನು ಯುವ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವದು ಎಂದಿಗಿಂತ ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಗತ್ಯವೆನಿಸಿದೆ.

'ಸಮರ್ಪಣೆ'

(ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ)

೨೦೦೧

ಹಿರಿಯರಾದ ಹಿರೇಗೌಡರು

ನಾನು ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಆಯ್. ಜಿ. ಹಿರೇಗೌಡರು ಒಬ್ಬರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಚುರುಕಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಎದುರಿಗೆ ಬಂದವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ, ಹಿರಿಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸಮಾನಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ನನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಕಾನೂನು ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿರೇಗೌಡರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದು, ವಕೀಲವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.

ನಾನು ಕಲ್ಯಾಣನಗರದ ನಿವಾಸಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಹಿರೇಗೌಡರನ್ನು ನೋಡದೆ ಇರುವ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬೆಳಗಿನ ವಾಯುವಿಹಾರವನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಶುಭ್ರ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಚೂಪಾದ ಗಾಂಧಿ ಟೊಪ್ಪಿಗೆ, ಬೀಸಾದ ನಡಿಗೆ, ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣಿನ ದೃಷ್ಟಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ನಿಲುವು. 'ಕಂಡ ಭಕ್ತಂಗೆ ಕೈಮುಗಿವಾತನೇ ಭಕ್ತ' ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನುಡಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂದವರೆಷ್ಟು ? ಶರಣರ ತತ್ವಗಳು, ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೆಯೇ ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತ, ಪೈಗಂಬರ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾತ್ಮರ ತತ್ವಗಳ ತಿರುಳನ್ನು ಅದೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದವರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಅಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಆಡಂಬರದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಪ್ರಗತಿಗೆ, ಹೃದಯದ ವೈಶಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುವ ಅಮಾನವೀಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಯದೆ-ಕಾನೂನಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಮೀರಿದ ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ನೈತಿಕಬಲದಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ವಿವಿಧವರ್ಗದವರ ಗೌರವ ಮನ್ನಣೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು.

ಯಾವುದೇ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಹಿರೇಗೌಡರನ್ನು ತಮ್ಮವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಮರೆಯದ ವಾಸ್ತವತೆ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಧಾರವಾಡದ ಲಿಂಗಾಯತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಅದೇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾನೂನು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಮಠಮಾನ್ಯಗಳು ಇವುಗಳ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ತೊಂದರೆಯನ್ನನುಭವಿಸಿದ್ದರೂ

ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಲತೆಯನ್ನು ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಿ ಆಗಲೇ ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು. ಆದರೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಾ 'ಹಿರಿಯ' ಗುಣವನ್ನು ಮೆರೆದ ಹಿರೇಗೌಡರು ಬದುಕಿದ ರೀತಿ, ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಜೀವನಮೌಲ್ಯಗಳು, ಅರಿತು ಆಚರಿಸಿದ ತತ್ವಗಳು, ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಗುಣಗಳು, ಪಡೆದ ಜನಪ್ರಿಯತೆ, ಆಡಿ ಹೋದ ಅನುಭವದ ನುಡಿಗಳು, ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಹಿರಿಮೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಇನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೀಗೆ ಇವೆರಡೂ ಒಂದಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ನಾವು ದಿನವೂ ಹಲವಾರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅವರೊಡನೆ ನೂರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತೇವೆ ಆದರೆ ಅವನೆಂಥ ಅದ್ಭುತವ್ಯಕ್ತಿ ಎನ್ನುವುದು ನಮಗೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಅರಿವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಷೇಕ್ಸಪಿಯರ್ ಕವಿಯ ಹ್ಯಾಮ್ಲೆಟ್ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ (ಎರಡನೆ ಅಂಕದ ಎರಡನೇ ದೃಶ್ಯ) ಈ ಉದ್ಗಾರ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ.

What a piece of work is man ! How noble in reason ! How infinite in faculties ! In action how like an angel !

ಮಾನವ ಅದೆಂಥ ಅದ್ಭುತವಾದ ಕೃತಿ ! ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇನು ಘನತೆ ! ಅದೆಂಥ ಎಲ್ಲೆಯರಿಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ! ಆಕಾರದಲ್ಲೂ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇನು ರಚನಾಕೌಶಲ ! ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ ಶಕ್ತಿ ! ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ದೇವತೆಯಂತೆ !

ನಮ್ಮ ಹಿರೇಗೌಡರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಷೇಕ್ಸಪಿಯರನ ಈ ನುಡಿಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ನನಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ.

'ನ್ಯಾಯ ನಿಧಿ'
(ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥ)
೨೦೦೪

ಗೊ. ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪ : ನಾನು ಕಂಡಂತೆ

ಬೊಗಸೆಗಂಗಳು, ನೀಳನಾಸಿಕ, ದಾಳಿಂಬದ ದಂತ ಪಂಕ್ತಿ, ತಿದ್ದಿ ತೀಡಿದ ಬೈತಲೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯಂಥ ಶುಭ್ರವಸನ, ಆತ್ಮೀಯತೆಯ ನರುಗಂಪು-ಇದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರವೆಂದು ಬಗೆದರೆ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ; ಗೊ. ರು.ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರನ್ನು ನೋಡದಿರುವ ನಿಮ್ಮ ತಪ್ಪು. ಬಣ್ಣವನ್ನು ಪಂಪನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕಾದೀತು: 'ಕದಳೀ ಗರ್ಭಶ್ಯಾಮ' ಅವರನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡಾಗ ಈ ಚಿತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದು. ಈಗಲೂ ಅಷ್ಟೆ ; ಆದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚಾಳೀಸಿನ ಅಲಂಕಾರ, ಬೈತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಗೂದಲು. ಒಪ್ಪ ಓರಣದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸರಳತೆ ಸಜ್ಜನಿಕೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಮೂವತ್ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, (ಫೆಬ್ರುವರಿ ೧೯೫೭) ಗಿರಿಯಾಪುರದಲ್ಲಿ (ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆ) ಶಿವಾದ್ವೈತ ಪ್ರಚಾರಕ ಸಮಿತಿಯವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಎಂಟನೆಯ ಶಿವಾನುಭವ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣಕಾರನಾಗಿ ನಾನು ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗ ಗೊ. ರು. ಚ. ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚಯ. ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದವರೂ ಅವರೇ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಾವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗದಿದ್ದರೂ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗೆಲ್ಲ ಅದೇ ಸ್ನೇಹದ ಸುಗಂಧ ಸುಳಿದು, ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಗೊ. ರು. ಚ. ಗೋರೋಚನ (ಒಂದು ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ) ಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೆಸರಾಗಿ ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಗಿರಿಯಾಪುರದ ಅಂದಿನ ಆ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ರೀತಿ, ಸಮಯ ನಿಷ್ಠೆ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಮಾತು, ಆದರಾತಿಥ್ಯ - ಒಂದೊಂದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿವೆ. ಅಂಥ ಸಾವಿರಾರು ಸಭೆ-ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ಅವರು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ, ತಮ್ಮ ಸಂಘಟನಾ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ, ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ, ಜನತೆಯ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅದು ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಅವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ೧೯೬೧ರಲ್ಲಿ ಗಿರಿಯಾಪುರದ ಸಮಿತಿ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ವಿಭೂತಿ' ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿತು. ಅದು ಗೊ. ರು. ಚ. ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಅದೇ ಬಗೆಯ ಏಳೆಂಟು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಅವರು ಕಾರಣಕರ್ತರಾದದ್ದುಂಟು.

೧೯೬೭ ರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖದ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅದು ಜಾನಪದದಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ. ತರೀಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಪ್ರೇರಕಶಕ್ತಿಯಾಗಿ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದ್ದಿತು.ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ

ಸಮ್ಮೇಳನದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ('ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ') ಮಂಡಿಸಿದೆ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಕವಿವರ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಆ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಮೂಲಕ ಅವರು ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಲುಪಿಸಿದೆ. 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪರವಾಗಿ ಅವರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೀವೇ ಓದಬೇಕು' ಎಂದು ಅವರು ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ನನಗೆ ವಹಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದರು. ನೆರೆದಿದ್ದ ಪ್ರಚಂಡ ಜನ ಸಮೂಹ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಗೈರು ಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಶಾಂತ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಸಿತು. ನಾನು ಅಗ್ನಿದಿವ್ಯದಿಂದ ಪಾರಾದೆ ಎನಿಸಿತು. ಆ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಸ್ಮರಣ ಗ್ರಂಥವೂ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರೇ ಅದರ ರೂವಾರಿ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ಐವತ್ತಾರು ಜನ ಲೇಖಕರ ಅಮೂಲ್ಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ೮೩೫ ಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥ 'ಹೊನ್ನ ಬಿತ್ತೇವು ಹೊಲಕೆಲ್ಲ'! ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ತುಂಬ ನಡೆದ ಜಾನಪದ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಅಂದಿನ ಹದವಾದ ಬಿತ್ತನೆಯೇ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು' ಅವರಿಂದಲೇ ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನಿಂದ ೧೯೭೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದಾಗ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. 'ಗ್ರಾಮ ಜ್ಯೋತಿ' (ಕೆ. ಆರ್. ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)ಯನ್ನು ಅವರು ಬೆಳಗಿದಾಗ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೊಸ ಫಸಲು ಬರುವಂತಾಯಿತು.

ಹಲವಾರು ಸ್ವಂತ ಕೃತಿ ರಚನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಚಿತ್ರರಂಗ, ಪತ್ರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಅವರ ಸೇವೆ ಸಂದಿದೆ. ಸದಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು. ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ನಿವೃತ್ತರಾಗುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿರುವುದು ಅವರ ಅನುಭವದ ಸದುಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಒದಗಿರುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಅವಕಾಶವೆನ್ನಬಹುದು.

> ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಹಾಡ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದಲೆ ಹಾಡಿ
> ಮುಟ್ಟಿಸಬೇಕ ಕಲಿತ ರುಣವ| ಇಲದಿರಕ
> ಹಾಡ ಹಿಂಗ್ಯಾವ ಬಾಯಾಗ

ಜನಪದ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಗೊಂಡದ್ದು ಇಂಥ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ, ಗೊ. ರು. ಚನ್ನಬಸಪ್ಪನವರಿಗೆ ಇಂದು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದನ ಸಮಾರಂಭ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ನಾಡಿನ ಜನ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಋಣ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ದ್ಯೋತಕವೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

'ಹಳ್ಳಿಯ ಹಣತೆ' ೧೯೯೧
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

ನಾಡಗೀರ ಶಿವರಾಯ : ನಾಡಭೂಷಣ

ನನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಧಾರವಾಡದ ರಾಜಾ ಲಖಮಗೌಡ ಸರದೇಸಾಯಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ೧೯೪೪ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ಅಂದಿನ ಧಾರವಾಡದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಎಳೆಯ ಮನಸ್ಸು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ ತೆರೆಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕೆ. ಇ. ಬೋರ್ಡಿನ ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗೇರ ಮಾಸ್ತರರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ಖಾದೀಧಾರಿಗಳಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೆ. ನಾನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗೇರ ಅವರನ್ನು ಕಂಡದ್ದು ಸೇವಾದಲದ ಶಿಬಿರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರ ನಸುಗಪ್ಪು ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಸುನಗೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಶಿಸ್ತು ಮೇಳವಿಸಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ನಾನು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಒಂದು ಸಭೆಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ವಿಶೇಷ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆ.

ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗೇರ ಅವರು ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾಗಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರೂ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಅನೇಕರು ಇಂದಿಗೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕವಿವರ ಬೇಂದ್ರೆ ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಅವರು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದವರು, ಮಾಹಿತಿಪಟಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದವರು ವೀಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವರು ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗೇರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕ ಬಳಗ. ಅಂಥ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಡೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕೌಶಲ, ವ್ಯವಹಾರ ಪರಿಜ್ಞಾನವನ್ನುಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧನೆಗಳಾಗಿಯೂ ಇವು ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕ ಮಗ ಕರುಣಪ್ರಸಾದ (ಈಗ ಅವನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಪ್ರೊ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ) ಆ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರು

ಪಡೆದುಕೊಂಡ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೂ ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದುಂಟು. ಆಗ ನಡೆದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿದ ನಾಯಿ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನಿಗೆ ಮುದ್ದಿನ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಕಟ್ಟಿದ ಸರಪಳಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಬೆದರಿಸಿದರೂ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಅವನ ಜೊತೆಗೇ ಹೋಗಿ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಶಿಸ್ತು ಭಂಗ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ನಾಡಿಗೇರ ಅವರು ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳದೆ ಅವನಿಗೇ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ನಾಯಿ ಅವನ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ಅವನ ಅಪರಾಧಿ ಭಾವವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ಪ್ರತಿದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಅದನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಂಬಂಧ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು ನಾಡಿಗೇರ ಮಾಸ್ತರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೊಡಗದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಅವಧಿಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತ ಅವರಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಹಂಬಲವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕ ಹೊಸ ಜನಾಂಗವೊಂದರ ನಿರ್ಮಾಪಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಅಧ್ಯಾಪನ ಕೇವಲ ಜೀವನೋಪಾಯ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತವರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕನ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು, ಪರಿಕರಗಳು ಇಂದು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ, ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ರೇಡಿಯೋ, ಚಲನಚಿತ್ರ, ದೂರದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿ, ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಬಹುದಾದರೂ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಎಂದೂ ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಗದು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ವಿಷಯ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವವೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅದು ಜೀವಂತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಚೈತನ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದಲಿ ನೇತ್ರ ರಾತ್ರಿಯಲಿ ಕಾಂಬಂತೆ' ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಸ್ತುಗಳ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ಕಣ್ಣನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರುವಿನ ಉಪದೇಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಶಿಕ್ಷಕನಂತೆ ಉಳಿದ ಯಾವುದೇ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ದೊರೆಯ ಲಾರದು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನೋಪ್ರಣತಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಎರೆದು, ಮಕ್ಕು ತೆಗೆದು, ಜ್ಯೋತಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪವಿತ್ರಕಾರ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞತೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಪ್ರಯೋಗದ ಹರಿಕಾರರಾಗಿ ಮೇಲ್ಮೆ ಪಡೆದ ಶ್ರೀ ನಾಡಿಗೇರ ಶಿವರಾಯರು ನಾಡಿಗೇ ಭೂಷಣ ಪ್ರಾಯರು. ಅಂಥವರ ಸನ್ಮಾನವೆಂದರೆ ಇಂದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಆದರ್ಶವನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದಂತೆ.

'ವಾತ್ಸಲ್ಯ' : ೧೯೯೭

ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ : ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ...

ಡಾ. ಎನ್. ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕವೇ. ನನಗಿನ್ನೂ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನ 'ವೃತ್ತ'ದಲ್ಲಿಯ 'ಸೀಮಂತಿನಿ' ಮತ್ತು 'ತಾಯಿ' ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತನಾಗಿ ಆ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದ ಗೆಳೆಯ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ತರುವ ಹಠದಿಂದ ಕೆಲವು ಚಮತ್ಕಾರದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿದ್ದು ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರ ಈ ಕವಿತೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಂಚನೆಯಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈಚೆಗೆ 'ಅರುಣಗೀತೆ' ಯವರೆಗೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಾನುಭವದ ಪರಿಧಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿಮಾ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ, ಭಾಷೆಯ ಶಿಲ್ಪಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಇಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೊಸ ಭಾವಗೀತೆಗಳ ರಚನೆಯಿಂದ ಸುಗಮಸಂಗೀತಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಕವಿಬಳಗಕ್ಕೆ ಭಟ್ಟರು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶ ಹಾಗೂ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ 'ಶರೀಫ ಸಾಹೇಬರ ಗೀತೆಗಳು' ಪಾಠಪರಿಷ್ಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿವಾದಾಸ್ಪದವೆನಿಸಿದ್ದರೂ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಮುನ್ನುಡಿಯಿಂದ ಪದ್ಯಗಳ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗೂ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿ ಹೊಸ ರೀತಿಗೆ ದುಡಿದವರಲ್ಲಿ ಅವರದು ಅಗ್ರಪಂಕ್ತಿ.

ಕಾವ್ಯದ ಅನುವಾದಕರಾಗಿ ಭಟ್ಟರು ಗೈದಿರುವ ಸಾಧನೆ ತುಂಬ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹಾಗೂ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಆತನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅನುವಾದಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಲಸತ್ವ, ಹೊಳಹು, ಹಾಗೂ ಬಣ್ಣ ವೈವಿಧ್ಯಗಳೊಡನೆ ಹಿಡಿದು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗೆ ತರುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸುನೀತ' (ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ೫೦ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳು) ಮತ್ತು 'ಚಿನ್ನದ ಹಕ್ಕಿ' (ಯೇಟ್ಸ್ ಕವಿಯ ೫೦ ಕವನಗಳು) ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿವೆ. ಮೂಲಕಾವ್ಯದ ಜಟಿಲ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಟ್ಟರು ಮೂಲ ಕವಿಗಳಿಗೆಂತೋ ಅಂತೆಯೇ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗೂ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ 'ಹೊರಳು ದಾರಿ'ಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದರ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ 'ವಿವೇಚನ' ನಡೆಸಿದ ಭಟ್ಟರ

ವಿಮರ್ಶೆ ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

'ಅರುಣಗೀತೆ'ಯಂಥ ಅವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕವಿತೆ ಅಚ್ಚಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಅದರ ನೆರಳಚ್ಚಿನ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ವಾಚಿಸಿ ಸಹೃದಯರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವರು ಕಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪರಿಷ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಡುವ ಪರಿಶ್ರಮ ಇಂದಿನ ಕಾವ್ಯಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ತಂಬ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

ಸನ್ಮಿತ್ರರಾದ ಡಾ. ಎನ್.ಎಸ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ಹೀಗೆಯೇ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಸಾಗಲೆಂದೂ

'ಒಳಗೆಲ್ಲೊ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಸರಸ್ವತಿಯ
ಅಮೃತದಾಳಗಳಲ್ಲಿ ಮೀಯಬೇಕು'

ಎಂಬ ಅವರ ಹಂಬಲ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಈಡೇರಲೆಂದೂ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ನೀಲಾಂಜನ'
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
೧೯೯೬

ಜನಪ್ರಿಯ ಲೇಖಕ ದು. ನಿಂ. ಬೆಳಗಲಿ

ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಬಂಧ-ಹರಟೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುವಾದ-ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚಿಸಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಿ ಲಿಂಗಣ್ಣ, ಮಿರ್ಜಿ ಅಣ್ಣಾರಾಯ ಮೊದಲಾದವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವರ ನಂತರದ ತಲೆಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಅದೇ ರೀತಿ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಬನಹಟ್ಟಿಯ ದು. ನಿಂ. ಬೆಳಗಲಿಯವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿ - ಕಥಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಕೃಷಿಗೈದು ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಜನಜೀವನದ ಚಿತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಬನಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಬೆಳಗಲಿಯವರು ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯ ಲೇಖಕರೆಂದು ಹೇಳಲು ಹಿಂದು-ಮುಂದು ನೋಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಅವರ ಆರು ಕಥಾಸಂಗ್ರಹಗಳು, ಹದಿನೈದು ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅವರ ಸೃಜನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ (೧೯೯೩) ಬೆಳಗಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿಯೂ ಅನೇಕ ಜನಪರ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಕೆಳಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಹಾಗೂ ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಜೀವನವನ್ನು ತೆರೆದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಡಿರುವ ಈ ಲೇಖಕರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ತಳಹದಿಯಿಂದಲೇ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಮೇಲೆದ್ದ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಮುತ್ತಿನ ತೆನೆ'ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಡೆದವರು' ಹಾಗೂ 'ಜೋಗಿಮರಡಿ'ಯಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ದಲಿತ ಜೀವನದ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನೆಯ್ದ 'ದೇವದಾಸಿ' ಕಾದಂಬರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೇಡನ್ನು ಕಲೆಗೆ ಊನವಾಗದಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕೃತಿ 'ಕಾತ್ರಾಳ ರತ್ನಿಯ ಚಾದಂಗಡಿ'ಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಲಾಸಂಯಮದಿಂದ ಕೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಇವುಗಳ ಹೊರತಾಗಿ ಬೆಳಗಲಿಯವರು ಆದರ್ಶ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ, ರಂಜಕವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನೂ, ನಗೆಬರಹ ಹಾಗೂ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿರುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯ ಕಾಳಜಿಗಳು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ 'ಅಕ್ರಮ ಸಂತಾನ' 'ಗಬಾಳ'ದಂಥ ಮರಾಠಿ ದಲಿತ ಆತ್ಮಕಥೆಗಳನ್ನು

ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿ ಆ ಜನಾಂಗದ ಹೃದಯ ವಿದ್ರಾವಕ ಜೀವನದ ಹೊಸ ಲೋಕವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಾಚಕವರ್ಗದ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದು.

ಶ್ರೀ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬೆಳಗಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ 'ಪ್ರಗತಿಪಂಥ'ದ ಜಿಲ್ಲಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು.

ಶಿಕ್ಷಕ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪಶಸ್ತಿ ಪಡೆದ (೧೯೮೮) ನಂತರ ನಿವೃತ್ತರಾದ ಬೆಳಗಲಿ 'ವಿಶ್ವ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಟಪ'ವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಭೆ, ಸಮ್ಮೇಳನ, ಕಮ್ಮಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಜನಪ್ರಿಯ' ಲೇಖಕರಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ದು.. ನಿಂ. ಬೆಳಗಲಿಯವರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಬೆಳಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ಬೆಳಗಲಿ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೧೯೯೮

ಗೆಳೆಯ ಚಿದಂಬರ ದೀಕ್ಷಿತ

ಅರವತ್ತು ತುಂಬಿದ ಗೆಳೆಯ ಚಿದಂಬರ ದೀಕ್ಷಿತರು ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಪೀಠದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಕಾಲದ ತೀವ್ರ ಗತಿಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಂಡರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತೈದು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಏರುಪೇರುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮಿರ್ವರ ಗೆಳೆತನ ಗುಪ್ತವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ, ಜೀವಕ್ಕೆ ತಂಪೆರೆದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯದಿರಲಾರೆ.

ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ನಾವು ಗುರುತಿಲ್ಲದೆಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಗುರುತಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಾತಾವರಣವೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ದೀಕ್ಷಿತರು ವ್ಹಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ (ಈಗಿನ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಹೈಸ್ಕೂಲ್) ನಾನು ರಾಜಾ ಲಖಮ ಗೌಡ ಸರದೇಸಾಯಿ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಿಂದ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಪಾಸಾದೆವು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಆಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ವಕ್ತೃತ್ವ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ನೆನಪು.

೧೯೪೬ ರಿಂದ ೧೯೫೨ ರವರೆಗೆ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು. ಮೊದಲೆರಡು ವರ್ಷ ಅವರು ಸೈನ್ಸ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆರ್ಟ್ಸ್ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಅವರೊಡನೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಪರ್ಕಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಸಂಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಮುಂದೆ ಬಿ.ಎ. ಮತ್ತು ಎಂ.ಎ. ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಗಲೇ ಚಿಗರೊಡೆದಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹದ ಬಳ್ಳಿ ಕುಡಿ ಚಾಚಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

'ಜಯಂತಿ' ಮತ್ತು 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ'ಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳು ಆಗಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಟರ್ ಮಿಡಿಯೇಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ದೀಕ್ಷಿತರ 'ಮುಂಬೆಳಗು' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದಿತು. ಜ್ಯೂ. ಬಿ.ಎ. ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ' ಬೆಳಕು ಕಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ 'ಪುತ್ರೋತ್ಸವ' ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಂಕಲನವೊಂದನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಕರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೌರವ ಧನವು ದೊರೆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಶ್ರೀಗಳಾದ ಬೇಂದ್ರೆ. ಬೆಟಗೇರಿ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ, ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ ಮೊದಲಾದವರೊಂದಿಗೆ ಆಗಲೇ ಅವರು ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಶಂ.

ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದರು.

ಮಾಳಮರಡಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಕೋಣೆ ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ಶಂಕರ ಮೊಖಾಶಿ, ವಸಂತ ಕವಲಿ, ಶಿವೇಶ್ವರ ದೊಡ್ಡಮನಿ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು, ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಸ್ನೇಹಿತರು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೂಡಿ ಕಾವ್ಯವಾಚನ, ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆವು 'ಕಾವ್ಯಾನುಭವ ಮಂಟಪ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕೂಟದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಿ. ಕೆ. ದೀಕ್ಷಿತರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು.

ಬಿ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾವಿಬ್ಬರೂ 'ದಕ್ಷಿಣಾ ಫೆಲೊ' ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಎಂ.ಎ. ಮುಗಿವವರೆಗೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ೫೦ ರೂ. ಗಳ ಫೆಲೊಶಿಪ್ ಪಡೆದೆವು. ಅಂದಿನ ನಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ದೊರೆತ ನೆರವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ.

ಶ್ರೀ ದೀಕ್ಷಿತರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಾನು ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿಯೂ ಇದೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. (ನಿವೃತ್ತಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರುಷ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಸಂದರ್ಶಕ ಪಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೂ ಒದಗಿದ್ದಿತು.)

ಅವರು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ. ಆದರೂ ಆಗೀಗ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು. ಅವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಮುಂಬಯಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದೇ ತುಂಬ ಅಪರೂಪ. ಈಗಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೆನಪಿರುವಂತೆ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಮುಂಬೈ ಪ್ರವಾಸ ೧೯೬೦ ರಲ್ಲಿ. ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮುಂಬಯಿಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಟೇಶನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಎದುರುಗೊಂಡು ದೀಕ್ಷಿತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಊಟ ಮಾಡಿಸಿ ಸಂಜೆ ದಿಲ್ಲಿಯ ರೈಲಿಗೆ ಹತ್ತಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ಕಳೆದ ಎರಡು-ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತರೂ ತಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಸರಕಾರದ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕನ್ನಡ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕಂತಹ ಉಪಯುಕ್ತ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಾನು ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬರೆದ 'ಗೆಳೆತನ' ಎಂಬ ಕವಿತೆ "ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿ" ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿದೆ. 'ಗೆಳೆತನವೆ ಇಹಲೋಕಕಿರುವ ಅಮೃತ' ಎಂಬುದು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಸಾಲು. ಅದು ನನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಾ. ಚಿದಂಬರ ದೀಕ್ಷಿತ

'ಅಭಿನಂದನ'

೧೯೮೩

ಕವಿಮಿತ್ರ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣ ಶೆಟ್ಟಿ

ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುತ್ತ ಬೆಳೆದುಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೂ ಅದು ಈಡೇರುವವರೆಗೆ ದೆವ್ವದಂತೆ(ಒಳ್ಳೆಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ) ಅವರು ದುಡಿಯುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಿಂದೀ ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಇದೇ ವರ್ಷ (೨೦೦೦) ನಿವೃತ್ತರಾದರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಬಹಳ ಜನ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೈದ ಬರವಣಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯಾಪಕವಾದುದು. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಾಗ ಅವರೊಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿಯಲ್ಲಿ ನಪಾಸಾದರಂತೆ. ಅದರ ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಪಾಸಾಗುವುದರೊಳಗೆ ಹಲವಾರು ಹಿಂದೀ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಹಿಂದೀ ಶಿಕ್ಷಕ ಸನದ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ (೧೯೫೪) ಮುಂಬೈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮರಾಗಿ ಹೊರಬಂದರು. ಮುಂದೆ ಹಿಂದಿಯನ್ನೇ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತುಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದೀ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಛಲಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. 'ಸಂಕ್ರಮಣ' ಅದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ನೀ-ನಾ' ದಿಂದ (೧೯೬೪) ಈಚಿನ 'ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ' (೨೦೦೦)ದ ವರೆಗಿನ ಬೆಳಸನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದನಿಯನ್ನು, ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಓದುಗರು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ನೀ-ನಾ' ತಂತಿಯೇ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ಎಂದು ಭಾಸವಾದರೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಆತ್ಮನಿಷ್ಠತೆಯಿಂದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯತ್ತ ಸಾಗಿ, ಭಿನ್ನ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತ, ವರ್ತಮಾನದ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ನಿಂತು ಬದುಕನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೇನೋ ಎಂದೆನಿಸಿದರೂ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬರವಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತೂಕ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. 'ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಬೇಡುವುದು ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ' ಎಂದು ಕವಿಗೇ ಅನಿಸಿದರೂ 'ಮಾಯದಂಥಾ ಬೆಳುದಿಂಗಳ'ನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ವಿಮರ್ಶೆ ಇನ್ನೂ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಬರವಣಿಗೆ ಅವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. 'ಚಹಾದ ಜೋಡಿ....' ಅಂಕಣ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ

ಅವರ ಸ್ನೇಹ ವಲಯ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಗಳು ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ದಂಗು ಬಡಿಸುತ್ತವೆ. ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ಹಾಗೂ ಎನ್ಕೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತ ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಎತ್ತರಕ್ಕೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಕಾರ್ಯಗೈದಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಹಿಂದೀ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರು ತಮ್ಮ ಒಲವಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮೌಲಿಕವೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹಿಂದಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ-ಅದೂ ನಾಟಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ - ತಂದು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯ, ಕಾದಂಬರಿ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹಾಗೂ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಗಳು ಅವರನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಗೌರವಿಸಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ, ಸಂಭ್ರಮಗಳಿಂದ ನೆರವೇರಿದ ಅರವತ್ತರ ಅಭಿನಂದನೆಯ ತರುವಾಯ ಮೈಸೂರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಭಿಮಾನಪಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯೇ ಅಂತಹುದು.

'ಸಹೃದಯ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೨೦೦೪

ಕವಿಮಿತ್ರ ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ

ಬಿಸಿಲ ಹೂಗಂಪನ್ನೆ ಸವಿದ ನನ್ನೀ ಬಾಳು
ಪಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಹಾಲು ಹರಿದಂತಿದೆ
ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದ ಮಬ್ಬು ಮಂಜು ನಸುಕಿನಲೆದ್ದು
ಕೊಸರಿ ಕೊಂಡೆತ್ತೆತ್ತೊ ಹೋದಂತಿದೆ

ಎಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು 'ಬಿಸಿಲ ಹೂ' (೧೯೬೪)ನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ 'ಬೆಳದಿಂಗಳು' (೧೯೬೬)ದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರಬೇಕು, 'ಹುಣ್ಣೀವಿ ಹುಡುಕಬೇಕು' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದಲೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. 'ಬೆಂಕಿ' (೧೯೭೦)ಯಲ್ಲಿ

ದೀಪಾವಳಿ ಪಾಪ, ಏನು ತಿಳಿಕೊಂಡೀತು
ಹಚ್ಚಿಬಿಡು ದೀಪ

ಎಂಬ ಆಶಾವಾದದ ಬೆಳಕಿನ 'ಸಮಾಧಾನ'ದೊಡನೆ 'ವೇದಾಂತ'ದಂತಹ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಂಜಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಜೀವನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು.

೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಗಂಡ-ಹೆಂಡಿರ ಜಗಳ ಗಂಧ ತೀಡಿದ್ಹಾಂಗ' ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನುಡಿಯಾಗಿ ನಾನು ಮುಂದಿನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದುಂಟು.

'ಜಾನಪದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲ ಸತ್ವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಈಚಿನ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮಶೇಖರ ಇಮ್ರಾಪುರ ಅವರ ಸಾಧನೆ ಕಡಿಮೆಯದೇನಲ್ಲ. ನೂತನ ಭಾವಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರಕ್ಕೂ, ರೂಪಕ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಈ ಮೊದಲಿನ ಕೆಲವು ಯಶಸ್ವಿ ರಚನೆಗಳು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಪ್ರಕೃತ ಸಂಗ್ರಹದ ಬಹುಪಾಲು ಕವಿತೆಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ಬಾಳಿನ ಹಲವಾರು ಪ್ರೇಮ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಸಂಸಾರಿಕ ಜೀವನದ ಸರಸ ವಿರಸಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ನಿರಾಯಸವಾಗಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ ಹಾಡಿನ ಗತಿ-ಗತ್ತು, ಗಾಡಿ-ಮೋಡಿ, ಬೆಡಗು-ಬಿನ್ನಾಣಗಳನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು, ದೇಸಿಯ ಸೊಗಡಿನಿಂದ ಈ ಹಾಡುಗಳು ಹೊಮ್ಮಿ ಹೂಂಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಆನಂದಕಂದರ 'ನಲ್‌ವಾಡು'ಗಳ ತರುವಾಯ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಎರೆದು ಅದನ್ನು ಉಜ್ವಲಗೊಳಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಇಮ್ರಾಪೂರ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಆ ವರ್ಷದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬಹುಮಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಆ ಸಂಕಲನ ಅವರಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ

ತರುವಾಯ ಹೊರಬಂದ 'ಬಿರುಗಾಳಿ'ಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತು, ಛಂದ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾಸು-ಬೀಸನ್ನು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆಡು ಮಾತಿನ ಲಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಅಂದಿನ ಬಂಡಾಯದ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯುತವಾದ ಈ 'ಬಿರುಗಾಳಿ' ಕೂಡ ವಿಮರ್ಶಕರ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಹೋದದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮುಂದೆ ಜಾನಪದದ ಬೇರೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಇಮ್ರಾಪುರ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೇ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ವೃತ್ತಿ ಜೀವನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಇಮ್ರಾಪುರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಜೀವನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗದೆ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುವಂತಾಗಲಿ. 'ಬಲ ಹೂವ ಕೊಡುವ ತಾಯಿ' ಎಂಬ ಅವರ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯ ಕೋರಿಕೆ ಈಡೇರಲಿ ಎಂಬುದೇ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ನನ್ನ ಹಾರೈಕೆಯಾಗಿದೆ.

'ಬೇವು-ಬೆಲ್ಲ'
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
೨೦೦೧

ನಮ್ಮ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರು

ಪ್ರೊ. ಬಿ. ವ್ಹಿ. ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರು ಈ ವರ್ಷ ನಿವೃತ್ತರಾಗಲಿರುವರಂತೆ ನಿಜವೆ ? ಎಂದು ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಅನುಮಾನ ಹಾಗೂ ಅಚ್ಚರಿ ಬೆರೆತ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಹಸನ್ಮುಖದ ಈ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡವರಿಗೆ ಈ ಸಂದೇಹ ಬರುವುದು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ (ಹಂದಿಗುಂದ) ಜನಿಸಿ, ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ರಬಕವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು, ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಪದವೀಧರರಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ (ಕನ್ನಡ) ಪದವಿ ಪಡೆದ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರು ಕಳೆದ ೩೪ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಧಾರವಾಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿ ಇದೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಲಿದ್ದಾರೆ. ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಹಿತಚಿಂತಕರಾಗಿ, ಧಾರವಾಡದ ಗುಂಜಾರವದಲ್ಲಿ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ರಬಕವಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು (೧೯೪೫) ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಎಂ. ಅಂಗಡಿಯವರು ಕನ್ನಡದ ಕಟ್ಟಾ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕೈಕೊಂಡ ಮಹತ್ವದ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಮೆನೆಜಿಸ್ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಅಂಗಡಿಯವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು. ನನಗೆ ಆತ್ಮೀಯರಾಗಿದ್ದ ಅಂಗಡಿಯವರು ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರ ಮಾವಂದಿರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದ ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳೂ ಆದ ಪ್ರೊ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ ಪ್ರೊ. ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರು.

ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಕಂಪೌಂಡು ಗೋಡೆಯೇ ಗಡಿರೇಖೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಹವ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. (ಅದಕ್ಕೆ ಅವರದೇ ಆದ ಕಾರಣಗಳಿರಬಹುದು). ಆದರೆ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯಂಥವರು ಸಮಾನ ಮನೋಧರ್ಮದವರೊಡನೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತ ಯಾವುದೇ ಹಮ್ಮು-ಬಿಮ್ಮುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡದ ಕಳಕಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜವಾಬುದಾರಿ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರನ್ನು ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕಲ್ಯಾಣಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ. ಜಿಮಖಾನಾ,

ಮಿಶಲನಿ ಚೇರ್ಮನ್‌ರಾಗಿ. ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಮಿತಿ. ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಸಮಿತಿ. ಪ್ರವೇಶ ಸಮಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಪದವಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ (ಕನ್ನಡ) ಪರೀಕ್ಷಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (ಧಾರವಾಡ ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್.ಶಾಖೆ), ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ವಿಚಾರವೇದಿಕೆ - ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಧಾರವಾಡದ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಹಿರಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯಾಗಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾಗಿ ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಅದರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಅದರ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರು ಎಲ್ಲೂ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಲ್ಲಂತೂ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಗುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು.

ಗೋಕಾಕ ಚಳುವಳಿಗಂತೂ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘವೇ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತಷ್ಟೇ? ಚಳುವಳಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿ, ಹಗಲಿರುಳೂ ದುಡಿಯುತ್ತ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಿತಿಯ ಕೋಶಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಸಮೀಪದಿಂದ ಬಲ್ಲೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂಡಲಗಿ ಜೇಲನ್ನೂ ಅವರು ಕಂಡುಬಂದರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಅವರದು ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಭಾವ. ಆದರೆ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸರು. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಯಬಾಗ ತಾಲೂಕಾ ಪ್ರಥಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ (ಹಂದಿಗುಂದದಲ್ಲಿ) ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದ್ದು, ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೂ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಗೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಆಗಾಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ, ಕನ್ನಡದ ಜಾಗೃತಿಗೆ ಅವರು ನೆರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಹತ್ವದ ಸಭೆ-ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯವರ ಪಾಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕೈದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಐದಾರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೊಂದು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ಕಾದಿದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯ ಚೇತನ ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿಯವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾಗ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುತ್ತ, 'ನನಗೆ ಒಂದು ನೂರು ಜನ ಒಳ್ಳೆ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರನ್ನು ಕೊಡಿ : ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರು ಬಯಸಿದ ಅಂಥ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಗುಂಜೆಟ್ಟಿ

ಅಗ್ರಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂಥವರು. ರಾಘವಾಂಕ ಕವಿ ತನ್ನ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ'ವನ್ನು ಜನ ಬದುಕಲೆಂದು 'ಕಾವ್ಯ ಮುಖದಿಂ ಪೇಳ್ದೆನನಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ (ರಾಜಕೀಯ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋಣ) ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನಿರಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರ, ತೀರ ವಿರಳವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಂಥ ವಿರಳ ಹಾಗೂ ಸರಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಜೆಟ್ಟಿಯಂಥವರು ಆಶಾಕಿರಣವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಗೌರವ ಗ್ರಂಥದೊಂದಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಿಸುವ ಸ್ತುತ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಮಿತ್ರ ಬಳಗಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಶುಭಾಶಂಸೆಗಳು ಹಾಗೂ ಹಾರ್ದಿಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

'ಗುಂಜಾರವ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೨೦೦೦

ಎಲ್ಲರೊಳಗೊಂದಾದ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಬೆಳಗಾವಿಯ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಪಂಚ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಓಡಾಡುವ, ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಬೆಳ್ಳನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಅವರೇ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆಂದು ಕೂಡಲೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾದ ಬಾಳೇಶ ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದುಂಟು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿರದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಉಪನ್ಯಾಸ, ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ, ಪುಸ್ತಕ ಬಿಡುಗಡೆ, ಸನ್ಮಾನ-ಹೀಗೆ ಅವರು ಸಂಘಟಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅವರ ಪರಹಿತಾರ್ಥ ಚಿಂತನೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಟನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನನ್ನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿದೆ. ವೈಯಕ್ತಿವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಾನಮಾನಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯದೆ ಉಳಿದವರ ಉತ್ಕರ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಪರೂಪದ ಸ್ವಭಾವ ಅವರದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಪತ್ರಿಕಾವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬೆಳಗಾವಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಒಂದು ಯೋಗಾಯೋಗ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಎಲ್ಲ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ಅವರ ಅನುಭವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯ. ನಾನು ಆಗಾಗ ದೀಪಾವಳಿ ಸಂಚಿಕೆ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಕವಿತೆ ಅಥವಾ ಲೇಖನವನ್ನು ಕೋರಿ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಾಗೆಲ್ಲ ಅವರ ವಿಳಾಸಗಳು ಬದಲಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೆಲಕಾಲ ಸ್ವಂತ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು. ಹೀಗೆ ಪತ್ರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಋತುಮಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಲು ದುಡಿಯುತ್ತ ಬಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಿಕಾ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದು ಸಂತೋಷ ಪಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ.

ಕವಿಯಾಗಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾತಜ್ಞರಾಗಿ, ನಿರ್ಭೀತ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರಾಗಿ, ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದ ಜಿ. ಆರ್. ಪಾಂಡೇಶ್ವರ ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಪಾಂಡೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ಅದರ ಉದ್ಘಾಟನ ಸಮಾರಂಭದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಹ ಪತ್ರಕರ್ತರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಯೋಜಿಸಿದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು ಎಲ್. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಇದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದರೂ ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡೇಶ್ವರರಂಥ ಹಿರಿಯ ಪತ್ರಕರ್ತರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಳಗಾಗಿದ್ದ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಸಮಾರಂಭದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು

ಅದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಅರವತ್ತು ವಸಂತಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸನ್ಮಾನ ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರೀ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಷಷ್ಟ್ಯಬ್ದಿ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ನರಗಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಇನ್ನುಳಿದ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರಂತೆ ಶ್ರೀ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೂ ನಿವೇಶನದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವದೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ರಾಜ್ಯದ ಸಚಿವರು ಶಾಸಕರಾದಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಸನ್ಮಾನ ಸಮಿತಿಯು ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಾಶ್ವತ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದತ್ತಿ ಬಹುಮಾನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಅದು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪಾತ್ರವಾಗಬಲ್ಲದು.

ಸ್ವತಃ ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕರಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ಮೆರೆದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಗಡಿ-ಬಿಡಿ ಗೊಂದಲಾಸುರರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಲಿಸಿ, ಪರಸ್ಪರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಬಾಂಧವ್ಯಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತ, ನಗರದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿರುವ ವೃತ್ತಿಬಾಂಧವರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ಸವ್ಯಸಾಚಿ'

(ಗೌರವ ಗ್ರಂಥ)

೨೦೦೭

ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೊಂದು ಉಡುಗೊರೆ

ಶ್ರೀ ಬಾಳೇಶ ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿ ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ : "ಜನ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದೆ; ಇಂದಿಗೂ ನಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕಾಗಲೇ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ಅವರ ನಗುವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿದಾಗೆಲ್ಲ ಆ ನಗುವಿಗೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ."

ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿಯವರನ್ನು ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಆಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಚ್ಚು. ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಅವರೊಡನೆ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವುದು; ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗೆಲ್ಲ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ಸಂದೇಹ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಲೇಖಕರ ಬಳಗವನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು; ಹಿರಿಯರನ್ನು ಓಲೈಸುವುದು, ಕಿರಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು; ತಮಗನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು; ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಇವರ ಹವ್ಯಾಸಗಳು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಸೋಮಾರಿಗಳು ಇವರ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಂಡು ನಕ್ಕಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ನನಗನಿಸುವಂತೆ ಖಂಡಿತ ಅಂಥವರು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕಿರಲಾರರು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸ್ವತಃ ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿಯವರೇ ನಕ್ಕವರ ಜೊತೆಗೆ ತಾವೂ ನಗಬಲ್ಲ ಸ್ವಚ್ಛ ಸ್ವಭಾವದವರು. ಅವರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಆ ನಗುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದೀಗ ಮಾಗಿದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಸಾಹಸದಿಂದ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶನಗಳಿಂದ ಒಡೆದುಕಾಣುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಬ್ಬರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಾದ ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯಂಥವರು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡು ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿ ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯ 'ಭಾಗ್ಯೋದಯ' (೧೯೫೭)ವನ್ನು ಕವಿತೆಯಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಂಡವರಾದರೂ ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಪತ್ರಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ- ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಅಳವಿಗೆ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತ ೨೫ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಕೃತಿರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೂ ಕವನಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಲು ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಭಾವುಕತೆಯಿಂದ ವೈಚಾರಿಕತೆಯತ್ತ ಅವರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈಚೆಗೆ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರ ಜೀವನದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲು

ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಗ್ಗಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಯಾತ್ರಿಕರು' ಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಅವರು 'ಡಾ. ಶ್ಯಾಮಪ್ರಸಾದ ಮುಖರ್ಜಿ' ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಅವರೀಗ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಲವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ಬಳಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಂದೂ ಹಿಂದೆ ಬೀಳಲಾರರು. ಅದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮೈತ್ರಿಗೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೌಶಲ ಅವರಿಗಿದೆ. ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾವೇದಿಕೆ'ಯ ಉದ್ಘಾಟನೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನನಗೆ ಒದಗಿದ್ದಿತು. ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿಯವರ ಸ್ನೇಹಿತರ ಬಳಗ ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು, ಅವರಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧ ಎಂಥದು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಸಭೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಂದಿನ ಸಭಿಕರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿದ್ದುಂಟು.

"ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ನಾನು ಮುಂದಾಗಬೇಕು" ಎಂಬುದು ಬಾಳೇಶ ಲಕ್ಷೆಟ್ಟಿಯವರ ಹಂಬಲ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಒಲವನ್ನೂ, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಅವರಿಗೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ದೊರೆಯಲೆಂದೂ, ನಾಡು-ನುಡಿಗೆ ಅವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲುವಂತಾಗಲೆಂದೂ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ವೀಣೆ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೧೯೯೩

ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ

ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ರೇಣುಕಪ್ರಸಾದ್-ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ|| ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದು ನೆನಪು. ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡರು ಲೀಲಾದೇವಿಯವರನ್ನು ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಂಗಿಯೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಶ್ರೀಮತಿ, ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡರ ಚಿಗವ್ವನ ಮಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ, ಲೀಲಾದೇವಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾ ಕಣವಿ ಬಾಲ್ಯ ಸ್ನೇಹಿತೆಯರು. ಹೀಗಾಗಿ ಲೀಲಾದೇವಿಗೂ ನನ್ನ ಶ್ರೀಮತಿಗೂ ಮಾಳವಾಡ ದಂಪತಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಯ "ಅಕ್ಕ-ಮಾಮಾ" ಆದರು. ಈಗಲೂ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಶಾಂತಾ ಕಣವಿಯವರು ಕೂಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸಿ ಸುಖಿಸುವುದುಂಟು.

ರೇಣುಕ ಪ್ರಸಾದರು ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮ ವಕೀಲರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಈಚೆಗೆ ಅವರ ಭೆಟ್ಟಿ ತುಂಬ ವಿರಳವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸಾದರದು ಮಾತು ಕಡಿಮೆ, ಮೌನವಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗಿರುವ ಸ್ವಭಾವ. ಲೀಲಾದೇವಿ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಗಳಿಬಿಳಿ. ಹಾಗೆಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವರಲ್ಲ. ಎರಡನ್ನೂ ಸಮಬಲದಲ್ಲಿ ತೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಮಹಿಳೆಯರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಿಡುವಿಲ್ಲದಂತೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲ್ಮೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಬಂದವರು. ಈ ಗುಣ ಬಹುಶಃ ಅವರ ತಾಯಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠ ಅವರಿಂದ ಒದಗಿದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿರಬಹುದು.

ಲೀಲಾದೇವಿಯವರ ತಂದೆ ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ. ಎಸ್. ಹಿರೇಮಠರು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಬಂದದ್ದು- ಅದರಲ್ಲೂ ಧಾರವಾಡದಂಥ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಸಲ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕಲೆಕ್ಟರಾಗಿ ಬಂದುದು ಆಗ ಇಲ್ಲಿಯ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನೂ, ಗೆಲುವನ್ನೂ ಮೂಡಿಸಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮತಿ ಗುರುದೇವಿ ಹಿರೇಮಠರದು ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ. ಧಾರವಾಡದ ಅಕ್ಕನ ಬಳಗ, ಜಿಲ್ಲಾ ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳಿ, ಜಿಲ್ಲಾ ಸಮಾಜಕಲ್ಯಾಣ ಕೇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ ಹಾಗೂ ಸರಸ್ವತಿದೇವಿ ಗೌಡರ ಜೊತೆಗೂಡಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ಅಹಂಕಾರದ ಸೋಂಕಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಪ್ರೀತಿ-ಗೌರವಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ತ್ರಿಪದಿಯಲ್ಲಿ 'ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಪುರಾಣ', 'ನೋವು-ನಲಿವು' ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ, 'ವಚನಕಾರರು' ಮೊದಲಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಆ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೈಯುತ್ತ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಳಗಿ, ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹದು.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ಶಾಸಕಿಯಾಗಿ, ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಾಲನೆಯಿತ್ತು ಜನಪ್ರಿಯರಾದದ್ದು ಹಲವಾರು ಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸ. ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ವೈಚಾರಿಕ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ರಾಜಕೀಯ ಏಳು-ಬೀಳುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಇಂದಿಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಯಾರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯುಂಟಾಗದಿರದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿ ಪ್ರಸಾದ್ ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದಂತೆ ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ರೇಣುಕಪ್ರಸಾದ್ ತಂದೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಮೆರುಗನ್ನೂ ಅರ್ಥವಂತಿಕೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ಕೀರ್ತನಕಲಾಪ್ರವೀಣರೂ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿದ್ದ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಡಾ|| ಬಿ. ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅಮೋಘವಾದದ್ದು. ನಾಡಿನ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಅಪಾರ ಸಂಶೋಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಗಡಿನಾಡುಗಳ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ಸಫಲರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತಾರು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ. 1955ರಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಆಜೀವ ಸದಸ್ಯನಾಗಲು ಕಾರಣಕರ್ತರಾದ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯದಿರಲಾರೆ. 1953ರಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಲೀಲಾದೇವಿ ಮತ್ತು ರೇಣುಕಪ್ರಸಾದ್‌ರ ಮದುವೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ - ಅಂದರೆ 50 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ - ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಸಂಕೇತವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಪ್ರೊ|| ಮಾಳವಾಡರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀ ರೇಣುಕ ಪ್ರಸಾದ್‌ರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಲೀಲಾದೇವಿಯವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯಬಾಹುಳ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹಿನ್ನಡೆಯೊದಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರಶಂಸನೀಯ. 'ಸತಿಪತಿಗಳೊಂದಾದ ಭಕ್ತಿ ಹಿತವಾಗಿಪ್ಪುದು ಶಿವಂಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ!

ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಆಸಕ್ತಿ ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಹಿಗ್ಗನ್ನು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶ ಅವರಿಗೆ ನಿರಂತರವೂ ಒದಗುತ್ತಿರಲಿ. ಇವರು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ನಾಡುನುಡಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಶ್ರೀಮತಿಯವರೂ ನಾನೂ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

(ಇಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ, ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಪಡೆದ ಮೊದಲ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು - ಪ್ರಪಂಚದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು - ಸ್ತುತಿಸುತ್ತೇನೆ)

'ಸುವರ್ಣಬಹುಮುಖಿ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ) ೨೦೦೩

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯಸೇವಕ : ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ

ಕರ್ನಾಟಕದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರದೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆನಿಸದು. ಪ್ರದೇಶ, ವೃತ್ತಿ, ಹವ್ಯಾಸಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನಾಡು, ನುಡಿ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ ಅಂಥವರನ್ನು ಆಯಸ್ಕಾಂತದಂತೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಿದೆ, ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣರೇಖೆಯಾಗಿ ಮೂಡಿದ್ದಿದೆ. ಹಾಗೆ ಧನ್ಯತೆ ಪಡೆದವರಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹೆಚ್. ಎ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಅವರೂ ಒಬ್ಬರು.

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹಾಸನದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಗಳಿಸಿದ್ದು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘಕಾಲ (೧೯೭೯-೯೧) ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ್ದು ಮಾತ್ರ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ ಅವಳಿನಗರಗಳು ಅನೇಕ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಅವಿನಾಭಾವದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೂ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನವಂಬರ ೧೭ರಿಂದ ಮೂರು ದಿನ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ನಗರಗಳ ಏಳೆಂಟು ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಉತ್ಸವದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಿದವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಉತ್ಸವದ ಅನೇಕ ಉಪಸಮಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನಾಟಕ ವಿಭಾಗದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಡಾ|| ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರು, ಡಾ|| ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಈ ಹಿಂದೆ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಅನುಭವ ನೆರವಿಗೆ ಬಂದುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇವರು ಕೈಕೊಂಡು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಂತೂ ತುಂಬ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಉಪನ್ಯಾಸ, ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ, ನಾಟಕೋತ್ಸವ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೌರವಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಬೆರಗುಪಟ್ಟದ್ದುಂಟು. ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಆ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಭಾಗೃಹ (Auditorium) ಅವರ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಳೆಗೊಂಡು ಕಲಾಸಕ್ತರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ

ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ವಿಶೇಷೋಪನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಿತರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು, ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ಡಾ|| ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಕರೆದೊಯ್ದು ಉಪಚರಿಸದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರನ್ನು ನಾನು ಅವರ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರ ಸಭಾಗೃಹವನ್ನು ನೋಡಿ, "ಭಾಷಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಇಲ್ಲಿ ನಾನೊಂದು ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿದ್ದುಂಟು.

ಕೈಲಾಸಂ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತೀವ್ರ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರು ಕೆ. ಎಂ. ಸಿ. ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೮೦ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದ ಕೈಲಾಸಂ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಧಾರವಾಡದ ರಂಗಾಸಕ್ತರು ಹಾಗೂ ರಂಗಕರ್ಮಿಗಳ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಅವರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಿರಂತರ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರಣದಿಂದ ೧೯೮೮ನೇ ಸಾಲಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಫೆಲೋಶಿಪ್‌ಗೆ ಪಾತ್ರರಾದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನಾಸಂ ಹಾಗೂ ಪೂನಾ ಫಿಲಂ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಒಳಗೊಂಡ ಅನೇಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನೂರಾರು ನಾಟಕಗಳ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೀದಿ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ, ಚಲನಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರಿಗೆ ಅಭಿನಯಕಲೆ ಬದುಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಇವರ ರಂಗಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಆರ್. ತೋಂಟದಾರ್ಯರು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದ ನಂತರ ಧಾರವಾಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮೈಸೂರು ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯದ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರು ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಪುನಃ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಾದುದು ಎಂಥ ಯೋಗಾಯೋಗ! ಅವರೀಗ ಧಾರವಾಡದ ಎಸ್.ಡಿ.ಎಂ. ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ರೋಗಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವೃತ್ತಿ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಉನ್ನತಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಇವರಂತೆ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮತೂಕವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು ವಿರಳವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಬೆಂಗಳೂರು-ಮೈಸೂರುಗಳಿಗಿಂತ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡಗಳೆರಡರ ಸ್ನೇಹ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿರುವುದರ ಬಗೆಗಿನ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವನ್ನು ಅವರ ಮುಖದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಆಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರು ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ವಿಚಾರವಂತ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದ್ದನ್ನೂ, ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಕಡೆಗೆ ಒಲವು ತೋರಿಸಿದ್ದನ್ನೂ ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. 'ಸನ್ನಿಧಿ', 'ರಂಗಸಂಗ', 'ವ್ಯಕ್ತಿ-ಶಕ್ತಿ', 'ರಂಗಲೋಕ'ಗಳಂಥ ಕೃತಿಗಳು ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಧಿಸಿದ

ಪರಿಣತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ.

ಹೀಗೆ ಹಲವು ರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಆಡಂಬರಕ್ಕೆ ಎಡೆಗೊಡದ ವಿನಯ, ಸರಳ ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ಹೃದಯವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಹಾಸ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿರುವ ಈ ಸ್ನೇಹಜೀವಿ ಅರವತ್ತರ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸದಾ ಪುಟಿಯುವ ಕಾರಂಜಿಯಂತೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಸಂತೋಷ. ಜಡತೆ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿವಿಹೀನತೆಗೆ ಈಡಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಯುವಕರಿಗೆ ಡಾ. ಎಚ್. ಎ. ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥರಂಥ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಾದರೆ ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಇವರಿಂದ ನಾಡು-ನುಡಿಯ ಸೇವೆ ಇತೋಪ್ಯತಿಶಯವಾಗಿ ನಡೆಯಲೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಅರವತ್ತರ ಅಭಿನಂದನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಶುಭಗಳನ್ನು ಕೋರುತ್ತೇನೆ.

'ರತ್ನಕರಂಡಕ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)

೨೦೦೭

ಭಾಗ — ೪

ಸಂಕೀರ್ಣ

ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯ

ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ೧೯೧೮ರ ಸುಮಾರಿಗೆ. ಅದು ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲ. 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಹಾಗೂ ಅದರೊಂದಿಗಿನ ಕವಿತೆಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡದ್ದು ೧೯೨೯-೩೦ರ ವೇಳೆಗೆ. 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಸಂಗ್ರಹ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡದ್ದು ೧೯೩೩. ಇದು ನವೋದಯದ ಆರಂಭಕಾಲ. ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾಲದ ಅವಧಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಮೇಲೂ ಅವರು ಕೆಲವು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದುಂಟು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ (೧೯೮೮) 'ಆತ್ಮಶೋಧ' ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಕಥನಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪುಟವಾಗಿದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಆತ್ಮಕಥನಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮಹತ್ವದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಜಾನಪದ ಸತ್ತ್ವದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲಸಂಗಿ ಗೆಳೆಯರು ವಹಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ, ಛಂದಸ್ಸು, ಪ್ರತಿಮೆ-ರೂಪಕಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಜಾನಪದ ಸತ್ತ್ವ ಅವರ ಅನುಭವಗಳ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಾಜಾತನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರುಗನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಕಥನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕರ್ಮಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಯೌಗಿಕ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವೀ ಆಶಯಗಳು ಉನ್ನತ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅನುಭಾವಿ ಕವಿ ಎಂಬ ಅಗ್ರಪಟ್ಟ ಒದಗಿ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳಿವೆ :೧. ಛಂದೋಬದ್ಧ ವಾಣಿಯೇ ಕವಿತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬರೆದದ್ದು ; ೨. ಭಾವವೇ ಕವಿತೆಯ ಜೀವವೆಂದು ಅರಿತು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದು; ೩. ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೇ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಮೀಸಲಿರಿಸಿದ್ದು. ಮೊದಲ ಎರಡು ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭಾವದ ಮುಂಗುರುಹುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ಬಾ' ಎಂಬ ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ 'ಸೊಬಗಿಂ ಕುಣಿವ ಸವಿಗಾರ'ನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಸ್ವಗತದಲ್ಲಿ, 'ನರ್ತಕಿ ನೀನಾರೇ?' ಹಾಗೂ 'ಹೀಗೇಕೆ ಹುಚ್ಚೀ' ಎಂಬ ಕವಿತೆಗಳ ಮುಗ್ಧ ಹಾಗೂ ಮಧುರ ಭಾವದ ಬೆರಗಿನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ, ಕನ್ನೆಯ ಸ್ನೇಹದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವದ ಅಂಶಗಳು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

೨

'ಮುಗ್ಧತೆ, ಅನುಭವದ ದುರಂತ ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ದರ್ಶನ (Visionary) ಕಾವ್ಯದ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನುಭವದ ದ್ವಂದ್ವ ಹಾಗೂ

ಒಡಕುಗಳಿಂದ ಕವಿ ದುರಂತಕ್ಕೀಡಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅನುಭಾವೀ ಕಾವ್ಯ ಈ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಆತ್ಮಯಾತ್ರೆಯ ಕಥನವು ಇದೇ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಆಕಸ್ಮಿಕವಿರಲಾರದು.

ಸಾಧಕ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದೆಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಿರುವುದನ್ನು ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಖಚಿತವಾದ ಸ್ವಾನುಭವದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ 'ಬೆಳಗು' ಆತ್ಮ ಕಥನದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ 'ಸುಖ-ದುಃಖ' ಕವಿತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಜಾನಪದ ರೀತಿಯ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳೂ ಮೂಡಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. 'ಸುಖವು ಬೀದಿಯ ನೆರಳ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಘಟ್ಟವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೆ 'ದುಃಖವು ದೂಡುವ ಬಿಸಿಲ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಘಟ್ಟದ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನುಡಿಯೂ ದ್ವಂದ್ವಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕು ಜೀವ ತಲ್ಲಣಿಸುವ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ:

ಹುತ್ತಾನೆ ತಟ್ಟೀವ/ಹಾವಾನೆ ಮೆಟ್ಟೀವ
ಹೆಡಿ ಜಜ್ಜಿ ಮಡಿದ ಮಿಡಿನಾಗ/ತಂಗೆಮ್ಮಾ
ನುಂಗೀದ ವಿಷವ ಕಕ್ಕೀತ/

ಈ ದುರಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ 'ಹುಲಿ ಹೋರಿಗರು'ವಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಹಾದಿ 'ಮುಂಜಾನೆ' ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕವಿತೆಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಅತ್ತು ಕರೆದು ಬಾಡಿ-ಬೆಂದು, ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡ ನಿರ್ದ್ವಂದ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಬೇಡೂದ ಮರೆತ ಘಳಿಗ್ಯಾಗ' 'ಆಡೂತ ಓಡಿಬಂದ ಹಿರಿ ಹರಕೆ'ಯಿಂದ ಒಳಹೊರಗ ನಮಗ ಹಿರಿಹಿಗ್ಗ'.

'ಧ್ರುವ', 'ನೋಂಪಿ', 'ಸಲಿಗೆಯ ಸಲ್ಲಾಪ', 'ಮುಸುಕು', 'ಕೆಸರಿನೊಳಗಿನ ಕಮಲ', 'ಸಿಡಿಲು' ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ಎರಡನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

'ಕೆಸರಿನೊಳಗಿನ ಕಮಲ' ಒಂದು ಪ್ರತಿಮಾನಿಷ್ಠ ಕವಿತೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ಮಾಡಿರುವ, ದೇವನ ಕಾರುಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿಯ ಆತ್ಮಾನುಸಂಧಾನವನ್ನು ಇದು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ರೊಜ್ಜುಗೊಳದಲ್ಲಿ ನೀ
ಬಿದ್ದು ಬದುಕಿದೆಯಲ್ಲ!
ಚಿನ್ನ ಬಂದಂತೆ ಒರೆಗೆ

ಈ ಗೆಲುವಿಗೆ ಕಾರಣ ತನ್ನ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯ ಅರಿವು ಹಾಗೂ ಮೇಲಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ನಲ್ಲನನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲದ ತೀವ್ರತೆ : 'ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕೆಳೆಗೆಳೆಸಿ ಕರೆಯುತಿಹೆನೊಳಗೆ ಒಳಗೆ'. ದೈವಿಕತೆಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಸರತಿ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಭರವಸೆಯಿಂದ ಕಾಯುವ ಭಕ್ತನ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಈ ಕವಿತೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ದೇವರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹಂಬಲಿಸಿ ಅವನು ಕಾಣದೇ ಇದ್ದಾಗ ಅವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಗುವ ಹಂತದ ಚಿತ್ರಣ 'ಸಲಿಗೆಯ ಸಲ್ಲಾಪ'.

ನೀ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಹುಟ್ಟಿದೆನಲ್ಲದೆ ನನಗಿಲ್ಲಿತ್ತೇನು?
ನೀ ಹುಟ್ಟಿಸಿದವ ಹೊರಳಿ ನೋಡದಿರೆ ಗತಿಯೆನಗಿನ್ನೇನು?

'ಮುಸುಕು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಭಾವ; ಸಂಪರ್ಕ ಬಾರದ ದೂರತನದ ನೋವು:

ನೀನು ನಿನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ
ನಾನು ನನ್ನ ಕೊಂಪೆಯಲ್ಲಿ
....
ನಿನ್ನ ದಗದ ನಿಸಗೆ ಹಿರಿದು
ನನ್ನ ಕರುಳು ಬರಿದೋ ಬರಿದು

ಸಾಧಕ ಜೀವಿ ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಳೆದಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಹುಡುಕುವ 'ಕಾಳ ರಾತ್ರಿ'ಯ ಅನುಭವ 'ಧ್ರುವ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸುನೀತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಳವಳ ನಾಟಕೀಯ ಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣದ ತಂತಿಗಳನ್ನು ಮೀಟುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹಾರಿಹೋದ 'ಸಣ್ಣಗಿಣಿ' ಕಳೆದುಹೋದ ಮುಗ್ಧತೆಯ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿದೆ. 'ಸುನೀತಿ ದೇವಿ ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜೀವ ಜಾಗೃತವಾಗುವುದರ ಸೂಚನೆ ಇದ್ದರೂ-

ದೇವರೆನಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳನು
ಡೇಗೆಯಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳನು
ಯೋಗಿಯಂಥ ಮನವ ಕೊಡುವನೆ?
ಕೊಟ್ಟರೀಗ ಮುಗಿಲನೇರಿ ನೋಡಿಬರುವೆನೆ?

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ, ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮೀರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಕೆ ಇನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲದಿರುವುದರ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. 'ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಧ್ರುವನ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ'. ಮಾತೃ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಭಾವಸ್ಪಂದನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರವನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಆಪ್ತವಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿದ್ದೆ ತಿಳಿದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ಮುಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿ 'ನೋಂಪಿ'ಯಲ್ಲಿದೆ. ತಪಸ್ವಿಯಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ಸಾಧನೆಯ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ:

ಹತ್ತೂ ನಿಟ್ಟಿಗೆ
ಹೊತ್ತಿಸಿ ಉರಿಯನು
ನಿತ್ತೆನು ನಾ ಕಿತ್ತಡಿಯಾಗಿ
ಹತ್ತೂ ಇಟ್ಟಿಗೆ
ಹೊತ್ತಿಸಿ ಉರಿಯನು
ಕುತ್ತೆನು ನಾ ಮಾಸತಿಯಾಗಿ.

ತನ್ನ ನಲ್ಲನಿಗಾಗಿ ಎಂತಹ ತ್ಯಾಗಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧವಾದ ಜೀವಶಕ್ತಿಯ ಕಠೋರ ನಿಷ್ಠೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದಾಗಲೂ ನನಸಿನ ಕೋರಿಕೆ ಇನ್ನೂ ಕನಸಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವಂತಿದೆ. 'ಎಲ್ಲಿಂದದ ಏಳಿಕೆ'ಗಾಗಿ ಜೀವಶಕ್ತಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಇನ್ನು ದೇವಶಕ್ತಿಯ ಇಳಿಯುವಿಕೆಗಾಗಿರುವ ಕಾತರ 'ರೋಹಿಣಿ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ಗೀತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸತಿ-ಪತಿ ಭಾವ, ಪತಿ-ಸತಿ ಭಾವವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. 'ಇದು ಸೂಫಿ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೂ, ಮರುಳ ಶಂಕರ ದೇವನ ವಚನಗಳನ್ನೂ ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ". 'ಕದಾಗಿದಾ ನೂಕಿಕೊಂಡು, ಚಿಲಕಾ ಗಿಲಕಾ ಹಾಕಿಕೊಂಡು' ಅಟ್ಟ ಏರಿ ಒಳಗೆ ಕುಳಿತ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿರುವ ನಲ್ಲ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುವುದು ಮಾತ್ರ ಮಿಂಚಿನ. ಜರತಾರಿಯ, ಪಾಟ ಮಾಟದ, ಹಣಿಕಿ ಹಾಕುವ, ಮಾಟ- ಮೋಡಿಯ ಕಳ್ಳೀ ಆಟ :

ನೀ ಕೂತಲ್ಲಿ
ಜ್ಯೋತಿಯ ಥಾಳ
ನಾ ಕೂತಲ್ಲಿ
ಕತ್ತಲೆ ಕಾಳ
ಕಂಡೂ ಕಂಡೂ ಕೂತೇ ಕೂತಿ
ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಹಾಗೇ ಇರತಿ
ಅಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿ
ಬಾರೇ ಗೆಳತಿ

ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ದೂರವಿದ್ದರೂ

ಬರತೀ ಬರತೀ ಬಂದೇ ಬರತಿ
ಎಷ್ಟೊತ್ತಾರೆ ಅಲ್ಲೇ ಇರತಿ

ಎಂಬ ದೃಢ ವಿಶ್ವಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕವಿತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಕೇವಲ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಂತರಂಗದ ಬೆಳಕಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಈಗ ಮಿಂಚು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಮಿಂಚು 'ಸಿಡಿಲು' ಆಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ 'ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಅಂಧಕಾರ'. 'ಇಂದ್ರವನದ ಹಣ್ಣು' ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಲೋಕದ ಮಬ್ಬು ಹರಿದು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಪ್ಪಳಾಗಿ ಲೋಕ ಕಕ್ಕಾವಿಕ್ಕಿಯಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎಲ್ಲೋ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲೆ ಬಿದ್ದು ತನಗೆ ಇಲ್ಲ'. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅರ್ಹತೆ ಹಾಗೂ ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತಾಕತ್ತು ಈ ಜೀವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಅನುಭವ. "ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕು, ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋದದ್ದರ ಗುರುತು ಇಲ್ಲಿದೆ" ಎಂದು ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರು ಹೇಳಿದರೆ, "ಜೀವಶಕ್ತಿಯ ಮೇಲು ಪಯಣದ ಹಾಗೆ, ದೇವಶಕ್ತಿಯ ಕೆಳ ಪಯಣವೂ ಉತ್ಕಟ ಆನಂದದ ಒಂದು ಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಿ, ಆ ಬಳಿಕ ಜೀವ ಜಗತ್ತುಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಲಿ ಮಾಡುವದು 'ಸಿಡಿಲು' ಕವಿತೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಅನುಭವ" ವೆಂದು ಎಚ್. ಎಚ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ದೇವತಾ ಪೃಥಿವೀ' ಕವಿತೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಆತ್ಮನ ಕಾಳರಾತ್ರಿ (Dark night of the Soul) ಎಂದು ಕರೆದಿರುವ, ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ಕೊನೆ.

ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಸಾಕಮ್ಮ/ಸವಿಲಾಲಿ ಬೇಕಮ್ಮಾ
ಏಳಮ್ಮಾ ಮಲಗಿರುವ ತಾಯಿ ಪೃಥಿವೀ

ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ದೈವತ್ವ ಮತ್ತು ತಾಯ್ತನಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕವಿ ತಾಯಿಯಿಂದ ಈ ಮೊದಲು ಪಡೆದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಕಕ್ಕುಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಂಬಲಿಸುವ ಚಿತ್ರ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತೆಯ ಅರಿವಿನಿಂದ 'ಕೇವಲ'ದ ಹಸಿವೆಗೆ ಹಂಬಲಿಸುವ ಒಂದು ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಇದು ಎಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ತಾಯಿ ಪೃಥಿವಿ ತನ್ನ ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳಿಂದ ಮಗನ ದೈಹಿಕ ಹಸಿವೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿದರೂ ಮಾನಸಿಕ ಕಸಿವಿಸಿ ಮತ್ತು ದೈವಿಕತೆಯ ಹಸಿವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ :

ಚಂದರನ ಚೆಲವೀಕಿ/ಇಂದರನ ಹೋಲೀಕಿ
ಮೈ ಹೀಂಗ ನಿನ್ನ ಮನ ಹ್ಯಾಂಗ/ ಏಳಮ್ಮಾ
ಮಲಗಿರುವ ತಾಯಿ ಪೃಥಿವೀ//

ಹಿಂದಿನ 'ಕಾರಿರುಳು' ಇಂದಿನ 'ಹೊಂಬಿಸಿಲು', 'ಕತ್ತಲೆಯ ಆ ಸೋಂಕು', 'ಹೂಬಿಸಿಲ ಈ ಮಂಕು', ಕಪ್ಪು-ಬಿಳುಪು, ಕಂಡದ್ದು-ಉಂಡದ್ದು, ಮರೆವು-ಅರಿವು ಈ ದ್ವಂದ್ವಗಳೂ ಕುರುಡಾಗಿವೆ. ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ಕೊರಡು ಕೊನರಿದರೂ 'ಹೂವಾಗಿಯೂ ಹಣ್ಣು ಬಿಡದ', ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಫಲಗೊಳ್ಳದ ಈ ಬದುಕಿನ ಕೊರತೆ ನೀಗಿಸಲು ಮಗ ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ತಾಯಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. 'ಕಾಳನ ಕರಿನಿದ್ದಿ' ಸಾವೇ ಆಗಿರಬಹುದೇ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಜಿ ತಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಲು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಇದು ತಾಯಿ ಅವನ ಜೊತೆ ಆಟವಾಡಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ 'ಮಾರೀಯ ಮುಸುಕು', 'ನಿನಗಾಟ ನನಗೆ ಎದೆಗಿಚ್ಚ'. ಆದರೂ ಅವಳಲ್ಲಿ 'ಅಂದು ಆಗಿಸಬಲ್ಲ, ನೆನೆದು ನಾಟಿಸಬಲ್ಲ' ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿ ಹುದುಗಿದೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿದೆ ಇದು ತಾಯಿಯ 'ಹಾಲುನಿದ್ದಿ', 'ಜೇನು ನಿದ್ದಿ', 'ಸಕ್ಕರೆಯ ನಿದ್ದಿ'. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತೊರೆದು ಆಕೆ ಏಳುವವರೆಗೆ ಜೀವ ಕೇಳದು. ಆಕೆ 'ಕನಸಿನ ಕನ್ನಕ್ಕಿ'. ಆ ಕನಸುಗಳನ್ನು ತನ್ನವಾಗಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆ ಈ ಸಾಧಕ-ಮಗನಿಗೆ. ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ 'ಮುದುಡೀದ ಮೊಗ್ಗಿ ಅರಳು'ವುದೆಂಬ, ಅಂದರೆ ಅನುಗ್ರಹದ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವುದೆಂಬ ಹಾರೈಕೆಯಿದೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಆತ್ಮಕಥನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ವಿವರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. "ಪರ್ಯಾಯದಿಂದ (Indirectly) ಈಶಪ್ರೇರಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಜೀವವು ಈಗ ತೀರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ (Directly) ಮತ್ತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೆಳಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ". 'ತಾಯಿ ಪೃಥಿವಿ'ಯನ್ನು 'ದೇವತಾ ಪೃಥಿವಿ'ಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯ ಆರ್ತಭಾವದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತಿರುವ ಈ ಕವಿತೆ, ಆಳವಾದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಾನುಭವದ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಣತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯತಂತ್ರದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ' 'ದೇವತಾ ಪೃಥಿವಿ' ಯಲ್ಲಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ಅನುಭವ ಉಂಡ ಊಟದಷ್ಟು ನೈಜವಾಗಿದೆ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ, ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಗಳೆರಡೂ ಬರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು' ಎಂಬ ಕುರ್ತಕೋಟಿಯವರ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಯಬಹುದು.

ಈ ಕವಿತೆಯ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಕರೆದಿರುವ 'ಲಿಂಗವಿಕಳಾವಸ್ಥೆಗೆ' ಹೋಲಿಸಿರುವ ಎಚ್. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶರು 'ಪೃಥಿವೀ' ಮತ್ತು 'ಮಲಗಿರುವ ತಾಯಿ' ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಯೌಗಿಕ

ಅರ್ಥಗಳೂ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ, ತಾಯಿಗೆ 'ಪೃಥ್ವಿ'ತತ್ವವನ್ನೂ, ಪೃಥ್ವಿಗೆ ತಾಯಿತನವನ್ನೂ ಆರೋಪಿಸಲಾಗಿದೆಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ 'ಏಳಮ್ಮಾ'ದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ 'ಏಳು' ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಯೌಗಿಕ ಅರ್ಥಛಾಯೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಮಾತ್ರ ದೂರಾನ್ವಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಹೆಚ್ಚೂ ಕಡಿಮೆ ಇಂಥದೇ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಮೊದಲಗಿತ್ತಿ', 'ಮನುವಿನ ಮಕ್ಕಳು', 'ಚಿಗರಿಗಂಗಳ ಚೆಲುವಿ' ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈ ಇಬ್ಬರು ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ಕೌಶಲ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯತಂತ್ರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕವಿತೆಯ ಜೊತೆಗಿಟ್ಟು ನೋಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪ್ರಸ್ತುತ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ 'ದೇವತಾ ಪೃಥಿವೀ' ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕೃತಿಸತಿಯ ಶಿರೋರತ್ನ' ಎಂಬ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ.

೪

'ದೇವತಾ ಪೃಥಿವೀ'ಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ಮಗನ ಸಂಬಂಧದ ರೂಪಕಗಳ ಹೆಣಿಕೆ ಇದ್ದಂತೆ 'ನನ್ನನಲ್ಲ'ದಲ್ಲಿ ಸತಿ-ಪತಿ ಭಾವದ ರೂಪಕ ವಿವಿಧ ಮೈಪಡೆಯುತ್ತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಣಯದ ಎಲ್ಲ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಸ್ವತಃ ಮಧುರಚೆನ್ನರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯ ಪೂರ್ಣ ಕಥನಗೀತ. ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಾಂಕುರವಾದ ದೇವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಹಾಗೂ ದೇವನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ.

ಹನ್ನೆರಡು ತುಂಬಿಲ್ಲ ಕನ್ನಕ್ಕಿ ನಾನಂದು
ನನ್ನ ನಲ್ಲನ ಕತೆಗೆ ಮರುಳುಗೊಂಡೆ.
ಇನ್ನೇನು ಹೇಳುವೆನು ಇಂದಿಗಿಪ್ಪತ್ತಾರು
ಈಸೊಂದು ದಿನ ಕೊರಗಿ ಗೊತ್ತುಗಂಡೆ.
... .
ಹರೆಯ ಬಾರದ ಮುನ್ನ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಇದ್ದೆ
ಕರುಳು ಹಸಿಯದ ಮುನ್ನ ಕೆರಳದಿದ್ದೆ.

ಆದರೆ ಈಗ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಣಯಲೀಲೆ ತನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಆಶೆಗಳ ಕೆರಳುವಿಕೆ ; ತಾಳಲಾರದ ವಿರಹ ಯಾತನೆ:

ದೇವರಾಯನ ಹೆಸರನೇಕೆ ಕೇಳಿದೆನಮ್ಮಾ
ನಾನೇಕೆ ನಂಜು ನುಂಗಿದೆನೆ ತಾಯೀ
ಯಾವ ಕಡೆಗೂ ಮುಗ್ಗಲೂರಗುಡದಮ್ಮಯ್ಯ
ಈ ನೋವ ನಾ ತಾಳಲೆಂತೆ ತಾಯೀ.

ನಲ್ಲನಿಗಾಗಿ (ದೇವರಾಯ) ಹಲುಬಿ, ಹಂಬಲಿಸಿ ಹೊಲಬುಗೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯ ತೀವ್ರತೆ ಕಾವ್ಯದ ಮೊದಲ ಭಾಗದ ನುಡಿ ನುಡಿಯಲ್ಲೂ ಕಿಡಿಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೂ

ಬರುವುದೇನುಂಟೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಕಾಲಕೆ ಬಹುದು
ಬಯಕೆ ಬರುವುದರ ಕಣ್ಸನ್ನೆ ಕಾಣೊ

ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಜೀವ.

ಎರಡನೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಲ್ಲನ ಶೋಧನೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಗದೆ ತಳಮಳಗೊಂಡು ಅತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ನೆಲೆ ಕಾಣದೆ

ನನ್ನರಸ ನನ್ನೊಡೆಯ ನನ್ನ ಜೀವದ ಜೀವ
ನನ್ನ ಮೊರೆಯಿನ್ನಾರು ಕೇಳಬಹುದೋ

ಎಂಬ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ದಾರುಣತೆ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಮಾನವರಿಂದಂತೂ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಿನೋಡಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯೆಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ದೈವಿಕತೆ ತುಂಬಿ ನಿಂತಿದೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇಂಥ ಅಗಾಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಪ್ರಭು ಅವುಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಒಂದು ತನ್ಮಯತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತಹದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಇಂಥ ಸುಂದರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ 'ಚೆಲುವ ಚೆನ್ನಿಗರಾಯ' ಹೇಗಿರಬಲ್ಲ ಎಂಬ ರೋಮಾಂಚಕ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ "ಅಳಿಸಂಕುಳವೆ, ಮಾಮರವೆ, ಬೆಳುದಿಂಗಳೆ, ಕೋಗಿಲೆಯೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ಒಂದ ಬೇಡುವೆನು. ಎನ್ನೊಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಕರೆದು ತೋರಿರೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತಹ ಆರ್ತಭಾವವೇ ಈ ಕವಿಯದೂ.

ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲೆಲೆ ನವಿಲೆ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇಸು
ಕಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳೇಸು ಎಣಿಸಲಾರೆ!
ಎಲ್ಲ ರೂಪಿಸಿದವನು ಎಲ್ಲಿ ತಾನಡಗಿಹನೆ
ತಾಳಲಾರದು ಜೀವ ಹೇಳಬಾರೇ. (೩-೧)

* * *

ಬೆಳದಿಂಗಳಿರುಳಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲಿ
ಸಪ್ಪಳಿಲ್ಲದ ಗಪ್ಪುಗಾರಿನಲ್ಲಿ
ಕೊಳದ ಬಾಂದಳದಲ್ಲಿ ಟಿಂವ್ ಗುಡುವ ಟೀಂಪಕ್ಕಿ
ನೀನಾರೆ ಬಲ್ಲೆಯಾ ನಲ್ಲನೆಲ್ಲಿ (೩-೬)

ಹೀಗೆಯೇ ಆರದಾರತಿ ಹಿಡಿದ ಹೊನ್ನಿ, ನುಣ್ಣದನಿಯ ಕೋಗಿಲೆ, ಮಾಣಿಕದ ಮೂಗಿನ ಗಿಣಿರಾಮ, ಬಿರುಗಣ್ಣಮಲ್ಲಿಗೆಗಳಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಾಧಾರೆ ಭೂದೇವಿ,ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮುಗಿಯದಾಕಾಶ ತಂದೆ, ಕಾಲನಟ, ಚಿಕ್ಕೆ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ -ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವನ ಅಂಶ ಹಾಗೂ ಕಾಂತಿಯನ್ನು, ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಲ್ಲುಕರಗುವಂತೆ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು, ಬನವೆಲ್ಲ ಬಾಡುವಂತೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು ಆರ್ತತೆಯಿಂದ ದುಂಬಾಲು ಬಿದ್ದು ದೇವನನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಒಳಜಗತ್ತಿನ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಜಗತ್ತಿನ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಪ್ರ ಲಂಬ ಶೃಂಗಾರದ ವಿರಹಿಣಿಯ ಆರ್ತನಾದದಂತೆ ಕವಿಯ ಆರ್ತಭಾವ ಒಂದು ಸ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿದು ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕಲಕುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗ ದಿವ್ಯಾನುಭವದ ಪ್ರತೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅನಂತ ಸ್ರೋತ:

ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು ಕಾಂತಿ, ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು ಶಾಂತಿ
ತುಂಬಿ ದ್ಯಾವಾ ಪೃಥಿವಿ, ಜೀವ ತುಂಬಿ
ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿತು ಪೊಳ್ಳು, ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿತು ಜೊಳ್ಳು
ಜಡದೊಡಲ ಜಗಜೀವ ಜ್ಯೋತಿ ತುಂಬಿ (೪-೩)
ನಿಶ್ಯಬ್ಧ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಶಬ್ದದಾಚೆಯ ಶಬ್ದ
ನಿಶ್ಯಬ್ಧವೆಂದರೂ ಮೌನವಲ್ಲ.
ನಿಸ್ಸೀಮ ನಿಸ್ಸೀಮ ಸೀಮದಲೆ ನಿಸ್ಸೀಮ
ನಿಸ್ಸೀಮವೆಂದರೂ ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ (೪-೪)
ಜಗದ ಜೀವವೆ ದೇವ, ಜಗವೆ ದೇವನ ದೇಹ
ಜೀವವಿರದಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸೆಲೆಯೆ?
ಜಗದಾತ್ಮ ಜಗದೀಶ ಆತ್ಮಗಳ ಮೂಲಾತ್ಮ
ಪರಮಾತ್ಮ ನಿನಗೊಂದು ಬೇರೆ ನೆಲೆಯೇ? (೪-೧೮)

ಎಂಬ ಐಕ್ಯಾನುಭವ ತಲುಪಿದ ಸ್ಥಿತಿ ; ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ದಿವ್ಯಸ್ಪರ್ಶದ ರೋಮಾಂಚನ. "ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಜಗತ್ತಿಗೆ ದಾಳಿ ಇಕ್ಕುವ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ " ಇಲ್ಲಿ ತಂತಾನೆ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಐದನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ ಕವಿಯ ಧನ್ಯತೆಯ ಕುರುಹಾಗಿದೆ. ಇದು ಓದು -ವಾದ, ಶಕ್ತಿ-ಯುಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು ನಿಜ ನಿಂತ ಭಾವಮುಕ್ತಿಸ್ಥಲ. ಭಾವ -ಬುದ್ಧಿಗಳು ಒಂದಾಗುವುದೇ ಜೀವನದ ಜೀವಾಳವೆಂಬ ದರ್ಶನ. ಅನೇಕ ದಿನಗಳ ನಂತರ, ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ತರುವಾಯ 'ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಗುಡ್ಡ ಕೆಳಗೆ ತಾನಿಳಿದು' ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಮಿತಾನಂದದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ. ಇಂಥ ತೂರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯ ನಂತರ ಮುಂದೇನು?

ತಂದೆ ನೀ ಕಣ್ತೆರೆದರಂದಿಗರುಣೋದಯವು
ಮುಂದೆ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.

ಆ ಸೀಮೆಯನ್ನು ದಾಟಿದರೆ ಮುಂದೆ ಇರುವುದೇ ದೇವನ ದಿವ್ಯ ರಾಜ್ಯ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಕೈ ಮುಗಿದು ಶರಣು ಶರಣೆಂಬುದಯ್ಯಾ'.

ಆತ್ಮ ಯಾತ್ರೆಯ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಬಹುದೆ? 'ಮಧುರ ಗೀತ'ದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಿದೆ.

ಅನ್ನಬಹುದೇನಯ್ಯ ಹಾಡು ಮುಗಿಯಿತ್ತೆಂದು
ಜನ್ಮದಾಕಾಶದಲ್ಲದರ ಬೇರು,
''ಕನ್ನಡಿಯೊಳೆಷ್ಟು ಕಂಡೀತು ಕನಕಾಚಲವು
ಕೊಡಕೆ ಹಿಡಿಸೀತೆಷ್ಟು ಕಡಲ ನೀರು'' (೫-೧೬)

೫

'ನನ್ನ ನಲ್ಲ'ನಿಗೆ ಕಣ್ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ 'ಮಧುರ ಗೀತ', ಆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಪೂರ್ವ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು ಅವಳಿ -ಜವಳಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ'ದ ಆತ್ಮಯೋಗದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯ 'ಸಖ್ಯ ಯೋಗ' 'ಮಧುರ ಗೀತ'ವಾಗಿ ನಿನದಿಸಿದೆ. ದೇವರಾಯನನ್ನು ಕಾಣುವ ತೀವ್ರವಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಂಬಲದ ಹಾಡು-ಪಾಡು 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ'ವಾದರೆ, ಇದೇ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದಾಗ, ದೇವರಾಯನ ಸುಳಿವು ಕಾಣದಾಗಲು ಒದಗಿದ ಸಂಕಟದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ 'ಒಳಧುಮುಕಿ ಏಕರಸವಾಗಿ ಬೆರೆತ 'ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಕುರಿತ ಆತ್ಮಕಥನ 'ಮಧುರ ಗೀತ'ದ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಛಂದಸ್ಸು, ಧಾಟಿ, ಶೈಲಿ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ಎರಡರ ಜೀವಾಳದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ.

ಬರುವದೇಸುಂಟೊಮ್ಮೆ ಬರುವ ಕಾಲಕೆ ಬಹುದು
ಬಯಕೆ ಬರುವುದರ ಕಣ್ಸನ್ನೆ ಕಾಣೊ

ಎಂಬುದು 'ನನ್ನನಲ್ಲ'ದ ಸೂತ್ರವಾದರೆ ;

ಯಾವುದೇನೇ ಇರಲಿ, ಪ್ರೀತಿಯಂಥಾ ವಸ್ತು
ಭವದಲ್ಲಿ ಕಾಣೆ ಮನಗಂಡ ಮಾತು

ಎಂಬುದು 'ಮಧುರ ಗೀತ'ದ ಸೂತ್ರವೂ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಆಗಿದೆ. ಎರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳ ಐದೂ ಭಾಗಗಳ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಗಳಾಗಿ ಇವು ಅನುರಣನಗೊಂಡಿವೆ.

ಭಾವಕೊಲಿಯದ ಬುದ್ಧಿ, ಬುದ್ಧಿಗೊಲಿಯದ ಭಾವ
ಇಲ್ಲೆ ಕಾಣಯ್ಯ ಸಂದೇಹ ಸೂತ್ರ

ಎಂಬ ಅರಿವಿನ ಸೂಚನೆ 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ'ದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ;

ಅನಿಸಿದಷ್ಟೂ ಮಾತು ಎಣಿಸಿ ಹೇಳಲು ಬರದು
ಬುದ್ಧಿಗಿದು ಎಂದಿಗೂ ಕುಂಟುತನವು

ಎಂದು 'ಮಧುರ ಗೀತ'ದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇವೆರಡೂ ಕಾವ್ಯಗಳು ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಭಾವಲೋಕದಿಂದ ಅನುಭಾವಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಶೈಲಿಯ ಉತ್ಕಟತೆಯನ್ನು ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ :

ತುಟಿಗೆ ತುಟಿಹಚ್ಚಿ ನಾವಾತ್ಮರುಚಿ ನೋಡಿದೆವು
ಎದೆಗೆ ಎದೆ ಹಚ್ಚಿ ತೆರೆ ಹಾರಿಸಿದೆವು
ಗುಟು ಗುಟುಕು ಹೀರಿದೆವು ತಲೆಯ ಕಮಲದ ಗಂಧ
ನೋಡ ನೋಡುತ ಕಾಲ ಖಂಡಿಸಿದೆವು

(ಮಧುರ ಗೀ : ೫-೨)

ಬಂತು ಬಂತೆಲೆ ಬಂತು, ಬಂತು ಘನಸಿರಿ ಬಂತು
ಬಂತೆಂದರೂ ಇದ್ದುದಿದ್ದೆ ಇತ್ತು!

ಬಂತು ಬೆಳಗೆಂಬಂತೆ, ಬಂತು ಹೊಳೆ ಬಂದಂತೆ
ಇದ್ದದ್ದೆ ತುಂಬಿ ತುಳು ತುಳುಕುತಿತ್ತು.

(ನನ್ನ ನಲ್ಲ : ೪-೨)

ಹೀಗೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ರತೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅನುಪಮ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಶಿವಶರಣರು ತಮ್ಮ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುಭಾವದ ಭಾಷಿಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನಂತರ ಅದಕ್ಕ ಸರಿದೂಗುವ ಕೃತಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಗೀತವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು 'ಗೀತೆ'ಯ 'ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಕಾವ್ಯ ಯೋಗ' ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಯೋಗ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಅರ್ಥಗಳ ನಿಗೂಢತೆ ಹಾಗೂ ಅನುಭಾವದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಬದುಕನ್ನೇ ಆವರಿಸಿದ್ದರೂ ಮಧುರಚೆನ್ನರಂತೆ ಅವರು ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದವರಲ್ಲ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧ ಅತ್ಯಂತ ಗಾಢವಾದದ್ದು. ಇಬ್ಬರೂ ಅರವಿಂದರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಂತದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡವರು. "ಆದರೆ ಅನುಭಾವ ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಸತ್ವವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ".೭ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅನುಭಾವಿಕ ಕವಿತೆಗಳು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಲಭವಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನಾ ತಂತ್ರವೇ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ವಾಗ್‌ವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ಝಗಮಗಿಸುವ ರತ್ನಾಭರಣಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ ಸುಂದರಿಯು ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ"೮ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಡಾ. ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್. ಆದರೆ ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಅನುಭಾವ ಕವಿತೆ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿ. ದೈವದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಯಾವ ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ 'ಅಚ್ಚ ಅನುಭವ ರಾಶಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಬೈಲಿಗೆ ಇಟ್ಟ' ರೀತಿ ಅವರದು. ಬಹುಶಃ ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೇ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು,

ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಚೆನ್ನ ಬಳಿ ವಿಶಾಲ ವೃಕ್ಷ ಬೆಳೆದಿದೆ
... ...
ನನ್ನ ನಿನ್ನ ನೋಟ ಮಾತ್ರ ಎರಡು ದಿಕ್ಕಿಗೆಳೆದಿದೆ
ಬೇರೆ ಹಾದಿ ತುಳಿದಿದೆ

ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಭಕ್ತಿ, ಸಾಧನೆಗಳ ಹಾದಿಯಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜ್ಞಾನ ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಹಾದಿ.

ಕನ್ನಡ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು, ಎಚ್. ಎಸ್. ಶಿವಪ್ರಕಾಶರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ, ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು :

೧. ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಯೋಗ ಮಿತವಾದ ವಿವರಗಳ ಮೂಲಕ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅದರಾಚೆಗಿನ ಜಂಗಮ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ.

೨. ಇತರ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಂದ್ರ ಪಾತ್ರಗಳು ಎರಡೇ. ಕೆಲವು ಸಲ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಶಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುತ್ತವೆ. (ಜೀವಶಕ್ತಿ-ದೇವಶಕ್ತಿ)

೩. ಜೀವ-ಜಗದೀಶರ ಪ್ರೇಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವ-ಪ್ರಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯ ಏಳಿಕೆ ಪ್ರಧಾನ ಆಶಯವಾಗಿಯೂ ದೈವೀಶಕ್ತಿಯ ಇಳಿಯುವಿಕೆ ಅಧೀನ ಆಶಯವಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿವೆ.

೪. ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಪದದ ಸಹಜತೆಯೂ, ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ಕಟತೆಯೂ, ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಯಮವೂ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡಿವೆ.

೫. ಅನುಭಾವ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಹಿಂದೆಂಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

೬. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಮತಪಂಥಗಳ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮೈದಾಳುತ್ತಿದ್ದ ಅನುಭಾವೀ ಕಾವ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾನವ ಲೋಕದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಾಹ್ಯ ಮೂಲಭೂತ ವಿವರಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿ ಅನುಭಾವೀ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದೆ.

೭. ಇವರ ಕಾವ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಮತಧರ್ಮ ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮನಿರಪೇಕ್ಷ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆ.

ಅಡಿಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. 'ಆತ್ಮಶೋಧ' ೧೯೮೮, ಸಂ. ಡಾ. ಗುರುಲಿಂಗ ಕಾಪಸೆ, ಚೆನ್ನಬಸವ ಪ್ರಕಾಶನ ಹಲಸಂಗಿ

೨. 'ಮಧುರಚೆನ್ನ' ೧೯೮೮, ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ, ಪುಟ : ೨೩

೩. 'ನೂರುಮರ ನೂರು ಸ್ವರ' ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ೧೯೮೮, ಪುಟ : ೧೭೨

೪. 'ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ : ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆ ' ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ೧೯೮೯ ಪುಟ :೩೭

೫. 'ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ' ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ೧೯೫೫. ಪುಟ : ೬೨

೬. 'ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ : ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆ ' ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ೧೯೮೯ ಪುಟ : ೧೪೦

೭. 'ನೂರುಮರ ನೂರು ಸ್ವರ' ಕೀರ್ತಿನಾಥ ಕುರ್ತಕೋಟಿ, ೧೯೮೮, ಪುಟ : ೧೭೧

೮. 'ಹಾಡೆ ಹಾದಿಯ ತೋರಿತು ' ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘುವೇಂದ್ರರಾವ್, ೧೯೯೫, ಪುಟ : ೩೪೧

೯. 'ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ : ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆ ' ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ೧೯೮೯ ಪುಟ : ೪೭

'ಸಂವಾದ' ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ೫೧,

೧೯೯೯

ಜೋಳದರಾಶಿಯವರ ಎರಡು ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗಳು

ಶ್ರೀ ಜೋಳದರಾಶಿ ದೊಡ್ಡನಗೌಡರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಮಕಿ ಹಾಗೂ ನಟರಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಸ್ವತಃ ನಾಟಕಕಾರ ಹಾಗೂ ಕವಿಯಾಗಿರುವದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಳೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ 'ರಸವರ್ಷ', ೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ 'ಗೌಡತಿ ಬರಲಿಲ್ಲ'- ಈ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳ ಅವಲೋಕನ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

'ರಸವರ್ಷ' ನೂರೊಂದು ಗೀತೆಗಳ ಗುಚ್ಛ. 'ಯಾವುದೋ ಮಧುರ ವೇದನೆಯು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸುಳಿದ ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ರಾಗದಿಂದ ಗುನುಗುಟ್ಟಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡ ಭಾವಗೀತೆಗಳು' ಎಂಬುದಾಗಿ 'ನಿವೇದನೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಅವುಗಳ ರಚನಾವಿಧಾನವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, 'ಹಾಡಿದಾಗಲೇ ಈ ಗೀತೆಗಳು ಜೀವಂತವಾಗಬಲ್ಲವು' ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಗಿಂತಲೂ ಗಾಯಕನ ಸಮರ್ಥನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೇ ಅವುಗಳ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಭಾವದ ಸೊಗಸನ್ನು ಸೂಸುವ ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಇರದೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅ.ನ.ಕೃ. ಈ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳು, ನಾಡಗೀತೆಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿಗೀತೆಗಳು, ಜೀವನ ವಿಮರ್ಶೆ-ಎಂದು ನಾಲ್ಕುರಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣಗೌರವವನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ದುಃಖಗೀತೆಗಳೂ ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಂದು ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಜೀವನವಿಮರ್ಶೆಯ ಪದ್ಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶರಣರ ಅನುಭಾವ ಗೀತೆಗಳು ಹಾಗೂ ದಾಸರ ಪದಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕವಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿಯ ಉದಾರವಾದ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಕೆಲವು ಸಲ ಹಿಂದಿನವರ ಉದಾತ್ತ ಭಾವವನ್ನು ತಮ್ಮ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನುಡಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅನಿಸಿದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. 'ಪರಶಿವೆ', 'ಶಿವ ನಿನ್ನ ಪಾದ', ' ಹರಲೀಲೆ', 'ರಘುರಾಮ', 'ಎಂತು ಬಣ್ಣಿಪೆ', ' ಮನದ ಮಂಗ', 'ಗೋಪಾಲ', 'ಹೇಯ-ಶ್ರೇಯ' - ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಧನೆಮಾಡುತ್ತಲೇ ಕವಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮೆರೆಸಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಅಂಥ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

'ನಾನರಿಯೆ' ಪದ್ಯದ ಪಲ್ಲವಿ ರೂಢಿಯಂತಿದ್ದರೂ ಮುಂದಿನ ಮೂರು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಹೊರಗಿರುವ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಮರ್ದಿಸಿ ತನಗಿನ್ನು ಹಗೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಗರ್ವದಿಂದ ನೆಗೆದಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, 'ಅರಿಯದಾದೆನುಯೆನ್ನೊಳಗಿರುವ ವೈರಿಗಳ'

ಎಂಬುದು ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ, ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿ ಪಂಡಿತನಾಗಿ, ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಕಂಡರೂ 'ಒಳಗಾಗೊ ಆಟಗಳ ನಾನೋಡದಾದೆ'ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಭಾವದ ತೀವ್ರತೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತಿದೆ :

ಇಂತಾದೆ ಅಂತಾದೆನೆಂದೆಷ್ಟು ನುಡಿಯಲಿ
ಎಂತಾದರಾಯಿತು ಅಪರಾಧಿಯಾದೆ
ಅಂತರಂಗದಿ ನೋಡುವಾ ದಿವ್ಯತತ್ವವನು
ಸಂತಸದಿ ಬೋಧಿಸುವ ಮನ್ನಿಸೊ ರಾಮೇಶ.

ದುಡಿದು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಬಳಲುವ ಬಡವರಿಗೆ ಮರುಗದ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ,

ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಿಂತ ಕಡೆಯಾದೆನಲ್ಲ
ಒಡಲಾಸೆಗಾಗಿ ಪರರ ವಂಚಿಸಿ ನಾನು

ಎಂಬ 'ಒಡಲಾಸೆ'ಯಲ್ಲಿ ಆ ಭಾವ, ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿ-ಹೂಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪಾಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೇವರನ್ನು ಕಂಡೆವು, ನುಡಿಸಿದೆವು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಜೋಳದ ನುಡಿ ನಿಜವೆ ? ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ 'ಎಲ್ಲಿರುವೆ ?' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿದೆ :

ರಾಮ ರಾಮಾ ಎಸಲು
ರಾಮಾಯಣದಾ ಮಾನವ
ರಾಮನೆದುರಾದನಲ್ಲದೆ
ನಾಮ ರೂಪರಹಿತ ಸ್ವಾಮಿ ನೀ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ

ಶಿವ ಶಿವ ಶಿವಾ ಎನಲು
ಶಿವಭಸ್ಮಧರನಾಗಿ
ಶಿವಕಂಡನಲ್ಲದೆ
ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ದೇವ ನಿನ್ನ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣಾ ಎಸಲು
ವೇಣು ಗೋಪಿಯರೊಡನೆ
ಕೃಷ್ಣ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತ
ಘನ ಮಾಯಾತೀತ ನೀನೇನು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಗುಣರೂಪನ ಕಂಡು ನೀನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯೊ ? ಗುಣರಹಿತನ ನೋಡಿ ಧನ್ಯರಾದೆವು ಎಂಬರೊ? ಎಂಬ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರವೂ ದೊರೆಯುವಂತಿದೆ.

ಎಲ್ಲವು ಶಿವನೆಂದು 'ನಂಬಿದ ಮೇಲೆ' ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಅರಸುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನರಲೋಕದಿ ಶಿವ ನೆಲಸಿದ್ದ ಮೇಲೆ
ಸ್ವರ್ಗದ ಸುಖದಾಸೆಯೇಕಯ್ಯ ಮನುಜ

ಎಂದು ಕವಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶಿವಧ್ಯಾನವಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿ ಪದವಿ ಎನ್ನುವುದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಕವಿಯ ನಿಲುವು ಶರಣರ ನಿಲುವನ್ನೇ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೀವನ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪದ್ಯಗಳು ಬದುಕಿಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. 'ಜೀವನದ ಸವಿ' ಆನಂದವೆಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಪದ್ಯ ತಕ್ಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ 'ಕಗ್ಗ'ದ ಪದ್ಯಗಳಂತೆ ಜೀವನ ವಿವೇಕವನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ. ಮೀನ-ಮೇಷಗಳೆಣಿಸದೆ ಭಯವಳಿದು ಬದುಕಲು, ತಾನೂ ನಗುತ್ತ ಜಗವನ್ನೂ ನಗಿಸುತ್ತ, ಬಾಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆಗುವದು ನೀಗುವದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮ. ಅದರ ಗೊಡವೆ ಬೇಡವೆನ್ನುತ್ತಾನೆ ಕವಿ :

ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಕುಸುಮವಂ ಅರಳಿಪೆಯ ?
ಆ ಕುಸುಮ ಸೌರಭದಿ ಸವಿದನಿಯ ನುಡಿಸುವೆಯ ?
ಬಾಗದೀ ಪ್ರಕೃತಿಯಂ ವಿಕೃತಿಯಿಂ ಸಾಧಿಪೆಯ ?
ಆಗದೀ ಗೊಡವೇಕೆ ? ಸಂತಸದಿ ನಡೆಮುಂದೆ.

ಆತ್ಮೋಲ್ಲಾಸದಂತೆಯೇ ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕುದುರಿಸುವ ಪದ್ಯಗಳೂ ಇಲ್ಲಿವೆ. 'ಯಾರ ಹಂಗೇಕೆ?' ಭಾವ-ಭಾಷೆ-ಛಂದ ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡ ಅಂಥ ಒಂದು ಯಶಸ್ವಿ ಪ್ರಯತ್ನ : ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು :

ದೃಷ್ಟವೇನದೃಷ್ಟವೇನೊ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟ ಗುಟ್ಟದೇನೊ
ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಲಾತ್ಮವಾಣಿ ಎತ್ತಿ ಪಾಡುವೆ-ನಾ
ನಿತ್ಯ ಕುಣಿಯುವೆ.

ಮಾಯಮೋಹವನೊಡ್ಡಿ ಕಾಡಿ ಓಡುವ ದೇವನ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗದೆ ತನ್ನ ಪಾಡನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂಬ 'ನಾ ಕರೆಯಲಾರೆ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಭಾವದ ಕಸುವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 'ತಿಳಕೊಂಡೆ' ಪದ್ಯ ಶರೀಫರ ಹಾಡಿನ ಧಾಟಿಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. 'ರಾಮೇಶ ಯಾತ್ರೆ'ಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಜೀವಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಮುಚಿತ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. 'ಬಾರೆ ಗೆಳತಿ ಪಯಣವಾಗು ಪೋಗಿ ಬರುವ ಯಾತ್ರೆಗೆ' ಎಂಬ ಪಲ್ಲವಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕವಿತೆಯ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವಾಭಿನಯ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು :

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಬಾಳು ಬುತ್ತಿ
ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪೊತ್ತು ಪೊತ್ತು
ತಿರುವು ಮುರುವು ದಾರಿಸುತ್ತಿ
ತೆರಳುತಿಹರು ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ.

'ಕೋಗಿಲೆ' 'ಯುಗಾದಿ' ನಿಸರ್ಗದ ಅನುಸಂಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವ

ಪದ್ಯಗಳು. 'ಮಾಯಾಪವನನುದ್ಧಟ'ತನಕ್ಕೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ 'ಬಿರುಗಾಳಿ' ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನದೊಂದಿಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. 'ನನ್ನ ಸಾವು'ದಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಂಗ್ಯ 'ಮಾಯಾಕಾರ'ದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಮೆಚ್ಚುವಂತಿವೆ. ಪೂಜಾರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ದೇವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು 'ದೇವರ ಫಜೀತಿ' ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸುತ್ತದೆ -

ಅಂದಿನಿಂದಲಿ ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನಿಪ ಭಕ್ತರು
ಇಂದಾರ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ಬಾಳಲುಬೇಕು
ಬಂಧಿಯಾದವನನ್ನೊ ? ಬಂಧಿಸಿದವನನ್ನೊ !
ಸಂದೇಹವಾಯ್ತೆಲೆ ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರಲು.

ದೇಶವೇ ಸೆರೆಮನೆಯಾಗಿ ಬಂಧನದಲ್ಲಿದ್ದ ನಮಗೆ ಕೊನೆಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆದರೆ ಪೂಜಾರಿಯ ಬಂಧನದಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕವಿಯ ನುಡಿ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಲೋಪದೋಷಗಳ ಚಿಂತನ 'ಲೇಸು' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಗಳಂತಿದ್ದರೂ ನೈತಿಕವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ :-

ಅಳುವವರ ನೋಡಿ ತಾ ಲೊಚಗುಟ್ಟಿ ಉಸ್ಸೆಂದು
ಅಯ್ಯಯ್ಯೊ ಪಾಪ ಇಂತಾಯಿತೇಕೆಂದು
ಅನುತಾಪ ನಟನೆಯ ಗೈದು ಪೋಪುದಕ್ಕಿಂತ
ಅವರಳಲಿಗನುವಾಗಿ ನೆರವಾಗುವುದು ಲೇಸು.

ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಬಡವನ ಕಿವಿತುಂಬಿಸಿದರೆ ಬಂತೇನು ? ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಬಡವರುದ್ಧಾರದಾ ಉದ್ದುದ್ದ ಮಾತಾಡಿ
ಕಡುಹಸಿದ ಬಡವರಾ ಕಿವಿ ತುಂಬುವುದಕ್ಕಿಂತ
ಕಡೆಗೊಂದು ದಿನ ಒಮ್ಮೆ ತಾನುಣ್ಣುವುದರಲ್ಲೆ
ಬಡವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತುತ್ತನ್ನವಿಡುವುದು ಲೇಸು.

ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇಳೆಯ ಸಂತಸವೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ಕಳವಳಗೊಂಡ ಜನತೆಯ ಸ್ಥಿತಿ 'ಮಳೆರಾಯ'ದ ಆರ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಗೊಂಡಿದೆ : 'ಮಳೆರಾಜ' ಎಂಬ ಜಾನಪದ ಗೀತದಷ್ಟೇ ಈ ಕವಿತೆಯೂ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ :

ಒಕ್ಕಲಿಗರು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇನೊ ?
ಮಕ್ಕಳ ಮೊರೆಕೇಳಿ ಬಾರದಿರುವರೇನೊ ?
ಕಕ್ಕಸವೇತಕೆ ಅಕ್ಕರದಲ್ಲಿ ಬಂದು
ದುಃಖವ ಬಿಡಿಸಯ್ಯ ಓ ಮಳೆರಾಯ.
ಬಾಯೆಂದು ಬೇಡುವ ಬಯಕೆಯು ನಮ್ಮದು
ಬಂದು ನೀಡುವ ದೊಡ್ಡತನ ನಿನ್ನದಯ್ಯ
ಬಲವಂತನು ನೀನು ಬಲಹೀನರು ನಾವು
ಬೇಗನೆ ಬಾರಯ್ಯ ಓ ಮಳೆರಾಯ.

'ಜೋಳದ ಝೋಕ್' ಬೆಳುವಲದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಂತಿದೆ. ನುಡಿಯಿಂದ ನುಡಿಗೆ ಸಡಗರಗೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಯದ ರೀತಿ ತುಂಬ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿದೆ :

ಯಾರಿಗು ಅಂಜದೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಂತಿ
ಮೋರೆಯ ಮ್ಯಾಕೆತ್ತಿ ತೂಗುತಲಿದ್ದಿ
ಮಾರುದ್ದ ಕೈಗಳ ಬೀಸುತಲಿದ್ದಿ
ಬೀರನ ತೆರನಂತೆ ಮೆರೆಯುತಲಿದ್ದಿ

ಹೀಗೆ 'ಜಗಜಗಿಸುವ ಜೋಳ ರಾಜ್ಯದ ಭೂಪ' ಎನ್ನುವಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಒಂದಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಬಡವರನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವ ಜನರ ರೀತಿ ಎಷ್ಟು ಕ್ರೂರವಾದದ್ದೆಂಬುದನ್ನು 'ಬಡವರ ಗೋಳು' ಸರಳವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಹರಿತವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

'ಅಮೃತವಚನಗಳು' ಅಣ್ಣನವಚನಗಳ ನೀತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಿದೆ.

ಕಲ್ಯಾಣದಿಂ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಮಂ ನೆನೆದು
ಕಾಲೋಚಿತವನರಿದು ವಿಶ್ವಗರ್ಭವ ಬಗೆದು
ಸದ್ಭಕ್ತಿ ರಸವೆರೆದು ತತ್ವಮಂ ಮೃದು ಗೈದ
ಸಿದ್ಧಿಯಾ ಸೂಕ್ತಿಗಳು ....

ಕಂದ, ಷಟ್ಪದಿಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಯ ಕೈ ಪಳಗಿರುವುದಕ್ಕೆ 'ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆ' ಹಾಗೂ 'ಉಪಕಾರಿ' ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ನಾಡು-ನುಡಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಅಭಿಮಾನದ ಹಾಡುಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಗೌರವದ ಗೀತಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಾಚ್ಯವೆನಿಸಿದರೂ ಸಂಗ್ರಹದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ.

'ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿಯ ಗೀತೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರೆದು ಹಾಡಿದವುಗಳಲ್ಲ, ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರೆದವುಗಳು' ಎಂಬ ಕವಿಯ ಹೇಳಿಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದದ್ದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಅರ್ಥಸೊಗಸು ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಮ್ಮುವಂಥದು. ಹಾಡಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮ ಭಾವಗೀತೆಗಳಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮೇಲೆ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಈ ಕವಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ಅದು ವಿಶೇಷ ಕಳೆಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಭಕ್ತಿಭಾವ ವಿನಯ ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೂ ದೈನ್ಯತೆಗಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದು 'ಬೀಗಿ ಬೆಳೆದ ಗೊನೆಬಾಳೆಯಂತೆ ಬಾಗಿಕೊಂಡಿಪ್ಪ' ರೀತಿಯದು; ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಬದುಕಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತಹದು. 'ಯಾವುದೇ ನಿದ್ದುದರಲ್ಲೇ ಗೆಲಬೇಕು' ಎಂಬ ಛಲ, 'ಅಕಲಂಕ ಸತ್ಯ ಸಂಜೀವ ಮಾನವಧರ್ಮ'ದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ, ಹೇಯ-ಶ್ರೇಯಗಳ ಸರಿಯಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳ ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಗೊಂಡು ಹಾಡುತ್ತಿರುವದು

ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶೇಷ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಎಚ್ಚರ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. 'ನನ್ನ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಏನಾದರೂ ಲೇಸು ಕಂಡಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾನ್ಯ ಜನರಿತ್ತ ಗೌರವದ ಉತ್ಸಾಹದ ಫಲವೆಂದೆನಿಸಿದರೆ ಸಾಕು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಧನ್ಯತೆ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಜೋಳದರಾಶಿಯವರಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗಮಕಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಕವಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯದ ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸದೆ ಹೋದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ. ಗಮಕಿಯಾಗಿಯೇ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದದ್ದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೇ ಇದ್ದರೂ 'ರಸವರ್ಷ' ಜೋಳದ ರಾಶಿಯವರ, ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

೨

'ರಸವರ್ಷ' ಪ್ರಕಟವಾದ ಸುಮಾರು ಕಾಲುಶತಮಾನದ ನಂತರ ದೊಡ್ಡನಗೌಡರು ನೀಡಿದ ಪುಟ್ಟ ಕಾವ್ಯ 'ಗೌಡತಿ ಬರಲಿಲ್ಲ'. ಸೌಭಾಗ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸೊಗಸಿನ ಕಳೆಯಿಂದ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷ ಮನೆ ಬೆಳಗಿದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಆಕಾಲ ಮರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ. ಅಗಲಿಕೆಯ ಅನುತಾಪದಲ್ಲಿ ಜೊತೆಬಾಳಿನ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊದಾಗಿ ಮೂಡಿ, ೫೨ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಕಂಬನಿಯ ಮುತ್ತಾಗಿ ಮಾರ್ಪೊಳೆದಿವೆ. ಕವಿಯ ದುಃಖದ ಪಾಡು ಹಾಡಾಗಿ ಹರಿದು ಓದುಗನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಆಗಲಿಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಆಕೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ನಂಬುವಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ವಾಸ್ತವ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪನೆಯ ನಡುವಿನ ಗೆರೆಯನ್ನೇ ಅಳಿಸಿ ಅತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ :

ಹೊಲಕೋದ ಗೌಡತಿ ಮನೆಗಿನ್ನು ಬರಲಿಲ್ಲ
ಬಿಸಿಲೇರಿ ಬಂತು ಹಸಿವಾಯ್ತು-ಗೌಡನ
ಮರೆತು ಕೂತಾಳೆ ಹೊಲದಾಗೆ.

ಹೊಲದ ಹಸುರಿನಲ್ಲಿ ಹಸುರಾಗಿ ಬೆರೆತು 'ಗೌಡನ ಹಸಿವೆಗೆ ತೆನೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದಾಳು'. ಆಕೆಯ ದುಡಿಮೆಯ ಫಲ. ಜೊತೆಗೆ ಆ ಹೊಲದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈಗ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹೋದ ರೀತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಈ ಸಾಲು ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಿಂಗಾರ ಸಡಗರದಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆ ಹೋಗುವಾಗ ಕೊನೆಗೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳದೆ ಏಕಾ ಏಕಿ ಮುಪ್ಪಿನ ಗೌಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಕರುಣಾಜನಕವಾದದ್ದು. ಆಕೆಯ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣಮುಂದೆಯೇ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ :

ತಲೆತುಂಬ ಸೆರಗು ಒಳಗೆ ಹೂವಿನ ಮುಡಿಯು
ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ಕುಂಕುಮ-ಮೂಗಿನ
ಮುತ್ತು ಬಲುಚೆಂದ ಗೌಡತಿಯ.

ಆಕೆಯ ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆ ತೌರಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಹೊರಟ ಸಂಭ್ರಮದಂತೆ ಕಂಡಿತು :

ಹುವ್ವಿನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹತ್ತಿಸಿ ನೆನೆಯುತ
ಬಂದಾರೆ ಶರಣ ಶರಣೆಯರು - ತಾಯಿಯ
ತೌರಿಗೆ ಕಳಿಸಲು ಬಹುದೂರ.

ಆದರೆ ಅದು ತಿರುಗಿಬಾರದ ತವರು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆದಾಗ ಬರಿಬಾಳು-ಬವಣೆಯ ಉರಿಬಿಸಿಲಾಗಿ ಸುಡುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದರೂ ಬಳಿಬಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೆಂದು ನೋಡಿಕೊಂಡ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ದಾಂಪತ್ಯ ಇವರದು. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಪತಿಯನ್ನೇ ಮುಂದೆಮಾಡಿ ತಾನು ಹಿಂದೆ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಂತವಳು. ಆದರೆ ಈಗ ಎಲ್ಲ ತಿರುವು-ಮುರುವು.

ಬಾಳಿನುದ್ದಕೆಯನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನಡೆಸಿದೆ
ಸಾವಿಗಿಂದೇಕೆ ಮುಂದಾದೆ-ಮುತ್ತೈದೆ
ಲೋಭದಿ ಗಂಡನ ಹಿಂದಿಟ್ಟೆ (ಬಿಟ್ಹೋದೆ).

ಇದೀಗ ಜೀವನದ ವ್ಯಂಗ್ಯ. ಸತಿಯ ಚಿಂತೆ ಸಾಯುವ ಪತಿಗಿರಬಾರದೆಂದು ಈಗ ಹೀಗೆ ಮುಂದಾದೆಯ ಎಂದು ಪತಿಯ ಕಂಬನಿ ಮಿಡಿತ. ಉಳಿದವರೆಷ್ಟೇ ಉಪಚರಿಸಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಡದಿಯ ಆರೈಕೆ ಮುಪ್ಪಿಗೂ ಹರಯವನ್ನು ತರಬಲ್ಲದು :

ಯಾರುಪಚಾರದಿ ತಣಿಯದುಯೀ ಮುಪ್ಪು
ಮನವರಿತ ಮಡದಿ ಮಾಡಿದರೆ-ಈ ಮುಪ್ಪು
ಯೌವನ ಮದವೇರಿ ನಲಿಯುವುದು.

ಸತಿಪತಿಯೊಂದಾದ ಸಮರಸವೇ ಪ್ರೇಮ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಯ-ಮಾಯೆಗಳ ಜಂಜಡವಿಲ್ಲ. ಕವಿಗೆ ಮತ್ತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. - ಸತಿಯಿಂದ ಓಲೆಯೇ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಿದ್ದದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟೆದ್ದು ಹೋದೆ
ಎಲ್ಲರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡವರೆ-ಹೋದುದು
ಎಲ್ಲಿಗೆಂಬುದು ಓಲೆಬರಿಸ್ಯಾಕು.

ನಡುನಡುವೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವ ಈ ಮುಗ್ಧತೆ ಶೋಕಗೀತೆಯ ಸಹಜತೆಯನ್ನು, ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ ತಿಳಿಯಾಗಿ ತೆರೆಹೊಡೆದಾಗ ಅದು ಆಳವಾಗುತ್ತದೆ :

ಸ್ಥೂಲವ ನೆಲಕಿಕ್ಕಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಾಳಿಗೆಯೊಡ್ಡಿ
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುವೆ ಮನದನ್ನೆ-ಎನ್ನೊಮ್ಮೆ
ಸೋಂಕಿ ಗುಟ್ಟೇನೊ ತಿಳಿಹೇಳು.

* * *

ಜ್ಞಾನವೇ ಪತಿಯಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯೆ ಸತಿಯಾಗಿ
ಕೂಡಿಬಾಳುವುದೇ ಅನುಭಾವ-ಅಗಲಿದ
ಮೇಲೆಲ್ಲಿ ಹೇಳವನಂತಾಭಾವ

'ನನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತ ಕಲೆಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನೆನೆನೆನೆದು ಅಳುತಾವೆ' ಎಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ವಾಸ್ತವದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ದುಃಖ ಮರುಕಳಿಸಿ ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶರಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಕವಿಗೆ ಅದರ ತಿರುಳೇ ಇಲ್ಲಿಯ ತ್ರಿಪದಿಗಳ ತಿರುಳೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇಷ್ಟಪ್ರಾಣ ಭಾವ ತ್ರಿಪದಿಗಳಿವು ಶರಣೆ
ತ್ರಿವಿಧ ದಾಸೋಹಕ್ಕೆ ಸಂದಿದವು-ಶರಣರ
ಮರಣವೆ ಮಾನೌಮಿ ಎನಿಸಿದವು

ನಾನತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ನೀನತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು
ಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಯ ಜೀವ ರಸಧಾರೆ-ಸಂಸಾರ
ಸಾರ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಭಿಷೇಕ.

ನಾಯಕಿಯಿಲ್ಲದ ನಾಯಕ ವೇಷಕ್ಕೆ ನಲವೆಲ್ಲಿ? ಸೊಬಗೆಲ್ಲಿ? ಸ್ವತಃ ನಟನಾಗಿರುವ ಕವಿ ಕೊನೆಯ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಮೆ ಈ ಚರಮಗೀತೆಯ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಸಿದೆ :

ಒಂದಿಷ್ಟು ಉಳಿದಿದೆ ಕೊನೆ ನೋಟದಭಿನಯ
ಮುಗಿಸಿ ಬರುವೆ ಬಣ್ಣವರಸಿ-ರಾಮೇಶಗೆ
ವೇಷವೊಪ್ಪಿಸಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬರುವೆ.

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಹಾಡಿನರೂಪದಲ್ಲಿ ತೋಡಿಕೊಂಡು ಹೃದಯವನ್ನು ಹಗುರಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ, ತನ್ನವಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಈ ಕಂಬನಿ ಕೊಡುಗೆ ಕನ್ನಡದ ಉತ್ತಮ ಶೋಕಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ 'ಭಕ್ತಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದಳು' ೧೮ ತ್ರಿಪದಿಗಳ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಕಾವ್ಯ ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಕೋಡು ಮೂಡಿಸಿದಂತಿದೆ. ಧಾರವಾಡ ಮುರುಘಾಮಠದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿ. ಗೌಡತಿ ತೀರಿಕೊಂಡಾಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಲಿಂಗೈಕ್ಯರಾಗಿ ಆಗಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸಂದಿದ್ದವು. ಪತ್ನಿಯ ಸಾವನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾದ ಕವಿಗೆ ಹೊಳೆದ ಬೇರೊಂದು ಭಾವ ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಜಂಗಮ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಕ್ತಿಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದಾಗ ತನ್ನನ್ನೇ ನೀಡಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತಳಾದಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ. ನಡೆದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಗೌಡತಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ ಕವಿತೆಯ ರಚನೆಯಿದೆ.

ನಾನೆದ್ದು ಕದ ತೆಗೆದು ಅಂಗಳಕೆ ಬಂದಾಗ
ನಿಂತಾನೆ ಶಿವನಂತೆ ಜಂಗಮನು-ನನ್ನಯ
ಭಾಗ್ಯದ ರವಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ

ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿದಾಗ ಹರಸಿ ಭಿಕ್ಷೆಕೇಳಿದ. ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ, ಒಡವೆ ಏನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರೂ ನಿರಾಕರಿಸಿದ, ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದರೆ ಹಸಿವೆಯಿಲ್ಲವೆಂದ. ಭಕ್ತಿಯ ಭಿಕ್ಷೇ ಕಾಯಕ ನೀಡು ಎಂದ.

ಐಯ್ಯವ್ವಯಿದು ಎಂತ ಭಿಕ್ಷೆಯೊ ನಾನರಿಯೆ
ಯಾರು ಕೇಳಿದರಿಲ್ಲವೀತನಕ-ನೀಡಿದ
ಮಡದಿಯರಾರುಂಟು ಲೋಕದಲ್ಲಿ.

ಎಂದು ಗೌಡತಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಬಡವ ನಾನವ್ವ. 'ಭಕ್ತಿ ಭಿಕ್ಷೆನೀಡಿದ ಭಕ್ತರ ತನುವಾಗಿ ನಾನು ಬಾಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದರು ಶಿವಯೋಗಿ. ಆದರೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ 'ನಾನು ಮತಿಗೇಡಿ, ತಿಳಿವಿತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊ ಭಿಕ್ಷವನು' ಎಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿದಳು, ಯಾವೂರೊ ಹೆಸರು-ದೆಸೆಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಾಗ 'ಮುರುಘಾಮಠದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ನಾನವ್ವ-ಎನಗೀವ ಭಕ್ತಳು ನೀನೆಂದು ಬಂದೆ' ಎಂದರು ಜಂಗಮ. ಮೃತ್ಯುಂಜಯನ ಹೆಸರು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ ಗುರುವಿಗೆ ನುಡಿದಳು:

ಕಂಡ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪು ಕೇಳಿದ ಕಿವಿಗಿಂಪು
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಲುಸೊಂಪು ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ನಿನ್ನ
ಸೇವೆಗೆ ಸಲುವ ತೊತ್ತಾದೆ.

'ನಿನಗೆ ದೂರಾಗಿ ಇರಲಾರೆ' ಎಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ನೈವೇದ್ಯವಾದಾಗ ಕರುಣಾಳು ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ತನ್ನ ಜೋಳಿಗೆಗಿಟ್ಟು ತುಂಬಿದನು.

ಏಸು ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯ ನನ್ನ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ
ಜಂಗಮ ಬಂದಿಂತು ಭಕ್ತಿಯ ಬೇಡುತ
ಮುಕ್ತಿಯ ನೀಡಿದ ನೆನ್ನಯ್ಯ,

ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳೆಂಬ ಭಾವ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದಾಗ ಈ ಕವಿತೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

'ಗೌಡತಿಬರಲಿಲ್ಲ' ಲೌಕಿಕವಸ್ತುವಾದರೂ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಅಲೌಕಿಕತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ 'ಭಕ್ತಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಯಲಾದಳು' ಪೂರ್ತಿ ಅಲೌಕಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಎರಡನೆಯ ಕಾವ್ಯದ ಊಹೆ, ಕಲ್ಪನೆ ಕವಿಗೆ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡಿರಬಹುದಾದರೂ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೋಕ ಶ್ಲೋಕವಾಗಿ, ಪಾಡು ಹಾಡಾಗಿ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದ ಮಂದಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪರಿಮಳವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತದೆ.

'ಗಮಕ ಕಲಾನಿಧಿ'
(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)
೧೯೮೯

'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ಕ್ಕೆ ಸುವರ್ಣಾಮೃತವರ್ಷ

ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಾಡಿನ ತುಂಬ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಹೋರಾಡಿದ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಪತ್ರಿಕೆ ಅಮೃತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವುದು ಎಷ್ಟೊಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ! ಇದನ್ನು ಯೋಗಾಯೋಗ (ಅದೃಷ್ಟ ಕೂಡಿಬರುವದು) ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಸವಣ್ಣ ನುಡಿದಂತೆ 'ನಿಮ್ಮ ಪೂಜಿಸಿದ ಫಲ ಕೈಯಮೇಲೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸುವದು ಹೆಚ್ಚು ಉಚಿತವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ.

೧೮೪೩ರ 'ಮಂಗಳೂರ ಸಮಾಚಾರ' ವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಲಚ್ಚಿನ ಪಕ್ಷ ಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಅದರ ಬೆಲೆ ಆ ಕಾಲದ ಒಂದು ದುಡ್ಡು. ರೆವರೆಂಡ್ ಮೊಗ್ಲಿಂಗ್ ಅದರ ಸಂಪಾದಕ. ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗಿನ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಪಂಚ ಹಲವಾರು ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಪಾತಳಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಹೊಸ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಉದ್ದಿಮೆಯಾಗಿಯೂ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ನಡೆಸಿರುವ ಹಿತಕರವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರದು. 'ಸುದ್ದಿ' 'ಅಭಿಪ್ರಾಯ' ಎರಡನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಜನರ ಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಒಂದಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಅಂಕಣಗಳ ಮೂಲಕ ಅರಿವನ್ನು ಹಂಚುತ್ತ, ಸೂಕ್ತ ಪುರವಣಿಗೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸಾಕ್ಷರತೆಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಸಫಲವಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೂ ಹೊಸ ತಿರುವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿರಾಶಾವಾದಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೀಯದಂತೆ ಅದು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಜಾಹೀರಾತುದಾರರ ಹಂಗು, ರಾಜಕೀಯ ಒತ್ತಡಗಳು, ದರದ ಪೈಪೋಟಿ, ಆಶೆ ಆಮಿಷಗಳ ಪ್ರಲೋಭನ, ಮಾಲೀಕರ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಸರಕಾರದೊಡನೆ ಸಂಘರ್ಷ, ಪತ್ರಿಕಾ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು, ಜನತೆಯ ಹಿತಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಧಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ನಾಡಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಂತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯ ಚೇತನದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸಿ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋದ ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ಸಂಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬೆಸೆದು ಒಂದಾಗಿಸುವ ಧ್ಯೇಯದೊಡನೆ ಸಮೃದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕನಸನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಬಹುಪಾಲು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯದಾಗಿದ್ದರೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವದೇ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ

ಒಂದು ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿ ಅನುಭವ ನೀಡಬಲ್ಲುದು.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಆಂದೋಲನ ಬೆಳಗಾವಿಯನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಧುರೀಣರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಮುಂದಾದರು. ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾಧಿವೇಶನ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒದು ವರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಬೆಳಗಾವಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವೆಂದು 'ಕೇಸರಿ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖಂಡರೂ ಆಗಿದ್ದ ನ. ಚಿ. ಕೇಳಕರರು ಐತೀರ್ಪು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಏಕೀಕರಣದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ೧೯೨೯ರಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಹದಿನೈದನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿತು. ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡಿಗರು ಯಾರು?' ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿ 'ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ, 'ನನ್ನ ಮನೆಯ ಮಾತು ತಮಿಳು, ಆದರೂ ನಾನು ಅಚ್ಚಗನ್ನಡಿಗನೇ, ತಮಿಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ನನಗೆ ಕನ್ನಡವು ಮಾತೃಭಾಷೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಕೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಏರ್ಪಾಡೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣ.... ಕನ್ನಡದ ಆಡಳಿತದ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದ್ದು ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಸಾಹಿತಿಗಳ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಧ್ವನಿಯಾಗಿತ್ತಲ್ಲದೆ ಮೈಸೂರು ಭಾಗದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೂ ಬಿಸಿ ತಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕನ್ನಡದ ನಿಯತಕಾಲಿಕದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಅಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಧುರೀಣರು ಒಂದುಗೂಡಿ ೧೯೨೯ ರ ದಸರೆಯ ದಿನ'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ದ ಸಾಪ್ತಾಹಿಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ೧೯೩೩ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೭ರ ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯದ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ದೈನಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಸರಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ನ. ಚಿ. ಕೇಳಕರ ಅವರು ಕಳಿಸಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡುನುಡಿಯ ಏಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಕಳಕಳಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ: "ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯ ದೈನಿಕ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಬಹಳೇ ಕೊರತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಮುಂದಾಳುಗಳು ಒಂದು ದೈನಿಕಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಜನಗಳ ತೊಂದರೆ, ಅವಶ್ಯಕತೆ, ತಕರಾರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದ ಜನರಿಂದಾಗುವ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಆಶ್ರಯ ದೊರಕಬೇಕೆಂದು ಸಂಪಾದಕರು ತಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿರುವರು. ಮಾತೃಭಾಷೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಮಾತೆಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ". ಇಂದಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಂಡರಿಗೆ ಇದು ಇನ್ನೂ ಅರ್ಥವಾಗದಿರುವದು ದುರದೃಷ್ಟಕರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದ

ತಮ್ಮ ಸಂಬಂಧದ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಹುಗಳನ್ನು ಖ್ಯಾತ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಪತ್ರಕರ್ತರಾದ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ತಮ್ಮ 'ಕಾದಂಬರಿಕಾರನ ಕಥೆ'ಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿರುವದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

"ಹನುಮನ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ನಾಡನರಿಗಳ ಸಂಘ'ದ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಕೆಲಸಗಾರನಾದ ಬಳಿಕ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ದೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿತು. ತಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ವಿನಿಮಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ಕನ್ನಡ ವಾಚನಾಲಯಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇಶಪಾಂಡೆ ಗೋಪಾಲರಾಯರು ಆಗ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ನಮ್ಮೂರಿನ ಸಮೀಪದ ಹುದಲಿಯವರು.ಗಂಗಾಧರರಾಯರ ಬಂಧುಗಳು ಶ್ರೀ ಪುರೋಹಿತ ಹನುಮಂತಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಮುಖ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತುಂಬ ಮಮತೆಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗಲೂ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದೆ. ಪುರೋಹಿತರಂತೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು. ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಪರಮ ನಿಷ್ಠ ಮಾಧ್ವ ಆಚಾರ್ಯ ಮನೆತನದವರು. ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ಇತರ ಜಾತಿಗಳವರನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದ ಜಂಜಡವಿರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ವೇ ಅವರ ಸಂಸಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ತಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನೇ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ಜನರಲ್ಲಿ ಅವರೊಬ್ಬರು. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಹಗಲುಗಳನ್ನು 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕಳೆದುದುಂಟು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋದುವದು, ಶ್ರೀ ಪುರೋಹಿತರೂ ಇನ್ನಿತರ ಉಪ ಸಂಪಾದಕರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು, ಕರಡು ತಿದ್ದುವದು, ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವದು, ನನ್ನ ನಿತ್ಯ ಕ್ರಮವಾಯಿತು."

೨

ನನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದುವ ಹವ್ಯಾಸ ಬೆಳೆದಿದ್ದು 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದಿಂದಲೇ. ೧೯೩೯-೪೦ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಏಳನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎರಡನೆಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಕೈಯಲ್ಲೂ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ಪತ್ರಿಕೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾವು ನಾಲ್ಕಾರು ಜನ ಗೆಳೆಯರು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವರು ಓದುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಖ ತೂರಿಸಿ ಯುದ್ಧದ ಬಿಸಿ ಬಿಸಿ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಗಾಂಧೀಜಿಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ದೇಶಭಕ್ತರ ಜೈಲುವಾಸ, ಲಾಠಿಚಾರ್ಜು, ಏಕೀಕರಣದ ಒತ್ತಡ - ಹೀಗೆ ನಾಡಿನ ಹಾಗೂ ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ನಾನಾ ಬಗೆಯ ಸುದ್ದಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಯುದ್ಧ ರಂಗದ ವಿವಿಧ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಸಂಜಯ'ರ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಲು ತಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ('ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ, ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಒದಗಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶಾಮರಾಯರೇ

ಆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು.).

ಆಗ ಮುಲ್ಕೀ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮದೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳೂ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಧಾರವಾಡ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದು ಪಾಸಾದದ್ದನ್ನು 'ಸಂಯುಕ್ತಕರ್ನಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪಡೆದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಗ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರದವರೆಗೂ ಓದುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಡನೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಆಕಾಶವಾಣಿ, ದೂರದರ್ಶನಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸುದ್ದಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಬಂದಾಗಲೇ ಅದು ಅಧಿಕೃತವೆಂದು ನಂಬುವ ಜನ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆ ಎಂಥ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮಾಧ್ಯಮ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾನು ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಹಲ ಕೆಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ನನ್ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಅವುಗಳ ಮೇಲೂ ನಾನು ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನಾದರೂ ಸಂಯುಕ್ತಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಓದದಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಾಚನಾಲಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಕಣ್ಮನಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮವೀರ', 'ಪ್ರಜಾಮತ', 'ಶರಣ ಸಂದೇಶ', ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಜಯಂತಿ', ಜೀವನ', 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ', 'ಉಷಾ', 'ಕಥೆಗಾರ', 'ಶಿವಾನುಭವ' ಮೊದಲಾದವು ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿರುಚಿಗೆ ಪ್ರಚೋದನೆಯೊದಗಿಸಿದವು. 'ಉಷಾ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿ, ಅದರ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ನಾನು ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರು. ಈ ನಡುವೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಗ. ಶಿ. ಹುರಳಿಯವರ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ 'ಅಂಕುಶ' ಚೂಪಾಗಿತ್ತು. 'ನರಸಿಂಹ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ ಕೆಲ ಕಾಲ ಧಾರವಾಡದ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕೋಲಾಹಲವೆಬ್ಬಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ದೋಷಾರೋಪಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅವತಾರವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿತು. ಶಂಭೂರಾವ್ ಜಠಾರರ 'ಸಮಾಜ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡರೂ ಆರ್. ಎಸ್. ಎಸ್.ನ್ನು ಕಟುವಾಗಿ ಟೀಕಿಸಿದ ಒಂದು ಲೇಖನದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಹಿಂದೆ ಶಂಭೂರಾವ್ ಜಠಾರರ ಹಿರಿಯರು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ 'ರಾಜಹಂಸ' ಪತ್ರಿಕೆಯೇ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಕಟ್ಟೀಮನಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. (ನಾನಿನ್ನೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡಿಲ್ಲ) 'ವಿಶಾಲ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, 'ನವಯುಗ'ದ ಜಿ. ಆರ್ ಪಾಂಡೇಶ್ವರ, 'ಜನಶಕ್ತಿ' (ವಾರಪತ್ರಿಕೆ)ಯ ಕುಳುಕುಂದ ಶಿವರಾವ್ (ನಿರಂಜನ), 'ಗರ್ಜನೆ' ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯ ಲೊ. ಪ. ಬಂಕಾಪುರ ಆಗ ನನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿದ ಪತ್ರಕರ್ತ ಪಟುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು.

೩

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ವ್ಯಾಸಂಗ ವಿಸ್ತರಣ ಪ್ರಕಟನ ವಿಭಾಗದ (ಇದೇ ಮುಂದೆ 'ಪ್ರಸಾರಾಂಗ' ವಾಯಿತು) ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ೧೯೫೨ರಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆ. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅದೇ ವರ್ಷ ನವೆಂಬರ್ ೮ ಹಾಗೂ ೯ ರಂದು ಮೊದಲನೆಯ ಉಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರವನ್ನು ಗದಗಿನಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಕುಲಪತಿ ಶ್ರೀ ಸಿ. ಸಿ. ಹುಲಿಕೋಟಿಯವರು ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ತೀ.ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಜನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸವಿತ್ತರು. 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಸಹಾಯಕ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವ್ಹಿ. ಬಿ ನಾಯಕ ಅವರು ಎರಡೂ ದಿನ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಐದೂ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಸಾರವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಮುಂದೆಯೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸಾರೋಪನ್ಯಾಸ ಶಿಬಿರಗಳ ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಉಳಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಪ್ರಚಾರ ನೀಡಿ ನೆರವಾದವು.

೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆಯವರು ಭೂದಾನ ಚಳುವಳಿಯ ನಿಮಿತ್ತ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ವೂ ಅದರ ವರದಿಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ, ಸಚಿತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ಉಳ್ಳವರ ಮನಃಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿಯೇ ನೆರವೇರಿಸಿತು. ಶ್ರೀ ಸುರೇಂದ್ರ ದಾನಿಯವರು ವಿಶೇಷ ವರದಿಗಾರರಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿನೋಬಾ ಭಾವೆಯವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸ್ಥೆಯಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆಗ ಹಾನಗಲ್ಲ ತಾಲೂಕಿನ ತಿಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಿಡಾರ ಹೂಡಿದಾಗ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಕವಿ ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ ಅವರು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಬೇಂದ್ರೆ, ಗೋಕಾಕ, ಮಾಳವಾಡ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಿಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರ ಭೆಟ್ಟಿಯ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು. ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಹಿ ಮಾಡುವದನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಓದಿಸಿ ಕೇಳಿದರು. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಾಗ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರು ಹರ್ಷಭರಿತರಾದರು. ಮರುದಿನದ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸುರೇಂದ್ರ ದಾನಿಯವರು ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದರು.

೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ೩೯ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಏಕೀಕರಣದ ನಂತರ ಅದೇ ಮೊದಲ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ

ಸಾಹಿತಿಗಳ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷಾಂಶಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟು ವರದಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಘಟಿಕೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಒಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಸೂಕ್ತವಾದ ನಾಡಗೀತೆಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟೆಯವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದರು ಕೂಡಾ. ಅವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು 'ವಿಶ್ವಭಾರತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಾರತಿ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯನ್ನು ಬರೆದೆ. ಅದನ್ನವರು ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಂಗೀತ ವಿಭಾಗದ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾರದಾ ಹಾನಗಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ರಾಗ ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ (೧೯೬೧) ಘಟಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದ ಸಮೂಹ ಗೀತೆಯಾಗಿ ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹಾಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಸಭೆ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡು ದೀರ್ಘ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಹರ್ಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು. ಮರುದಿನ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದ ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾರಂಭದ ವರದಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ವರದಿಯ ಮಧ್ಯ ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಘಟಿಕೋತ್ಸವ ಗೀತೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ಅದು ನನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದದ್ದೆಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂದು ವಿಶೇಷ ವರದಿಗಾರರಾಗಿ ಕೆ. ಎಸ್. ಶರ್ಮಾ ಬಂದಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಓದಿ, ಸೆನೆಟ್ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡು ಅನೇಕರು ನನಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಯ ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದುಂಟು.

ಶಿಕ್ಷಣ, ಆಡಳಿತ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಥಾನ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿಗೋಕಾಕ್ ಚಳವಳಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಕನ್ನಡಪರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿ ೨೩, ೧೯೮೨ ರಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ, ಅದರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೇಂದ್ರ ಕನ್ನಡ ಕ್ರಿಯಾಸಮಿತಿ ರಚಿತಗೊಂಡು ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅದು ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಚಲನಚಿತ್ರ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಧುರೀಣರೂ, ಕಲಾವಿದರೂ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಧರಣಿ, ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಬಿಟ್ಟೂ ಬಿಡದೆ ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಗೋಕಾಕ ಸಮಿತಿಯ ಭಾಷಾ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಜಾರಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ತರಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಬಂಧಕಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಜೈಲು ಸೇರಿದರು. ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ಉಗ್ರ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಾಗ ಸರಕಾರ ಮಣಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಜನತೆಯ ಈ ಹೋರಾಟದ ವರದಿಗಳು ಪುಂಖಾನು ಪುಂಖವಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ವಿಶೇಷ ಲೇಖನಗಳೂ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಳವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ತೀರ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಯೋಜನೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು

ಪ್ರಕಟಿಸಿ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಭಾಷಾ ಆಂದೋಲನದ ಶಕ್ತಿ, ಸಂಘಟನೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತವೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆ ಬರೆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ನೈತಿಕ ಬೆಂಬಲ ದೊರೆಯಿತು.

೪

ಪತ್ರಿಕೆಯ ಆಡಳಿತವನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಲು ಶತಮಾನ ಕಾಲ ಹಗಲಿರುಳು ದುಡಿದು, ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಬೆಳೆಸಿ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ವನ್ನು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಮೊಹರೆ ಹಣಮಂತರಾಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರ ಧೈರ್ಯ ಮತ್ತು ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಉಳಿದವರಿಗೂ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಯಿತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವದಷ್ಟೇ ಆಗಿರದೆ, ಸ್ಥಾಪಕರಿಂದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ದೇಶಭಕ್ತ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರೇ ಆಗಿದ್ದುದು ಈ ಪತ್ರಿಕಾ ಬಳಗದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಬಂದರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಇತಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗದಂತೆ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಳಗಿನವರಿಂದಲೇ ಒದಗಿದ ಆತಂಕವನ್ನೂ ದಾಟಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಒಡೆತನ ಅಥವಾ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಕಂಪನಿಗಳ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಧರ್ಮದರ್ಶಿತ್ವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ 'ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟಿ'ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

೧೯೪೮ರ ವೇಳೆಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಮವೀರ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೀಕರಣ ಹಾಗೂ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಪ್ರಚಾರಗಳಿಗೆ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದ ಅದು ಆಗಾಗ ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡು ಮತ್ತೆ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಚಲಿತರಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. 'ರೀಡರ್ಸ್ ಡೈಜೆಸ್ಟ್' ಮಾದರಿಯ ಜ್ಞಾನ ವಿಜ್ಞಾನ ಮನರಂಜನೆಯ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯನ್ನು ೧೯೫೬ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟ್ ನೂತನ ಸಾಹಸದಿಂದ ಓದುಗರ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಯಿತು. ಶ್ರೀ ಪಾ. ವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯರಂತಹ ಜ್ಞಾನ ಪಿಪಾಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಥ ಲೇಖಕರು ಕರ್ಣಧಾರತ್ವ ವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ 'ಕಸ್ತೂರಿ'ಯ ಪರಿಮಳವನ್ನು ನಾಡಿನಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಹರಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಅದು ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರೀ ಪಾಟೀಲ ಪುಟ್ಟಪ್ಪನವರ 'ಪ್ರಪಂಚ' ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಅಂದಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಣತಿಯ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಶಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ' ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸುಗಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟಗಳನ್ನು,

ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನ್ನು, ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತಾದರೂ ತನ್ನ ಮೂಲಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬರದಂತೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಭಂಗ ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಅದರ ಅದೃಷ್ಟವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಪರೀಕ್ಷಾ ಕಾಲವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೮೬ ರಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ವನವಾಸ' ಪುಸ್ತಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅದರ ಅಂತರಂಗದ ಕಥೆ ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಪತ್ರಕರ್ತ ಸತ್ಯ ಸಂಶೋಧಕನಾಗದೆ ವೃತ್ತಿ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಂತಾಗತೊಡಗಿದಾಗ ಇಂಥ ಅವಘಡಗಳು ಸಂಭವಿಸುವದನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ಕೆಲವು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ೧೯೮೬ರಿಂದ ಹೊಸ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಮಂಡಳಿ, ಜನತೆಯ ಆಶೋತ್ತರಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಜನತೆಯ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡುದು ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಅದರ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪ್ರಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಟೆನಿಸನ್ ಕವಿಯ ಒಂದು ಸಾಲು ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ :

'By zig -zag paths and jets of pointed rock
came on the shining levels of the lake'

ಹಿರಿಯ ಗಾಂಧಿವಾದಿ ಹಾಗೂ ಚಿಂತಕರಾದ ಶ್ರೀ ಹಾರನಹಳ್ಳಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿಯವರು ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಥದಲ್ಲಿ 'ಸಾಧನೆಯ ಪರ್ವ'ಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದೆ. ಹಿರಿಯ ನ್ಯಾಯವಾದಿಗಳೂ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೂ ಆದ ಡಾ. ಜಿ. ಎಂ. ಪಾಟೀಲರಂಥವರು ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯಿಂದ ಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೆ ತಕ್ಕ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ದಿನಾಚರಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದ ವಾತಾವರಣ ಮೂಡಿ ನೌಕರರು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. 'Experience is the name which we give to our mistakes' ಎಂದು ಆಸ್ಕರ್‌ವೈಲ್ಡ್ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಬಹುದು. ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪಾಠ ಕಲಿತು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಗತಿಯ ಲಕ್ಷಣ.

ಲೋಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕು ನೀಡಬಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಮೌಲಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ೧೯೮೬ರ ಎರಡನೆಯ ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಾರ್ಯ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಿರುವುದು ಸ್ತುತ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ವಿಷಯ ಅನೇಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ. ಗಳಗನಾಥರ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಆರು ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಅದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಅಂದರೆ ಆರು ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಮೊತ್ತದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ

ನೀಡಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಮೋಘವಾದ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದವರು ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ದಿ. ಕೆ. ಶಾಮರಾಯರು. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ೧೦೮ನೆಯ ಸಂಸ್ಥಾಪನ ದಿನದ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಾವಿ ಕೆ. ಎಲ್. ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದೆ. ಶಾಮರಾಯರ ಸಂಪರ್ಕ ನನಗೆ ಬಹಳ ಬಂದಿರದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟತನದ ಜಿಗಟುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೋರಾಟದ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಸಮಯ ಬೇಕಿರಲಿಲ್ಲ. "ಹೋರಾಟದ ಫಲ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಸಾಧ್ಯ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಕೂಗಿಗೆ ನಾವೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಏಕೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ ಜೈಲುವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿದೆವು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆದದ್ದೇನು?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಅವರು, ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೇ ಕಾರಣ ಎಂದೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು. ತಾವು ಸಂಯುಕ್ತಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಏನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಋಣ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ನಮ್ರತೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿತ್ತು.

ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುದ್ದಿ ಎನ್ನಿಸದ ಎಷ್ಟೋ ಘಟನೆಗಳು, ಸಂಗತಿಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನತೆಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪತ್ರಿಕಾ ಸುದ್ದಿಗಳಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ನಡೆಯುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾದೀತು. ಅಂಥ ಅಚ್ಚಿನ ಮುಖ ಕಾಣದ ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೆ 'ಅಪತ್ರಿಕಾ ವಾರ್ತೆ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕುವೆಂಪು ಟಂಕಿಸಿದ್ದರು. ಅಂಥ ವಾರ್ತೆಗಳ ಕಡೆಗೂ ಗಮನಹರಿಸಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯ. ಕೆಟ್ಟ ಸುದ್ದಿಗಳಿಗೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಚಾರ ದೊರೆಯುತ್ತ ಹೋದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವರಾರು? ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮಗ್ರ ರಾಜ್ಯದ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರಗೂ, ಮಂತ್ರಿಮಾನ್ಯರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಜಿಲ್ಲಾ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಉಳಿದ ಭಾಗದ ಜನರಿಗೆ ಅದರ ಮಾಹಿತಿಯ ಲಾಭ ತಟ್ಟದೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗದೆ ಹೋದರೆ ಆಯಾ ಭಾಗದ ಜನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶದಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟ ಆರೋಪಕ್ಕೆ ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಡಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಂಬಲ ಹೊಂದಿರುವ 'ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ'ದಂತಹ ಹಿರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲ ಭಾಗದ ಜನರನ್ನು ತನ್ನವರನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಾತ್ಯತೀತ ಧೋರಣೆಗೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಷಾತೀತವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈಡೇರಿಸುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

'ಸಂಯುಕ್ತ ಅಮೃತೋತ್ಸವ' ೨೦೦೭
(ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ)

ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ : ನೂರರ ನಮನ

ಮಾಡಿದೆನೆಂಬುದು ಮನದಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದಡೆ ಬೇಡಿತ್ತನೀವನು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ

-ಬಸವಣ್ಣ

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ ಹಾಗೂ ಶತಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂಭ್ರಮದ ಸಡಗರವನ್ನು ಕಾಣುವ ಅವಕಾಶ ಇಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಒದಗಿರುವದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾಗ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯ ಚೇತನಗಳ ಜನ್ಮ ಶತಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾವು ಆಚರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಾಡು-ನುಡಿಗೆ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಪಾರವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ರೋಮಾಂಚನವಾಗದಿರದು. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರದ ಅಪೂರ್ವ ಜಾಗೃತಿಯ ಅರುಣೋದಯದ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅನೇಕ ತ್ಯಾಗಜೀವಿಗಳ ಶಕ್ತಿ ಸಾಹಸಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭವ್ಯವೂ ವಿಸ್ತಾರವೂ ಆದ ಜ್ಞಾನ ದೇಗುಲಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಸರಕಾರಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜು ಶತಮಾನೋತ್ತರ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ವಾಣಿಜ್ಯಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಕೋಟೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನದ ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ, ಹೊಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹೊಸಪರಿಯ ಸಿಂಗರದಿಂದ ಮುನ್ನಡೆದಿರುವುದು ಅಭಿಮಾನಪಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ, ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ನಾಡಿನ ಏಕೀಕರಣದ ಹೋರಾಟ -ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಭಾವಳಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭ ಕಾಲವೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅರುಣೋದಯದ ಕಾಲ. ಕುವೆಂಪು ವಾಣಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿದೆ :

ನಾಡಿನ ಪುಣ್ಯದ ಪೂರ್ವದಿಗಂತದಿ
ನವ ಅರುಣೋದಯ ಹೊಮ್ಮುತಿದೆ
ಚಿರನೂತನ ಚೇತನದುತ್ಸಾಹದಿ
ನವೀನ ಜೀವನ ಚಿಮ್ಮುತಿದೆ!

ಭಾಷೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಿಂತನೆ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕವಿದ ಮಬ್ಬು ಕ್ರಮೇಣ ಕರಗಿ, ವಿಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ,

ಬೆಳಕಿಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದ ಕಾಲ. ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಧಾನಿಯೆನಿಸಿರುವ ಧಾರವಾಡದಂಥ ಧಾರವಾಡವೇ ವರ್ತಮಾನ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಭರವಸೆಗಳ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಅದೇ ಧಾರವಾಡದ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿಸಿ, ಅದರ ಭಾಷೆ, ಬದುಕು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಒಂದು ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮಹಾಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನವರು ಪ್ರಾತಃ ಸ್ಮರಣೀಯರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ೧೮೮೩ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡಿತು. ೧೯೦೭ರಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ತಲೆದೋರಿತು. ೧೯೧೦ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎಲ್. ಡಿ. ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ೧೯೧೬ಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕೆ. ಎಲ್. ಇ. ಸಂಸ್ಥೆ, ಅದೇ ವರ್ಷ ಬಳ್ಳಾರಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಇವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ದೊರೆತದ್ದು ೧೯೦೪ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆಯ ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಸದ್ಯದ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಎನ್. ಜಿ. ಕರೂರ ಅವರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ಹತ್ತು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಕ್ಷೆ ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಬೆಳಗಾವಿ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು (ಮೊದಲು ಹೈಸ್ಕೂಲ್) ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು, ವಿಜಾಪುರ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ನೋಡಬಹುದು.

ಬಸವೇಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಶಿಶುವಿಹಾರದಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ದಂತ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಹಾಗೂ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಾಲೇಜುಗಳಂಥ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ, ಸತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದು ಅಭಿಮಾನ ಪಡತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದ ಸರಕಾರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು ಹಾಗೂ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು ಹೀಗೆ ಎರಡೇ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿರುವಾಗ ತಾಲೂಕು ಸ್ಥಳವಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೪೪ರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜು (ಖಾಸಗಿ) ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡದ್ದು ಒಂದು ಚರಿತ್ರಾರ್ಹ ಘಟನೆಯಾಗಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಎಂಥ ದೊಡ್ಡ ವರದಾನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿಯೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಡಾ. ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದೀಮಠರಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಬಂದರು. ಅವರ ಜೊತೆಗೇ ಬೆಳಗಾವಿಯಿಂದ (ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು) ಬಂದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಡಾ. ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅವರು

ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೆಲ ಕಾಲದ ನಂತರ ಆಂಧ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ (ವಾಲ್ಟೇರ್)ದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೂ ವಿಶ್ರಾಂತರಾದ ನಂತರ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರಾದ ...ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನ ವಿಂದಾ ಕರಂದೀಕರ ಅವರು ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಶನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: "ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎ. ಮಾಡಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ, ಅದು ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ. ಆಗ ನಂದಿಮಠ ಎಂಬವರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು." ವಯೋಮಾನದಿಂದ ವಿಸ್ಮರಣೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕವಿಯ ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಲೇಜು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವದು ಎಂಥ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ! ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಓದುಗರಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಒಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. "ಎಲ್ಲರೂ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆನಂದವಿದೆ; ಎಲ್ಲರೂ ಜೊತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವಿದೆ" ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಂತೂ ಈ ನುಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸದಿರದು. ಡಾ. ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್, ಜವಹರಲಾಲ ನೆಹರು, ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ, ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು - ಮೊದಲಾದ ಗಣ್ಯಾತಿಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಈ ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಮೆಚ್ಚುಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದು ಸ್ಮರಣೀಯ.

ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಸಂಘದ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಲವಾರು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಪಿ. ಎಮ್. ನಾಡಗೌಡ, ಎಸ್. ಆರ್. ಕಂಠಿ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಎಸ್. ಸಿ. ನಂದೀಮಠರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಅಂಕಿತಗೊಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಂಘ ಹಾಗೂ ಜನತೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಅನುಕರಣೀಯ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನಬಹುದು.

ಸಂಘದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಅಡೆ ತಡೆಗಳು ಎದುರಾದದ್ದುಂಟು. ಆದರೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ, ಪಟ್ಟು ಬಿಡದ ಹೋರಾಟದಿಂದ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಹಿರಿಯ ಹಿತೈಷಿಗಳು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಗಿಂತಲೂ ಸಂಸ್ಥೆ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದರಿಂದ ಇಡೀ ಒಂದು ಜನಾಂಗದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಗುರುಗಳು ಜನಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿಂತು ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಿದ ಮಠಾಧೀಶರು. ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ - ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಯಿತು.

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಖ್ಯಾತ ದಾರ್ಶನಿಕ ಬರ್ಟ್ರ್ಯಾಂಡ್ ರಸೆಲ್ ಹೇಳಿದಂತೆ ಜ್ಞಾನ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ Knowledge is power. ಇದನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ೧೩೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು 'ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಿಕ್ಷಣ - ಇದೊಂದೇ ಭಾರತದ ಬಡತನಕ್ಕೆ ತಾರಕಮಂತ್ರ' ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು. ಅದು ವಿಕಸಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಶೀಲವಂತರನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು. ಮಾನವೀಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ದಾನ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸಿಂಹದ ಗರ್ಜನೆಯ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ

ಅದು ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅಲ್ಲ ಎಂದರು. ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದವರು ಬಡಬಗ್ಗರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಅವರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಸಮಾಜ ದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು.

ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳ ಗಟ್ಟಿ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕಳೆದ ೧೬ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಸಂಘದ ಅದ್ಭುತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂಥದು.

೧೯೯೧ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೀರಣ್ಣ ಚರಂತಿಮಠ ಕಾರ್ಯಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡ ತರುವಾಯ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು, ಇಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೋರ್ಸುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಯುವಕರಾದ ಚರಂತಿಮಠರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅದರ ಆಡಳಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸಣ್ಣ ಮಾತಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೂ ಹಿರಿಯರಿಗೂ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಭರವಸೆ ಮೂಡುವಂತಾಗಿದ್ದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಚರಂತಿಮಠರು ಈಚೆಗೆ ವಿಧಾನಸಭೆಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಿಂದೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರ ಹಾಗೂ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ಸಹಕಾರವೇ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾರರು. ಈ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ಪದಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಹುದ್ದೆಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಚುನಾವಣೆ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಂಘದ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತಗಾರರೂ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಜಿ. ಕರೂರ ಅವರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ನಾನು ನಂಬಲೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅಪೂರ್ವ ಘಟನೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಸಾಧನೆಗೆ ಅಗಾಧ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನನ್ನ ಕವಿತೆಯೊಂದರ ಎರಡು ನುಡಿಗಳಿಂದ ಈ ಬರಹವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತೇನೆ :

ಬೆಳೆವುದಲ್ಲ ಕೆಳಗಿಂದ, ಬೇರಿನೊಳಗಿಂದ ಸತ್ವ ಹೀರಿ
ಹಳ್ಳಿ-ದಿಲ್ಲಿಗೂ ಇದೇ ಮಾತು, ಮತ್ತದೇ ಸಹಜ ದಾರಿ.
ಒಂದನೊಂದು ಭೇದಿಸುತ ನೂರು ವರ್ತುಳದ ಪರಿಘದಲ್ಲಿ
ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದುವನೆ ಮರೆತರೆಂತು ಸೌಂದರ್ಯ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ?
ಸಫಲತೆಯ ತೃಪ್ತಿ, ತತ್ಕಾಲ ದೀಪ್ತಿ, ಸಾಧನೆಗಗಾಧ ವ್ಯಾಪ್ತಿ,
ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಗುರಿ, ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಸರ್ವಾಂಗ ಶಕ್ತಿ ಕೋರಿ,
ನಿರಂತರವು ಎಚ್ಚರದ ಗಂಟೆ, ಹಚ್ಚಿರಲಿ ಸಾಲು ದೀಪ
ಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಕೃತು ಶಕ್ತಿ ಸೇರಿ ತೋರುವದು ವಿಶ್ವರೂಪ.

೨೦೦೭

ಜನತಾ ಜನಾರ್ಧನನ ಸೇವೆಗೆ - ಚಿನ್ನದ ಕಿರೀಟ

೧೯೫೩ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಕೆನರಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಲೇ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕ್ಷಿತಿಜದ ಮೇಲೆ ದಿನಕರನ ಉದಯವಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಎಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವ ಒಡೆಯರ ಅವರು ಅಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇಂದು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಆ ಸಂಸ್ಥೆ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಗತಿ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಹರ್ಷಪುಲಕಿತರನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಅರಣ್ಯಾವೃತವಾದ ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ, 'ಜನತಾ ಜನಾರ್ಧನನ ಸೇವೆಯೇ ಹೂವು, ಈ ಹೂವಿನಿಂದಲೇ ದೇಶದುದ್ಧಾರ. ಸೇವೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅದನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಳಿಸಿದ ಕವಿ ದಿನಕರನ ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮೈಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಅಟ್ಟಹಾಸವೂ ಇಲ್ಲದೆ ರೈತರೇ ಕೂಡಿಸಿಟ್ಟ ೬,೦೦೦ ರೂ. ಗಳ ಮೂಲ ಬಂಡವಾಳದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ಶೋಷಿತ ವರ್ಗದ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಉದಯ! ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ೯ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ೧೮ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಒಟ್ಟು ೩೭ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಓದು. ಒಟ್ಟು ಆಸ್ತಿಯ ಮೌಲ್ಯ ಸುಮಾರು ೧೨ ಕೋಟಿ! ಇದಕ್ಕೂ ಹಲವಾರು ಪಟ್ಟು ಬೆಲೆಬಾಳುವ (ಬೆಲೆ ತರುವ) ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕನಸಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಳಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಮತ್ತು ಅವರ ತತ್ವನಿಷ್ಠರಾದ ಸಂಗಾತಿಗಳಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ದೇಶವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವೆನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

'ಜನತಾ' ಎಂಬ ಪದ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು, ಕೃಷಿ-ಕೂಲಿಕಾರರು, ಆದಿವಾಸಿಗಳು (ಹಾಲಕ್ಕಿ ಒಕ್ಕಲು) ವನವಾಸಿಗಳು, ದಲಿತವರ್ಗದವರು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರ ಏಳ್ಗೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ. ಎರಡನ್ನೂ ತೂಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಎರಡೂ ಸಮತೂಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವದು ಬಹುಶಃ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು. ರೈತ ಚಳುವಳಿ ಬಿರುಸಿನಿಂದ ನಡೆದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ

ಅಗ್ರಸ್ಥಾನ. ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಜನತಾ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೇ. ಅವುಗಳ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ ಆದರ್ಶದ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ. ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ಸಂಬಂಧ ಸೂತ್ರ.

ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಹೆಸರು 'ಜನಮುದ್ರಣ' (೧೯೫೪) ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯೂ 'ಜನಸೇವಕ'. ಅದಕ್ಕೂ ಅದರದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಧ್ಯೇಯ. ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವದು, ಪ್ರಜಾಸತ್ತೆಯ ಕಾವಲುಗಾರನಂತೆ ಅದು ಮೈತುಂಬ ಕಣ್ಣಾಗಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವದು. ಸಮಗ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕನಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇ ಹೊರಟವರು ದೇಸಾಯರು. ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷ ನಿರಂತರ ಸೇವೆಗೈದ ಪತ್ರಿಕೆಯ ರೀತಿಯೇ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಅವರದೇ ವಾರದ 'ಸಂಪಾದಕೀಯ' (ಆಗೀಗ ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಆನಂದರಿಂದಲೂ ಬರವಣಿಗೆ) ವಿಚಾರ ಪ್ರಚೋದಕ ಲೇಖನಗಳು, ಚುರುಕುಮುಟ್ಟಿಸುವ ಚುಟುಕುಗಳು ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರ ವೈಚಾರಿಕ ವೈಖರಿ! ಇಂಥ ಪತ್ರಿಕೆಗೂ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟ ಕಾಡದೆ ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ಕನ್ನಡಿಗರ ದುರ್ದೈವ. 'ಜನಸೇವಕ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಾಳಿದ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ತಮ್ಮ ೭೨ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದಾಗ ನಾಡಿಗೆಲ್ಲ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ. ಇಂಥ ದಿನಕರನು ಅಸ್ತಂಗತನಾಗುವದೆಂದರೇನು? ಅವನು ಗೈದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ, ಪಾಲಿಸಿದ ತತ್ವಗಳಿಗೆ, ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸಾವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅದು ನಿತ್ಯನೂತನ ಪ್ರಕಾಶ. ಇಂಥ ಮೌನಕ್ರಾಂತಿಯ ಮಹಾನುಭಾವನ ವಾರಸುದಾರರಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಈ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಆಡಳಿತ ಸೂತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ, ಜನಪರರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ಎಸ್. ಪಿ. ಕಾಮತರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಗಡಿಗರೂ ಮುನ್ನಡೆದಿರುವುದು ಸಂತೋಷದ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ. ಕೆನರಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವವೆಂದರೆ ಅದು ಇಡೀ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ರಂಗಗಳ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಜನಜಾಗ್ರತಿಯ ಉತ್ಸವ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು - ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದುಡಿದು ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸಾಗಿರುವ ಕವಿಮಿತ್ರ ವಿಷ್ಣು ನಾಯ್ಕ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಸಕಾಲಿಕವೂ ಔಚಿತ್ಯ ಪೂರ್ಣವೂ ಆಗಿದೆ.

ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿತ್ರಣವೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಮುಖವಾದ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ಆಕರ್ಷಿತನಾದದ್ದು. ನಾನು ಬಿ.ಎ. ದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ಅವರ 'ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ' (೧೯೫೦) ನನಗೆ ಓದಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ತರತರದ ಸುಂದರವಾದ ಹೆಸರನ್ನಿಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ) ಹೆಸರಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯದ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಮಡಿಮೈಲಿಗೆ ತೊರೆದ ಭಾಷಾಶೈಲಿ,

ತನ್ನದೇ ಆದ ಧಾಟಿ-ಧೋರಣೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆದವು.

ಹರನೂ ನೋಡಾ, ಹರಿಗೂ ಬೇಡಾ
ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ 'ಹರಿಜನ'ರೋ

* * *

ಯಾರಪ್ಪನ ಯಾರವ್ವನ ಇಚ್ಛೆ
ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕಚ್ಚೆ
ಸ್ವರ್ಗವನೇರಲಿ ಬಡವರ ಚಂದಿ
ನೋಡಲಿ ಇಂದ್ರನ ಲೋಕದ ಮಂದಿ.

ಆಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿ 'ಹೂಗೊಂಚಲು' ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಚುಟುಕುಗಳಂತೂ ನಿರಂತರ ಚಕಚಕ ಹೊಳೆಯುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಮುಂದೆ ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅವರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವ ಸುಯೋಗ ನನಗೆ ಒದಗಿಬಂದಿತು. ಅವರು ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರಲ್ಲದೆ (ಡಾ|| ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮೂಲಕ) ನನ್ನ ಕೆಲವು ಕವಿಮಿತ್ರರನ್ನೂ ಕಾಣಬಯಸಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕ್ಯಾಂಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿದೆವು. ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತಾಡಿದೆವು. ಅವರ ಸರಳತೆ, ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮ, ಯುವಕವಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅಭಿಮಾನ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ಮಾರುಹೋದೆ. ಸಮಾಜಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಂತೆ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಗೌರವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿತು. 'ಹೋರಾಟದೊಳಗುಂಟು ನಿಜವಾದ ಗೆಲವು' ಎಂಬುದು ಅವರ ಜೀವನದ ಸಂದೇಶವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಿತು. 'ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯೇ ನೀನೆಷ್ಟು ಚಂದ ಏನು ಗೀಚಿದರು ಆಗುವುದು ಶ್ರೀಗಂಧ'. ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ, ಅಭಿಮಾನ!

ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಅವರ 'ಹೂಗೊಂಚಲು' (೧೯೫೪) ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಬರೆದ ಮಾತುಗಳು ಗಮನ ಸೆಳೆದವು. ಯಾವನೊಬ್ಬ ಕವಿಯು ಕೇವಲ 'ಫ್ಯಾಷನ್ನಿ'ಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಾರದು....... ಹೃದಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಮೂಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕವನ ಹೊಮ್ಮಿ ಬರಲಿ......... ನಿಜವಾದ ಕಾವ್ಯ ಎಂದಿಗೂ ಹಳತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ.

೧೯೭೭ರಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ದೇಸಾಯರ ಷಷ್ಟ್ಯಬ್ಧಿ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿ ಡಾ|| ಅಡಕೆಯವರು, ಕುಲಸಚಿವರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವ ಒಡೆಯರ ಅವರು, ಜೊತೆಗೆ ಡಾ|| ಶಾಂತಿನಾಥ ದೇಸಾಯಿ ಹಾಗೂ ನಾನೂ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಜನಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಕಂಡು ಚಕಿತನಾಗಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರೇ ಆ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ತುತಿಗೆ ಸಂಕೋಚ, ಪ್ರಚಾರವಿಮುಖತೆ, ಅದೇ ಅವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. 'ಕವಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಯಾವ ಮೆರವಣಿಗೆ'.

೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲೆಯ ಕೆನರಾ ವೆಲ್‌ಫೇರ್ ಟ್ರಸ್ಟಿನವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಮಾರಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ದೇಸಾಯಿಯವರ ೨೫೦೦ ಮುಕ್ತಕಗಳ ಮಾಲೆ ದಿನಕರನ ಚೌಪದಿ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಗೌರವವನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಹಂಪ ನಾಗರಾಜಯ್ಯನವರೂ ಅಂದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು. ಗೋಖಲೆ ಸೆಂಟನರಿ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾರಂಭದ ಸವಿನೆನಪು ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಉಳಿದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೇ ನಾನು ಆ ಕಾಲೇಜಿನ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಸಂತಸಪಟ್ಟೆ. ಆ ಕಾಲೇಜಿನ ಬಗ್ಗೆ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರಿಗಿದ್ದ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅದರ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ. ಕೆ. ಜಿ. ನಾಯಕ ಅವರು ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಇದನ್ನೊಂದು ಮಾದರಿ ಕಾಲೇಜನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಶ್ರೇಯೋಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಕೇ. ಜಿ. ನಾಯಕ ಅವರು ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಇಚ್ಛೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವರ ಕೊನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ದಾಸಾಳ'ಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಅವರು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾದರು.

ನಾಡಿನ ಒಂದು ಹಿರಿಯ ಚೇತನ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿರಿಯ ಚೇತನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಡಿ. ವಿ. ಜಿ. ಯವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. "ದೇಸಾಯಿಯವರು ಒಬ್ಬ ಖ್ಯಾತ ಸಾಹಿತಿಯೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಅನುಮಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಜೀವನವು ಒಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದು ನನಗೀಗ ಅರ್ಥವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಅವರ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಳಾಗಿವೆ. ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾಡು ಅವರನ್ನು ಅರಿಯುವಂತಾಗಲಿ".

'ಸುವರ್ಣಸಂಚಿಕೆ'

೨೦೦೪

ಕನ್ನಡದ ಹಿತಚಿಂತನೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ನಾಲ್ವತ್ತೊಂದು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗ ನಾವಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಈ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಂದು ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅವಧಿಯೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾವು ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿ ಭವಿಷ್ಯದ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲು ಇದು ತಕ್ಕ ಕಾಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ನಾಡು ನುಡಿಯ ಹಿತರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಮಾಡುವುದಿದೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ನಿಲುವುಗಳು ಇರಬಹುದಾದರೂ ಕನ್ನಡದ ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಆಗಾಗ ತರುತ್ತಿದೆ. ತಾತ್ವಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸಾತ್ವಿಕ ಕೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡಿಗರ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಈಗಲೂ ರೋಮಾಂಚನವೆನಿಸುತ್ತದೆ;

ಸುಭಟರ್ಕಳ್, ಕವಿಗಳ್, ಸು-
ಪ್ರಭುಗಳ್, ಚೆಲ್ವರ್ಕಳ್, ಅಭಿಜನರ್ಕಳ್, ಗುಣಿಗಳ್|
ಅಭಿಮಾನಿಗಳ್, ಅತ್ಯುಗ್ರರ್,
ಗಭೀರಚಿತ್ತರ್, ವಿವೇಕಿಗಳ್ ನಾಡವರ್ಗಳ್||

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಯ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಜ, ಆದರೆ ಈ ಗುಣಗಳ ಮೊತ್ತದಲ್ಲಿ "ಅಭಿಮಾನಿಗಳ್, ಅತ್ಯುಗ್ರರ್" ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳು ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತವೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯತೆಯೇ ಇಂದು ಕನ್ನಡಿಗರು ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು.

ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ ಪಂಪ, ಬಸವಣ್ಣ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಪುರಂದರರಂಥವರನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹಿಂದೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೂ ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರಾದ ಉದ್ಯಮಶೀಲರೂ ಬೆಳೆದು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ಕನ್ನಡಿಗರು ನೆಲ ಜಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಪ್ರಶ್ನೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ, ಸುಗಮವಾದ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ - ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳ ರಚನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದ ಅಗತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದು ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ವಿವಿಧ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಜೀವನಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದೇ ಅವರು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಭರತಖಂಡ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಜನಜೀವನದ ಆಶೋತ್ತರಗಳು ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು. ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಅದು ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ, ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿಗೆ, ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದಾಗಲೇ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣ ಫಲಪ್ರದವಾಗಬಲ್ಲದು. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಅಸಮತೋಲನವನ್ನು ಇದು ನಿವಾರಿಸಬಲ್ಲದು. ನೆರೆ ರಾಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗಿನ ನದಿ ನೀರಿನ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರ ಸಿಗುವದು ಕಷ್ಟ; ಅದು ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಯಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾರ್ಥ ಅದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರಬಾರದು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು, ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಬಾರದವರಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಅಂಥವರು ಅಸಂಸ್ಕೃತರೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೂ ಇದು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಈ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಎಂದೋ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾದದ್ದು. ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವರು ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೆರವಾಗುವದು ಒಳನಾಡಿಗರ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಜನ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿಗೆ ನೀಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅಪಾಯವನ್ನು ಈಗ ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು, ಆದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಮಾತಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವೆಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಹಸಗೆಟ್ಟು, ಹದಗೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ದೊಡ್ಡ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಾದರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಅವು ಸುಭದ್ರವಾಗಿಯೂ ಆಕರ್ಷಣೀಯವೂ ಆಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸರಕಾರದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಖಾಸಗಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಅನುದಾನ ದೊರೆಯುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಹಂತದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾಗದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ ಸುಲಭವೂ ಸರಳವೂ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಂಥ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನೇನೂ ಕನ್ನಡ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಅಪ್ಸರೆಯಿದ್ದಂತೆ. ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇವಳ ಮೇಲೆ ಆದರೂ ಇವಳು ಕನ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾಳೆ. ತಾನು ಜೀವಿಸುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯದ ಮಗು ಕೇವಲ ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುವ ಗಿಣಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಹಜವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವದಕ್ಕೂ ಅದು ಅಸಮರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಲವು ಪಕ್ಷಗಳ ಒಕ್ಕೂಟವೂ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತವೂ ಆಗಲಿರುವ ಭವಿಷ್ಯ ಭಾರತವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯರ ಹಿತ, ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲದ ಒಂದು ಹಾರ್ದಿಕ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಇಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

'ಪ್ರಭಾಂಕಲಿ'

(ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ) ೧೯೯೯

ಜಾನಪದ ದೀಪಾರಾಧನೆ

'ಜಾನಪದ ದೀಪಾರಾಧನೆ' ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಭವ್ಯಮನೋಹರವಾದದ್ದು. ಈ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಗೂ ಒಂದು ದೀಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊನ್ನಾವರದ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಹಗಲಿರುಳು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ, ನಮ್ಮ ಮನಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸದಂತೆ ನಮ್ಮದೇ ಆದ ಒಂದು ದೀಪದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವೂ ಹೌದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾದ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಆರದಂತಿಡುವ ಎಣ್ಣೆ, ಬತ್ತಿಗಳು ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಳು-ಕೊಡುಗಳೂ ನಡೆಯುವುದು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತಿನ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ. ಪ್ರಾಚೀನ ಅಲಂಕಾರಿಕನಾದ ದಂಡಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ - "ಮಾತೆಂಬ ಜ್ಯೋತಿ, ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಬೆಳಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮೂರು ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು", ಎಷ್ಟು ನಿಜ! ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಂತೂ ಅದು ಜ್ಯೋತಿಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. 'ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಭಾಷೆ ಎನ್ನುವದು ಕೇವಲ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿರದೆ ಒಂದು ಜನಾಂಗವನ್ನು ನಾನಾ ಬಗೆಯ ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಕಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅಂಥ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿ, ಭಾವನೆ, ಕಲ್ಪನೆ, ಅನುಭವ ಜೀವನತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದೊಂದು ಕೃತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಪುಸ್ತಕವಾಗುತ್ತದೆ; ಗ್ರಂಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಪುಸ್ತಕ ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೊ, ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೊ, ಯಾರ ಮನದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆಯೊ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ. ಇಂದಿನ ದೀಪ ಸಮಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮ ಓದಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವುಗಳ ಲೇಖಕರಾದ ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯಕ, ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕ, ಡಾ. ವಿ. ಎಲ್. ಪಾಟೀಲ ಅವರನ್ನು ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

'ಕಾಡು-ಹಾಡು' ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯಕರ ಮೂರನೇ ಕವನ ಸಂಕಲನ. 1969ರಿಂದ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ನೆಚ್ಚಿನ ಹವ್ಯಾಸಗಳಾದ ನಾಟಕ ರಚನೆ, ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯದಂತಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೂ ಕಾವ್ಯದ ಕಿಡಿಯನ್ನು ಆರದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆನ್ನುವದನ್ನು ಈ ಸಂಕಲನ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹಾಡಿ ಎದೆ ಹಗುರು ಮಾಡುವುದೆನಗೆ ರೂಢಿ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನಗೆ ಭಗವತಿಯ

ಭಾರ' ಎಂದರೆ, ದೇವರು ಮೈದುಂಬಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ. ಹಾಗೆ ಭಾವದ ಉಕ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಗಳು ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿವೆ. 'ವೀರಪ್ಪನೊಡ್ಡೋಲಗ' ಕವಿತೆ, ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ತಂತ್ರದಿಂದ ವಸ್ತುವಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದ ಅವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೊಡುಗೆ. ಡಾ. ನಾಯಕರು ಪ್ರಮುಖ ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಐದು ಕೃತಿಗಳು ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು.

ಇವರ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ 'ಗಣಪಾ ಬಾ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ'. ಶಿವ -ಗಂಗೆ-ಗೌರಿ-ಗಣಪರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳು, ಗೌರಿ ಗಣೇಶರ ಹಬ್ಬದಂದು ಹಾಡಲಾಗುವ ಕೆಲವು ಗೀತಗಳನ್ನು ಜನರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಂಕಲನ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪುಟಗಳ ಪೀಠಿಕೆ ಸಂಶೋಧನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತು ಗಣೇಶನ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮನೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವಂತಾಗಬೇಕು. ಜಾನಪದರ ಆ ಕಲ್ಪನೆಯು ಸೊಗಸು -ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಟರು ಪರಿಭಾವಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು. ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಂಥವರ ಕನಸು, ಅಷ್ಟೆ. ಮುಂದೆ ಎಂಥ ಕಾಲ ಬರುತ್ತದೆಯೊ. ಈಗ ಸಿಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಒಂದು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ ತೃಪ್ತಿ ಡಾ. ನಾಯಕ ದಂಪತಿಗಳದು.

ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ವೈವಿಧ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜಾನಪದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ 23 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೆ 'ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾಶನ' ಎಂಬ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿ, ಈವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನಧ್ಯೇಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯನಿರತರಾದ ಜನ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ.ಡಾ. ಎಲ್. ಆರ್. ಹೆಗಡೆಯವರಂತೆ ಉ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಜೀವದಂತೆ ಹಂಚಿಕೊಂಡವರು ಡಾ. ಎನ್. ಆರ್. ನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಶಾಂತಿ ನಾಯಕ ದಂಪತಿಗಳು.

ಇವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಜಾನಪದ ಸಾಮಗ್ರಿ-ಗೀತ, ಕಥೆ, ಗಾದೆ, ಒಗಟು, ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರಂಗೋಲಿ ಕಲೆ, ಕಸುಬು, ಅಡಿಗೆ, ವೈದ್ಯಕೀಯ, ಕ್ರೀಡೆ -ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತುಸಾವಿರ ಪುಟಗಳಾಗುವಷ್ಟಿದೆಯೆಂದರೆ ನಂಬಬೇಕು. 'ಯಾರಿಗೇತರಲಿ ಜೀವ, ಅವರವರಿಗದುವೆ ಹಬ್ಬ'.

ಇವರ ಕಾರ್ಯ ಇಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಯೋಜನೆ ಕೈಕೊಂಡರು. 1983ರಿಂದ 'ಜಾನಪದ ದೀಪಾರಾಧನೆ'ಯೆನ್ನುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ನಾಡಿನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇಪ್ಪತ್ಮೂರು ದೀಪಾರಾಧನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ, ಹಲವಾರು ಜಾನಪದ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು, ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿ, ಕಲಾಮೇಳಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸಾರ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಧನೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಇದು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೇ ಹೆಮ್ಮೆಯ ಸಂಗತಿ. ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅಂಥ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ.

ಪರಕೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದಾಳಿಯ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಲವಾಗಿ ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಡಾ. ನಾಯಕರಂಥವರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಈ ದೀಪ ಆರದಂತೆ ಬೆಳಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಉಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಕೃಷಿ ಮೂಲವಾದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಪ್ರಣತಿ -ಹಣತೆ ಈ ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದು; ಬತ್ತಿ, ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳದ ಹತ್ತಿ, ಎಣ್ಣೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಸೇಂಗಾ. ಇದನ್ನು ನಾವು ತಿದ್ದಬಹುದು, ತೀಡಬಹುದು. ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಅದು ನಮ್ಮ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಶಾಂತತೆ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಕ್ಕಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಕೈ ಕೊಟ್ಟರೆ ಬಲ್ಬಿಗೆ ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆ, ಹಣತೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕುರುಹಾಗಿದೆ. ಮನೆ ತುಂಬ ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪಗಳಿದ್ದರೂ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಂದಾದೀಪ. ನಾಯಕ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರೇ 'ದೀಪಾರಾಧನೆ'. ಇದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾದದ್ದು.

ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ದೀಪ ಅಥವಾ ದೀವಿಗೆ ವಿವಿಧ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಭೀಷ್ಮರ ಅವಸಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು 'ಪಡುವಣ ಶೈಲ ವಿಪುಲಸ್ತಂಭ ದೀವಿಗೆಯಂತೆ ರವಿ ಮೆರೆದ' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಪ್ರತಿಭೆ. ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಸತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕದಂತಿದ್ದ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿ ಭೀಷ್ಮರ ಅವಸಾನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿತು. ಕುವೆಂಪು 'ಮಂಗಳಾರತಿ' ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಹಣತೆಯ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾರೆ-

ಮೇರೆಯೆ ಇರದಾಕಾಶ ಸಮುದ್ರದಿ
ಸೂರ್ಯನ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮೂರ್ತಿಯ ಸುತ್ತಿ
ಶಾಶ್ವತ ಮಂಗಳದಾರತಿಯೆತ್ತಿ
ತೇಲುತ್ತಿದೆ ಭೂಮಿಯ ಹಣತೆ.

ಪು. ತಿ. ನ. ಅವರಿಗೆ ಈ ದೀವಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಎನ್ನುವ ಕುತೂಹಲ.

ಎಲ್ಲಿಂ ಬಂದಿತೀ ದೀವಿಗೆ
ಸಿಡಿಯಿತೊ ತಾರೆಯಿಂ ತಾರೆಗೆ
ಇಳಿಯಿತೊ ವ್ಯೋಮದಿಂ ಭೂಮಿಗೆ
ಬೆಳಗೆ ನಮ್ಮೀ ದೀವಿಗೆ
ಕಳೆಯ ಚೆಲ್ಲುತ ಎಲ್ಲ ತಾಯಿಗೆ

ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದ ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ದೀಪ'ವೂ ಒಂದು. ಕಾಶೀಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ದೀಪ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ಸಂದರ್ಭ -

ನಾನು ನೀನು ಜೊತೆಗೆ ಬಂದು
ಈ ನದಿಗಳ ತಡಿಗೆ ನಿಂದು
ಸಾನುರಾಗದಿಂದ ಇಂದು

ದೀಪ ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟೆವೊ
ದೀಪ ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟೆವು.

ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಹೆಸರನ್ನೇ ನೋಡಿ- ಪು. ತಿ. ನ. ಅವರ ಪ್ರಥಮ ಕವನಸಂಗ್ರಹದ ಹೆಸರೇ 'ಹಣತೆ'. ವಿ. ಸೀ. ಯವರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ದೀಪಗಳು', ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಅವರದು 'ದೀಪದ ಮಲ್ಲಿ', ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರದು'ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ' ನನ್ನ ಐದನೆಯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ 'ದೀಪಧಾರಿ'. ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರ ಮರಣೋತ್ತರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದ ಹೆಸರು 'ನಂದಾದೀಪ' (1968). ಹೀಗೆ ದೀಪ, ದೀಪಾರಾಧನೆ, ದೀಪೋತ್ಸವ, ದೀಪಲಕ್ಷ್ಮಿ, ದೀಪದಾನ-ಇವು ಭಾರತೀಯರ ಬದುಕಿ ಜೀವಾಳವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ.

ಕನ್ನಡದ ಜಾನಪದ ಸಂಪತ್ತು ಒಂದು ಅಕ್ಷಯ ನಿಧಿ. ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಜಾನಪದ ಸಂಗ್ರಹ, ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ, ಜಾನಪದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅದರ ಸತ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿತು. 1966 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಡಾ. ದೇ. ಜವರೇಗೌಡರು ಜಾನಪದವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಎಂ. ಎ. ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಜಾನಪದ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ Folk-lore ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದು ತುಂಬ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ, ಜಾನಪದ ಜೀವನದ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವದೆಂದೂ ಕಂಡಿತು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ನಂಬಿಕೆ, ಆಟ, ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಜಾನಪದದ ವಿವಿಧ ಘಟಕಗಳೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಯಿತು. ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು 'ಜಾನಪದಸ್ವರೂಪ' ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಜಾನಪದದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಸಿದರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಎಂ. ಎ. ಕೋರ್ಸನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗದು. 1966 ರಲ್ಲಿ ದೇಜಗೌ ಆರಂಭಿಸಿ. ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಜೀಶಂಪ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಿ. ಆರ್. ತಿಪ್ಪೇಸ್ವಾಮಿ ಅವರು ಅಪಾರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ರೂಪಿಸಿದ ಜಾನಪದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಡಾ. ಬಿ. ಎಸ್. ಗದ್ದಗಿಮಠರ 'ಜಾನಪದ ಗೀತೆಗಳು' ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಜಾನಪದವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟವಾದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಥೀಸಿಸ್. ಅವರು ಪಿಎಚ್. ಡಿ. ಪಡೆದದ್ದು 1955ರಲ್ಲಿ, ಉಪನ್ಯಾಸ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಡಾ. ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್‌ರ

'ಗಾದೆಗಳು' ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು 1955. ರಾಜ್ಯದ ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿವೆ. ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬುಡಕಟ್ಟು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಕೋಶ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆಗಳ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಹಂಪಿ ವಿ. ವಿ. ಬುಡಕಟ್ಟು ವಿಭಾಗದಿಂದ 'ಮಲೆಯ ಮಾದೇಶ್ವರ'. 'ಮಂಟೇಸ್ವಾಮಿ', 'ಜುಂಜಪ್ಪ', 'ಕುಮಾರರಾಮ' ಮತ್ತು 'ಕೃಷ್ಣಗೊಲ್ಲರ ಕಾವ್ಯ', 'ತುಳುನಾಡ ಸಿರಿ' ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿ ಹೊಸ ಲೋಕವನ್ನೇ ತೆರೆದಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭದ್ರವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಟ್ರಸ್ಟ್ (ನಾಗೇಗೌಡರು) ಜಾನಪದ ಲೋಕ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಇವುಗಳ ಕಾರ್ಯವೂ ಸ್ಮರಣೀಯ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಸಂಸ್ಥೆಯೆಂದರೆ ಉಡುಪಿಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಂಗ ಕಲೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ. ಕಳೆದ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೊ. ಕು. ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ಟರ ನಿರ್ದೇಶನದಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಜಾನಪದ ದಾಖಲಾತಿ ಕೇಂದ್ರ (Folklore Archive) ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಜಾನಪದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮೊದಲನೆಯ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ಎರಡನೆಯ ಆಯಾಮವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಅಂಶ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ. ವಿ. ವಿ.ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಆಕರಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ. ಇದನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಜಾನಪದ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೆಳಕು ಕಂಡಿವೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ವೈಯಕ್ತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ್ದರೂ ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

'ಜಾನಪದ ದೀಪಾರಾಧನೆ'ಯಂಥ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಡಾ. ಎಸ್. ಆರ್. ನಾಯಕ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪ್ರದಾನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಲ್ಲ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಉದ್ಘಾಟನಾ ಭಾಷಣ : ೨೦೦೬

ದಸರಾ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ : ೨೦೦೫

ವರುಣದೇವನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೆರೆಕಟ್ಟೆ, ಹಳ್ಳ, ಹೊಳೆಗಳು ಮೈದುಂಬಿಕೊಂಡು, ನೆಲವೆಲ್ಲ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂತಸದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಲದ ದಸರಾ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಶಕ್ತವಾಗಿ ಬರಲಿರುವ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಾಟಾಗಿರುವುದು ತುಂಬ ಸಂತೋಷದ ಸಂಗತಿ. ಈ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು, ಮಧ್ಯವಯಸ್ಕರು ಹಾಗೂ ಯುವ ಕವಿಗಳು ಸೇರಿದಂತೆ ಮೂರು ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಸುಯೋಗ ನನಗೆ ಒದಗಿದೆ. ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ದಸರಾ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯ ಉಪಸಮಿತಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಹೃದಯರಾದ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು ಅರಮನೆಯ ದರ್ಬಾರ್ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ದಸರಾ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಕಾವ್ಯಗೌರವದ ತಮ್ಮ ಹಂಬಲವನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಲದ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಕವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಟಾಂಗಾ ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಗನ್ಮೋಹನ ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕರೆತಂದು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿ ಹೊಸತನವನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕವಿತೆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹೊಸ ಲಯ ಒದಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಇದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾದವು: ಇಂಧನದ ಉಳಿತಾಯವಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕವಿಗಳು ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಜನಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಸಂತಸವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಈ ಬಗೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಸಂದಾಗ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಮುಜುಗರ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಕವಿತೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

> "ನೆಲದ ಮ್ಯಾಲೆ ನಡೀಲಿಕ್ಕೆ ಬರವೊಲ್ಲದು
> ಅಂತ-ರಿಕ್ಷಾದೊಳಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ"

ಇಲ್ಲಿಯ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:

> "ಸಾವಿರದ ಹಾದಿ ಮ್ಯಾಲೆ
> ಹತ್ತು ಹತ್ತಿ ನೂರಾದೆ;
> ಕೆಳಗೆ ಬೇರಾದೆ
> ಮ್ಯಾಲೆ ಮರಾ ಆದೆ
> ಅದೇ ಮರ್ಯಾದೆ"

ಹೀಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡುವದು, ಮರ್ಯಾದೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದು- ಎರಡರ ಘನತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಕವಿ ತಾನು ಸಾಧಿಸಿದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಂತೆಯೇ ಪರದಾಸ್ಯದ ನೊಗವನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತಾಗ ಈ ನಾಡಿನ ಬಹುಭಾಗ ತುಂಡು ತುಂಡುಗಳಾಗಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸೇರಿ, ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಏರ್ಪಡದೆ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೂ ದೂರವಾಗುವ ದುರ್ಭರ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಭಾಷೆ-ಪರಕೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಜನ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಾಸ್ತವ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ನಲಿಯುವಂತಹ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು ನಾಡಹಬ್ಬದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಜರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರಾದರೂ ತಮ್ಮ ತನವನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದ ಮಿಕ್ಕೆಡೆಯ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಅದು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹೃದಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಂಪೆಯ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಕಾಲದ ದುರ್ವಿಪಾಕದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮಿಕ್ಕ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿ ಗೆರೆಕೊರೆದಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಸರ್ವಸಂಪನ್ನ ಭಾಷೆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ವೀರವೈಭವದ ಇತಿಹಾಸ- ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತಮ್ಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅರಿವು ಒಬ್ಬನಿಗೂ ಇರದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದ್ದಿತು.

ಇದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಿಧಾಯಕ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಬಂಗಾಲಿಗಳು ಒಡೆದ ನಾಡನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದು ದುರ್ಗಾಪೂಜಾ ಪರ್ವವನ್ನು ನಾಡಹಬ್ಬವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಸ್ಮೃತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಲೋಕಮಾನ್ಯ ತಿಲಕರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸಂಘಟನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಗಣೇಶೋತ್ಸವ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರ ನಾಡಹಬ್ಬವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣದ ಕನಸನ್ನು ಕಂಡು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಗತವೈಭವ' ಗ್ರಂಥ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸಿತು. ಅವರು ಟಂಕಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕತ್ವ' ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣ, ಧರ್ಮ, ವಾಙ್ಮಯ, ಇತಿಹಾಸ, ಕಲೆ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದವು. ಅದರ ಮೂಲಕ ಭಾರತವಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ, ವಿಶ್ವವೇ ನಮಗೆ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವರು ನೀಡಿದರು. ಕನ್ನಡಿಗರು ಕರ್ನಾಟಕತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಪೂರ್ಣಭಾರತೀಯರಾಗುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಹುಟ್ಟಿಸುವ ನಾಡಹಬ್ಬ ಯಾವುದೆಂದು ಶೋಧಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವರಾತ್ರಿಯ ಹಬ್ಬ, ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾದ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವರಾತ್ರಿಯ ಮಹೋತ್ಸವದ ಚಿತ್ರ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿನಿಂತವು. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ನಾಯಕನಾದ ಭರತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ರಾಯರಂತೆಯೆ ನವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಗೋವಿಂದ ವೈದ್ಯಕವಿಯು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯನಾಯಕನಾದ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿದ ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವದ ಬಣ್ಣನೆಗಾಗಿ ಮೂರು ಸಂಧಿಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡ ಜನಪದವಂತೂ ನವರಾತ್ರಿಯ ಹಬ್ಬ ನಾಡಹಬ್ಬವೆಂಬುದನ್ನು ಎಂದೊ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಈ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಶರನ್ನವರಾತ್ರಿಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರ ನಾಡಹಬ್ಬವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಗಂಡು 1925ರಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಈ ನಾಡಹಬ್ಬದ ಉತ್ಸವ ವರ್ಷವರ್ಷಕ್ಕೆ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗುತ್ತ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ, ನಿಜಾಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಹೊರನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಿಗರಿರುವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಹರಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರೇರಣೆ ದೊರೆಯಿತು.

ದೇಶಕ್ಕೆ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತು, ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಮೇಲೆ ನಾಡಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಉತ್ಸಾಹ ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ರಾಜಕೀಯ ಕಾಯಿದೆಗಳು ಜನರನ್ನು ಎಂದೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರವು. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗದೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಸುಖ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಕಾಲೂರಿ ನಿಲ್ಲಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ನಾಡಹಬ್ಬದಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹೋತ್ಸವ ಕೇವಲ ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಇಂದಿನ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಸಲದಂತೆ ಕನ್ನಡದ ಜೊತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಉರ್ದು, ಕೊಡವ, ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ತುಳುಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸುವ ಸತ್ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ, ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಎರಡನೆಯ ನಾಗವರ್ಮ ತನ್ನ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ' ಕೃತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಭಾಷಾ ಸರಸ್ವತೀ' ಎಂಬ ಉದಾತ್ತ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡಿರುವದು ಕನ್ನಡಿಗರು ಅಭಿಮಾನಪಡತಕ್ಕಂತಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು, ತಮ್ಮ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದರ್ಶನಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ 'ಕವಿಕೃತಂ ದರ್ಶನಂ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಮಹಾಕವಿಗಳಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ವಂದಿಸುವ ಮೂಲಕ ಈ ಉದಾತ್ತ ಭಾವವನ್ನೇ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪರಂಪರೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವ ಈ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಸಹೃದಯತೆ ಕನ್ನಡ

ಕಾವ್ಯಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಎಂದೂ ಹರಿಗಡಿಯದಂತೆ ಸತ್ವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ-ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮನ್ವಯದ ಅಂಶವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದೆ. ಪರವಿಚಾರವನ್ನೂ ಪರಧರ್ಮವನ್ನೂ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾಳು ಬಂಗಾರವಾಗುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತು ಕನ್ನಡದ ಆದಿಗ್ರಂಥವಾದ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭೇದಗಳೇನಿದ್ದರೂ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿವೆ. ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಿರುವ ಕಾವ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗಲೂ ಮನುಷ್ಯಜೀವನದ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕನಸುಗಳೇ ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದೂ ಇಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವದು ಆತಂಕಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾನವೀಯತೆಯ ಸೂತ್ರದಿಂದ, ಒಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಬೆಸೆಯುವ ಕಾರ್ಯ ನಿರಂತರ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಹುಮುಖತ್ವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭಾರತೀಯನ ಬದುಕು ಸುಂದರವಾಗಬಲ್ಲದು. ಇಂಥ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕನಸನ್ನು ನಮ್ಮ ಕವಿಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೀವನದ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೋಜಿಗ, ಕುತೂಹಲ, ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅದರ ವೈರುಧ್ಯಗಳು, ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಹಾಗೂ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಕವಿಗಿದ್ದಾಗ ಅದು ಗಟ್ಟಿ ಕಾವ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ಪ್ರಜ್ಞೆ-ಎರಡೂ ಅತ್ಯಂತ ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕವಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಅಂತಃಸ್ಪಂದನಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಭಾವಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕವಿತೆ ಹೆಚ್ಚು ತಾಳಿಕೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾವದ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಉತ್ತಮ ಕವಿತೆಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ.

'ಬಂದುದಂದು ಶರದಂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಣ್‌ಬರ್ಪಿನಂ' ಎಂದು ಪಂಪ ಶರತ್ಕಾಲವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಇಂದಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊಸದೃಷ್ಟಿ ಬರುವ ಆಶಯವನ್ನು ಅನುಭವವನ್ನೂ ಈ ಶರನ್ನವರಾತ್ರಿಯ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ ತಮಗೆಲ್ಲ ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಉದ್ಘಾಟನಾ ಭಾಷಣ : 'ಕೃಷ್ಣಾ-ಕಾವೇರಿ' ೨೦೦೬

ನೈಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸುಖಾನುಭವ

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಷ್ಟೋ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನೋಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚೊತ್ತಿ ಉಳಿದಿರುವಂಥವು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ. ನಾನು ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಕಂಡದ್ದು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯಾದರೂ ಅದೊಂದು ಸ್ಮರಣೀಯ ಅನುಭವವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸದಾ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ಕಾಡು ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ. ಎರಡನೆಯದು, ಅದರ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಜೈನ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮರ್ಥ ಉಸ್ತುವಾರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮದ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಶೈವ ಧರ್ಮದ ಮಂಜುನಾಥೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಪ್ರದಾಯ. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ, ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಂಜುನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯ ಲಕ್ಷದೀಪೋತ್ಸವದ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ೧೯೩೩ರಿಂದಲೂ ಸಂಘಟಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವ ಸಾರ್ಥಕವಾದ ಸರ್ವಧರ್ಮ - ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು. ಬಹುಶಃ ಭಾರತದ ಬೇರಾವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯ ಸುಂದರ ಸಮನ್ವಯದ ದೃಶ್ಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಾರದು.

ಇಂಥ ಒಂದು ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಕೋರಿ ೧೯೫೭ರಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಿಂದ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬಂದಾಗ ನನಗಾದ ಸಂತೋಷ ಅವರ್ಣನೀಯ. ಪುಣೆ-ಬೆಂಗಳೂರು ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಕಡೂರಿನಲ್ಲಿಳಿದು, ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನಿಂದ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದ ವ್ಯಾನಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲು. ಚಾರ್ಮಾಡಿಯ ಘಾಟನ್ನು ದಾಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾಂತಿಯಾಗಿ ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು ಆಗಾಗ, 'ಹ್ಯಾಗಿದ್ದೀರಿ ದೇವರೂ?' ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಉಜಿರೆಯ ಸಿದ್ಧವನ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಪಂಗಡಗಳ-ಮುಸ್ಲಿಂ, ಕ್ರೈಸ್ತರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿರುವುದು ನನ್ನ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ದಿವಂಗತ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಸರಳತೆ, ಸಹಜತೆ, ಅಹಿಂಸಾಪರತೆ, ದೈವಭಕ್ತಿಯೊಳಗೊಂಡ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ, ಆಡಳಿತದ ಮುತ್ಸದ್ದಿತನ, ದೂರದೃಷ್ಟಿ, ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಕಲಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲೇ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಸಹಜತೆಗೆ ಚ್ಯುತಿಯೊದಗದಂತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಅವರ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬಂದಿತು.

ದೇವಸ್ಥಾನದ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಕಟ್ಟಿದ 'ವಸಂತ ಮಹಲ್'ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ವೇದಿಕೆ ಸುಂದರವಾಗಿ ಸಜ್ಜುಗೊಂಡಿದ್ದಿತು. ಸಭಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ರೋಮ್ ಮಾದರಿಯ ಕಂಬಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕ ವಿಲಾಸದೊಂದಿಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರೆ ಒಳಗಡೆ, ಸ್ವತಃ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ರಚಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ತೈಲ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳು ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದವು. ಮೊದಲಿಗೆ ನಡೆದ ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಬೇಕಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಪೂರೈಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಶರಣರ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾನು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದೆ. ಡಾ. ಎಸ್.ಕೆ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್‌ರಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉದ್ಬೋಧಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಜಿ.ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ - ಹೀಗೆ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ವರೂಪ ಒದಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ, ವೀರಶೈವ, ಜೈನ, ಬೌದ್ಧ, ಹಿಂದೂ, ಮುಸ್ಲಿಂ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ - ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಯಾವ ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ಅಪಚಾರವಾಗದಂತೆ ಆಯಾ ಧರ್ಮಗಳ ಅಂತರಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಸಮನ್ವಯದ, ಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹಿತಕರವಾದ ಸಹಬಾಳುವೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು, 'ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ' ಎಂಬ ಮಹಾಕವಿ ಪಂಪನ ಧ್ಯೇಯ ವಾಕ್ಯದ ಪರಿಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹಿಗ್ಗು ನನ್ನದಾಯಿತು.

ಮುಂದೆ ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶಾಂತಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಪ್ರೊ. ಹಾ.ವೆಂ. ನಾಗೇಶ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು. ಸರ್ವಧರ್ಮ-ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವದ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭ ಆದಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಭ್ರಮ - ಸಡಗರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ೧೯೬೮ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರತ್ನವರ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ವಿಧಿವಶರಾದ ನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತರ ಕಿರುವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮೀರಿದ ಜಾಣ್ಮೆ, ಅನುಭವ ಹಾಗೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾದುದನ್ನು ಇಡೀ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಒಡನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಮತ ಧರ್ಮಗಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೇ, ರಾಜರ್ಷಿಯಾಗಿ ಅವರು ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸಿ ಆಧುನಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹಿತಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, 'ಮಂಜೂಷ' ವಸ್ತು

ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಉಪಯುಕ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾಗಿಯೂ, ಬೃಹತ್ತಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆಸಿದ ರೀತಿ ಅನುಪಮವಾದದ್ದು. ನದಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊತ್ತ ನೂತನ ಅತಿಥಿಗೃಹವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಉಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಾಲೇಜುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರೇ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಎಂದೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಜನಜಾತ್ರೆಯಂತಿದ್ದರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೇ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಯಾತ್ರೆಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಿತ್ತು.

ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಡಾ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ಬೀಡಿನಿಂದ ಸಮ್ಮೇಳನದ ವಿಶಾಲವಾದ ಭವ್ಯ ಮಂಟಪದವರೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಸೊಂಡಿಲಲ್ಲಿ ಹೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಗಜರಾಜನಿಂದ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತ. ಮೆರವಣಿಗೆ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಆಡಂಬರ ರಹಿತವಾಗಿ ಹಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಮಯ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲೂ ಸದ್ದುಗದ್ದಲ ಕೇಳಬಾರದು. ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತೆ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಭಕ್ತಿ - ಗೌರವದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಗಡಿಬಿಡಿಯ ಓಡಾಟವಾಗಲಿ, ಸುಮ್ಮನೆ ವೇಳೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸುವವರಾಗಲಿ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಯುವವರಾಗಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಸುವ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವೇ ಇಲ್ಲ. ಮುಕ್ತವಾದ ಹಿತವಾದ ವಾತಾವರಣ. ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಸುಖಾನುಭವ ಹಾಗೂ ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸಮಾಧಾನ ಉಳಿದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೊರೆಯುವಂತಾದರೆ ಅದು ಕನ್ನಡಿಗರ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ವಿನಯಶೀಲರಾದ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ಮೃದುಭಾಷಿಗಳು, ವಿದ್ವತ್ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಮೆಚ್ಚುವವರು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಮನ್ನಣೆ ನೀಡುವವರು. ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗಂತೂ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆ. ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಂತೂ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂದು. 'ಅನ್ನಪೂರ್ಣ'ದಲ್ಲಿಯ ಹೊಸ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ; ಆದರಾತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ, ಸೌಜನ್ಯದ ನಡವಳಿಕೆ, ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆಗೆ ನಾಡಿಗೇ ಮಾದರಿ. ಮಹಾಮಾನವ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಎಲ್ಲಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಸತ್ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಸಂತರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸರ್ವಧರ್ಮ- ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳ ಮೂಲ ಆಶಯವನ್ನು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರರಷ್ಟು ಫಲಪ್ರದಗೊಳಿಸಿರುವುದು ಕನ್ನಡನಾಡಿಗರ ಭಾಗ್ಯ. ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯ. ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಈ ಮೊದಲು ಭಾಗವಹಿಸಿದ ನನಗಂತೂ ಅದೊಂದು ನೈಜ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಿರುಳನ್ನು ತೋರಿದ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯ ಅನುಭವ.

'ಅಮೃತವರ್ಷಿಣಿ' ೨೦೦೮

ಭುವನೇಶ್ವರೀ ದೇವಿ ರಥವನೇರಿದಳು

೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗವಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿದ ಅ. ಭಾ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣ ರಾಯರಿಂದ ರಚಿತವಾದ 'ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು' ಗೀತೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಡಗೀತೆಯಾಗಿ ಹಾಡಲಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ನಾಡಿನ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವರು ದೊಡ್ಡವರು ಎನ್ನದೆ - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ನಾಡಗೀತೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ಬಂದುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣವಾದ ಮೇಲೆ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಜಕಾರಣ - ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನೆಲೆಯನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತಷ್ಟೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಉದಯವಾಗಲಿ' ನಾಡಗೀತೆಯನ್ನು 'ಉದಯವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಹಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಗಳು ತಾಯ್ನಾಡಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಒಳನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಎಂಬ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಭಾವ ಇನ್ನೂ ಮೂಡದಿರುವಾಗ 'ಉದಯವಾಗಲಿ' ಎಂದೇ ಹಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ವಿಚಾರವಂತರಾದ ಹಿರಿಯರು ಬಯಸಿದರು. ಅರ್ಧಶತಮಾನದ ನಂತರವೂ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗದಿರುವುದು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುವಾಗ ಇನ್ನು ಗಡಿನಾಡಿನ ದುರವಸ್ಥೆಯಂತೂ ಹೇಳತೀರದು. ಈ ನಾಡಿನ ರಾಜಧಾನಿ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರದೆ ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನವಾದದ್ದೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಯಾರೋ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬಲ್ಲವರು ಒತ್ತಾಯ ತಂದಾಗ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನೊ ಆಯೋಗಗಳನ್ನೊ ನಿಯಮಿಸಿ ಸರಕಾರ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಆ ವರದಿಗಳ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನಾದರೂ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಷ್ಟೊ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಗಡಿ ಭಾಗದ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಿ ಉಳಿದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸಮಕ್ಕೆ ತರದೆ ಹೋದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನೂ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಿನಗಳು ದೂರವಿಲ್ಲ. ನಂಜುಂಡಪ್ಪ ವರದಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂಥದರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಕಚ್ಚಾಡಿ ನಾಡಿನ ಹಿತವನ್ನೇ ಕಡೆಗಣಿಸಿರುವದು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ದೈವದ ಸಂಗತಿಯೆನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ನಾಡು ಒಂದಾಗಿ ಐವತ್ತು ದೀಪಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದರೂ ನಾಡಿನ ಎಷ್ಟೊ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿನ ಕಿರಣವನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಕನ್ನಡದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಬಣಗುಡುತ್ತ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸುಸ್ಥಿತಿಯ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಎರವಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಗಡಿಯಾಚೆಗೆ ಉಳಿದಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ಪಾಡನ್ನಂತೂ ಹೇಳತೀರದು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಭಾಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರ ಉದಾರ ಭಾವನೆ ತಾಳಿ, ಅದು ನೀಡಿದಷ್ಟು ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಳಿದ ಯಾವ ರಾಜ್ಯಗಳೂ - ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ- ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಜ್ಞರೇ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ವಾಸ್ತವಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಪಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾದಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವರು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ ಹೇಳಿಕೆ ನೀಡಿ, ಉಭಯ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸಹಬಾಳ್ವೆಗೆ ಹುಳಿಹಿಂಡುವ ಹೀನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವದು ದೊಡ್ಡ ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಗೂಂಡಾಗಿರಿ ಪುಂಡಾಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜನರನ್ನು ತಪ್ಪುದಾರಿಗೆಳೆದು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರು ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ತಡೆಗಟ್ಟಲೇಬೇಕು.

ಇಂಥ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಚಿಂಚಣಿ ಗ್ರಾಮದ ಸಿದ್ಧಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠದ ಗಡಿಕನ್ನಡಿಗರ ಬಳಗ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತಿಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ದಶಮಾನೋತ್ಸವವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವಂಥ ಒಳ್ಳೆಯ ಸುದ್ದಿ ಮತ್ತಾವುದೂ ಇರಲಾರದು. ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವೆನ್ನುವಂತೆ ಯಾವ ಬೀದಿ ಕೂಗಿನ ಘೋಷಣೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಪರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಜನಮನದ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಸತ್ವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರು ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟಿರುವುದು ಉತ್ತರದ ಗಡಿನಾಡ ಕನ್ನಡಿಗರ ಭಾಗ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡದಸ್ವಾಮಿ'ಯಾಗಿ ಮಠ 'ಕನ್ನಡದ ಮಠ'ವಾಗಿ ಜನರ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವುದು ಒಂದು ದಶಕದ ಮಹತ್‌ಸಾಧನೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಗಡಿಯಾಚೆಯ ಮರಾಠಿಗರಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಗಡಿಯೀಚೆಯ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಂಪನ್ನು ಹರಡುತ್ತ, ಕನ್ನಡ ನೆಲ-ಜಲ-ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾಡಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗದ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೂ ತಜ್ಞರನ್ನೂ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಉಪನ್ಯಾಸಕೊಡಿಸಿ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಒಂದು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮಠದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ಜನ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಸ್ಥೆ 'ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ'ಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇದುವರೆಗೆ ೨೩ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಪರ ಚಿಂತನೆಗೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿವೇಚನೆಗೆ ನಾಡಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯೋಜನೆಗೆ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಎಡೆಗೊಟ್ಟಿರುವುದು ಈ ಮಾಲೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬಡಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಬಲ್ಲ 'ಬಾಳಿನಬುತ್ತಿ ಕಲಿಕಾಕೇಂದ್ರ'ವೊಂದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕಶಾಲೆಯ ಈ ಮಕ್ಕಳು ಕನ್ನಡನಾಡು, ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುವ ರಸಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ ರೀತಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ನೂರಾರು ವಚನಗಳನ್ನು ಮುಖೋದ್ಗತವಾಗಿ, ಶುದ್ಧವಾಗಿ

ಹೇಳುವ ಕ್ರಮ ಸಂದರ್ಶಕರನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸದಿರದು. ಶ್ರೀಗಳು ಚಿಕ್ಕೋಡಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಉದ್ಯೋಗ ಮುಖಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ 'ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಕೈಗಾರಿಕೆ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರ'ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಧ್ಯಮ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕನ್ನಡವಾಗಿರುವದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ರವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಳವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಂಥದೊಂದು ಕನಸನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ನಿಂತವರು 'ಕನ್ನಡದ ಜಗದ್ಗುರು'ಗಳೆಂದೇ ಹೆಸರಾದ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಏಕತಾ ಭಾವೈಕ್ಯತಾ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತರಾದ ಗದುಗಿನ ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಮಠದ ಡಾ|| ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರು. ಹೀಗೆ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ 'ಉದಯವಾಗಲಿ' ಎಂಬ ಆಶಯದಿಂದ ಗಡಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ 'ಹಚ್ಚೇವು ಕನ್ನಡದ ದೀಪ' ಎಂದು ಪಣತೊಟ್ಟು, 'ಉಸಿರಾಗಲಿ ಕನ್ನಡ' ಎಂದು ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿಂಚಣಿಯ ಗಡಿಕನ್ನಡಿಗರ ಬಳಗ ಮಂಟೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹರುಷದ ಹಬ್ಬ ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಹೋತ್ಸವದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಒಂದು ಯೋಗಾಯೋಗವೇ.

ಶ್ರೀ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿ ಸಿಂಗಾರಗೊಳಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಭುವನೇಶ್ವರಿಯ ತೇರನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಎಳೆಯಲು ನೂರಾರು ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಕೈಗೂಡುವರೆಂಬ ಭರವಸೆ ನನಗಿದೆ.

'ಕನ್ನಡ ಭುವನೇಶ್ವರಿ' ಎಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಕುಚಿತ ಭಾವನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ನಾಡಿನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. 'ಭುವನೇಶ್ವರಿ' ಎಂದೊಡನೆ 'ಶ್ರೀ' ಯವರ ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳು ನೆನಪಾಗುತ್ತವೆ:

ಭುವನೇಶ್ವರಿದೇವಿ ರಥವನೇರಿದಳು
ಕೂಗಿದರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಕ್ಕೊರಲ್-
"ತಾಯ್ ಬಿಜಯ ಮಾಡುವಳು, ದಾರಿಬಿಡಿ, ದಾರಿಬಿಡಿ, ಅಡ್ಡಬಾರದಿರಿ,
ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ಮಗಳೆ, ದಾರಿ ತೋರುವ ಹಿರಿಯ ಸೊಡರೆ,
ಬಾಳಮ್ಮ ಬಾಳು!
ನೀನ್‌ಬಾಳೆ ಏನ್ ಬಾಳು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳದು - ಬಾನ್ ಬಾಳು - ತಾಯೆ
ಬಾಳಮ್ಮ ಬಾಳು!

ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆ ಕುವೆಂಪು ಅವರಿಗೆ 'ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ' ಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀಯವರು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ 'ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್‌ಮಗಳೆ' ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿರಿಯ ಚೇತನರ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯನ್ನು ಮರೆಯದಿರೋಣ.

'ಸಿರಿಗನ್ನಡದ ತೇರು'

(ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ದಶಮಾನೋತ್ಸವ)

೨೦೦೮

ಶೈಲಿ - ಸಾಹಿತ್ಯ - ತಂತ್ರ

೧. ಸಲಿಗೆಯ ಶೈಲಿ

ಸಲಿಗೆಯ ಶೈಲಿಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ಅಂಗಿಯ ಗುಂಡಿ ಬಿಚ್ಚಿ, ಬಿಗುಮಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಅವನು ನಿರಾಯುಧನಂತೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ.

ಲೇಖಕ ಮತ್ತು ಓದುಗನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ, ಶಿಸ್ತಿನ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಅವನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧದಂತೆ ಇರಕೂಡದು. ಅದು ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯನ ಸಂಬಂಧದಂತಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಸುಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ತನ್ನ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ 'ನಾನು' ಎಂಬುದನ್ನು ಬಳಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುವವನು ಎಂದಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರೆಹಗಾರನೆನಿಸಲಾರ.

ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತಾಡುವವನಿಗಿಂತ ನಾನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಸುಳ್ಳನಿಗಿಂತ ಅವಿವೇಕಿಯಾದ ಸುಳ್ಳನನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನ ಓದುಗರ ಬಗೆಗಿನ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಯ ದ್ಯೋತಕ.

ನಾನು ತಿಳಿಗೇಡಿ ಮೂರ್ಖನನ್ನು ನಂಬುತ್ತೇನೆ, ಆದರೆ ವಕೀಲನನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇನೆ.

ಅವಿಚಾರಿಯಾದ ಹೆಡ್ಡ ದೇಶದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚತುರನಾದ ರಾಯಭಾರಿ. ಅವನು ಜನತೆಯ ಹೃದಯವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ.

ಪತ್ರಿಕೆಯ ವಿಷಯ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಾರರ ಒಂದು ಬಳಗವನ್ನು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲು ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಎರಡು ತಾಸಿನೊಳಗೆ ಮುಗಿಯಬಹುದಾದ ಅವರ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪವನ್ನು ಓದುಗರು ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸಂಜೆಯ ಸಮಯದ ಸೊಗಸಾದ ಮಾತುಕತೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಓದುಗ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಅವನು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ - ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗುಮಾಸ್ತನೆಂದೂ, ಲೆಕ್ಕಿಗನೆಂದೂ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆ ಕೊಡುವ ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿಯೊ - ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸುಖ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಚಿನ್ನದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಕನ್ನಡಿಗಳುಳ್ಳ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅದ್ದೂರಿಯಾದ ಭೋಜನ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ರೆಸ್ಟಾರೆಂಟ್‌ಗಳಿವೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಪಾನೀಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ತಕ್ಕದಾದ ಚಿಕ್ಕ ರೆಸ್ಟಾರಂಟ್‌ಗಳೂ ಇವೆ. ನನಗೆ ಮುಖ್ಯ ಬೇಕಾದದ್ದು ಇಬ್ಬರೊ ಮೂವರೊ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕೂಡುವುದೇ ಹೊರತು ಶ್ರೀಮಂತ

ಹಾಗೂ ಗಣ್ಯ ಜನ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಔತಣಕೂಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕ ರೆಸ್ಟಾರಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ, ಕುಡಿಯುತ್ತ, ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ,. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಕಪ್ಪುಗಳನ್ನು ದಬ್ಬು ಹಾಕಿ, ತೊಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ವೈನ್ ಚೆಲ್ಲಾಡಿ ಪಡುವ ಸಂತೋಷವಿದೆಯಲ್ಲ ಇದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಔತಣಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಜನ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಧನಿಕರ ಹೂದೋಟಗಳೂ ಮಹಲುಗಳೂ ಇವೆ; ಅದರಂತೆಯೇ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣದ ವಸತಿಸ್ಥಾನಗಳೂ ಇವೆ. ಈ ವಸತಿಗಳು ಕೆಲವುಸಲ ಸದಭಿರುಚಿ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ, ಕೆಂಪು ದ್ವಾರಗಳು, ಹಸಿರು ಕಿಟಕಿಗಳು, ಸೇವಕರ ಹಿಂಡು ಹಾಗೂ ಸುತ್ತಲೂ ಕಾದುನಿಂತ ತೊತ್ತುಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀಮಂತರ ಬಂಗ್ಲೆಗಳಿಗಿಂತ ತೀರ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ ನಂಬಿಗಸ್ಥ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ಜಂಬದ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಬಟ್ಲರುಗಳು ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದ್ವಾರದ ಹೊರಗೆ "ಕಾಮಾತುರ ಕಲ್ಲಿನ ಸಿಂಹಗಳ" ಜೋಡಿಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹದಿನೇಳನೆ ಶತಮಾನದ ಲೇಖಕನೊಬ್ಬ ಇಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಚೌ, ಚೆಂಗ್, ಚಾಂಗ್ ಮತ್ತು ಚು (ಶುಷ್ಕ ತತ್ವ ಬೋಧಕರು) ಅವರು ಒಂದೆಡೆ ಕುಳಿತು ಫುಯ್ಸಿ ಹಾಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ತಲೆಬಾಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಾಗೆ ಮತ್ತು ಅದೇ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸು ತುಂಗ್‌ತೊ ಮತ್ತು ತುಂಗ್ ಸ್ಯಾಂಗ್‌ಸು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಶೂ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅರೆಬೆತ್ತಲೆ ನುಗ್ಗಿ ಚಪ್ಪಾಳೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಾಸ್ಯಗೈಯ್ಯುತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಬಹುಶಃ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥರು ಎಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರುವಂತೆ ಮೌನದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.

೨. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗುಣಗ್ರಹಣ

ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಲೇಖಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಓದುಗನಿಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ; ಒಬ್ಬನು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಗದೊಬ್ಬನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯವನಲ್ಲಿ ಅವರ್ಣನೀಯ ರಂಜಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಐದನೆಯವನ ಬರವಣಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ವ್ಹಿಸ್ಕಿಯಂತಿರುತ್ತದೆ; ಆರನೆಯವನದು ಮಧುರ ವೈನಿನಂತೆ. ಈ ರೀತಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಓದುಗ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತೇನೆಂದು, ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯಬಾರದು. ಆದರೆ ಅವನ ಈ ಗುಣಗ್ರಹಣ ನೈಜವಾದದ್ದಿರಬೇಕು. ಓದಿನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಸೌಮ್ಯತೆ, ಪಕ್ವತೆ, ಬಲ, ಶಕ್ತಿ, ಉಜ್ವಲತೆ, ಕಟುತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಹಾಗೂ ರಮ್ಯತೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕ ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ತಳಹದಿ ಅವನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಎಲ್ಲ ರುಚಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡವನು ಯಾವುದೇ ಕೈಪಿಡಿಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಎಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ನಿಯಮವೆಂದರೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ರುಚಿಗಳನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಲು ಕಲಿಯುವುದು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಮಾರ್ದವತೆ ಮತ್ತು ಪಕ್ವತೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಲೇಖಕ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕು. ಈ ಮಾರ್ದವತೆ ಮತ್ತು ನೀರಸತೆಯ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಮಾತ್ರ ತೀರ ತೆಳುವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಳ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಪಕತೆಯ ಕೊರತೆಯುಳ್ಳ ಲೇಖಕ ಸರಳ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು, ಹಾಗೆಯೇ ದಡ್ಡತನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದು; ತಂಗಳು ತಾಜಾ ಮೀನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದರ ರಸದಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಯಿಸಬಹುದು; ತಂಗಳು ಮೀನವನ್ನು ಮೆಣಸು, ಸಾಸಿವೆ, ಸಾಸ್‌ಗಳಿಂದ ರುಚಿಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ - ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಷ್ಟೂ ವಾಸಿ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಲೇಖಕ ಪೌಡರು, ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಮ್ರಾಟನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗಬಲ್ಲ ಯಾಂಗ್ ತುಯಿಫೆಯ ಸೋದರಿಯಂತೆ : ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಳಿದ ಸುಂದರಿಯರಿಗೆ ಅವು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸರಳವಾದ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳ ಲೇಖಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಕಾರಣ.

೩. ತಂತ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಬಡಿಗರು ಕಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದಂತೆ ಗ್ರಂಥ ರಚನೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂಜಿನಿಯರರು ಕಂಪಾಸಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಡದ ಎತ್ತರ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಳೆಯುವಂತೆ ವಿಮರ್ಶಕರು ಬರವಣಿಗೆಯ ತಂತ್ರ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬರವಣಿಗೆಯ ತಂತ್ರ ಎನ್ನುವಂಥದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರೆನಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಚೀನೀ ಲೇಖಕರು ಇದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಚರ್ಚೆಗೆ ಮತತತ್ವಗಳಿರುವಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಬರವಣಿಗೆಯ ತಂತ್ರವೆನ್ನುವುದು - ಕ್ಷುದ್ರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅಪ್ರಯೋಜಕ ಸಂಗತಿಗಳೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಉದ್ಯೋಗ.

ಕಾದಂಬರಿ, ನಾಟಕ, ಸಂಗೀತ, ರಂಗದ ಮೇಲಿನ ನಟನೆ ಇವುಗಳ ತಂತ್ರ ಕುರಿತು ನಡೆಸುವ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಲೇಖಕ ಸಹಜವಾಗಿ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಹುಟ್ಟಿಗೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ತಂತ್ರಕ್ಕೂ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ನಟನ ಉದಯಕ್ಕೂ ನಾಟ್ಯದ ತಂತ್ರಕ್ಕೂ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಬುದು ಇದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಊಹೆ ಕೂಡ ಅವರು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

(ಚೀನದ ಮಹಾಲೇಖಕ ಲಿನ್ ಯು ಟಾಂಗ್‌ನ "The importance of living',- 1938 ಗ್ರಂಥದ ಕೆಲ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಅನುವಾದ)

'ಹೊಸತು'

ವಿಶೇಷ ಸಂಚಿಕೆ ೨೦೦೩

ಹೂವುಗಳು ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣುಗಳು

ಲಿನ್‌ಯುಟಾಂಗ್‌ನ ವಿಚಾರ ಲಹರಿ

ಹೂವುಗಳು ಬಾಡುವುದನ್ನು, ಬಾನಂಚಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಮುಳುಗುವುದನ್ನು, ಚೆಲುವೆಯರು ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವುದನ್ನು ನೋಡಲಾಗದು.

ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಹೂ ಅರಳಿದಾಗ ನೋಡಬೇಕು. ಚಂದ್ರನಿಗಾಗಿ ಕಾದಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಅದು ಮುಗಿದಾಗ ನೋಡುವದೊಳಿತು. ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅವರು ಗೆಲುವಿನಿಂದ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದ್ದಾಗ ಕಾಣಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ ಈಡೇರಲಾರದು.

ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು, ಪೌಡರು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಸುಂದರ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಲು ಸೊಗಸು.

ಅಂದವಿಲ್ಲದ ಮುಖಗಳಿವೆ. ಆದರೂ ನೋಡಲು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಕೆಲವು ಅಂದಗೇಡಿಯಲ್ಲದ ಮುಖಗಳಿದ್ದರೂ ನೋಡಲು ಮನಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯಾಕರಣಬದ್ಧವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೊಂದು ಬರವಣಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಬರುವಂತಿರುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಾನುಸಾರವಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇಸರ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೊಂದು ರೀತಿ, ಪೊಳ್ಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಲು ಬರದಂತಹದು.

ಸುಂದರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೃದಯದಿಂದಲೇ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಸೊಬಗಿನ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೂವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೃದಯದಿಂದಲೇ ಚೆಲುವೆಯರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ಕೋಮಲತೆ ಹಾಗೂ ಸುರಕ್ಷಿತ ಒಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು.

ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೂವುಗಳಿಗಿಂತ ಲೇಸು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರು ಮನುಷ್ಯನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಹೂವುಗಳು ಮೇಲು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವು ಪರಿಮಳವನ್ನು ಸೂಸುತ್ತವೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ವೇಳೆಗೆ ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರದಿದ್ದರೆ, ಅಂಥವರು ಸುವಾಸಿತಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮಾತಾಡಬಲ್ಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿಡುವಾಗ ಅದರ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ಎತ್ತರ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೂಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಹೂದಾನಿಯ ಬಣ್ಣದ ಛಾಯೆ ಮತ್ತು ಗಾಢತೆ ಹಾಗೂ ಹೂವುಗಳ ಬಣ್ಣದ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತಿರಬೇಕು.

ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ ಎಷ್ಟೋ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಸುವಾಸನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಕಳೆಯ ಮೇಲೆ ಪಕಳೆ ಒತ್ತೊತ್ತಾಗಿರುವ ಹೂಗಳು ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಾಟವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಛೆ, ಪೂರ್ಣವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿರಳ! ಕಮಲದ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಎರಡರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಪ್ಲಮ್ ಹೂವು ನೋಡುವವನಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತಭಾವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ, ಆರ್ಕಿಡ್ (ಉಜ್ವಲವರ್ಣದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಹೂ) ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯ ಭಾವನೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡುತ್ತದೆ. ಸೇವಂತಿಗೆ ಸರಳ ಹೃದಯಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದರೆ, ಕಮಲಪುಷ್ಪ ಕಂಡವರನ್ನು ಸಂತೃಪ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ವಸಂತಕಾಲದ ಹೈಟ್ಯಾಂಗ್ (ಪೈರಸ್ ಜಾತಿಯ ಎತ್ತರದ ಗಿಡ) ನೋಡಿದಾಗ ಮನುಷ್ಯ ಭಾವೋದ್ರಿಕ್ತನಾದರೆ, ಪ್ಯೂನಿ ಶೂರತನದ ಭಾವನೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಆಲಗಳು ಮನಮೋಹಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ಶರತ್ಕಾಲದ ಹೈಟ್ಯಾಂಗ್ ಭೂಷಣಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಅನಿಸಿದರೆ, ಪೈನ್‌ಮರ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ವುಟುಂಗ್' ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ ವಿಲೊ (ನೀರಹಬ್ಬೆಗಿಡ) ಭಾವಾತಿರೇಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು.

ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೂವಿನ ಮುಖ, ಹಕ್ಕಿಯ ಧ್ವನಿ, ಚಂದ್ರನ ಹೃದಯ, ವಿರಹಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ಶರತ್ಕಾಲದ ಸರೋವರದ ರಮಣೀಯತೆ, ದಣಿದ ಕುದುರೆಯ ಮೂಳೆ, ಹಿಮದ ಚರ್ಮ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯದ ಹೃದಯ-ಇವೆಲ್ಲ ಇರುವುದಾರೆ ನನಗಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿ.

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಲೇಬೇಕು. ವೈನ್ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ ವೈನ್ ಇದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸವಿಯಲೇಬೇಕು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಆ ಮಾತೇ ಬೇಡ; ಆದರೆ ಅವು ಇವೆಯಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲೇಬೇಕು. ಹೂವುಗಳು, ಚಂದ್ರ ಇದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಬೇರೆ ವಿಷಯ; ಆದರೆ ಅವು ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸೊಗಸನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ನಲಿದಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಪುರುಷರು, ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇರದಿದ್ದರೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ ? ಆದರೆ ಅವರಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ರೂಪವತಿಯರಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಕನ್ನಡಿ ವೈರಿಯಾಗದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾವನೆಗಳೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಒಡೆದು ಚೂರು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅದೇ ಆಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಹೂವಿನಕುಂಡವನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದವನಿಗೆ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೃದುವಾದ ಭಾವನೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. "ಮಾತಾಡುವ ಹೂ"ವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಮೃದುವಾಗಿರಬೇಡ!

ವೈನ್ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳು, ನೀರು-ಝರಿಗಳು ಇದ್ದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಸುಂದರಿಯರ ಜೊತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹೂವು, ಚಂದ್ರ ಇದ್ದರೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ರೂಪವಂತರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬರೆಯಬಲ್ಲವರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅಂಥವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಇಂಥವರ ಬಗ್ಗೆ

ಮತ್ಸರವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ಮಾದರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ಸಂಪತ್ತಷ್ಟೇ ಆಗಿರದೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದ ನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಾಚಾರವಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಇವರನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಇಡಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

(ಚೀನಾದ ಮಹಾ ಲೇಖಕ ಲಿನ್‌ಯುಟಾಂಗ್‌ನ 'The importance of living' (1938) ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಆಯ್ದು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದು)

'ಲಂಕೇಶ ಪತ್ರಿಕೆ'
ವಿಶೇಷಾಂಕ ೨೦೦೨

ಜೀವನದ ಸಂತೋಷದ ಕ್ಷಣಗಳು

ಚೀನಾ ದೇಶದ, ಹದಿನೇಳನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಮರ್ಶಕ ಚಿನ್ ಷೆಂಗ್‌ಟನ್, "Western chamber" ಎಂಬ ನಾಟಕದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ನಡುವೆ ಸಂತೋಷದ ಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಎಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಳೆ-ಗಾಳಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅವನೊಮ್ಮೆ ಹತ್ತು ದಿನ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನೊಂದಿಗೆ ದೇವಾಲಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇವು ಮಾನವ ಜೀವನದ ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷದ ಕ್ಷಣಗಳೆಂದೂ ಆತ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿಡಿಸಲಾಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಕ್ಷಣಗಳೆಂದೂ ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಚೀನಾದ ಮಹಾಲೇಖಕ ಲಿನ್‌ಯು ಟಾಂಗ್ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ರೀತಿ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು. ಅದರ ಕೆಲಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಅನುವಾದಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

1. ಖಾಲಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಮೇಲೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸರಬರ ಸದ್ದು ಕೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಯಾವುದೋ ಸಾಮಾನನ್ನು ಅದು ಕಡಿಯುತ್ತಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ನನ್ನ ಯಾವುದಾದರೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಿಂದು ಮುಗಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದಾಗ ಉಗ್ರರೂಪದ ಬೆಕ್ಕೊಂದು ತನ್ನ ಬಾಲವನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆಡಿಸುತ್ತ ಕಣ್ಣುಕಿಸಿದು ಏನನ್ನೋ ಗಮನಕೊಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಉಸಿರು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದು ನಾನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಕಾದೆ. ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಪ್ಪಳದೊಂದಿಗೆ ಇಲಿಯು ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಹ್, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಹಾಯೆನಿಸಿತು !

2. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನಿಂದ ಮಳೆ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಬೆಳಗಾದರೂ ನನಗೆ ಏಳುವ ಮನಸ್ಸಾಗದು, ಅಸ್ಪಸ್ಥಗೊಂಡವನಂತೆ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೆ. ಹಕ್ಕಿಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚಿಲಿಪಿಲಿಗುಡುತ್ತ ಹಗಲು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದವು. ನಾನು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಪರದೆಯನ್ನು ಸರಿಸಿ ಕಿಟಕಿಯನ್ನು ತೆರೆದು ಸೂರ್ಯ ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವುದನ್ನು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡೆ. ಗಿಡಮರಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಂಥ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುವುದು ?

3. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಜುಳುಜುಳು ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಂತೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ವಾಚನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅದೆಷ್ಟು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ !

4. ನನ್ನದೇ ಒಂದು ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಇರದಿದ್ದರೂ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೈಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ

ಪ್ರತಿದಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಲ್ಲು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಸಿಮೆಂಟು, ಹಂಚು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಕೂಡಿಸಲು ಎಲ್ಲ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾನು ತಡಕಾಡಿದೆ-ಎಲ್ಲವೂ ಈ ಮನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ. ಇದುವರೆಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡದೆಯೂ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದೆ.

ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಮನೆಕಟ್ಟುವದು ಮುಗಿಯಿತು. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ ಹಚ್ಚಲಾಯಿತು. ನೆಲವನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಪೇಂಟಿಂಗ್‌ಗಳನ್ನು ತೂಗುಹಾಕಿದೆ. ಕೆಲಸದವರೆಲ್ಲ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರು ಬಂದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೋಫಾಗಳ ಮೇಲೆ ಆಸೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಂಥ ನೆಮ್ಮದಿ, ಎಂಥ ಸಂತಸ!

5. ನಾನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಬ್ಬರು ಅಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮುಖ ಕೆಂಪು ಮಾಡಿ, ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ದುರುಗುಟ್ಟುತ್ತ, ಅಜನ್ಮ ವೈರಿಗಳಂತೆ ಮಾತಿನ ಚಕಮಕಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಮರ್ಯಾದೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ, ಕೈಎತ್ತಿ ನಡುಬಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ 'ನೀನು' 'ನಾನು' 'ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ?' 'ಹಾಗಲ್ಲವೆ ?' ಎಂಬಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜ-ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತಿನ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತಿತ್ತು. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಒಬ್ಬ ಧಾಂಡಿಗ ಕೈಬೀಸುತ್ತ ಅವರ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದು, 'ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಲಗುತ್ತೀರೊ ಇಲ್ಲವೋ ?' ಎಂಗು ಬಾಯಿ ಮಾಡಿದ. ಇದು ಎಂಥ ಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿ, ಅಲ್ಲವೆ ?

6. ಊಟಮಾದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸವೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ ಗಡಿಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಸ್ತು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಾರಾಟದ ಬೆಲೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಒಂದಿಷ್ಟು ವೇಳೆ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದರ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಚೌಕಾಸಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅಂಗಡಿಯ ಹುಡುಗ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಕಿಸೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣವಸ್ತುವನ್ನು-ನಾವು ಮಾಡಿದ ಚೌಕಾಸಿ ಬೆಲೆಯ ಅಂತರದಷ್ಟೇ ಅದರ ಬೆಲೆಯೂ ಇತ್ತು-ತೆಗೆದು ಆ ಹುಡುಗನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಆ ಹುಡುಗ ಮುಗುಳ್ನಕ್ಕು ನನಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಹೇಳಿದ: "ಓ, ನೀವೆಷ್ಟು ಉದಾರಿಗಳು!" ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಹರ್ಷದಾಯಕವಲ್ಲವೆ?

7. ಜೂನ್ ತಿಂಗಳ ಬಿಸಿಲು ದಿನ. ಸೂರ್ಯ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧ ತೂಗಿದ್ದಾನೆ. ಉಫ್ ಎಂದರೂ ಗಾಳಿಯ ಸದ್ದಿಲ್ಲ; ಮೋಡದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಅಂಗಳ ಹಾಗೂ ಹಿತ್ತಿಲು ಕಾದ ಹಂಚಿನಂತಿವೆ. ಒಂದೇ ಒಂದು ಹಕ್ಕಿ ಕೂಡ ಹಾರಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೆಖೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬೆವರು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನೆದುರು ನನ್ನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟದ ತಾಟಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಝಳದಲ್ಲಿ ನಾನದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗೋಣವೆಂದು ಚಾಪೆ ಹಾಸಲು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಚಾಪೆ ತೇವದಿಂದ ಹಸಿಯಾಗಿದ್ದು, ನೊಣಗಳ ಹಿಂಡು ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಹೊಡೆದರೂ ಹೋಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಚಡಪಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಗುಡುಗಿನ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಿ, ಕಾರ್ಮೋಡಗಳು

ಆಕಾಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯದಂತೆ ವೈಭವದಿಂದ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಿವೆ. ಮಳೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿ ಮನೆಯ ಸೂರಿನಿಂದ ಧಭಧಭೆಯಂತೆ ನೀರು ಹರಿಯತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಬೆವರು ಸುರಿಯುವುದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನೆಲದ ಜಿಗಿ, ಕೊಳೆ ತೊಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ನೊಣಗಳೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿ ಕಾಣದಾಗಿವೆ. ಈಗ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಬಹುದು, ಅಹಾ! ಇದು ಸಂತೋಷದಾಯಕವಲ್ಲವೆ?

8. ನಾನು ಸಂತನಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಪ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದವನೂ ಅಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ನಾನೇನೋ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ಖೇದವಾಯಿತು. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶದ ಮತ್ತೊಂದು ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ; ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮರೆಮಾಚದಿರುವುದೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ. ಅದರಂತೆ ನಾನು ನನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರು ಅಪರಿಚಿತರೊ, ಹಳೆಯ ಗೆಳೆಯರೋ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ ನನ್ನ ಪಾಪಕೃತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳತೊಡಗುತ್ತೇನೆ. ಆಹಾ, ಇದು ಸಂತೋಷಕರವಲ್ಲವೆ?

9. ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಕೊಂಡ ಸುಂದರವಾದ ಪಿಂಗಾಣಿ ಒಡೆದು ಬಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಬಲ್ಲಿರಿ. ಅದನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹಳಹಳಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನದನ್ನು ಅಡಿಗೆಯ ಆಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಹಳೆಯ ಪಾತ್ರಯಂತೆ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇನ್ನೆಂದೂ ಅದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮನಸ್ಸಿಗೆಂಥ ನಿರುಮ್ಮಳ!

10. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಾನು ನೋಡದೆಯಿದ್ದ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬ ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಅಚಾನಕವಾಗಿ ಬಂದ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ಅವನು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನೆ? ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದನೆ? ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೇಳದೆ, ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಲೂ ಕೂಡ ಹೇಳದೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. 'ಸುತುಂಗರ್ತೋ ಹೆಂಡತಿಯ ಹಾಗೆ ನೀನೂ ಒಂದು ಗ್ಯಾಲನ್ ವೈನ್ ಇಟ್ಟಿರುವೆಯಾ ?' ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತನ್ನ ಬಂಗಾರದ ಬಳೆ ತೆಗೆದು ಮೊದಲು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೂರು ದಿವಸ ನಮಗದು ಸಾಕಾಗುವದೆಂದು ನಾನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷ ಯಾವುದು?

11. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆಸುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ರಾತ್ರಿ ನನಗನಿಸಿತು. ಮರುದಿನ ನಾನು ಅವನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅವನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿದಾಗ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಡೆಸ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಿರುವಿ ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಗೋಣು ಹಾಕಿ ಕರೆದು, ನನ್ನ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿಕೊಂಡು, 'ನೀನು ಹೇಗೂ ಬಂದಿದ್ದೀ, ಬಾ, ನೀನೂ ಈ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ನೋಡು' ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಗುತ್ತ ಕಲೆಯುತ್ತ ಸಂಜೆಯವರೆಗೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆವು. ಅವನಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ : 'ನೀನೂ ಹಸಿದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?' ನನಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಂತಸ!

12. ಚಳಿಗಾಲದ ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಮದ್ಯ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ತಂಪು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಕಿಟಕಿ ತೆರೆದು ನೋಡಿದೆ. ಅಂಗೈಯಗಲದ ಹಿಮದ ಹಾಳೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿವೆ. ಆಗಲೇ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಇಂಚಿನಷ್ಟು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಂಥ ಹಿತಕರ ದೃಶ್ಯ!

13. ಹಳೆಯ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬನ ಕೈಬರೆಹದ ಪತ್ರ ಟ್ರಂಕಿನ ತಳದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಸಿಕ್ಕರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅಕ್ಕರೆ!

14. ಬೇಸಗೆಯ ಅಪರಾಹ್ನ. ಹಸಿರು ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಕಲ್ಲಂಗಡಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ತಾಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಹರಿತವಾದ ಚಾಕುವಿನಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಹೋಳುಗೈದಾಗ ಕಾಣುವ ಆ ತನಿಗೆಂಪು ಎಂಥ ಸೊಗಸು!

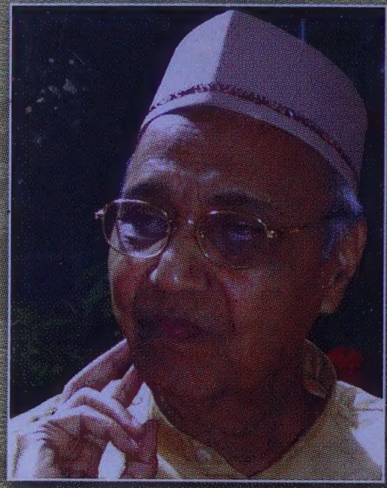
ಜಗತ್ತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮೆದರು ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಒಡ್ಡಿದ ಬದುಕಿನ ಹಬ್ಬ. ಈ ಐಂದ್ರಿಯಕ ಸಂತಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಾದರಿ ಇದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ನನಗಿರುವ ಸಂದೇಹವೆಂದರೆ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಐಂದ್ರಿಯಕತೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಾವು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ - ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದಿಗಳು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಠೋರವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆದರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ದೇಹವೆಂದು ಕರೆಯುವ ಈ ಸುಂದರವಾದ ಅವಯವದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕಾದ ಮಾದರಿಯ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೊಂದು ಮುಂದೆ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ದೇಹದ ಬಗೆಗಿರುವ ಅಸಡ್ಡೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಹೊರದೂಡಬೇಕು; ಆಮೇಲೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನು ಕೂಡ.

ಸತ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸುಖದ ಕಡೆಗೆ ಒಯ್ಯಬಲ್ಲುದು. ಆ ರೀತಿಯ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಯೇ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದದ್ದು ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದದ್ದು.

(ಲಿನ್ ಯು ಟಾಂಗ್‌ನ 'The Importance of Living - 1938 ಗ್ರಂಥದಿಂದ)

'ಉದಯವಾಣಿ'

ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ ೨೦೦೬

'ನಿಂತ ನೀರು ಕೊಳಚೆಯಾಗಿ ಹೊಂಡವೆನಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹರಿಯುವ ನೀರು ನಿರ್ಮಲತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ನೀರಿಗೆ ಹಾದಿಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲವಾಹಿನಿಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಿನ ಬೆಳಗೂ ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಗೆ, ಸಾಹಸಕ್ಕೆ, ದುಡಿಮೆಗೆ ಕಾಲ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಒಮ್ಮಿಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಕಸ್ಮಿಕತೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾರಣ ಮೀಮಾಂಸೆ ದೊರೆಯುವದುಂಟು.

ಆಧುನಿಕ ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂಥ ಆಗು ಹೋಗುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಳೆದ ಅರ್ಧಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಲವಾರು ಘಟನೆಗಳು, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದ್ದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕೂಡಿದ ಸಭೆ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಎಷ್ಟೋ ಮಹತ್ತರ ಸಂಗತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನದ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಮಾಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಲೇಖಕನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೆದ ತನ್ನ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕವಿ-ಚಿಂತಕ ಡಾ. ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈ ಮಾತುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಗೊಂಡಿರುವ ಅವರ ಲೇಖನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಬರಹಗಳ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೇ ಸಹಜವಾದ ಸದ್ಭಾವ ಅಡಗಿರುವದು ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಶೇಷವೆನ್ನಬಹುದು.

ಸದ್ಭಾವ

ಸಂವಹನ
ಮೈಸೂರು